הצופה

היום — בהר בחוקותי, ל״ד בעומר

הפרק: תהלים לא-לב
המשנה: מכשירין ד-ה, י״א
הדף — בבלי: בבא בתרא ב
ירושלמי: נדרים כד
ההלכה: או״ח שכ״ד, ס״א
רמב״ם: מאכלות אסורות יא-יב
הזריחה: 5.37
השקיעה: 7.32
סוף זמן ק״ש: 8.13

ב״ה, יום שני, י״ט אייר תשמ״ז (18.5.1987) • שנה נ׳ • גליון 14395 • המחיר: 0.75 ש״ח, כולל מע״מ *

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי * מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז״ל

25 עולים הגיעו מבריה״מ

25 עולים מלנינגרד ומבסרביה הגיעו אמש מבריה״מ דרך וינה לישראל. בין הבאים הכירה הנודע לעברית ליאוניד וליגר שהיה מסורב עליה 8 שנים.

חיים צסלר, מוכ״ל המועצה הציבורית למען יהודי בריה״מ, וסגן אל בן צבי, אחראי על ההסברה, בשיחה לידי וליגר תעודת כבוד מי שם הסתדרות הכורים בישראל שהוענקה לו על ידי נשיא המדינה חיים הרצוג לפני שנה שלא במנוחתו.

מסתמן פתרון בנושא שגריר ישראל בארה״ב

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הולך ונמצא קצר יתבצע פתרון לבעיית שגריר ישראל בארה״ב, לאחר שרה״מ י. שמיר שלל מי שעשה את כל המועמדים המוצעים לתפקיד שהגיש ש. פרס.

פרס עשוי להציע כעומד חדש — הפרופסור איתמר רבינוביץ, ראש מו״ג [illegible] באוניברסיטת תל-אביב. ישנה עוד שהתפלה הוא צייר לו באומץ, שהוא המפלגה בלבנון.

שמיר מעוניין שהשגריר הנוכחי במקומו יתפקיד בהפקידו כל עוד לא נבחר במקומו ואין הכוונה על מעמד החדש.

רק קיבל הודעה מכך הוא ש. פרס שלילה למינוי את הפקיד בסוף [illegible].

חולל לוח זכרון בכפר צרפתי לנספים בשואה

[illegible] על לוח זכרון בכפר אירבה, יזכר 44 ילדים יהודים שנעצרו שם בכפר בין ילדים יהודים ממערבים לאושוויץ, שם נספו מידי ... [illegible]

אחד הבית לילדים האורחים כי בכפר המתנהל נגד בארבי, הילן — פליטים ... [illegible] על תפעת ... האנטישמיים.

נציגי המפד״ל הבהירו בפגישה עם משלחת המערך:

„נעשה כל מאמץ למנוע פירוק הממשלה"

השר שפירא קרא לדיאלוג נרחב עם מפלגת העבודה

התנועה הדתית-לאומית רואה את כרות חיוני בהמשך קיומה של ממשלת האחדות הלאומית, והיא תעשה כל מאמץ כדי למנוע את פירוקה — דברים ברוח זו הבהירו אמש נציגי המפד״ל בפגישתם עם משלחת המערך.

בפגישה, שהתקיימה על פי יוזמת ראשי המערך, השתתפו מטעם התנועה השר יוסף שפירא, המזכ״ל הרב יצחק לוי, המזכיר המדיני שאול יהלום והח״כ פרופ׳ אברהם שאקי. מצד המערך נכחו השר משה שחל, המזכ״ל חיים בר-לב וח״כ רפי אדרי.

נציגי המערך ניסו לשכנע את המפד״ל לתת יד למהלך של פרישה מן הקואליציה והקדמת הבחירות, באשר ממשלת האחדות הלאומית מיצתה את עצמה והגיעה לסוף הדרך.

השר יוסף שפירא קרא לנציגי המערך שלא להתבצר ולא להגרר למהלך כזה. הוא הבהיר כי לדעתו בבחירות הבאות לכנסת אם תיווצר אפשרות לקיומה של ממשלה צרה ויציבה — יעדיף בכל מקרה להאבק בעד ממשלת אחדות לאומית.

שמירת אמנה־דתית

השר שפירא קרא לדיאלוג נרחב (סוף בעמוד 2)

פרס מבקש מארה״ב לתווך בין ישראל לבריה״מ בענין הוועידה

ניו-יורק (עי״ע) — מימי ראש הממשלה השר החוץ שמעון פרס הכריז אתמול בניו-יורק, שהוא מבקש שארה״ב תתווך בין ישראל לבריה״מ בקשר עם ועידה בינלאומית לענייני המזה״ת.

פרס, שרואיין על ידי רשת הטלוויזיה האמריקאית א.בי.סי. הוסיף ואמר שאם הרוסים לא יסכימו להבאים המוצגים על ידי ישראל, לקראת השתתפותם בוועידה מבין זו „נצטרך לנהל את הענינים בלעדיהם".

כשנשאל ישירות אם הוא מבקש שוואשינגטון תתווך בין ירושלים למוסקבה, הוא השיב: „כן בהחלט". הוא הוסיף: „אם קיים סיכוי להשכנת שלום, אי אפשר להגיע אליו מבלי התחייבות נכרצת של ארה״ב".

שר החוץ הישראלי הזכיר כי ברכוונות של בריה״מ בשיחות שלום אפשריות תלויה בחידוש היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לבריה״מ ולפתיחת נתיבי ההגירה של היהודים הסובייטים.

פרס, שביקש למנוע במשבר חילוקי הדעות בינו לבין ראש הממשלה יצחק שמיר בשאלת הועידה הבינלאומית, הביע את הדעה, כי יש להבהיר את עמדת בריה״מ. „הם חוששים שלוועידה יהיה תפקיד יותר דינמי. כה פירוש דבר זה? הוא הטעים כי ועידה מעין זו לא תהיה בעלה סמכות לכפות פתרונות".

הוא דחה שוב את האפשרות שאש״ף ישתתף בועידה ואמר כי אין הוא מצפה שסוריה ולבנון ישתתפו בשלב הקרוב לתהליך השכנת השלום.

החלטה המפלה לרעה סטודנטים ערביים

שכר הלימוד: 1050 ש״ח ליוצאי צבא מי שאינם יוצאי צבא ישלמו 1550 ש״ח

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הממשלה החליטה אתמול כי שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה לסטודנטים יוצאי צבא או לבנות בתנרות שירות לאומי יהיה 1050 דולר ולסטודנטים שאינם יוצאי צבא 1550 דולר שכר הלימוד בשנה הנוכחית הוא אחיד בסכום של 1350 דולר.

ההבחנה מוסברת בכך שיוצאי צבא הקדישו שלוש שנים לשירות המדינה ובאותו זמן לא יכלו להשתחרר לצורכיהם ולמימון לימודיהם. ואת לעומת אלה שאינם יוצאי צבא אשר אותם שנים עמדו לרשותם לעבודה והכנסה. בעקבות ההחלטה יש דין שונה ליוצאי צבא יהודים, מרסלמים דרוזים ואחרים.

הסטודנטים הערבים הגיבו בחריפות על ההחלטה וטוענים כי היא דעתנית. הם עומדים לפעול נגדה ביאמצעות פנייה לבג״ץ. שר החינוך יצא אל המתנגדים ואמר כי ההחלטה פוליטית והוא יערוך בדיקת הערות והתבטאות.

הממשלה החליטה כי לא תהיה תוספת לתקציב משרד החינוך מהרזרבה לשם מימון שכר הלימוד. כיוון שהמועצה להשכלה גבוהה הגלילה על שכר לימוד בסך 1600 דולר ער לה כי המוסדות להשכלה גבוהה יוכלו למצוא מימון להפרש זה.

אשר לשכר הלימוד בעתיד החליטה הממשלה כי תוקם ועדה ציבורית שתבדוק את גובה שכר לימוד. שר האוצר משה נסים בענין בוועדה ציבורית ולא בוועדה של שרים או פוליטיקאים כדי להבטיח הכרעות עניניות ולא פוליטיות.

האוצר הביע שביעות רצון מההחלטה שנתקבלו אתמול במכשלה בענין שכ״ל במוסדות להשכלה גבוהה. צוין כי הצעתו של שר החינוך וההתרבות יצחק נבון להנהגת שכ״ל בגובה של 1100 דולר היתה מתרבה הגיעה של 40 מיליון ש״ח מה שהיה גורם לפריצת התקציב ולפגיעה ביציבות המשק.

ההלטת הממשלה נתקבלה ברוב של 13 קולות לידי הליכוד והשר יוסף שפירא נגד 8 קולות המערך והשר אמנון רובינשטיין. קולותיהם של זבולון המר, דוד לוי, שמעון פרס ויעקב צור השיעו במהלך לא אירפו למצביעים. המערך מערער על ציין זה של הקולות.

נבון תוקף בחריפות ההחלטה על שכר לימוד

מאת שלום צוריאל, — סופרנו בירושלים

שר החינוך וההתרבות יצחק נבון מחה אתמול בישיבת הממשלה פה בחריפות על החלטת הממשלה בענין שכר הלימוד באוניברסיטאות.

שר החינוך אמר כי היתה זו החלטה פוליטית שמטרתה לשאת חן בעיני הסטודנטים ותוך התעלמות מהקשיים הכספיים של האוניברסיטה. עוד אמר השר נבון כי ההחלטה המפלה בין סטודנים יהודים וערבים היא תמורה מאוד וכי עלולות להיות לה השלכות קשות ביותר.

גם יו״ר הועדה להכנון ולתקצוב המועצה להשכלה גבוהה הפרופסור יעקב זיו הביע תמיהה על החלטת הממשלה ואמר כי האוניברסיטאות לא יוכלו לעמוד בהחלטה זו מבחינה תקציבית. סופרנו בתל-אביב מוסיף כי פפ״ם שהתייכרת לתוכיל את מאבקם הצפוי של הסטודנטים הערבים בעקבות החלטת הממשלה על גובה שכר הלימוד. סופר „הצופה" מוסיף כי צפוי להביא מסגרת המאבקים לביצוע המאבק, יארגנו גם הפגנות במיגזר הערבי ו„יראגו להסיסה מחודשת של במיגזר זה".

היועץ המשפטי דורש להעמיד לדין את הרב עובדיה יוסף

העילה: התערבות בעניינים פוליטיים למרות היותו דיין

מאת סופרנו המדיני בירושלים

היועץ המשפטי יוסף חריש פנה אתמול אל השר יוסף שפירא, בתור ממלא מקום שר הדתות ודרש להעמיד לדין את הרב עובדיה יוסף על התערבותו בענינים פוליטיים, למרות היותו דיין וחבר בית המשפט העליון האוסר עליו זאת.

בתגובה על כך אמר השר שפירא כי לאותם שרים המערבים את הרב יוסף בענינים פוליטיים ומבקשים להפגש עמו הם שמכשילים אותו. שרים אלה יודעים את מעמדו הב- שפטי ובכל זאת הם מבקשים אצלו דעתם בענינים פוליטיים. הרב עובדיה יוסף לא יכול לסרב לקבל את ראש הממשלה ואת ממלא מקומו.

רב בישראל איננו במעמד של שופט, אלא הוא גם במעמד של ראש קהל הנהגה אחריו והוא צריך להיות מעורב בין הקהל.

השר שפירא מוחה אתמול עם כמה שרים שנפגשו עם הרב יוסף, השר משה שחל הציע לו שהוא נפגש עם הרב יוסף בענינים תורניים ולא מדיניים.

השר יוסף שפירא פנה לכל הפוליטיקאים שלא להכריח את הרב עובדיה יוסף בענינים מדיניים. לאחר שיקבל בכתב את פניית היועץ המשפטי הוא יודן עם הנהלת משרד הדתות בענין זה.

יש לציין כי המדובר בהעמדה לדין בפני דין משמעתי של הדיינים. בית דין כזה לא קיים אלא בחוק הדיינים. ישב דיון בתלונה כזו יהיה צורך להרכיב בית דין משמעתי זהה מתפקידו של נשיא ביה הדין הגדול.

נשיא פנמה הגיע לביקור ממלכתי בישראל

נשיא פנמה אריק ארטורו דל־ואלה הגיע אמש לביקור ממלכתי בישראל, שיימשך חמישה ימים.

הנשיא התקבל בטקס ממלכתי בלא שהתקיים בשעות הערב בגן הוורדים מול משכן הכנסת בירושלים. את פני הנשיא האורח קיבלו נשיא המדינה חיים הרצוג ורעייתו, יו״ר הכנסת שלמה הלל, ראש הממשלה יצחק שמיר, שרים ואישי ציבור.

הנשיא דל ואלה סקר משמר כבוד של צה״ל ותזמורת צה״ל ניגנה את המנונים של המדינות בשעבר גבוה 21 מטחי כבוד.

זמן קצר לאחר הטקס עירך ה- נשיא הרצוג סעודה ערב ממלכתית במעונו לכבוד הנשיא האורח במשכן הנשיא בירושלים.

ג׳ומבלאט קורא להדיח את ג׳מאייל

ביירות (עי״ע) — ואליד ג׳ומבלאט השר לעבודות ציבוריות ומנהיג המפלגה הסוציאליסטית הפרוגרסיבית הדרוזית קרא לפרלמנט להתחיל „במהלכים" בלבנון ולפוליטיקאים להדיח את נשיא לבנון אמין ג׳מאייל מכהן הנשיא.

בנאום שהושמע בשקופת הדרוזית מבריית הרא ג׳ומבלאט לחבריו מהצבא הערבי הסורי, מהתנועה הלאומית ומההתקוממות הפלשתינית לכוון את סילוק המישלים ואת תיתחי הבנקים שלהם לצבר בעבודה, כדי לפנות המקום זה „את הנאה הכוכה שכ״ל".

מועצת מושבי העובד הציוני החליטה: להמשיך עם המערך

מועצת מושבי העובד הציוני החליטה כמהלך שיש להמשיך את הסכם השותפות בין מפלגת העבודה והמפלגה הליברלית העצמאית, על הליכה המשותפה לבחירות לכנסת, להסתדרות ולרשויות המוניציפליות במתכונת של „המערך". המועצה מסמיכה את המזכירות לשקול את יישום ההחלטה זו במוסדות לעיל ובמגעים עם נציגי מפלגת העבודה — והחליטה על כך התקבלה בוועידה המשותפה, שהתכנסה השבוע.

„מועצת החכמים" של ש״ס אישרה המשך מו״מ עם הליכוד

הביעה אמון מלא ברב פרץ

פרסומים עוינים נגד ראש הסיעה — „מעשה בית"

מאת שאול שיף — סופר „הצופה"

חיים הרב יצחק פרץ עמד להגיש אתמול את התפטרותו מהממשלה והפעילות בשם נוכח הפרסומים העויינים נגדו מכלי התקשורת, שלדעתו מאשכנז הן „מלאכת בית".

הרב פרץ נפגע קשות מהפרסומים כאילו אין הוא נהנה מגיבוי „מועצת החכמים" ותבריו בהנהגת ש״ס, בעוד שהוא כמכון את הגדרה יוסף בכל שלב בשלבי המו״מ יכן את ראשי ש״ס.

הרב פרץ לא הסתיר את מצב רוחו הקודר מפני „מועצת החכמים" שהתכנסה אתמול בישיבת „חזון עובדיה" בירושלים. המועצה התכנסה לדון בתוצאות המו״מ עם הליכוד וכן לקבל דיווח על השיחות עם מפלגת העבודה, שנמשכו גם אתמול.

לסופרנו נמסר, כי בשיחות עם הליכוד הועלתה הצעה כי הרב פרץ ישוב לממשלה כשר בלי תיק, עד שיותקן החוק שיסביע לרישום גיור בפורמים כיהודים. כרגע, נמשכים המגעים עם הליכוד לבחינת יישומן של האופציות המוצעות לש״ס אך לא התבטאות "להשתדל" למבשן.

פרישת ש״ס מהממשלה אתמול היתה צפויה נוכח חשש ראשית כי היא תיחוק כליל מהמפה הפוליטית לטובת ר״צ לא תנקס עמדה אפוזיציונית למעון.

הממשלה החליטה כי לא תהיה [illegible]

השר רובינשטיין עומד להתפטר מהממשלה

הבקשה תובא לאישור מועצת שינוי

מאת סופרנו המדיני בירושלים

השר אמנון רובינשטיין הודיע אתמול כי הוא עומד להתפטר מן הממשלה, לאחר שמועצת שינוי תאשר את זאת. הוא הודיע על כך אתמול בישיבת הממשלה, באמצעות פתק לראש הממשלה.

בחנכת עתונאים הבהיר אתמול רובינשטיין כי שלושה נימוקים הביאו אותו להתפטר מן הממשלה: הריסת תיקו של הקבינט בענין הועידה הבינלאומית, שיתוק הממשלה ואי יכולת תפקוד. המניע ש״ש בענין מיהו יהודי. לדבריו, הנושא האחרון הוא הקש שבר את גב הגמל. הוא מכן שכל המהלכים הללו הם בניגוד לקוו היסוד של הממשלה.

אשר לעמדתו של ח״כ זיידן שבי על בבחירות חדשות לכנסת, אמר רובינשטיין כי החלטה מוצעת „שינוי" תמיד גם מאור.

אשר להסכם בין הליכוד לבין ש״ס אמר כי זה מנוע מהעורר סלידה. בין השר אמר כי הגיש ערעור על החלטת ועדת השרים בענין המרכז המורמוני לאסור פתיחות שמיקורים.

סופרנו מציין כי סיעת שינוי בכנסת מפולגת היום לשלושה פלגים. הפלג של ח״כ זוירשובסקי שמכן כל הזמן ששינוי צריכה לנטוש את הממשלה. הפלג של ח״כ עמוסי שהוא נגד בחירות חדשות, כמו רעת לא יבחר. הפלג של רובינשטיין.

ח״כ מרדכי וירשובסקי מהיר את שתפו לסיעה מפני סכנה זו לא רב, ומשבר הועידה הבינלאומית היא צילה בזה לפרופסור אמנון רובינשטיין לפרוש מן הממשלה, כדי לנסות ולהציל את צורה של „שינוי" המזוהה כמי שאין לה עמדה עצמאית והגורמת אותר המערך.

אין סיכומים עם אבו-חצירה

אתמול נמשכו השיחות בין נציגי הליכוד לבין ח״כ אהרן אבו חצירה, ובינתיים אין סיכומים סופיים (סוף בעמוד 2)

ש. יהלום: לא להפלות סטודנטים ערביים

המזכיר המדיני של התנועה, שאול יהלום, גינה אתמול את החלטת הממשלה המפלה בין סטודנטים יהודיים לבין ערביים.

הלום הטעים כי צריך אמנם לעזור לחיילים משוחררים, אולם אין ליצור אפליה בתנאי הלימודים של סטודנטים.

דווקא בימים אלו שיש להלחם בתנועות פולישיות גזעניות, הדגיש, אסור ליצור רושם כאילו ממשלת ישראל בותנת יד לאפליה מכוונת בין ערבים ליהודים, אפליה שהיא מעיקרי תורת התנועה הפוליטית הגזענית בישראל.

עמדות הרב שך בנושאים מדיניים

ההתנחלויות — התגרות גסה באומות העולם; יש להסכים לכל צעד של שלום

מאת שאול שיף — סופר „הצופה"

באגודת ישראל ובישיבות הליטאיות הופתעו אתמול מפרסומים הגיים בלתי מוחזים „לשפוך" בשיחות עם נציגי התקשורת את השקפת עולמו של ראש ישיבת פוניבז׳, הרב יעק ״ ק בעניני שלום ושטחים. להלן תמצית עמדותיו כפי שבאו לידי ביטוי במכתביו

התנחלויות: — „בענין ההתנחלויות יוכיח, שזהו התגרות גסה באומות העולם, והוא נובע מהטעות היסודית של הציונים, שלדעתם כל מה שעבר עלינו, היא רק מפני שלא היה לנו מדינה ושלטון יהודי. אנחנו מדינה שוה בשוה עם כל האומות ושאר מדינות העולם... ואם נראה יותר תקיפות ונעמוד על דעתינו, יכבדו אותנו, ואף אם יש רבים הזוגלים ברעיונות אלו, אבל זהו נטייה מהדרך המסורה לנו מחז״ל, והפוך הוא הנכון, כי יש לנו להתחשב שלא להיות גורם שאינו מדינה שהיא תבטל על ידינו, כגון שאלת הנפט או אפילו שאלת השקפות בעסקים ובבנקים, כי זה יוסיף דלק על המדורה להרבות שנאת ישראל, אשר לא יסור בלי זה ורק בבי״את משיח יתוקן זה".

אשר לשלום: „שלום כותב הרב שך: „שאין כל של ספק שמחויבים אנחנו להסכים לכל צעד של שלום בכל אופן שהוא, וכל פשרה שיכולה לקרב את השלום מחויבים אנחנו לקבל לה, כי הרבה שפיכת דמים ימנע על ידי השלום, וכל הדיבורים בענין איסור „לא תחנם" נב׳ צינו ההבטחה מהשם שכל הארץ ניתנה לנו בשלמותה לפי מצבנו ובתקופתינו אין לכל זה דברים על מה שיסמכו, כי אין הדבר תלוי בנו, ועלינו החובה אך ורק להסיב לרכוב בשמירת התורה והמצוות".

אשר לעמדתו הספציפית בענין אש״ף הדבר בא לידי ביטוי בי מאמר שפרסם תלמיד המובהק, גאמן ביתו הרב אהרון רוזר, תוך הודעה מוקדמת על תוכנה לרב שך.

כותב הרב אהרון רוזר: מי זה שפסק שאסור לנהל מו״מ עם רוצחי ילדים? האם הגרמנים לא רצחו ילדים ובכל זאת ישבו ויושבים איתם, ולא למען שלום, אלא למען כסף, כאן מדובר על שלום שזהו עצם קיומנו האם אסור לנו לדבר?... אלה שלא נתנו לעשות שלום עם רוצחי ילדים הוותמו בחותמת התלמודית לדראון עולם בשם בריוני...

דברים ברוח דומה בנושא זה אמר בשיחות מצומצמות לתלמידיו — מקורביו.

אופ״ק לא יעלה את מחירי הנפט

אבו דאבי (רויטר עתי״ם) — יש להניח שאירגון המדינות המייצאות נפט אופ״ק לא יעלה את מחיר הנפט — עתה 18 דולר לחבית — ורק יחליט להגדיל בייצור בהקדם את ההפוקה בחבב שימשך בחודש הבא בוינה — זאת אמרו היום מומחים.

מצפים כי שרי הנפט משש מדינות החברות במרכזת שיתוף הפעולה של המפרץ, יחליטו שיש על המיצות במחיר הקיים של 18 דולר לחבית בפב, כאשר יתכנסו ביום ג׳ בבירה שבצירב הסעודית.

ועידת אופ״ק עומדת להפתח בי 25 ביוני. יצויין כי ערב הסעודיה, איחוד הנסיכויות הערביות, קאטאר וכווית מפיקות כארבעים אחוז מה נפט של אופ״ק.

בחוגים, שלפיהם צלול ארגון אופ״ק להעלות את מחיר הנפט של הקרטל, גרמו ביום ו׳ להעלאת מחיר החבית ל־19.80 דולר. אך פקיד של חברת נפט במפרץ אמר לרויטר כי אף אחת מבין המדינות המאוגדות במועצה לשיתוף פעולה של המפרץ לא תסכים להעלאת המחיר.

הוגדלו הלוואות לדיור במשכנתאות חופשיות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

הקרן הבנק ההלוואה לדיור במסגרת המשכנתאות החופשית הוגדלה ב־41 אלף ש״ח ל־55 אלף ש״ח או ל־50% מערך הדירה, הנמוך שביין השניים. הדישה על כך נמסרה אתמול על ידי בנק ישראל.

הפיקוח על הבנקים הבהיר כי הלאה הקרת המשכנתאות החפשית לדיור איננה פוטרת את הבנקים מלשקול את עמדותיהם בהעמדת ההאשראי למשתכנים בכל מקרה על פי מבחנים בלכליים והידים — מצבו של הלוה והשפעה של הגדלה ה משכנתאות על פיזור תיק האשראי והסיכון הגלום בו.

תחזית מזג האוויר

מזג אויר יוסיף להיות חם ויבש בעיקר בפנים הארץ ובהרים.

הטמפרטורות המינימום המקסימום החזויות להיום: ירושלים 20—32, רמת הגולן 15—33, בהריה 15—36, צפת 18—32, חיפה 15—26, טבריה 17—37, נצרת 20—34, עפולה 14—33, שומרון 20—34, תל־אביב 17—36, נמל התעופה בן גוריון 15—33, ירושלי 20—39, עזה 17—25, באר שבע 16—37, אילת 26—40.

מיכלית סובייטית נפגעה ממוקש במפרץ

מוסקבה (רויטר עתי״ם) — מיכלית סובייטית בת 38,792 טונות „מרשל צ׳ויקוב" ניזוקה על ידי מוקש במפרץ — על כך מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית „טאס".

ההתפוצצות, שארעה אתמול במרחק 35 מיליון מהוף כווית, קרעה חור בחתימת האניה, אך לא היו כל אבידות בנפש, בהצינת סוכנות הידיעות. המיכלית נגררה לנמל כווית.

מקורות במפרץ דיווחו הבוקר כי המיכלית, כפי הנראה הראשונה מבין שלוש שנהכרו על ידי כווית, כדי להבטיח את יציאה הנפט שלה מפני התקפות איראניות, בכניסה למפרץ בליווי אניות מלחמה סובייטית.

התפרעויות ברצועת עזה

כנס לאומני ושוק לאומי הכי הה, נערך בשבת בליליה במיכללה האיסלמית שליד אוניברסיטת „אל אוזהר" בעזה. כוחות הבטחון פיזרו את באי הכנס.

בשעות הבוקר של אתמול ולנסו דגלי אש״ף בהאן יונס וגייש של משמר הגבול נרגם באבנים ברפיח. סמוך לשעה 23.00 בשבת נערך כנס סטודנטים במיכללה האיסלמית שליד אוניברסיטת „אל אזהר" ב־ עזה ובמהלכו הושמעו קריאות הסתה נגד השלטון הישראלי ברצועה. כוחות הבטחון, שהגיעו למקום, פיזרו את הנאספים ועצרו אחדים מהם לחקירה.

ברפיח נרגם באבנים ג׳יפ של משמר הגבול, שעבר בשעת בוקר מוקדמת בצומת „פילקה" בעיר. לא נפגע איש כידוי האבנים ולא נתפסו זורקי האבנים. במרכז חאן יונס כ־ מחרום לבניה הנופפו דגלי אש״פ. הדגלים הוסרו ולא נתפסו מ־ ניפי הדגל. ם

מטוסי קרב ישראליים הנמיכו טוס בשמי צידון

צידון (רויטר עתי״ם עי״ע) — ארבעה מטוסי קרב ישראליים הנמיכו טוס ביום א׳ בשמי העיר צידון ומחנות הפליטים הפלשתיניים הסמוכים, עין חילווה ומיה מיה.

התושבים באיזור מיהרו לתפוס מחסה, וצופרי האזעקה הופעלו. עדי ראייה מסרו כי סוללות נ.מ. פלשתיניות פתחו באש לעבר המטוסים הישראלים. משפחות רבות ב־ מלטו ממעונות הפליטים לעבר העיר צידון, מחשש להתקפות אויר ישראליות נוספות. כזכור נהרגו 32 אנשים ו־49 נפצעו בשלוש המפצלות אוויר ישראליות על מטרות פלשתיניות מזרחית לצידון באו 1 במאי.

התנועה הצדיעה לגליל: חברי המפד״ל עלו בהמוניהם לביריה

קהל רב של חוגגים עלו אתמול למצפה ביריה כדי להשתתף בי ביקוק הצדיעה הגדול ומריטים שנבל היוזמה התנועה הדתית לאומית עם ישובי הספר והגליל תחת הכותרת „מצדיקים לגליל בל״ג בעומר".

במעגן החגיגי זה השתתפו ראשי התנועה הדתית לאומית, רבנים ו־ אישי ציבור.

מזכ״ל התנועה, הרב יצחק לוי, בירך את המשתתפים קרא לחזק את התנועה הדתית לאומית על כל כחותיה הנפלות והנשגבות שלב כל דרכו של שמעון בר יוחאי.

מעשה הוא, ממשיכה דרכו של ר׳ שמעון בר יוחאי.

ח״כ פרופסור אבנר ח׳ שאקי דיבר על מהותו של יום ל״ג בעומר ואמר כי רשבי״י סימל את בחת האמונה ואת הגבורה וקרא למשתתפים לשאת בגאון את המורשת הנפלאה שלנו אל לנו לפחד מלאמר את מה שאנו חושבים ובמה שאנו מאמינים כמו שעשה זאת התנא הקדוש הרשב״י. אמר: הוא קרא לאחדות המחנה הדתי לאומי.

כמו כן בירכו את הבאים המזכיר לעניני רווחה רפאל בר־נתן, מזכיר הפועל המזרחי אליעזר אבטבי ו״מ ל״ב, כן השתתפו באירוע סגן ראש עיריית צפת דוד כמן יו״ר המועצה הדתית יונה צמר, ויועץ התנועה לעניני מוניציפאליים דוד מלבסקי. האירוע עבר בסדר מופתי.

חיילי צה״ל ירו לעבר כפרים בגבול רצועת הבטחון

צור (עי״ע). צה״ל פתח היום באש לעבר כפרים השוכנים בגבול רצועת הבטחון, בתגובה על הפגזת אחת מבין עמדותיו בגזרה — נאמר בהודעה שפורסמה על ידי המשטרה.

יחידה של מחבלים הקפה בטילים נגד טנקים ובמקלעים בשעה 16.00 בכלל דרך הלובנאה, במרחק 112 קי״מ לחוויה סבירית. בגבול הצפוני של רצועת הבטחון.

המשטרה מציינת כי צה״ל הפגיז את הכפרים יאטר וכאפרה ואת הדרך המובילה מהאריס לטודיקין.

מבחירות נמסר בינתיים כי אנשי מיליציה של ארגון אמל מבעו בכוח איומונים של אנשי חיזבאללה בבית ספר בצור.

בתריסר אנשי מיליציית אמל כיתרו בית ספר שם ורכזו כארבעים תומכי חיזבאללה, שעשו הכנות להפגנות האמירות להיערך בשבוע האחרון של חודש מאר לרגל יום ירושלים. הם דרשו מאנשי חיזבאללה לפנות את המקום וירו באויר, אך איש לא נפגע.

צפוי גידול עצום של ערביי יו״ש עד שנת 2002

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

תחזית אוכלוסיה שנערכה על ידי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה צופה, כי בשנת 2002 יגיע מספר התושבים הערביים ביהודה, שומרון וחבל עזה ל־1.9—2.4 מיליון נפש. זאת בהשוואה ל־1.35 מיליון נפש בסוף 1985 — גידול שבין 44 ל־81 אחוזים.

התחזית מבוססת על איסודים שונים ואלטרנטיבים לגבי הפריון, התמותה וההגירה. על פי התנחת הבינונית תגיע האוכלוסיה ביהודה ושומרון ל־1.1—1.4 מיליון נפש לעומת 813 אלף נפש בסוף 1985. בחבל עזה תהיה אוכלוסיה של כ־800 אלף נפש עד מיליון נפש בהשוואה ל־526 אלף נפש בסוף 1985. הגידול השנתי הצפוי ביהודה ושומרון נאמד בין 2 ל־3.4 אחוזים ובחבל עזה בין 2.4 ל 3.8 אחוזים.

ועדת חירום - 40 מיליון דולר רשות הנמלים - 400 מיליון דולר עלות נמל פחם באילת

מאת סופרנו הכלכלי

בשורה ההתחבורה הציל על צוות מקצועי לבדוק את נושא הקמת נמל פחם באילת. זאת בגלל העלויות השונות לגבי עלות ההקמה.

מנכ״ל משרד התחבורה, מייל מדיך לי, כבר על כך בכנס החברה הלאומית להספקת פחם והערכות לגבי העלות הן קיצוניות זו מזו: „ועדת חירום" העריכה בזמנו כי עלות ההקמה תגיע ל־40 מיליון דולר בעוד שרשות הנמלים בהערכה כי יידרש סכום של 400 מיליון דולר לפרוייקט.

יו״ר ועדת האנרגיה של הכנסת, ח״כ אריאל לין, אמר בכנס, כי טוב עשתה המדינה שלא נכנסה להרפתקה של הקמת תחנות כוח גרעיניות. תחנת כוח כזו ההשקעה בה צפויה להגיע לכ־2 מיליארד דולר. בעוד שתחנת כוח כוסקה בפחם תעלה רק 1.3 מיליארד דולאר.

17 אלף ק״מ על גבי גמל

שני הודים, אוהדי קטאר, שיצאו רכובים על גבי גמלים במסיכות עטאן כדי להגיע בפוה המשע לסאריקו, נתקבלו בהתלהבות בשבת במסיבה לרשתה, ההודה השביעית במסעם.

אייד אל שאמארי, בן 24, וסאלה אל סאמארי, בן 32, פתחו במסעם ב־10 בפבריואר, כשהם יוצאים לדרך עם ארבעה גמלים. לפי התכנית הם אמורים לעבור ב־14 מדינות ערביות. עד כה הם כבר חצו 5 מדינות: איחוד הנסיכויות הערביות, קאטאר, ערב הסעודית, כווית ועיראק.

סאלה אמר במסיבת עתונאים, כי בכעת הראשון של מסעם הם נתקלו בשועלים ובתנים והבריחו אותם באבנים, מאחר לא היו מצויידים בנשק חם.

הם סיפרו, כי התקיימו על תמרים, חלב, פתה ולחם בקצב של הדרך ועברו עד כה — 5500 ק״מ. בהגיעם לדמשק אתמול הם נתקבלו בהתלהבות על ידי קהל גדול ופקידי ממשלת סוריה.

הם מתכוונים לנוח בדמשק במשך כמה ימים לפני שימשיכו בדרכם לירדן, מצרים, צפון אפריקה ולאחר מכן מסאוריטניה חזרה לקאטאר בדרך האוויר.

קפאון במגעים בין מחוללי המהפכה בפיג׳י למתנגדיהם

סובה, איי פיג׳י, (רויטר עתי״ם). הדיון הממלכתי של פיג׳י הפסיק בשבת את המגעים ההיוליים והודיע על שידוד משרה השוב של המושל הכללי ושל קצין הצבא אשר תפס את השלטון במדינה בהפיכה צבאית ביום ה׳ שעבר. אולם בפועל של דבר לא המקיים השידור הלאחר השרה כמסר כי ההחזה מצב של קיפאון.

בכור התחוללה ההפיכה על רקע המאבק בין התושבים המקוריים ילידי פיג׳י, לבין ההודים. באצאי פועלים הודים שהובאו לפיג׳י, ב־ תקופה השמטר הבריטי והפכו כאן לרוב. הצבא מורכב ברובו מן ההורים המקוריים, המאליטים, ואילו המסחר נתון בידי ההודים.

מנהיג ההפיכה, סגן אלוף סיטיוני רבוקה, הודיע כי יש בדעתו להכריז על חוקה חדשה. אשר תמנע כל אפשרות של עליונות העדה ההודית בכל ממשלה העתידה לקום. המושל הכללי, ראטו סיר פנאייה גנילאו, סירב להכיר בחוקיות שלטונם של מנהיגי ההפיכה, והוא נתמך בכך ביום א׳ על ידי המערכה המכסיפית, אשר הגדירה את המכסרה של הצבא החדש כ„בלתי חוקי וי הסר תוקף".

מאות הרוגים ופצועים בדליקת יערות בסין

פקין (רויטר—עתי״ם) — דליקת היערות המוקדת איזור ב־ רחב בצפון מדינה שזו 12 ימים גרמה למותם של 191 אנשים ולפציעתם הקשה של 221 אנשים נוספים — על כך דיווח היום רדיו פקין.

תחנת השידור ציינה כי על פי הדיווחים האחרונים דליקות שכובו באזורים האחד החזית המזרחית הדלקה שוב בגלל מזג האויר החם והרוח העזות והדליקה מעבידה שוב בסכנות את העיר האזה.

להערכה כ־50 אלף אנשים נותרו ללא קורת גג ויותר מ־5,800 קמ״ר של יערות הושמדו בדליקות אלה. הגדולות ביותר בסין מאז עלות הקומוניסטים לשלטון ב־1949.

נפלה עטרת ראשנו

בצער רב ובינגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אימנו וסבתנו היקרה, האשה החשובה והצדקנית

מרת חיה רעשא רייזל חפץ ע״ה

אלמנת הה״ח ר׳ ישראל זצ״ל
בת הגאון הצדיק ר׳ אליעזר מושקוביץ זצוק״ל

הלוויה התקיימה אתמול יום א׳ י״ח באייר — ל״ג בעומר

המתאבלים מאוד:
המשפחות: חפץ, חסדיאל, עציוני, איזן ומנדלוביץ

יושבים שבעה בבית בתה,
ברחוב המביעדים 38 פינת אילחורים ת״א.

האזינו היום

לתוכנית מנחת ערב, ברשת א׳, בשעה 18.15

בנושא:

„המדריך לצרכנות דתית"

— מדריך שנתי מסווג לכשרות, נופש ועניני יהדות
באישור הרבנות הראשית ומכון צומת

פרסום על המדריך, בטלפון: 03/9661231

בע״ה, אייר תשמ״ז

לידיד אמת

חה״כ פרופ׳ אבנר שאקי הי״ו

ברכות חמות מעומקא דליבא
להולדת הנכדה

תזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים
מתוך אושר ונחת מכל יוצאי חלציכם

בידידות כנה
הרב רחמים לוי
ראש מחלקת הכשרות, חצור הגלילית

هكذا من الأصل

הצופה

המחזורים אחרי המפלגות הדתיות

שתי המפלגות הגדולות — מפלגת העבודה והליכוד — בעת מצוקתן בקיומן של מפלגות דתיות ומחזורות אחריהן לכבס השגת תמיכתן. כך זה היה בעבר בעת המשא־ומתן הקואליציוני לכינון ממשלת האחדות הלאומית וכן זה צפה על רקע המשבר הממשלתי המתמקד סביב הוועידה הבינלאומית וההצעה להקדמת הבחירות לכנסת.

עם כינון הקואליציה התחייבו שתי המפלגות הגדולות לכבד את הסטאטוס־קוו בעניינים דתיים ואחת מהן אף קיבלה על עצמה לתמוך בתיקון חוק „מיהו יהודי", לרבות תיקון החוק בכל הקשור בבתי־הדין הרבניים.

מאז נחתם ההסכם הקואליציוני חלפו שנתיים וחצי לא זו בלבד שה„סטאטוס־קוו" לא נשמר, אלא חל בו כרסום המור ביותר בלא שהממשלה תפעיל את סמכותה כדי להביא להפסקתו. התגרות בציבור הדתי הגיעה לשיאים עם הפעלת קולנוע „היכל" בפתח תקוה בניגוד לחוק, פתיחת חנויות בחיפה, הפעלת הרכבל בעיר הכרמל והאיצטדיון ברמת גן וכו'.

הליכוד לא עמד בהתחייבותו בתיקון חוק „מיהו יהודי", כמו מפלגת העבודה שראשיה לא הפעילו את השפעתם על ראשי העיריות שהניפו את דגל המלחמה בשבתם של ישראל.

הליכוד לא הפעיל את חובת המשמעת על חברי סיעתו בכנסת כדי לקיים את הבטחתו לתיקון בחוק „מיהו יהודי" והרחבת סמכותם של בתי הדין הרבניים.

קיימת חזית מאוחדת — אנטי־דתית של שתי המפלגות הגדולות שותפות לה אפילו אם ראשיהן מצהירים מדי פעם בפעם על יחסם האוהד לדת ישראל ועל רצונם הכן כי יישמר צביונה היהודי־מורשתי של מדינת ישראל.

לכן אם חל שינוי כלשהו בעמדתן של שתי המפלגות הגדולות הרי שאין כל צורך לנהל משא־ומתן עם המפלגות הדתיות כדי לחזור על ההבטחות שניתנו בעבר בעניין הסטאטוס־קוו וכו' ולא קוימו עד כה. הדרך הנבונה ביותר היא לנקוט יוזמה פרלמנטרית ולתקן את הסטטוס תיקון ללא תנאי וללא דרישות מצד המפלגות הדתיות להתחייב מראש לתמוך בעמדה זו או אחרת.

בזה שהליכוד ומפלגת העבודה עושים כיום בחיזוריהם אחרי מפלגות דתיות מציג את היהדות הדתית כדבוקת של סחטנים המבקשים לנצל קוניוקטורה מסויימת כדי להעביר חוקים דתיים המכוונים כביכול להשליט שלטון הדת על המדינה החילונית.

בנסיבות אלה לא רק שהדת אינה יוצאת נשכרת, אלא להיפך, היא מוצגת בלבוש זר שעלול לעורר ריב ומדון במדינת ישראל.

יש להבהיר לשתי המפלגות הגדולות כי הציבור הדתי אינו „ציבור להשכיר" ומכיוון שכך אל להן לפנות אליו בהבטחות על תנאי שכל עיקרן למשוך אותו לצד זה או אחר.

על הממשלה, על שני מרכיביה, לקיים את שקיבלה על עצמה בהסכם הקואליציוני בכל הקשור בענייני דת ומדינה ואילו על הציבור הדתי להתרכז עתה בקביעת עמדתו לגבי שני הנושאים המרכזיים שעל הפרק, הלא הם הוועידה הבינלאומית, או להיפך הקדמת הבחירות לכנסת. יש להימנע בשלב זה מהצגת דרישות נוספות בתחום הדתי, כי השעה אינה כשרה לכך במיוחד כשגורל הממשלה ועתידה של ממשלת האחדות הלאומית על כף המאזניים.

הציבור הדתי בדין שיקבע את עמדתו מתוך ראייה ממלכתית רחבה, בלא להיות מושפע מפתיונות שמרעיפים עליו המחזרים משתי המפלגות הגדולות — מפלגת העבודה והליכוד.

בכוחו של ציבור זה לעצור בעד ההידרדרות שהממשלה נקלעה לתוכה ולהביא את שני הצדדים לכך כי יפעלו יחדיו מתוך אחריות ממלכתית המחייבת את האחדות, כדי שישראל תוכל לעמוד במערכה המדינית הקשה אשר עדיין לפניה.

על מפלגת העבודה והליכוד לדעת כי הציבור הדתי אינו „ציבור להשכיר" וכי הוא קובע את דרכו מתוך אחריות ממלכתית ולא על סמך הבטחות חדשות־ישנות של מרכיבי הקואליציה.

יש לסגור את הבורסה המפלגתית שאינה מוסיפה כבוד לא לקונים ולא למוכרים.

בדין שכל הצדדים המעורבים ב„סחר־מכר" הפוליטי שירד לשפל המדרגה יכירו באמת פשוטה זו.

החלטה שיש לקבלה

החלטת הממשלה להעמיד את שכר הלימוד באוניברסיטאות על שתי דרגות — האחת ליוצאי צבא והשניה לאלה שלא שירתו בצבא באה לתקן עיוות של שנים ועל כן יש לברך עליה. לא מדובר ב„החלטה גזענית" כפי שחוגים מסויימים מנסים להציגה ובתוכם אחדים מראשי התאחדות הסטודנטים — לפנינו החלטה צודקת כאשר הנפגעים ממנה הם אלה שאינם ממלאים את חובתם כלפי המדינה ואלה מצויים לא רק בקרב האוכלוסיה הערבית אלא גם בתוך האוכלוסיה היהודית.

יתר על כן, אין שוני רב בין החלטה זו לבין ההסדר הקיים בכל הקשור בתשלום דמי ביטוח לאומי למשפחות ברוכות ילדים. גם שם נקבע הקריטריון על מתן העדפה ליוצאי צבא.

ציבור הסטודנטים מקרב יוצאי צבא מגיע אל ספסל הלימודים באוניברסיטה באיחור של שלוש עד ארבע שנים, בעוד שאלה אשר אינם משרתים בצבא מסיימים בפרק זמן זה את חוק לימודיהם במוסדות להשכלה גבוהה. הלכך, אין זאת אלא רשעות לטעון נגד מתן העדפות ליוצאי צבא. אגב, דבר זה אף מעוגן בחוק החיילים המשוחררים שלמרבה הצער לא בוצע עד היום במילואו.

לגופו של עניין: החלטת הממשלה הקובעת את גובה שכר הלימוד באוניברסיטאות היא פשרה בין הצעות האוצר לפיהן הועמד שכר הלימוד על סך של כאלפיים דולר לשנה לבין דרישות הסטודנטים להעמידו על שמונה מאות וחמישים דולר לשנה.

עם זאת נקבע כי הסדר זה הוא לשנת הלימודים הנוכחית בלבד, בעוד שלגבי העתיד זה ייקבע על סמך בדיקה שתבוצע על־ידי ועדה מיוחדת.

דומה שלא היה מוצא אחר מקבלת פשרה זו שמצד אחד מתחשבת במצבם של סטודנטים יוצאי צבא ומצד אחר מבטיחה הנהגה סבירה בשכר הלימוד גם לאלה שלא שירתו בצבא. בהתחשב בעובדה ששכר הלימוד מהווה מרכיב בתקציב של האוניברסיטאות הרי שבמקביל חובה לעשות הכל כדי להבטיח שהמוסדות להשכלה גבוהה לא ייפגעו מטבלת שכר הלימוד שאושרה על־ידי הממשלה.

אין זה סוד שהאוניברסיטאות שרויות במשבר כספי קשה, לכן ללא קשר עם טבלת שכר הלימוד על הממשלה לנקוט צעדים מתאימים שיבטיחו את קיומן וזאת על־ידי תוספת תקציבית ראויה לשמה. מכל מקום, אל לה לממשלה להתעלם ממצבן הקשה של האוניברסיטאות כאילו בקביעת טבלת שכר הלימוד יצאה ידי חובתה כלפיהן.

לאור האמור, לא רק שכר הלימוד טעון בדיקה, אלא גם הסיוע הניתן לאוניברסיטאות טעון בדיקה מחודשת כדי להגיע להסדר שיאפשר את תפקודן של האוניברסיטאות בצורה מסודרת וללא זעזועים מיותרים.

לסיכום, על ציבור הסטודנטים לקבל את החלטת הממשלה ומעתה ואילך להימנע מהפגנות שעלולות לפגוע קשה דווקא בו. שנת הלימודים מתקרבת לסיומה, כך שאם לא יחודשו הלימודים מיד עלול שכר של סימסטר שלם לרדת לטימיון.

נקווה שיד הנבונים והאחראים במחנה הסטודנטים תהיה על העליונה ולא יגררו אחרי מסיתים המנצלים את מצוקת הסטודנטים לצרכי הסתה נגד המדינה.

משפט בארבי מתחדש היום: יתכן שהנאשם יובא בכח

ליון (מ"ע) — משפטו של „הקצב מליון", קלאוס בארבי, שנפתח להתחדש היום בפני בית המשפט המחוזי בליון, ולפי שעה לא ברור אם הדיין יחליט להביא את הנאשם אל שהוא יובא לבית המשפט בכוח, לאחר שהוא הצהיר בפתח המשפט שאין בכוונתו להמשיך להיות נוכח במשפט.

אב בית הדין הזין במשפטו של בארבי לא הוציא מכלל אפשרות להביאו בכוח לבית המשפט אם יהיה צורך בכך. אולם לפי שעה אין כל ודאות שאכן כך ייעשה.

עם התחדש המשפט ביום ב' הי' עלה לדיון פרשה שיצאתה של הרכבת האחרונה. ב־11 באוגוסט 1944, לפי הוראתו של בארבי, באיזה רכבת נשלחו למחנות ההשמדה 650 בני אדם, ו־108 מהם חזרו.

[illegible]

עדויות אחרות הנוגעות להשפטו מתייחסות לפרשה הנודעת בפקודתו של בארבי בפברואר 1943 במרכז „האיחוד הכללי של הקהילות היהודיות בצרפת".

ואלדהיים טוען כי אולץ להילחם למען הנאצים אך לא תמך בהם

וינה (רויטר עתים). נשיא אוסטריה ד"ר קורט ואלדהיים אמר במוצאי שבת, כי הוא אולץ להילחם למען המשטר הנאצי אף על פי שלא תמך בו. יחד עם זאת מתח ביקורת על ממשלת ארה"ב בטענה שנפגעו את אוסטריה ואיפשרו להיות השליש של השפל להשתלט עליה.

בנאום בכנס שנשא בפני חיילים אוסטריים אמר ואלדהיים בין השאר: „בשנת 1939, כאשר נגררנו לתוך המלחמה על ידי משטר אשר לא תמכנו בו, לא יכולנו לחזות מראש את התוצאה הכבירה של השלטון הנאצי".

ואלדהיים היה אחד מבאים אלפי אוסטרים אשר גויסו לצבא הגרמני אחרי ה„אנשלוס" („סיפוח") בשנת 1938, כאשר הצבא הנאצי נכנס לאוסטריה וסיפח את המדינה הזאת לגרמניה. רבים בקרב העם האוסטרי קידמו אז בברכה את בואם של הגרמנים.

בשבוע שעבר החליט הממשל האמריקני לאסור את כניסתו של ואלדהיים לארה"ב כאזרח פרטי, בשל החשדות נגדו על פעילותו בשורות הצבא הנאצי בבלקנים בימי מלחמת העולם השניה.

[illegible]

אושרו השקעות בהיקף של 355 מיליון דולר

יוקמו 30 מפעלי תעשייה חדשים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

112 תוכניות השקעה בהיקף של 355 מיליון דולר אושרו בארבעת החודשים הראשונים של השנה על ידי מנהלת מרכז ההשקעות במשרד התעשיה והמסחר. מנהל מרכז ההשקעות, עודד ער־מיה, מסר כי בתקופה זו אושרה הקמת 30 מפעלי תעשייה חדשים ולהרחבה של 82 מפעלי תעשייה, זאת בהשוואה ל־60 תכניות השקעה הרחבה בהיקף כולל של 190 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול בהיקף תוכניות ההשקעה נובע בעיקר מאישור תוכניות הקשקעה של התעשיה האוירית בסכום של 200 מיליון דולר.

ביצוע התוכניות ההשקעה אמור להביא לתוספת של כ־3000 מקומות עבודה וגידול יצוא של כ־180 מיליון דולר.

ועדי ההורים של הממ"ד: לקיבוצים — כן? לחינוך דתי — לא?

נציגי ועדי הורים ופעילי חינוך התכנסו עם ראשי הזרם לחינוך הדתי והחליטו לצאת במאבק ציבורי למניעת פגיעה בחינוך הממלכתי דתי.

היוזמה באה לאחר הודעות משרד החינוך והתרבות על הקיצוצים הצפויים והאמצעים להתבצע כבר בשנת הלימודים הקרובה.

אחת ההחלטות הדרסטיות שהתקבלה במשרד החינוך היא לתת תקן לכיתה שמספרה הוא רק כעל 20 ילד ומעלה, ולהוסיף כיתות בהתאם. כל כיתה הבונה תלמיד אחד פחות תקבל רק חצי התקן. החלטה שרירותית זו פוגעת במיוחד בבתי הספר הדתיים הממוקמים באזורי מצוקה ובעיירות פיתוח שמספר הילדים בבתי־הספר בו קטן. הדבר יביא לנטישת תלמידים את החינוך הממלכתי דתי.

בדימונה יסגר ביה"ס הממלכתי דתי „עלומים" המונה כ־120 ילדים. שלושת בתי־הספר האחרים בעיירה מרוחקים מרחק רב ביותר משכונה בה ממוקם בית הספר ותורים רבים לא ישלחו את ילדיהם לבתי־ספר הרחוקים ממקום מגוריהם.

ההחלטה תפגע גם בביה"ס הממלכתי הדתי רשפי ביתר שאינו בי־הי"ס הממלכתי הדתי היחיד ברחוב תל־אביב ושכונותיה הסמוכות.

כן התברר כי 80 בתי־ספר של הקיבוצים שמספר ילדיהם קטן מ־20 בכל כיתה — לא ישנו ולא יסגרו ויימצאו המשאבים להמשך הפעלתם.

המרכז לחינוך הדתי תובע ממשרד החינוך והתרבות למצוא דרכים אחרות לצמצום תקציבי במשרדו, ולא על חשבון ילדי בתי־הספר הממלכתיים־דתיים.

יש צורך לעבר קיצוציים שרבים לחלוטין שיביאו למניעת פגיעה בציבור הדתי, אחרת ימשך המאבק בדרכים שונות והודעות יורה. עד להסדרת הבעיה שאין הציבור יכול לעמוד בה, קובע ועד ההורים.

לאור הדברים האמורים, מכנס המרכז לחינוך דתי את פעילי החינוך וועדי ההורים מכל רחבי הארץ ליום עיון מיוחד שיתקיים ביום ד', כ"ז סיון תשמ"ז, במכינה המרכזית בגבעת שמואל.

נחתמה סדרת „מדדי הפיתות"

מאת יצחק דוידש

מדד אפריל הותם את סדרת המדדים המושפעים בפיחות השקל בינואר השנה. לאחר הפיחות של 10 אחוזים בצירוף תהליך החלת המחירים נרשמה בינואר עליית מדד של 2.2 אחוזים, „בלבד", ובארבעת החודשים הראשונים עלייה של 6.8 אחוזים. אלה שיעורי אינפלציה נמוכים בהרבה שהחזיו המצביעים על כך שהאינפלציה אכן התכנסה ברמה שנתית של כ־20 אחוז.

זה שלושה חודשים שצועקים „זאב, זאב" — כלומר אומרים שהנה יהיה מדד מחירים גבוה. הזאב הזה שמפניו החוזו לא בא גם בחודש אפריל. החששות למדד גבוה באפריל נבעו מייחודו של חודש זה: ביקושים מוגברים לרגל החגים, כניסתם לשוק של מוצרי הלבשה קיציים במחיר מותאם לאחר סוף העונה של הקיץ הקודם, התתאמה תכנונית באגרות וארנונות וסקר הדיור התלת־חודשי. בחינת מדדי אפריל במשך כל השנים מראה שהוא גבוה בהשוואה למדדים בחודשים הרגילים באותן שנים. לכן כאשר בחודש חריג זה הסתכם המדד ב־2.2 אחוזים, יש בכך בשורה של יציבות. זהו המדד הנמוך ביותר לחודש אפריל מאז שנת 1975. יש חשיבות רבה לעובדה כי המדד הסיטוני של התעשייה התכנס לרמה של 1.1 אחוז — שכן המדד הסיטוני משפיע לאחר מכן על התנהגות המחירים לצרכנים.

הציפיות לחודשים הבאים הן למדדים נמוכים יותר הפירות

במוקד

והירקות עשויים להביא לכך שבינוני ויולי אף יהיו מדדים שליליים, אם לא ייווצרו חריגות בלתי צפויות אזי צפויה רגיעה בחזית המחירים לפחות עד סוף השנה.

תשלום תוספת יוקר עודנו רחוק לכדי. מאז תשלום תוספת היוקר האחרונה הצטברה עליית מדד של 3.5 אחוזים, בעוד שעל פי הסכם תוספת היוקר יש לשלמה כאשר מצטברת עליית מדד של 7 אחוזים.

על פי תחזיות המחירים הנוכחיות תתווסף עליית מחירים שכזו רק לקראת נובמבר ויש גם תסריטים יותר אופטימיים.

מספר בנקים הודיעו על הפחתה בשערי ריבית האשראי בשקלים ובאשראי במטבע חוץ. ההפחתה היא בשיעורים קטנים ומבוססת בעיקר על התחרותיות בתוך מערכת הבנקים. בנק ישראל עצמו הקדים הפחית ריבית לפני כן, מתוך ציפיות למדדים נמוכים החל מחודש מאי. ייתכן שבעקבות הוזלת ההיטל המשווה על אשראי מחו"ל יבצע בנק ישראל הפחתה מסויימת בריבית במשק, כדי לצמצם את הפערים בין הריביות; אך כמדיניות כוללת אין לצפות להורדה גדולה בריביות במשק, במיוחד כאשר הצריכה והיבוא בעליה.

בכל אמת־מידה שיעור האינפלציה כיום הוא הישג מרשים. לצורך השוואה: באפריל 1985 עלה המדד ב־19.4 אחוז ובאפריל 1984 ב־20.6 אחוז. בהשוואות בינלאומיות עם המדינות התעשייתיות המפותחות, האינפלציה אצלנו עודנה גבוהה. אך גם שמירתה ברמה הנוכחית מותנית צדיין במניעת גידול בשכר בלא גידול מקביל בפריון.

הבעיה העיקרית של המשק הישראלי עוברת עתה לתחום מאזן התשלומים. הגידול בצריכה ובגרעון המסחרי הם עכשיו הנושא המרכזי. שר האוצר, משה נסים, נוטה לטפל בבעיה זו בהוזלת מיסים, כדי שטיפול זה לא יגרום להשפעות לוואי שליליות בתחום האינפלציה.

48 בני אדם טבעו בנילוס בעת שאוטובוס נפל לנהר

חרטום, (רויטר עתים) — ארבעים ושמונה בני אדם טבעו בסוף השבוע לימימי הנילוס הכחול, דרומית לחרטום, כשהמכונית בה נסעו הדרדרה לנהר. בין הנרגים 48 בני אדם. ביניהם 37 נשים ו־6 ילדים. כך מסר העתון הסודני „אל איתיחאד".

חקירת הקונגרס מוכיחה כי רייגן ה"ה מעורב עמוק בפרשת אירן

וושינגטון (רייטר עתים) — גביית העדויות במסגרת הקונגרס האמריקני על שערוריית אירן הקונטרס, גילתה, כי הנשיא רייגן היה מעורב בפרשה בצורה עמוקה יותר מכפי שהוא מוכן להודות — אומרים משקיפים מדיניים.

רייגן היה בעבר בין הנשיאים הפופולריים ביותר, אבל מאז שערוריית אירן חל צחות במעמדו והוא נחשב ל„בחירה צולעת" — כינוי לנבחר שלא זכה להיבחר מחדש ושבכך למלא את הפקידו עד בואו של מחליפו.

חקירת הקונגרס מתרכזת סביב הפרשה של אספקת נשק לאיראן והעברת רווחי העיסקה למורדי הניקרגואה — הקונטרס — בתקופה שבה הטיל הקונגרס איסור זמני על סיוע צבאי להם.

משקיפים מדיניים אומרים, כי החקירה הנוכחית הצביעה על ידי עדות ביה הנשתפים הסינאט, הכהיימה עדי ייתר את תדמיתו של הנשיא וצמצמה את „צליליו".

„דברים קשים עומדים בפני מר רייגן" — אמר נורמן אורנשטיין, נציג של מכון אמריקני פרטי, העוקב אחרי הפיקוח של מוסד הנשיאות.

פרשן פוליטי הותיק, בר שילדס, התבטא בצורה בפרפזה עד „יתר ואמר: „העדויות ממחישות כי רייגן לא יחלוץ מן הפרשה הזאת".

אמנם לפי שעה אין כל הוכחה נחרצת שהנשיא רייגן היה מעורב בפזילה בלתי חוקית של העברת הכספים שהוציאה האיראנית למורדי ניקרגואה. אולם הפרשנים בקונגרס, כי החקירה של ועדות הקונגרס עירערה את התדמית המקורית, אשר בה טען כי לא היתה בידו כל אינפורמציה על המתרחש וכי על כן אין הוא מעורב בשערוריה.

אספקציה חדשה

במהלך החקירה אולץ הבית הלבן לנקוט אסטרטגיה חדשה: הוא הודה כי רייגן אכן היה מעורב בצורה מעמיקה בהחלטת הגשת עזרה לקונטרס, אולם הוא טוען כי לא היה בכך מעשה בלתי חוקי.

מנקודת השקפתו של רייגן, העד שפגע בו בצורה החמורה ביותר היה היועץ לשעבר לבטחון לאומי, רוברט מקפרליין. הלה עמד בעדותו על נקודות דלקמן:

— רייגן אישר איסית תכנית לשלם שני מיליון דולר לשוחד ודמי כופר לשם שחרור בני ערובה אמריקניים בלבנון. רייגן טען כי אינו זוכר תכנית מעין זו.

— רייגן ציווה על אנשי צוותו לסייע לקונטרס לאחר שהקונגרס הטיל איסור על עזרה כזאת.

— רייגן נפגש בפברואר 1985 עם פהאד מלך סעודיה ובעקבות זאת הסכימה המדינה זו להכפיל את עזרתה לקונטרס ולהעמידה על שני מיליון דולר לחודש.

הנשיא הכחיש כי ביקש מסעודיה עזרה בשביל הקונטרס. וטען כי המלך פהאד החליט על דעת עצמו להגיש עזרה כזו.

הפרשן מרק שילדס אמר, כי טענתו של רייגן שלא שידל את מעודיה להגיש עזרה לקונטרס היא בלתי אמינה. „סצנה זו הכתימה את תדמיתו של רייגן וגרמה לכירסום בנקודה החזקה ביותר שלו — האמינות".

התעוררות בתנועת המזרחי בארגנטינה: פעולה לאיחוד כל חלקי היהדות הדתית

במסורה לאחד את כל חלקי היהדות הדתית בארגנטינה לפעילות למען החינוך היהודי תורתי תורני הדתי לקראת הבחירות לקונגרס הציוני — הוקמה לאחרונה התנועה „תורה וציון" אשר תרכז את הקהילות הדתיות בבואנוס איירס ועריה השדה שברחבי ארגנטינה.

בראש מבצע הקמת תנועת תורה וציון בארגנטינה עומד מר יצחק בר אוריה המשמש כנציג המרכז של המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה בארגנטינה, אשר לאחר מעללות רבה הצליח להגיע להסכמת כל הקהילות הרבנים בארגנטינה לתת יד להקמת התנועה וללוות אותה בהמשך הדרך.

בימים אלה התקיים הכינוס הראשון של התנועה שבראשה עומד מר אלברטו אבעדי — עסקן פעיל בתנועה הציונית ובעבר ראש המ־בית בארגנטינה. בהנהלת התנועה משתתפים נציגים בכירים של כל הקהילות ובתי הספר. בתוכם הרב יצחק שחיבר ראש קהילת „יסוד הדת" מר שאול סוסון נשיא הקהילה, הרב דניאל אופנהיימר ראש קהילת אחוות ישראל, ד"ר אדולפו אלפיה ראש קהילת אגודת דודים הרב מרדכי בהור רב הקהילה, הרב אברהם צליה, מר מיכאל קמרין מקהילת סוכת דוד, מר יוסף זונר־רובר, מר ברוך דנמרק, מר זאב הרשקוביץ, ד"ר בצלאל צוגמן יוסף גלזנהולד, מר בני צונמן מקהילת תלפיות והמהלת המזרחי, מר מאורי־סיו טייר דוד סוסון מקהילת שערי ציון וקבוצה גדולה של עסקנים ותיקים וצעירים מקהילות שונות שיהוו את המועצה של התנועה.

במגשר שהופיעה התנועה בקרב כל קהילות ארגנטינה בימנו המטרות של התנועה שבין היתר הדאג להרחיב ולשפר את החינוך היהודי תורני ברחבי ארגנטינה, למשוך את דור ההמשך למקורות התורה וערכי המסורת, חיזוק הרבנים והמנהיגים הרוחניים בעבודת הקודש, להלחם בנגע ההתבוללות בארגנטינה במיוחד בערי השדה, להגביר ולחזק את הקשר והזיקה בין יהודי ארגנטינה ומדינת ישראל.

תנועת „תורה וציון" החלה כבר בפעילות רוחנית בקרב הקהילות, ומועלת עתה במרץ במפעל החברות של התנועה הציונית. מר בן־ארי מוסר כי רק בשבועות האחרונים התפקדו לתנועת המזרחי — „תורה וציון", למעלה מ־1500 חברים חדשים בהסתדרות הציונית בנוסף לחברים הרשומים עד כה.

התנועה קיימה ביום העצמאות מסיבה וסעודה מרכזית באולמי „הכותל" בבואנוס איירס השתתפו למעלה מ־1000 אנשים כולל חניכי בני עקיבא ותלמידי בית הספר תל־פיות שיגישו תוכנית מיוחדת ליום העצמאות.

שליחי ההסתדרות הציונית, המחלקה לחינוך תורני, האגף הדתי, ובני עקיבא שותפים בפעילות בהקמת תנועת „תורה וציון" ומקדישים מאמץ להצלחתה.

הקמת התנועה המאוחדת תוך מילוי המשימות שקבעה לעצמה ולקראת מפעל החברות והבחירות לקונגרס הציוני — זוכה להערכה רבה מצד כל החוגים ותומכים בה נרמזים מכל הגוונים של היהדות הדתית.

לאחר יום העצמאות הגיע לביקור בארגנטינה ד"ר יוסף בורג בלווי שאול הלברטל. ביקור זה בא לחזק ולהשפיע על הפעילות של התנועה בארגנטינה.

מחר — שביתה במוסדות החינוך העצמאי בפ"ת

מאת משה לוי

בתי הספר של „החינוך העצמאי" בפתח־תקווה תלמוד תורה „שארית־ישראל" ובית הספר לבנות „בית יעקב" ישבתו מחר מלימודים.

השביתה שהוכרזה ע"י ועד ההורים המשותף מכוונת נגד אזלת ידם של המטפלים בחינוך בגלל מצוקת הדיור המתריפה למרות שמוסדות אלו זקוקים לתוספת 4 כיתות לא קיבלנו תשובה עניינית היכן לשכן את התלמידים: לא נוכל לפתוח את שנת הלימודים.

יו"ר ועד ההורים שלום רוטנברג הביע תקווה במסיבת עתונאים שהמוסדות המוסמכים יפתרו את בעיית הדיור כדי שלא יצטרכו לנקוט באמצעים חריפים יותר.

צו גירוש נגד מנהיג ארגון תנועת הנוער של אש"ף בעזה

אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, הוציא צו גירוש מהארץ נגד מנהיג ה„שאביבאה" — תנועת הנוער של אש"ף. המגורש הוא אחמד עבד אל פתח נאצר, בן 36 מחאן יונס. צו הגירוש נגדו הוצא, לאחר שנמצא אחראי לארגון פעילות חתרנית עוינת ברצועת עזה.

נאצר אל גואה היה כלוא במשך עשר שנים, לאחר שהורשע בהנחת מטען חבלה שהתפוצץ ביחזות לארמונות אגד. הוא נעצר בחודש ינואר 1975 והורשע בפיצוץ האוטובוס בראשון לציון, שרוסיסו פגעו בבן ילדים שמה, ורק בדרך נס לא היו נפגעים בנפש. בחודש מאי 1985 שוחרר המחבל, במסגרת שחרורים של 1,150 מחבלים, בתמורה לעסקת החלפה עם ארגונו של אחמד ג'יבריל, שיחרר בתמורה שלושה חיילי צה"ל מהשבי. נאצר אל פתח שב לחאן יונס ובקורות בטחוניים ציינו, שהוא המשיך בפעילות חתרנית. לפי מקורות החוזרות תשנות של הממשל הבאבי שיחודל מפעילות זו. בסוף חודש ינואר השנה, עם גירושו של המנהיג ה„שאביבאה" ברצועת עזה, מהמיד יוסף שאקר דהלאן, קיבל לידיו נאצר אל פתח את ראשות התנועה.

ארגון ועסק בארגון פעולות מרור, הסתה והפרת סדר בשערי הרצועה. בין פעילותיו זו הוא נעצר ל־18 יומי חקירה בחודש ינואר השנה, אך לאחר שחרורו המשיך בפעילות הפרנית. לאחרונה נעצר שוב בשל אותה פעילות ואתמול צווה האלוף מרדכי לגרשו מהארץ.

בפני נאצר אל פתח עדיין פתוחה הדרך לערער על צו הגירוש בפני ועדת הערעורים הצבאית, שגם על החלטתה הוא רשאי לעתור לבית המשפט העליון. עד כה נמנעו מגורשים מן הרצועה מניצול זכות הערעור. הם טענו המידי, שאינם נותנים אמון במוסדות השיפוט הישראלים והעדיפו להיות מגורשים, בלא שינצלו את זכות הערעור המוקנית להם.

ארגון ה„שאביבאה", תנועת הנוער של אש"ף, הוא אחד משני הארגונים הפעילים ביותר נגד ישראל ברצועת עזה. הארגון השני הוא הג'יהאד האיסלאמי. ה„שאביבאה" מארגן תלמידי תיכון בעיקר, שיהמים שביתות לימודים, ידוי אבנים לעבר מכוניות ישראליות — צבאיות ואזרחיות והשלכה בקבוקי תבערה נגדם. מוקדי הפעילות העיקריים של ה„שאביבאה" הם רפיח וחאן יונס. הארגונה של מדרבה הפגנות התלמידים והפרות הסדר בחודשים האחרונים ברצועה מיוחסים לפעילי ה„שאביבאה".

ילד בן שנה וחצי נדרס למוות במירון

ילד בן שנה וחצי נדרס למוות במושב מירון, על ידי רכב העוסק בגרר מכוניות באותו.

התאונה העיבה על מצב רוחם של אנשי המשטרה במקום. „אנו עורשים הכנות רבות כדי שמיבצע מירון יעבור בשלום, מגייסים את כל כוחותינו למטרה זו — ואירוע כזה מוריד את כל העבודה לטמיון" — אמרו אנשי המשטרה.

דוד בלאס שוחרר מהכלא

לבית בקפיצה, בהליפה ובעניה השתחרר אתמול אחרי הצהריים דוד בלאס מבית הסוהר שבכלא איילון. סמוך לשעה 5 יצא את שער בית הכלא, כשמלווים אותו עורכי הדין אביר פלד ויוסף גוזלי. בלאס נראה בטוח בעצמו ורחוק מלהיות אדם שבור.

בשיחה מאולתרת עם עתונאים הדגיש בלאס את ההקים ואמר: „לא רק מפלגת העבודה, התקים הרם אדתי". בלאס בטוח בצדקתו ובהפותו בעיניו שכל עוד לא הורשע הוא חף מפשע. הוא קרא תגר לעבר התביעה בכשמפטו שיבואו ויוכיחו אשמתו ויביאו בלאס אמר, שכעת הוא יסתגר בביתו, ולא ידבר עד תום המשפט.

כהב צתרים מוסר עוד, כי למרות החמסיח הכבד, לא היישו הסוהרים לאחד האסירים שהתיידד עם בלאס במשך השנה ששהו יחד בכלא, לפטור על השחרור דלי מים קרים. האסיר התפתס בחיבוק ונשיקה, בקום לקיים את הטקס המקובל לציד משתחרר.

בעלי עסקים בתחנה המרכזית החדשה דורשים לוח זמנים לחידוש הבניה

מאת סופרנו לענייני תחבורה

הקבלנים, שיכשי מבנים הבניב את התחנה המרכזית החדשה בת"א, לא נקפו עד כה אצבע לשילוי התחייבותם להשלמה התחנה — טוען ארגון בעלי העסקים בתחנה המרכזית החדשה.

הארגון פנה בתביעה משני השרים בתחנה, הקבלנים יונה מרדכי ומתתיהו ליפשיץ — לקבוע להו זמנים לבצוע העבודה. לפני 3 שנים נקבעה על ידם התחנה ועד כה לא נעשה דבר לחידוש הבניה. התביעה הועברה לבית המשפט המחוזי בת"א ויידון בו בקרוב.

כ־2000 משפחות רכשו עסקים בתחנה מהם כ־500 תושבי חוץ מ־22 מדינות. אלו השקיעו כספים לפני 16 שנה ועד היום לא ברור מה עלה בגורל השקעתם.

מכוניות תופת במדריד

מדריד (רויטר עתים) — שלוש מכוניות תופת התפוצצו אתמול במדריד והתוצאה מכך נהרגה אשה אחת והשלושה אנשים אחרים נפצעו.

השלטונות חושדים, כי הפיצוצים היו מעשי ידיהם של אנשי גרילה הבאסקים, אשר המזירו את מעלותם הקצלנית לתמוכי תבירת הספרדית.

הפיצוצים אירעו עם צלות השחר, ליד המפקדות של הצי, של חיל האוויר ושל המשמר האזרחי. הפיגועים אירעו בצה ובעונה אחת ויש בכך משום נסיגה בשורת הצלחותיה של הממשלה בראשותו של פליפה גונזאלס, במאבקה נגד אלימותם של הבדלנים הבאסקים. הפיגועים במדריד היו הראשונים מסוגם בשנה זו.

11 פצועים בתאונה בה היו מעורבים 4 כלי־רכב

11 איש נפצעו, סמוך לשעה 8 בבוקר, בתאונת דרכים שהיתה בצומת גזית—כפר תבור. בתאונה היו מעורבים 4 כלי רכב: משאית, טרקטור ושתי מכוניות פרטיות. הלק מהפצועים נפצע קל וחלקם קשה יותר.

התאונה אירעה בשעה 7.30 בבוקר על כביש עפולה—טבריה, בסמוך למסוף שלפני כפר תבור לכיוון קיבוץ גזית. מכונית סובארו עקפה סמיטריילר שנסע בשולי הכביש ופגעה במכונית סטיישן „פז'ו" שבאה ממולו. התהפכה יכל נוסעיה נפצעו.

נעשה כל מאמץ

(סוף מעמוד ראשון)

עם מפלגת העבודה בנושאים שרב בהם הבבנה המשותף על המפריד.

„מאז שקמה הממשלה — לא קיימתם דו־שיח עמנו. אוניבם אטוביה ובכך אתם מתעים ההקרבות ויוצרים קרע — הטפים. השר שפירא מתח ביקורת על עמדות אנטי־דתיות המבוטאות בפי ראשי המערך, על הכהות העיירות נגד ההתנהלויות ועל הפגיעה בחינוך הדתי שהמערך נותן לה יד.

הרב לוי: השיקול הלאומי מעל כל שיקול אחר

מזכ"ל התנועה, הרב יצחק לוי אמר כי בממשלה צרה נוטה למפד"ל, ועל קוצה של ממשלת אחדות לאומית — אנו משלמים מחיר יקר. אולם השיקול הלאומי צריך לגבור על כל שיקול אחר.

פרופ' שאקי: המערך מקדם עמדותיו היונות

חה"כ פרופ' א. שאקי הזכיר כי בקווי היסוד של הממשלה אין כל זכר לועידה בינלאומית. ואמר שהמערך מוחד ומקצין את עמדותיו היוניות.

לדבריו, נבנה למשלת האחדות עד משימות בתחום הכלכלה, ומשלת האחדות אף זוכה לעדנה בסקרי דעת הקהל.

שאקי העזה: המשמעת הנוכחית צריכה לקיים את הקדנציה שלה

המזכ"ל המדיני, שאול יהלום, הדגיש כי אם תתפרק ממשלת האחדות הלאומית אין שום סיכוי שבעתיד תקום שוב ממשלה כזו.

ולמען אמונות הצ'ונית מן הדין שממשלה זו תסיים את הקדנציה עד תומה.

נציגי המפד"ל הבהירו כי החלטת הלשכה קובעת אמנם שהתנועה לא תתן יד לממשלה צרה, אולם במקרה של פרישת המערך מהקואליציה יתכנסו מוסדות התנועה לדון ולהחליט במצב שנוצר.

ח"כ אדרי: הזרמות שאין להחמיצה

חה"כ רפי אדרי הודה כי בשעות אלו פיתומם של שרי המפד"ל בגיבוש ההצעות המדיניות, אולם ציין כי הפעם מדובר בהזדמנות מדינית שאין להחמיצה.

„העם צריך להיות משוכנע שמנהיגיו ונבחריו עשו ועושים הכל כדי למנוע שפיכות דמים בארץ" — אמר.

השר משה שחל הבהיר כי לדידו מושג העיגוד — הוא מושג הלכתי מובהק, אולם יש למצוא פתרון לנושא „מתוך אחריות".

כן ציין כי יחסם של רבים מראשי המערך לנושאים דתיים אינו נופל מיחסם של אנשי הליכוד לנושאים אלה.

בסיכום הפגישה אמר השר שפירא: הצענו תמיד ואנו מציעים גם עתה הדברות כוללת עם המערך, לאו דווקא על רקע האירועים הפוליטיים הבוערים. עד עתה חשבנו שאיננו רצויים ורצוי שהמערך יפעל לתיקון הרושם.

פתיחת הת־אורגן הלאומי — „הבימה" — לישל, בשבתות, בא עוד תקום שוב ממשלה כזו, כהם, שברכתם לנשעו.

„מועצת החכמים"

(סוף מעמוד ראשון)

בים על שילובו במקום ריאלי ברשימה הליכוד לכנסת.

בעניין אחר: בכירים בחזרות הביעו אתמול מורת רוח מהגשת התביעה לבית הדין של תנועה זו נגד אריה נאור על. שהתנגייס לשימות הסברה לשירותו של שכטנן פרס. „אנחנו תנועה דמוקרטית ואין לשלול הבעת דעה גם אם היא סותרת את מצע הליכוד".

הליכוד חוששים כי המערך ינצל את גירושו של נאור כדי לנגח את הליכוד.

מועצת חכמי ש"ס הסמיכה את ראשי ש"ס להמשיך במגעים עם הליכוד בבשורה להחזיר את הרב יצחק פרץ לשולחן הממשלה. נוכח הפרסומים בכלי התקשורת הביעה מועצת החכמים את אמונה המלא ברב פרץ; זאת נוכח ידיעתה כי הרב פרץ נוסה לפרוש מפעילות פוליטית אם ימשכו האינטריגות הנגדיות נגדו בתוך ש"ס.

ישראלים שימותו בשטחים לא יירשמו עוד כמי שנפטרו בחוץ לארץ

ההחלטה בעניין זה, נתקבלה בראשית השבוע, בעקבות תלונה שהגישה משפחתה של עופרה מוזס, תושבת אלפי מנשה שנרצחה לפני חודש על יד מחבלים פלסטינים.

בית הדין הרבני האזורי חיפה

הו... בפני ביה"ד בקשות למתן צווי ירושה או אישורי צוואה בתיקים המפורטים להלן. כל תובע טובת הנאה או המעונין בעזבון שאחת הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יבוא לבית הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מיום פרסום הזמנה זו, שאם לא כן בית הדין יתן צו כמבוקש בעניין.

מס' תיק	שם המנוח(ה)	מקום פטירה	תאריך הפטירה	המבקש(ת)
שמו/4533	אהבה סטטיה	חיפה	י"ד תמוז תשמ"ה 3.7.85	בנה: נתן סטטיה
שמו/4788	בנימין ויגמן	חיפה	ב' ניסן תשמ"ז 1.4.87	אשתו: שפרה ויגמן
שמו/4827	צבי אקרמן	ק. טבעון	ג' שבט תשמ"ו 12.1.86	בנם:
	מלכה אקרמן	חיפה	ו"ו ניסן תשמ"ג 26.3.83	שלמה אקרמן
שמו/4828	יצחק נדם	חיפה	כ"ו אדר תשמ"ז 28.3.87	אשתו: שמחה נדם
שמו/4835	יעקב למדרן	ק. ים	ד' אדר תשמ"ד 8.3.84	אשתו: מינה למדרן
שמו/4847	משה ברוטמן	חיפה	י"ז אדר תשמ"ז 18.3.87	אשתו: רחל ברוטמן
שמו/4861	אברהם עמוס	חיפה	כ"ה כסלו תשמ"ז 26.12.86	אשתו: פלורה עמוס
שמו/4867	שמואל יערי	חיפה	ט"ו אדר תשמ"ז 16.3.87	אשתו: אורה יערי
שמו/4873	יוליוס ויינשטיין	חיפה	ט"ו שבט תשמ"ז 15.2.87	אשתו: איזבלה ויינשטיין
שמו/4890	יצחק אבוחסירה	מעלות	י"ד אדר תשמ"ז 15.3.87	בנו: מקס אבוחסירה
שמו/4900	מנחם בר	חיפה	ג' אדר תשמ"ז 4.3.87	אשתו: חוה בר
שמו/4917	יעקב לוניאנסקי	חיפה	ח' אדר תשמ"ז 9.3.87	אשתו: בלה לוניאנסקי
שמו/4945	ציון יעקובוב	עפולה	כ"ו סיון תשמ"ו 3.7.86	אשתו: רחל יעקובוב
שמו/4968	הרש סמרל	חיפה	ט"ו אדר תשמ"ז 16.3.87	נכדתו: ויקטוריה סגל
שמו/4999	ברוך רוזנפלד	חיפה	י"ב אדר תשמ"ז 13.3.87	בתם:
	דבורה רוזנפלד	חיפה	ב' חשון תשמ"ו 13.10.85	אילנה לבדוי
שמו/5013	אסתר כהן	נהריה	כ"ח כסלו תשמ"ו 11.12.85	בעלה: ויקטור כהן
שמו/5051	משה אסייג	חדרה	כ"ג אדר תשמ"ז 24.3.87	אשתו: רמונה אסייג
שמו/5057	דינה לייבוביץ	חיפה	כ"ד אדר תשמ"ז 25.3.87	בעלה: אברהם לייבוביץ
שמו/5084	עזר אזולאי	חיפה	ג' ניסן תשמ"ז 2.4.87	בנו: אלי אזולאי
שמו/5091	אריה איזנודרג	חיפה	כ"ב אדר תשמ"ז 23.3.87	אשתו: חוה איזנודרג
שמו/5097	חנה אונך	חיפה	ד' ניסן תשמ"ז 3.4.87	בנה: דן אונך
שמו/5100	בלה קריגר	חיפה	י"ג חשון תשמ"ז 14.11.86	בעלה: צבי קריגר
שמו/5106	חוה זלצמן	חיפה	י' ניסן תשמ"ז 9.4.87	בנה: בצלאל זלצמן
שמו/5157	ויוה מנדלצוויג	חיפה	כ"ט שבט תשמ"ה 21.1.85	בנה: יורי מנדלצוויג

הרב רפאל פולדמן, המזכיר הראשי

חזון ומחלוקת

מאת הרב יהונתן פריד

מראשיתו, היה „גוש אמונים" נושא לצבות בו.

מראשיתו היו דרכו ומעשיו מזוגים לשרוכבות דורשת הסבר. כך גם בהמשך פעולתו וכך יהיה נדון, כנראה, גם בעתיד.

מראשיתו — נכון היה לכל מה שנראה כחזון מחד או כאוטופיה מאידך.

רצה הוא להחזיר עטרה ליושנה, עטרה של ציונות מאמינה בשורשיה, בעם ישראל, בארץ ישראל ובמדינת ישראל.

פעל הוא, הגה וחשב, מה טוב לה למדינה, מה הטוב הוא לרוח העם, מה עומק יש לו לביטוי „בנין הארץ".

משום כך — משום אמונתו — ראה עניין וצורך לשתף אנשי תורה עם אנשי מעשה, אנשי הגות עם „ביצועיסטים", בני ישיבה עם בני התיישבות. חלק מהחזון התגשם. אומנם יש שהגשם (משום מה?) בשילוב של „משיחיות" עם שאלות ביטחון, שאלות מדיניות ו„שיקולים פראגמטיים". אבל, טובתו היתה לכל העם ולכל עניינו.

עיקרו של גוש אמונים היה בדבקות, ובהתמדה בלתי נלאית, למסירה השייכת לכל הדורות ולמען כל הדורות.

לא הכל הבינו דרכו. לא הכל הסכימו עם עשייתו. יש שתפסו „טפל" כעיקר. יש שראו „מעשה" והתעלמו מ„הלכה" וכו' וכו'.

בדרכו היהודית — ולא במקום אחרון גם בהרכבו האנושי בין ההנהגה עד לשטח — עברו עליו, כמו על כל חזון ואידאה וכמו על כל עם ישראל ועל מדינת ישראל — כמה ארועים קשים ומסובכים. התנות הדרך כמו ימית, „פרשת המחתרת", סיבובים „מפלגתיים" ועוד — הותירו בו כמה צלקות קשות לתרופה.

קשה מכל היא הצלקת הקבוצה ליחסי אנוש. כאן הסכנה האמיתית וכאן המקום לבחור ולתרופה.

יואילו נא כל האמונים על כתוב ורחוב לא לנהל את מדינת ישראל אלא להמשיך ולהיות שלובים יחדיו בתוך ליבו ועולמו של העם.

יראו עצמם עוסקים בעולמות של זה ושל הינך ולא בחיסול חשבונות הנראים כאישיים.

לא „לגוב אריות" ולא „לאיש המידות" אנו זקוקים אלא לאמונה עמוקה ופנימית, להמשך החזון, לאחריות אמיתית.

הפניה הנרגשת של רבים „שלא לכבס את הכביסה בחוץ" אינה משום „הכביסה" ולא משום „החוץ" אלא משום מורכבות העניין וקדושתו.

המעבורה העדינה הזו היא בית היוצר, היא מקום התהוות היא החזון, היא עולם הצפיה.

אם מדינת ישראל וחוקיה יקרים לכולנו, אם עם ישראל והמפעל הציוני שייכים הם לנו, ולא רק לקבוצת „אינטלקטואלים", אם רוצים אנו ברוח ישראל איתנה — אל יבוא ואל יתכנס, מי שיבוא ומי שיתכנס, ברגל גאווה ובמגפיים מטונפות במחלוקת, למקדש הזה.

(הכותב היה ממייסדי גוש אמונים והדובר הראשון)

שטפון הדולרים — הצפת הכלכלה

בדרך כלל כניסת מטבע זר היא תופעה חיובית אולם האופי הספקולטיווי כעת מעורר חששות לשינוי הכיוון כאשר ישתנו הציפיות במשק

מאת יצחק דויטש

זרם אדיר של מטבע חוץ שוטף את מדינת ישראל. בחודש אפריל גדלו היתרות הרשמיות של מטבע חוץ בבנק ישראל ב־103 מליון דולאר. היתרות מסתכמות ב־4.4 מיליארד דולאר — סכום שיא שלא ידענו כמוהו. הגידול מקורו בהתגברות של הסקטור הפרטי. בבנק ישראל מדברים על העברות של הסקטור הפרטי בסכומים של מאות מיליוני דולאר מאז הפיחות בינואר השנה.

נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו מסר לועדת הכספים על כניסה של כ־750 מיליון דולאר מאז אמצע ינואר. ישנן הערכות, כי מדובר בסכומים גדולים יותר. אולי קרוב למיליארד דולאר. יש אומרים, כי לא הכל מתבטא ביתרות הרשמיות, ולמעשה הסכום גדול יותר.

ראוי לציין: למרות שהגירעון במאזן המסחרי גדל, והעברות של הסיוע האמריקני הורכזו בסוף שנת 1986, יתרות המטבע מוסיפות לעלות בשיעורים גבוהים. אנו עדים לזרם עצום של מטבע חוץ המגיע לישראל.

מבחינה מסויימת, ימות המשיח. הרי מטבע החוץ הוא התמריץ לפעילות המשקית של המדינה. הנה הקופה מתמלאת ואנו עומדים בפני רוויה.

לא להתבסם יותר מדי

למרות הטוב בגשם הדולארים הזה, צריכים להיות זהירים בהערכת משמעות התופעה. בחינה קפדנית של מקורות המטבע וגורמי הזרימה יש בהם כדי להטיל ספק בחיוביות הבלעדית של המגמה. המרכיבים החיוביים הם:

● סכומים גדולים של תמורות יצוא שעוכבו לפני הפיחות, וכן העברות פרטיות, מועברים עתה בשער הגבוה יותר שלאחר הפיחות, כיוון שעתה אין מצפים לפיחות נוסף.

● מועברים גם כספים שהוברחו מהארץ בתקופות שונות, וזאת על רקע הנפילה של הדולאר, מזה, והיציבות בשער החליפין של השקל, מזה.

הצד השני של המטבע

כנגד מרכיבים חיוביים אלה, אשר גם בהם יש מחזוריות ועונתיות, יש מרכיב שלילי בזרימת הדולארים. זהו כסף שיש לחשוב, המרכיב של זרימת הון ספקולטיווית. הרקע לזרימת כספים ספקולטיווית הוא צירוף שני אלה:

● קיים עתה קיבוע שער בארץ. גם אם אין התחייבות רשמית מוחלטת בכיוון זה, אין צופים לפיחות בחודשים הבאים.

● הריבית בישראל גבוהה בהרבה מזו שבחו"ל. עד לשבועות האחרונים ריבית על פקדונות במטבע (הפקדות גדולות) הגיעה ל־25—23 אחוז במונחים שנתיים. באחרונה ירדו שיעורי הריבית, אך הם עדיין עומדים על רמה של 17—19 אחוז.

צירוף זה, כך אפשר לשער, מביא גורמים ספקולטיוויים להעביר ארצה מטבע חוץ לתקופת מעבר. הם מבקשים ליהנות מהפרשי הריבית. זאת גם כהון חוזר, במקום קבלת הלוואות יקרות בארץ, וגם כהשקעה פיננסית הזוכה בהפרשים שבין הריבית בארץ לריבית בחו"ל. הכוונה היא, איפוא, להפיק רווחים מתנאים מיוחדים של המשק הישראלי בעת הזאת.

סכנה כפולה

תנועות הון ספקולטיוויות שכאלה אינן בהכרח התגשמות האידיאל „ליהפך לשווייצריה של המזרח התיכון". המסוכן בזרימת כספים אלה הוא בשני השלבים:

● בכניסה. הכסף זורם בתקופה של גיאות. באותו זמן יש עודפי כסף במערכת. עודפים אלה מעודדים ביקושים. ההשפעה יכולה להיות בצריכה ביבוא, במניות ובכל הכרוך בכך. גם אם אנו נהנים עתה מאינפלציה נמוכה יחסית, עומדת הסכנה של היווצרות לחצים בכיוון מנוגד. סגן שר האוצר, עדי אמוראי, הצביע על כך, כי כספים אלה מזינים את הגיאות בצריכה הפרטית ומשפיעים על רמת המחירים של הנכסים הפיננסים השקליים.

● ביציאה. כסף זה יצא מהארץ, כאשר נראים סימנים ראשונים, או שיש הערכות ראשונות לשינוי מגמה. במיוחד כאשר מתחילים לצפות לפיחות, שאותו יהיה צורך לבצע בשל הצטברות נקודות אינפלציה רבות לצד שער החליפין היציב, עליית השכר מול שער החליפין ובעיות במאזן המסחרי. מעבירי המטבע הספקולטיוויים מסבים אז את הכיוון — ויוצאים החוצה. התוצאה: ירידה ביתרות המטבע והתגברות ציפיות לפיחות כתוצאה מהקטנת היתרות. שכן „כסף חם" שכזה מפתיע גם בבואו וגם בצאתו.

הכלים העיקריים בפיקוח מטבע חוץ שנתונים בידי הממשלה ובנק ישראל מיועדים לשליטה על תנועות ההון. אך העובדה היא שאין בכלים שבשימוש כיום כדי לייצב את תנועות ההון הללו. קיימת ועומדת ההצעה של האוצר ובנק ישראל להטיל „היטל משווה" בשיעור של 3 אחוזים לשנה (עם גמישות של שני אחוזים בכל כיוון) על הלוואות מחו"ל. הצעה זו עדיין נמצאת בדיונים בוועדת הכספים של הכנסת. ברור שייקור ההלוואות מחו"ל ב־3 אחוזים יש בו כדי לשנות את הכדאיות של העברות הון לזמן קצר. אך לא ברור כלל שההיטל המוצע תופס את כל הגיזרה הרלוונטית.

זרימה של דולארים נראית במבט ראשון כמגמה חיובית ורצויה. אבל ראוי לזכור שתנועות ההון הגדולות הן אשר הרצו את גודל „המהפך הכלכלי" של 1977 לשלילה. התנאים היום שונים בהרבה, ואף הסכומים הרלוונטיים נמוכים. ללא השוואה, ביסודו של דבר אין כספים אלה מצביעים על מגמה חיובית ורצויה.

הכמות הגדולה שבה מדובר, רשמית ובלתי רשמית, מעוררת את הצורך להתערבות רבה יותר של האוצר ובנק ישראל כדי להביא לחיסות תנועות ההון. היא במפורש טומנת בחובה סכנות ממשיות.

ה„דבורה" שוב מזמזמת ברחוב בן־יהודה

מאת חיים פיקרש

כעשר שנים בקירוב היו שעריו של מלון „דבורה" ברחוב בן יהודה בתל אביב נעולים, בעקבות דליקה שפרצה במקום וכילתה את חדרי המלון להוציא את בית־הכנסת, שנותר על תילו, וקומת הקרקע. בימים אלה נפתחו שוב שעריו של המלון הנושא אופי דתי יהודי, שקנה לו שם בקרב רבים.

בין הראשונים שביקשו חדר במלון היו אותם ותיקים, הזוכרים עדיין „חסד אותם ימים יפים שעשו במקום" — אומרים ישראל סרייבר, מנהל המלון ויששכר קנול. עשר שנים נמשכו ההתגוששויות עם חברת הביטוח, ועד היום לא הגיעו הצדדים לידי הסדר הולם. מלון „דבורה" נושא את שם אם המשפחה שבאה לפני חצי יובל שנים לבקר בתל־אביב והופתעה לראות „שאין בעיר מקום כשר שבו ישנה אווירה יהודית". היא ביקשה את בניה, פייביש ומנדל, שעשו חיל בעסקיהם בונצואלה להקים בישראל „מלון יהודי אמיתי"...

בהשקעה של בין 2 ל־3 מיליון דולר שופץ המלון וחדש קם מחדש. 86 חדרים הוכשרו לשימוש וחדר האוכל והלובי „חודשו עד לבלי הכר". צוות המלון קיבל הכשרה מיוחדת להפעלת מלון בעל אופי דתי מסורתי. בית הכנסת הנאה במלון היה פתוח במשך כל הזמן שהמלון שבת, לא עבר בו יום ללא תפילה „ליהודי" —

פתיחים

אומרים בני משפחת קנול, שהפעילו גם מסעדה כשרה למהדרין הפתוחה לציבור הרחב. מלון „דבורה" היה בשעתו חלק מנופה של היהדות הדתית בתל־אביב. עתה, מקווים, תחזור עטרה ליושנה!

✶

בשל שנת השמיטה „פירות הבוסתן — הפקר"

במבואה של שכונת „בתי אונגרין" שליד מאה שערים בירושלים מצוי בוסתן משופע צמחי ירק, וגדלים בו עצי הדר עצי זית ושיחי רימונים. השנה תלויה בפתחו ההודעה לציבור, לפיה „בשל שנת השמיטה פרי הבוסתן — הפקר"...

הבוסתן אמנם סגור על מנעול אך „כל המעוניין" יכול לפנות למשפחת גוטליב, המתגוררת בשכונה, בית מספר 605, כדי לקבל את המפתחות.

✶

תל אביב — „מקום טוב באמצע"

העיר תל־אביב תופסת כיום המקום ה־35 בין 54 הערים בעולם, שבהן נמדד יוקר החיים. תל־אביב תפסה אשתקד את המקום ה־39 בדירוג זה. לפניה נמצאת במקום ה־34 העיר ניו יורק, שהיתה אשתקד במקום ה־20.

העיר טוקיו ביפן היא העיר היקרה בעולם, ועל פי הנתונים שפורסמו באחרונה מסתבר כי היא יקרה מתל־אביב ב־91 אחוזים לערך. מוסקבה מדורגת במקום ה־54, לעומת 60 אשתקד. בעיר לוס אנג'לס יוקר המחיה נמוך מזה שבתל אביב. אשתקד היא היתה במקום ה־23.

לא לבחירות בטרם עת

מאת צבי ברנשטיין

הציבור הדתי־לאומי תרם רבות לכינון הממשלה לאחדות לאומית.

הוא עמד כנגד הפיתוי של ממשלה צרה, בה היה עשוי לתפוס מקום יותר מכובד, השפעה יותר נרחבת ועמדות מרובות יותר. המפלגה הדתית־לאומית הסכימה להתגמד ולהיעדר מהקבינט המצומצם בו נקבעו למעשה ענייניה החשובים של המדינה והמדיניות. חרף הבטחות שונות נותר למפד"ל משרד ממשלתי קטן ואפילו הסמכויות שהובטחו — לא קוימו.

המפד"ל לא רק תרמה ממה שהגיע לה כמפלגה בעלת זכויות מרובות בעבר ובהווה, אלא אף היתה פעילה ביותר בסילוק המכשולים להקמת ממשלת האחדות.

היא עשתה זאת מתוך שמצאה כי באותם הימים, אחרי הבחירות האחרונות לכנסת האחת־עשרה, עמדה המדינה בפני משימות קשות ורק בכוחות מאוחדים אפשר יהיה להגשימן, בהן: היציאה מלבנון והבראת הכלכלה.

יעדים אלה הושגו. צה"ל יצא מלבנון, נבנתה מערכת בטחון חדשה בצפון; הכלכלה בדרך לשיקומה. מורגשת היטב רגיעה במשק. סחרור האינפלציה פסק. סכסוך טאבה שהעיב על יחסי ישראל־מצרים, חדל לשמש נושא מרכזי לאחר הסכם על הבוררות. הרוטציה בראשות הממשלה בין שמעון פרס ליצחק שמיר פעלה כהלכה.

לא נעשה בזה חשבון מי משני הגושים תרם יותר להישגים אלה. כל אזרח ישראלי בלתי משוחד צריך לזכור זאת היטב.

עד שעניין הוועידה הבינלאומית למציאת פתרון לסכסוך הישראלי־ערבי, הפר את האידיליה. מי שעשה כן הוא ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ בהווה, מר שמעון פרס.

הרבה דיו כבר נשפך לסיקור הנושא לכל שלביו ולא ניכנס לפרטים, שהרי הם זכורים לכל. אציין רק שמר פרס פעל על דעת עצמו, ללא יפוי כח מוסמך לא מהכנסת ולא מהממשלה. ולא עוד, אלא שהספיקות ביחס לתועלת האמורה, כביכול, לצמוח מוועידה זו, הלכו וגברו. בשלב האחרון נאלץ מר פרס להעלות את העניין בקאבינט ובו לא זכה לאישור תכניתו. על אף זאת סבור מר פרס שגם עתה, הוא רשאי להמשיך ולפעול למען כינוס הוועידה הזאת. קיצורו של דבר: מר פרס מוסיף לפעול בניגוד למה שמקובל בממשל תקין, דהיינו: בניגוד להוראות ראש הממשלה.

המערך ניצב עתה בפני 2 אפשרויות: 1) הדחת מר פרס מתפקידו 2) או פרישת המערך מהממשלה. למותר להגיד שגם הדחת מר פרס — תוצאותיה תהיינה פרישת המערך כולו.

בין כה וכה פועל המערך להעביר החלטה בכנסת על פיזורה ועל בחירות חדשות. הסיכויים לקבלת החלטה זו קלושים ביותר. בינתיים המערך מפעיל לחץ על המפד"ל שתתמוך בפיזור הכנסת ואם המערך יאלץ (בסעיפים שלו) לפרוש מהממשלה ותישאר ממשלה צרה, המערך מבקש שגם המפד"ל תפרוש.

אני מקווה שהמפד"ל לא תיענה לפניות המערך.

גם היום יש צורך והצדקה חיוניים להמשך קיומה של הממשלה הרחבה. ראש המערך, חייב להפסיק את פעילותו בעניין הוועידה הבין־לאומית ולצבור לדו־שיח ישיר עם ראשי הליכוד בנושא זה ולהבהיר הדדית את המועיל והמזיק. המפד"ל, אשר למרבית הצער, היתה אדישה למדי בפולמוס הוועידה הבינלאומית וראשיה נמצאים בחוץ לארץ בעונה בוערת זו, אינה חייבת להיגרר אחרי המערך בהגיונותיו.

התרופה המוצעת על ידי המערך לקיום בחירות חדשות ממילא אינה יעילה. ראשית, סחרור הבחירות עלול לפגוע בהישגים שהושגו בתחום הכלכלי. הוא יגרום לכובד משאבים של הציבור. אף אין בטחון שישנה את יחסי הכוחות וסביר להניח שגם אחרי הבחירות יעמוד בפני אותן הבעיות המדיניות. המפד"ל, שעל מהלך שיקומה נחלקו עדיין הדעות — אינה בשלה כלל לבחירות חדשות.

אם כן, מדוע יש להעלות כלל על הדעת בחירות חדשות, כאשר כל הנתונים, של המדינה ושל הציבור הדתי־לאומי, מצביעים על מגרעותיו של מהלך זה?

אדרבה, עלינו להודיע ברורות למערך, למען לא יטעה בחישוביו, שהמפד"ל מתנגדת להרפתקה של בחירות ויש להמשיך (לפחות עדיין) בקיום הממשלה הרחבה.

פעילותה המצומצמת של סיעת המפד"ל בכנסת גרמה בעקיפין לגופים דתיים אחרים, פעילים יותר, להשיג מהליכוד הסכמה לחקיקה דתית שנדרשת על ידי המפד"ל שנים רבות, בטרם היותה ש"ס. הנני סבור שיש לחזק את הסכמת הליכוד לוויתורים כאלה בנושאים דתיים. וגם זה נימוק נוסף שלא לפרוש מהקואליציה, גם אם תיהפך ל„צרה", במקום לפרוש למדבר של בחירות חדשות, אף שלא ידוע בשלב זה איך וכיצד ההבטחות האלה יתקיימו.

למערך עדיין אפשרות להישאר בקואליציה, כאחד משני השותפים המרכזיים בממשלה. המערך יכול עדיין להיחלץ מהמילכוד שסמן לעצמו. אבל אם ימשיך לדבוק ברעיון של הוועידה ויפעל כאילו הוא פועל בחלל ריק — או אז ימצא את עצמו מחוץ לקואליציה ובאשמתו ואין על המפד"ל שום חובה להיגרר אחריו.

הנזק המדיני

יומן במדינה

מאת יעקב אדלשטיין

הוויכוח בין המערך לליכוד סביב מהלך הוועידה הבינלאומית גרם נזק מדיני לישראל. הנזק הוא בעיקר בערעור העמדה האמריקנית, שהיתה עד עתה איתנה נגד ועידה בינלאומית ובעד מו"מ ישיר. לאחר שמר פרס הסכים לוועידה בינלאומית, מצאה את עצמה ארה"ב במצב קשה. הערבים האשימו אותה שהיא קיצונית בתמיכתה בישראל, כאשר גם הגוש של מר פרס בתוך ישראל אינו תומך בעמדה הזו. בעקבות כך עבר שר החוץ שולץ לצד השני של המתרס והחל דורש משמיר לנהוג כאהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, ולבחון שוב את עניין הוועידה הבינלאומית. תזוזה זו בעמדת הממשל האמריקני קשה יהיה לתקנה בעתיד.

יותר על כן, ארה"ב מנעה סיוע צבאי מירדן בשל סירובה להיכנס לתהליך השלום. חוסיין גם לא הוזמן בשל כך לוואשינגטון. עכשיו הוא יהיה אורח רצוי בארה"ב. חוסיין, שמאז ומתמיד סירב להיכנס לשום מו"מ פומבי, הפך בעיני דעת הקהל האמריקני למנהיג רודף שלום, ואילו ישראל מצטיירת עתה כסרבנית שלום.

הסכמתה של ארה"ב לתמוך בוועידה בינלאומית הוא הישגו המדיני הגדול של חוסיין. חוסיין הצליח להשיג את תמיכת חאפז אסאד הסורי. אסאד, המוחרם בזירה הבינלאומית, קיווה בצורת מהלך זה לבטל את החרם על סוריה ולשתפה במהלכים המדיניים. הוא התכוון לשלוח את שר החוץ הסורי לבריסל לנהל מו"מ על הוועידה הבינלאומית, אך ברגע האחרון נדחה הרעיון.

הישגו האחר של חוסיין הוא, שעד עתה לא יצא נגדו שום שליט ערבי על שהסכים למו"מ באמצעות ועידה בינלאומית. המהלך הזה תואם למעשה את העמדות של הקיצוניים במדינות ערב. שליטים אלה העבירו מדי שנה החלטה בעצרת האו"ם לכינוס ועידה בינלאומית, אך זו נשארה עד היום על הנייר בלבד. חוסיין הצליח במהלך אחד לשכנע את ישראל ואת ארה"ב בצורך בוועידה בינלאומית, ובכך להביא לשינוי בעמדה האמריקנית וחיזוק מעמדה של ירדן. הישג זה ייזקף בידי חוסיין, גם אם תהליך השלום לא יצא לפועל.

דרך אשנב המקלע

במלאת עשרים שנה לקרב על ירושלים במלחמת ששת הימים, פרסם דוד יאיר ספר זכרונות של חייל „דרך אשנב המקלע". אלה הם רשמים של חייל אלמוני שהשתתף בקרבות, ומכאן חשיבותו. הספר כתוב בפשטות.

דוד יאיר נמנה עם חיילי חטיבת „הראל" שלחמה על כיבוש המשלטים סביב ירושלים, כיבוש גבעת המבתר, והגיעה עד יריחו. הוא מתאר את ימי ההמתנה ואת העליה לירושלים בעיירה ערוכה. המוקד של הספר הוא הקרב על כיבוש המשלט החשוב שייך עבד אל עזיז, שהיה משלט מבוצר בידי הלגיון הערבי, ואשר שלט על צפון ירושלים. במהלך האירועים מצא עצמו המחבר בודד בתוך המשלט המבוצר הזה, שסברו כי הוא מטוהר מחיילי הלגיון הערבי. בהיכנסו למבצר הוא נתקל בשני לגיונרים ובמפקדם, שעיכב את בריחתם מן המקום. בקרב פנים אל פנים הכריע יאיר את המפקד הערבי. לאחר שזה ביקש על חייו, חבש יאיר את פצעיו והניחו בתעלה.

מקורי הוא התיאור של הקרב על גבעת המבתר. זה היה קרב קשה שדרש קרבנות רבים. דוד יאיר היה עד למלחמתם האחרונית של הנופלים בקרב.

תיאור שחרור יריחו הוא פרק מרשים בפני עצמו. הוא מתאר את הקרב בתוך בניין המשטרה ואת כוחות שירות הפליטים הערבים בדרך ליריחו. הוא מתאר כיצד משאית ערבית ובה משפחה שלמה נקלעה לטווח אש, ועלתה בלהבות. אנו קוראים בספר גם פרקי זכרונות של נער יהודי שעלה מפרס, התגורר במעברות ונאבק בקשיי קליטה.

מי מחליט בעניין הסגרת פושעי מלחמה?

ישנם עדיין פושעי מלחמה נאצים המסתובבים כמו נע ונד בעולם המערבי, כאשר אף מדינה אינה רוצה לקבלם. אחד מהם הוא בוגדן קוזיי, אזרח אמריקני לשעבר, החשוד בשיתוף פעולה עם הנאצים במלחמת העולם השניה. האיש נמצא כיום בקוסטה ריקה, לשם נמלט מארה"ב לאחר שרשויות המשפט בארה"ב עמדו לעצרו. קוזיי בן 63 נאשם שרצח במו ידיו 10 יהודים לפחות, ביניהם ילדה בת 4. בדומה לדמיאניוק נשללה אזרחותו האמריקנית בנימוק ששיקר לשלטונות ארה"ב.

ברית המועצות הגישה לקוסטה ריקה בקשת הסגרה כדי להעמיד את האיש למשפט. שגרירה בקוסטה ריקה הצהיר שהוא צפוי למאסר אם יורשע.

נמסר כי ישראל סירבה לבקש את הסגרתו בנימוק, כי הפשע שביצע הוא שולי, וכי גילו הצעיר של החשוד בעת ביצוע המעשה הכיותו לו מטיל בספק אפשרות להרשיעו. גם במקרים אחרים של פושעים כאלה לא ביקשה ישראל הסגרה, בטענה שאין לה מספיק הוכחות ועדויות להרשיע את האנשים. אחד מן הפושעים הללו הוא אסטוני, שהוסגר לברית המועצות.

זהו נושא רגיש ביותר שאינו צריך להיות נתון להחלטה של פקידים בדרג נמוך במשרד המשפטים, אלא בדרג של ועדת שרים. על ישראל מוטלת החובה לגבות את החוב של קרבנות השואה, ולא משנה מה היתה חומרת הפשע של שליחי החיה הנאצית.

יותר על כן, מדינת ישראל צריכה להיות מעורבת בכל המאמצים שנעשים עתה לערער את שהותם של פושעים נאצים במדינות מערביות, כגון קנדה ואוסטרליה, שבהן מצאו מקלט מספר לא מבוטל של פושעים כאלה, וממשלות המדינות הללו לא מוכנות להעמיד אותם למשפט.

ספורט הצופה

מאת חיים אביעד

הניצחון על ליברפול מעורר תקוות לקראת נציגי הסמבה

— מאת סופר „הצופה" —

הצלחתה של נבחרת ישראל להביס את קבוצת הצמרת של הליגה האנגלית — ליברפול, בתוצאה של 0:3, עוררה עניין רב לא רק בישראל אלא גם בקרב מאמני נבחרות נוספות בעולם ובכלל זה — מאמנה של נבחרת ברזיל קרלוס אלברטו, שעקב אחר מהלכי המשחק של הישראלים, לקראת משחק קבוצתו — נבחרת ברזיל שייערך ב־1 ביוני הקרוב, באיצטדיון הלאומי ברמת גן.

התכונה לקראת המשחק המסקרן והחשוב, גוברת. רבים מתענינים באפשרויות של רכישת כרטיסים מוקדמת כדי להבטיח מקום טוב.

יוקרת הנבחרת הישראלית עלתה לאחר המשחק נגד ליברפול, שבמהלכו הוכיח שוב שחקן מוכשר כדניאל ברייילובסקי, כי שיבנה יפה את התקפה הישראלית ואיפשר הבקעת השערים, לרבות הגול העצמי של אחד משחקניה של ליברפול.

בינתיים נודע כי מאמנה החדש של נבחרת ברזיל, שחזר לארצו ערך מאמצים ניכרים כדי לשכנע את קבוצות הצמרת בברזיל לשחרר את שחקניהן לקראת סבב ההופעות באירופה ובישראל.

שלוש קבוצות הצמרת בברזיל — סאו פאולו, גוארני ופלמיינגו, מעסיקות את רוב שחקני הנבחרת הלאומית של ברזיל ומנהלי הקבוצות מתלבטים בשאלה אם לשחרר את השחקנים או להכשירם לקראת המשחקים בליגה המקומית. בסופו של דבר עתידה נבחרת ברזיל לרכז את מיטב הכוחות וכך יכולים יהיו הישראלים לחזות ב־1 ביוני באחד המשחקים המרתקים.

מאמני הכדורסל מיוגוסלביה מלמדים את הישראלים

השתלמות מאמני הכדורסל, בהדרכת שני מאמנים בכירים מיוגוסלביה נערכה במכון וינגייט. בהשתלמות השתתפו 150 מאמנים מקומיים בהעדרותם של 4 מאמנים של קבוצות לאומיות.

פרטים אלה מסר מנהל המחלקה להכשרת מאמנים אבנר הדר במסיבת עיתונאים ב„בית סוקולוב" בתל אביב. ההשתלמות נערכה ע"י איגוד הכדורסל בישראל וארגון מאמני הכדורסל בישראל, בחסות הוועד האולימפי הישראלי.

מר הדר אמר, כי זו הפעם הראשונה שמאמנים בכירים מיוגוסלביה מבקרים בארץ. המאמנים האורחים היו פארוק קולנוביץ', מנהל האקדמיה הבינלאומית בפולה שביוגוסלביה הפועלת בחסות פיב"א וסודיסלאו פסיץ', מאמן קבוצת בוסנה סראייבו.

קולנוביץ' הבין את קבוצת הקדטים (גילאי 16—17 שנה) ופסיץ' אימן שחקנים בתפקידים שונים.

בתשובה לשאלות אמרו האורחים, כי בנבחרה הלאומית של יוגוסלביה משחקים 4 שחקנים צעירים.

עוד אמרו, שביוגוסלביה משנים את החוקים בקשר לשיתוף זרים בקבוצות מקומיות. עד כה יכלו שחקנים יוגוסלבים לשחק בחו"ל רק בהגיעם לגיל 28 ואילו מעתה יוכלו כולם לצאת לחו"ל ולשחק בקבוצות שם.

לשאלה על הכדורסל הישראלי, אמר פסיץ', כי אהב את דרך משחקה של קבוצת מכבי תל־אביב לפני 7—8 שנים. הקבוצה הנוכחית לא הרשימה אותו.

קולנוביץ' סבור שמהקדטים יתפתחו שחקנים טובים, אך קיימת סכנה להתפתחותם, כיוון ששחקנים זרים דוחקים אותם מהקבוצות הלאומיות. הוא התרשם במיוחד משחקן הקדטים נדב הנפלד.

מנהל בית הספר למאמנים ד"ר אורי שפר אמר, כי מביאים מאמנים טובים לארץ, כדי שידריכו את המאמנים. הוא ציין, כי רק מאמנים מוסמכים צריכים לאמן את הצעירים וזאת בביתיות קבוצה.

הכדורסלנים החלו להתאמן לקראת אליפות אירופה

— מאת סופר „הצופה" —

נבחרת ישראל בכדורסל החלה מאתמול בסידרת אימונים לקראת משחקי אליפות אירופה שייערכו בתחילת החדש יוני ביוון.

נבחרת ישראל המחוזקת במספר שחקנים מוכשרים, מקיימת את אימוניה באולם הכדורסל של קבוצת „הפועל" חולון.

הנבחרת מקיימת סידרה של משחקים נגד קבוצות ישראליות ובכלל זה נגד נבחרת אס"א המתכוננת למשחקי האוניברסיאדה שייערכו ביוגוסלביה.

במיפגש האימון של הנבחרת הישראלית בולט בהיעדרו מיקי ברקוביץ, קפטן הנבחרת לשעבר, שהודיע לא מכבר על פרישתו.

בינתיים, נמסר, משלימים את ההכנות לבחירתו של קפטן חדש והפעם הבחירה תהיה, כנראה, בדורון ג'מצ'י. מאמני הנבחרת נעזרים גם בדמותו של לאבאן מרסר, כדורסלן הפועל ת"א השוהה עדיין ב„חופשת מולדת" בארה"ב.

מאמן הנבחרת צבי שרף שקיבץ את הכדורסלנים בחר ביניהם ב־16 הטובים, שיקיימו את משחקי האימון: דורון ג'מצ'י, חן ליפין, הווארד לאסוף, איציק כהן, ליאור ארדיטי, מוטי דניאל, ארי רוזנברג, דורון שפע, עדי גורדון, תומר שטינהאואר, דורון קסקי, אסף ברנע, צופר פליישר, ישראל אלימלך, נדב הנפלד, וניר רכלים.

מיקבץ ספורט

● שלום לקיפי — לאחר הורדת דגל המדינה ודגל משחקי הפועל ה־13 וכיבוי אש הלפיד, נחתמו אירועי הספורט אך לא לפני שהוחלפו הקמיעות — „קיפי", שציין את משחקי הפועל ה־13 וסיים את תפקידו ו„צברי" קמיע „הפועל" למשחקי הפועל ה־14 שייערכו בעוד ארבע שנים.

● וידאו ברזילאי — מאמנה של נבחרת ברזיל ששהה בישראל במסגרת אירועי משחקי הפועל ה־13, ביקש ואף קיבל קלטת של הנבחרת הישראלית. הדבר נחוץ לי — שח כמתנצל והכל ידעו גם על מה, כי הרי נבחרתה של ישראל עתידה לשחק ב־1 ביוני באיצטדיון העירוני לאומי ברמת גן נגד נבחרתה של ברזיל שתעשה סיבוב הופעות באירופה ובישראל, וקלטת זו, המראה את הישגי הנבחרת הישראלית במשחק נגד ליברפול שבו הנחילה ישראל מפלה לקבוצת היוקרה האנגלית בתוצאה 0:3 עשויה ללמד את הברזילאי פרק מאלף במשחק כדורגל טוב...

ת־פ־ן

עשרות רצים בתחרות האתלטיקה הקלה של אליצור

תחרות המסלול השניה באתלטיקה קלה, המאורגנת על ידי מרכז „אליצור" תיערך ביום ד' הקרוב באיצטדיון הדר יוסף בתל־אביב.

התחרות הזו פתוחה לילדים נוער ובוגרים. יתקיימו מירוצים מ־60 עד 3000 מ'.

צפויה השתתפות ערה של עשרות רצים מכל סניפי האתלטיקה של אליצור, והופעת אתלטים מאגודות אחרות.

התחרות מאורגנת על ידי מחלקת האתלטיקה במרכז „אליצור".

אירופה בנקודת אפס

מאת נ. א.

מרבים לאחרונה לדבר על הצעת הסובייטים והיא — נקודת המוצא אפס. האירופים מתייחסים אליה בהסתייגות והאמריקאנים מתלבטים. ובכן, מה כבר הפתרון הסובייטי הזה?

מערב גרמניה — היתה הראשונה לבקש הצבת כלים גרעיניים בארצה

יש להזכיר, כי הדיונים בעניין מניעת מלחמה בין שתי מעצמות העל התחילו עוד לפני כחמש עשרה שנה, כאשר הרוסים התחילו להחליף את כלי המלחמה הגרעיניים שלהם בארצות מזרח אירופה בכלים יותר מודרניים ובעלי עוצמה, היכולים להחריב את אירופה כולה. הראשון להגיב על כך היה קאנצלר מערב גרמניה, הסוציאליסט הלמוט שמידט, שהעלה את הבעיה בפני הרולד בראון, מזכיר ההגנה של ארצות הברית, וביקש ממנו את הסכמת הנשיא קארטר להציב כלי מלחמה גרעיניים בשטחה של מערב גרמניה. העניין הובא לדיון גם בפני מועצת נאטו, שרי ההגנה המשותפים של הארצות החברות בברית האטלאנטית, וסוכם להתחיל בהצבת כלי מלחמה גרעיניים פרשינג 2 מארצות הברית בארצות מערב אירופה.

היו אומנם הפגנות המוניות, בעיקר במערב גרמניה ובהולנד, נגד ההחלטה הזו, אך ללא הועיל — כלי המלחמה הגרעיניים הוצבו במערב אירופה בזמן ובמקומות שנועדו להם. כתגובה לכך הציע אז שליטה של רוסיה יורי אנדרופוב להוציא את כלי המלחמה הגרעיניים של ארצו מארצות מזרח אירופה, בתנאי שארצות הברית תוציא את כליה שלה מארצות מערב אירופה. תנאי נוסף הציבה ברה"מ, שתוכל להשאיר במזרח אירופה כלים גרעיניים באותו מספר שיש לצרפת ולאנגליה באופן עצמאי. הצעה זו נדחתה על הסף ע"י האמריקאנים.

בהגיע גורבצ'וב לשלטון, הסכים להפריד את עניין הכלים הגרעיניים של צרפת ואנגליה מן המשא ומתן עם ארצות הברית. לכן הציע להתחיל מנקודת האפס כלומר ארצו תוציא את כל הכלים הגרעיניים שלה ממזרח אירופה, וארצות הברית תוציא את כל כלי המלחמה הגרעיניים שלה ממערב אירופה. על יסוד הצעה זו התקיימה ועידת הפיסגה רייגן־גורבאצ'וב ברייקיאוויק. אלא שועידה זו הסתיימה ללא תוצאות.

האירופים מודאגים

הראשונים להגיב על תוצאות הוועידה הזאת היו הגרמנים והצרפתים. לטענתם, נציג ארצות מערב אירופה צריך להיות נוכח בשיחות שבין שני הגדולים, שהרי מדובר על הגנת אירופה. אם תפרוץ מלחמה בין שתי מעצמות העל, האירופים יהיו הראשונים להיפגע. את דאגתם זו הביעו הגרמנים בפני האמריקאנים, ומשרד החוץ הצרפתי פרסם הצהרה שממנה משתמע, כי אין אמון ברוסים שיוציאו את כל כליהם מארצות מזרח אירופה, כמו כן קיים חוסר אמון מסויים באמריקאנים, שלא דיווחו על השיחות עם גורבאצ'וב.

לאירופים יש חששות נוספים. לרוסים עליונות באירופה בכוח אדם ובכלים קונוונציונאליים, אם כך הדבר מה יועיל לאירופה הסכם על עניינים של נשק גרעיני? זאת ועוד, האירופים חוששים כי עידן גורבצ'וב עלול להסתיים במהרה והבאים אחריו לא יעמדו בהסכמים.

והעיקר, האירופים מבינים, כי כל תכניותיה של ארצות הברית לייצור כלי מלחמה גרעיניים מתקדמים הם בשלב של מחקר. אפשר יהיה לבטלן אם יושג הסכם עם רוסיה. אך לכשיגיעו לשלב של ייצור בפועל יהיה אז קשה יותר לבטלן שהרי מדובר במאות מיליארדים של דולארים שישלם משלם המסים האמריקאני. לפיכך מציעים, האירופים להשתלב בדיונים על הנושא כבר עתה.

החישובים בוואשינגטון

אך גם לאמריקאנים חישובים משלהם. לפיהם עולה להם הגנת מערב אירופה כמאה וחמישים מיליארד דולארים לשנה, אותו הסכום אשר כל עמי מערב אירופה מוציאים לצרכי הגנתם הם. מאידך גיסא אם יגיעו להסכם עם הרוסים, הם יחסכו לעצמם כספים רבים.

האירופים מודעים לכך, והתקיימו כבר פגישות בנושא בין שרי ההגנה של ארצות מערב אירופה. קיימת אפילו הצעה להקים מוסד הגנתי משותף בדומה לשוק האירופי המשותף, כדי להיות פחות תלויים ברצונם הטוב של האמריקאנים.

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

מעמד האשה: פחות משליש

מתוך 241 המלצות של ועדה ממלכתית על מעמד האשה בישראל שהוגשו לפני תשע שנים יושמו עד כה רק 32 בלבד ועוד 39 המלצות יושמו חלקית. ממצאים מאכזבים ואף מחרי־דים אלה עולים מחוברת המכילה עדכון של הדו"ח של הועדה למעמד האשה שפעלה מסוף 1975 לסוף 1977. הדו"ח וההמלצות הוגשו בפברואר 1978 לראש הממשלה דאז מר מנחם בגין, אבל עד כה יושמו מעטות בלבד מבין ההמלצות.

שדולת הנשים בישראל אשר יזמה את עדכון הדו"ח יוצאת בימים אלה במתקפה נמרצת לקראת הבחירות הבאות במגמה להעלות את מודעות הציבור בכלל ומודעות קובעי המדיניות ומקבלי ההחלטות בפרט לצורך לשפר את מע־מד האשה בישראל. הממצאים אשר בחוברת העדכון יהוו קו מנחה לפעולות השדולה במשך תשעת החודשים הקרובים עד אשר יתמלא עשור להגשת הדו"ח.

פרטים על הצעדים שננקטו במשך תשע ה־שנים האחרונות, על מה שלא נעשה ועל מה שנותר עדיין לעשות יוצגו בערב דיון אשר יתקיים במכון ון־ליר ביום ו' ה־13 במאי בשעה 20.30.

שדולת הנשים שולחת את החוברת בימים אלה לכל חברי הכנסת הנוכחית בתוספת שא־לון המבקש מהם לחוות את דעתם על תוכן החוברת, על מה שבכוונתם לעשות ועל דרי־שות ובקשות מצד חברי הכנסת לשדולת ה־נשים והציבור הרחב על מנת להביא לביצוע מהיר ושלם של ההמלצות.

חקר הסרטן — אור בקצה המינהרה?

חוקרי סרטן, בחששם המוצדק מפני הצתת תקוות שוא בלב חו־לים מיואשים, נוהגים זהירות מו־פלגת בפירסום התקדמותם במל־חמה במחלה הנוראה. ובכל זאת, שני מאמרים מדעיים שפורסמו ב־אחרונה בעתון רפואי אמריקני נות־נים פתח לתקווה.

שני המאמרים בוחנים את התר־מרים שניתן להפיק מן המערכת ה־חיסונית של גוף האדם (אינטרלוקין 2) לחיזוק הגוף החולה. מסתבר ש־הודות לחומרים הללו חל שיפור ב־מצבם של חולים רבים.

ד"ר סטיוון רוזנברג מהמכון ה־לאומי לחקר הסרטן של ארצות ה־ברית, אחרי שהוא מזהיר כי מדובר בטיפול נסיוני הנמצא בהתחלותיו בלבד מודה עם זאת שנתגלה צעד חדש, כיוון חדש, וכי לתרפיה האי־מונולוגית (כלומר בגיוס המערכת החיסונית של הגוף עצמו למלחמה בסרטן) — יש עתיד.

אמנם חוקר אחר, ד"ר צירלס מר־רטל ממרכז מאיו המפורסם מנסה להוריד את הציפיות בהזכירו שה־טיפול באינטרלוקין־2 יקר להחריד ויש לו גם תופעות לוואי קשות (כו־לל הפרעות בלב והצטברות נוזלים בכליות). אבל ד"ר רוזנברג שניסה את התכשיר על 157 חולי סרטן (ש־סבלו מסרטן עור, סרטן בבלוטות הלימפה, סרטן בכליות ועוד), חו־לים שעד לאחרונה הרופאים טענו שאין שום תרופה שיכולה לעזור להם גילה שאצל עשרים מתוכם חלה נסיגה של חמישים אחוז בגודל ה־גידול ואצל תשעה — היעלמות גמו־רה של הגידול. למען הדיוק צריך גם להוסיף שארבעה חולים נפטרו **מתופעות הלוואי!** הטיפול של רו־זנברג כולל שלושה שלבים המשתר־עים על פני 16 ימים.

תחילה מקבל חולה הסרטן הז־רקה של מנות גדולות של אינטרלו־קין־2 המופקות במעבדות ההנדסה הגנטית. מנות אלה ממריצות את ה־מערכת החיסונית של גופם. לאחר מכן, נוטלים את דמו של החולה ו־מפרידים את הכדוריות הלבנות (הן הן סוכני החיסון בגופנו) מיתר מו־כיבי הדם. מספיגים את הכדוריות הלבנות באינטרלוקין וכך גורמים להן להתרבות במהירות גדולה מזו הטבעית. מחזירים את הכדוריות ה־לבנות, בעירוי, לתוך דמו של החולה ועל פי מה שנתגלה, הן אז תוקפות את התאים הסרטניים והורסות או־תם. בגלל תופעות הלוואי — נד־רשים החולים להשאר באישפוז ו־בפיקוח — וזו הסיבה ליוקר הרב של הטיפול הזה. בארה"ב מעריכים אותו בין 30 אלף למאה אלף דו־לר לחולה.

אבל נשיא ביה"ס לרפואה של אוניברסיטת הרווארד, החוקר גם הוא את האינטרלוקין מרגיע שבק־רוב ימצאו הרופאים את המינון ה־נכון שיפחית את תופעות הלוואי ו־ימנע צורך באישפוז היקר.

עם כל האופטימיות — עדיין רבים מפקפקים בתוצאות הטיפול לאורך זמן, או בהשפעתו על מיני סרטן אחרים מאלה שעליהם דווח. השבועון „טיים" המדווח על ההת־קדמות הרפואית הזו מסכם שלמ־רות ההיסוסים — מותר לדבר על צעד אחד קדימה.

בסימן חלב וגבינה

כאשר ל"ג בעומר מאחורי־נו אפשר כבר לשלוף את פנ־קס המתכונים החלביים ולער־וך הזיות לקראת חג השבו־עות ולקראת הקיץ. גבי לבכל אטריות עם גבינה צהובה, שילוב נפלא.

בשלי 125 גרם איטריות לזניה בשובחות. המיסו 50 גרם מרגרינה בסיר והוסיפו קית רוטב ספגטי איטלקי ו־כוס וחצי מים. כשהרוטב מס־ביך הכניסו לסיר תוכן של קופסה קטנה של רסק עגבני־יות ושני שיני שום כתושות.

ערבבו גביע גבינת קוטג' עם שלוש כפות בצל ירוק קצוץ שתי ביצים וכפית וחצי מלח בכלי נפרד.

ועכשיו — שמנו תבנית מוארכת בגודל בינוני וסדרו בתחתיתה שליש מכמות האט־ריות. צקו מחצית מתערובת גבינת הקוטג' ופזרו 50—70 גרם גבינה צהובה מגוררת. על הגבינה הצהובה צקו עוד שליש מהרוטב וכסו בשליש מהאיטריות. שוב שליש מה־קוטג', עוד 50 גרם גבינה צהובה מגוררת, שליש רוטב, שליש אחרון איטריות לזנ־יה, שאריות הרוטב ועוד חמי־שים גרם גבינה צהובה מגו־ררת.

את כל „הקומות" הללו מכ־ניסים לתנור בחום בינוני ל־חצי שעה עד 35 דקות.

חכו לפחות עשר דקות לפ־ני צאת מחתכת למנות ומגי־שה לבני הבית.

לארוחה שהמנה העיקרית שלה היא איטריות אפויות ב־גבינה, גם המנה האחרונה, הי־חלבית, יכולה להיות חגיגית לא פחות.

את מערבבת קופסת ג'לי בזק בטעם לימון עם כוס ו־חצי מים רותחים ומוסיפה מיץ וקליפה מגוררת בלימון אחד. לאחר שהג'לי התקרר מעט ערבבו לתוכו 2 גביעי יוגורט שמנת בהם שלוש כפות סו־כר.

ערבבו הכל היטב חלקי ל־צלוחיות הגשה והכניסו למק־רר לקרישה. תוכלו לקשט ב־פירורי שוקולד או בפלח לי־מון.

מה חדש? / מחשב לטיפול בליקויי חשיבה

תוכנית מחשב לטיפול בליקויי חשי־בה אצל נפגעי ראש פותחה בשנה ה־אחרונה ע"י ד"ר מקס טסרן מבית־חולים לוינשטיין ברעננה, ופרופ' אביתר עזרי־אל מהמחלקה להוראת המדעים שבטכניון. ההשראה בתחום כתיבת התוכנית נבעה מהיתרונות הגרפיים המעולים של מחשב זה, וגם בזכות הקלות בה ניתן ל־הפעילו, אפילו ע"י אנשים שאינם רגילים לעבוד עם מחשבים.

ד"ר טסרן מסר, כי התוכנית הנוכחית היא הראשונה בסדרת תוכניות, שמטרתן לשפר את היכולת החשיבתית הלוגית של החולים שנפגעו במוחם. הלומדה מכילה מערך של כ־11 שיעורים, שבכל אחד מהם קיימים כתרגיל הרגילים בדרגות קושי שונות.

העקרונות לפיהם נבנתה התוכנית מבו־ססים על הליקויים החשיבתיים, בעקבות פגיעה מוחית. לכן הושם דגש מיוחד על הצורך ללמד את החולים לבנות היפותי־זות, לנסח חוקים, לעבוד בצורה שיטתית ומבוקרת, לנטרל את הנוקשות החשיבתית ולשפר את הגמישות ע"י שימוש בחור־קיב שונים כתרגיל, לבצע אנאל־יזה מדוייקת של כל יחידה האינפורמציה, להסיק מסקנות וכו'.

הנסיון שנערך עד כה בבית החולים לוינשטיין מראה, שהתרגילים מצליחים לעורר את הסקרנות ואת המוטיבציה של החולים, מרכיבים בסיסיים (פגועים ל־עיתים קרובות אצל נפגעי ראש), אשר מבטיחים התקדמות ולמידה משמעותיים.

תערוכת כשרות בכפר חב"ד

ביום ראשון, ג' סיון, נפתחה בבית הזו"ר שבכפר חב"ד תערוכת כשרות הי־נקראת „הגוף והנפש". נשי חב"ד העומ־דות מאחורי הפרויקט מכנות אותו עוד בשם „תפריט ביותר לעם מיוחד".

בעלון שהודפס לקראת התערוכה מוס־בר האיסור, מן התורה, לאכול דם (הדם הוא הנפש), מוזכרים סימני הבהמות ה־כשרות וכללי קניית האוכל הכשר. מלמ־דים איך להכשיר כלים ואיך לבדוק פי־רות וירקות מפני תולעים וחרקים.

„הידעת ?" שואל העלון בסגנון המקו־בל על ספרי מדע פופולארי לנוער, „כרוב, כרובית, נענע, חסה, בצל ירוק, פטרוזיליה וכדי נגועים בדרך כלל בחרקים וצי־רים".

בהמשך מוסברת הפרשת חלה וגם הפ־רשת תרומות ומעשרות, מלמדים איך ל־הכשיר בשר ואיך להכשיר כבד והכל בסגנון הקליל ובגרפיקה המקובלת היום. הסיסמא היא: „קל ושקט לשמור דיני כשרות" והיא מיועדת כנראה לישראלים שגדלו ללא כל מידע בנושא הכשרות ה־סבורים ש„קשה להיות יהודי".

מלחמת האשראי נמשכת

אם את חסידת הקניות באשראי, תש־מחי לגלות ודאי שתחרות בין רשתות השיווק הגדולות — נמשכת. ביקו־אופ דוחים בשבילך את התשלום בעבור קני־ותיך עד השני ביולי ובהיפרשוק של תנו־בה מוכנים לחכות בשבילך אפילו עד ה־שני באוגוסט! תמורת תוספת של שקל וחצי לכל קנייה של חמישים שקלים. הבה נראה אם השקם או השופרסל יגלו רוח ספורטיבית ובסיסמת „הנה את ה־מתחרה" יעניקו לנו אשראי עד לאחר ראש השנה...

קפואים חדשים

אם את מסורה לירקות המוקפאים ה־מוכנים לבישול של סנפרוסט, השמחי ודאי לשמוע שיש להם הקיץ גם רבעי תפוחי עץ מוקפאים, פטריות ירדן מוק־פאות, גזר פריזאי (חסר ליבה), תרד מדליונים ובצלי פנינה.

הלאה הסטייקים...

„כשמדובר בסגנון אכילה מודרני ו־עכשווי — זו השעה הוא מעבר לאוכל טוב, שהוא גם טוב לגוף ולבריאות" — אמרה רות סירקיס בסיבת עיתונאים ל־רגל ההוצאה לאור של ספרה „לאכול ל־בריאות".

אחד הצווים הראשונים — הפחתת כמו־יות הבשר השמן והורדת השומן הכולס־טרול. בעולם כולו ניכרת מגמה לעבור למאכלים קלים יותר, המבוססים דווקא על פחמימות וחלבונים מן הצומח. מנות המבוססות על פאסטה, אורז, קטניות, ירקות ופירות נחשבים עכשיו יותר מאי־שר מנות המבוססות בעיקר על בשר אדום. וככל שהבשר או הסטייק מכילים יותר שומן — כך כדאי יותר להמנע מהם. (כלומר, דווקא סטייק טוב מבחי־נה גסטרונומית — סטייק „מבוייש", המכיל רצועות שומן דקיקות בתוכו — הוא סטייק רע מבחינה תזונתית ובריאו־תית).

בארצות־הברית גדלה מאוד התודעה ה־בריאותית ואנשים מעדיפים לעבור מ־בשר אדום למזונות אחרים, קלים ו־בריאים יותר, כגון: דגים, עוף וחלבו־נים מן הצומח. הירידה העצומה שחלה בצריכת הבשר החלה להדאיג את יצרני הבשר ועתה משודרות בטלוויזיה האמרי־קנית פרסומות - באשביתת ל... אכילת בשר.

הפיתוח הישראלי של תערובת הל־בונים צמחיים, הדומה במרקמה לבשר, מאפשרת להכין מאכלים מוכרים ומקו־בלים אך ללא כולסטרול ושומן מן החי. כך אפשר להכין קציצות וממולאים, פש־טידות וקלופסים, לזאניות וסיגארים — והכל מחלבון צמחי.

בארוחות הצהריים לדוגמא במלון „ה־שרון" בהרצליה, הוגשו חטיפים המיוצ־גים מאכלי עוף ומאכלי צמים: סיגארים, ארטישוקים ממולאים, כבד קצוץ. המנה העיקרית היתה בסגנון סיני בטעם חמוץ־מתוק, עם תוספות של סלטים, אורז מאו־דה וברוקולי ולקינוח — פירות טריים. ו־כל זה בלי בשר ועל טהרת הסבעולי.

מן הנראה והנשמע בחו"ל...

בארץ מיידאנק ואושוויץ

מאת ברוך שיין

בחיפוש אחר קברים ושרשים

כבר הדגשנו בכתבה הראשונה את הנימוקים שהכריעו להצטרף בית לטיול לביא ההרוגה של אדמת פולין. אביא עתה את דבריהם של יתר המשתתפים ב־מסע זה.

אומר ישראל הדסי — ניצול מחנה ההשמדה במיידאנק: „לפי דעתי הגיע הטיול את מטרתו ואפשר לומר שהיה מוצלח" אם ניתן להשתמש בהגדרה כזאת. כל המשתתפים היו אחים לצרה. אני הייתי פה ונזכר במסדר ה־סלקציה שנערך בכל בוקר. ובו־אחרון שבהם אמר לי איש הס"ס:

„ביסט זינגען די מאל די „הי־תקווה" (אנא שירינא את „הי־תקווה"). לבחרת הגיע הצבא הרוסי לכהנה הצורר בבגדי ס"ס נעלם כאילו בלעה אותו האד־מה.

המורה בדימוס ר' ישראל גליי־פר התחיל לנסוע אל מחוז האי־רועים הנוראים, כדי לפגוש את מציליו הגויים. גליפר היה תו־שב טרמבולה סמוך לטרנופול. כשהגיע לחרצה פגש את הזוג. הוא אוקראיני והיא פולניה. הם ידעו על בואו. והגיעו להקביל את פניו מוורצלב אל „הוטל אירופייסקי" בוורשה. הפגישה היתה מרגשת. הזוג הזה הציל עשרה יהודים. גליפר כצא הז־דמנות לגמול להם במתנת דו־לרים הגונה. שנה אחת הוא הת־חבא ביער הסמוך. כשהזוג סיפק לו את כל צרכיו עד שיכול היה איזה דומה שפיצה לראיה, יש לגעת ככל האפשר בדברים. אז אפשר לחוש כל מה שאירע לנו — חתמה את דבריה על הזוועות שנגלו לעיניה.

כך נראה הדבר מבחינה לאו־מית כללית — היא ממשיכה ב־סיפורה על הנסיעה. אשר ל־בחינה המשפחתית הרי שאני נולדתי בלודז'. אני זוכרת כל הרדיפות ובצאתי את הקבר של אבי בבית העלמין ההרוס, ללא מצבה. הלכתי לשכת הקהילה שבמקום ולפי רשימה שהיתה ב־ידם יכולתי להגיע למקום קבו־רתו. כצאתי רחובות ובתים מו־כרים אבל יהודים לא מצאתי בעירי — אומרת גבי סגל — ואלה שנקלעו לי בדרכי היו אנ־שים שסר צלם כליהם ונשמות הועית ובוהות.

היה עמנו גם עקיבא ציטרין. בספר האורחים של המכון ל־יהדות בוורשה הוא רשם: נולד־תי בישראל, אבל שורשי הם כאן (ציטוט חופשי מן הזכרון).

לפי תגובותיו ההתעניינותו הוא היפש את ההווי היהודי המיוחד שבו הצטיינה יהדות פולין, ולא רק זאת. בדרכנו פגשנו לוויה קאתולית עם כומר בראשה ה־קורא את כלות ה„רקוויים" ב־נעימה מוזרה, כאשר תזמורת מלווה אותו בנגינתה. מראה מו־כר ליהודים כאירופה. אותו הפ־ליא בראה זה. בקשר לכך נז־כרתי בבדיחה היהודית סיפוסית.

ישראל הדסי ליד מציבת אביו בבית העלמין בפיוטריקוב

לצאת ממחבואו. מעשה זוג זה זכה להכרה כ„חסידי אומות ה־עולם", כגיע להם.

יחזקאל לביא ממונה על תלו־נות הציבור במשרד הפנים עם בנו עמיחי, תלמיד ישיבת הקי־בוץ הדתי בעין צורים גם הם היו בקבוצת המטיילים ב„ארץ מיידאנק ואושוויץ". הדחף ל־נסיעה שימשו סיפורי אביו על עיירתו כאקוב מזובייצקי. הם רצו לראות זאת אם אכן, עיירה זו מצויינת היתה. הם הצטיידו במפה של המקום ובנקל מצאו את הבית הפינתי ברובע היהודי. מכילו היה בניין הקהילה ולידו בית המדרש. לא הרחק מכאן גם בית הכנסת הגדול. בסמוך נמצא המגרש הריק ששימש מקום ל־המתת היהודים, ללא דין ומשפט על ידי אנשי ס"ס ועוזריהם. הזעזוע היה עמוק — מציין יחז־קאל. באתי לראות את שורשי גידולי משפחתי והנה הנה שבר גדול מלבביא — מדגיש הוא. המראה הזה מחזק את אמונתו העמוקה על הצורך ל־חזק את קיום מדינת ישראל ו־לשמור על חוסנה, בעזרת צב־אה. „יידן זייט שטארק מיט דעם" — במלים אלה הוא חותם את רישומיו ביידיש — מן ה־טיול המאלף הזה.

מינה פנמן ובתה כרמית — מה הן חיפשו למצוא במסע הזה אל שטח, שרווי דם של מיליוני יהודים? הווי אומר — גופים. שעליהם שמעו מפי הוריהם על העיירה אוגוסטוב הסמוכה ל־גבול ליטא. עיירה זו — אגמים דיערות מסובבים אותה. אבי אמה למשפחת גולדשטיין היה מעורה בחיי הכלכלה והמסחר בעיר זו ואף שימש מעין מגשר (ג' פתוחה) בין היהודים והגו־יים במקום הזה.

אשר למראות הזוועה שמצאו בביקור במחנות ההשמדה גרמו להן זעזוע עמוק ואבל כבד. ל־זמוד בקירוב אצבעי ההרג וה־שרפה של אבדן מיליונים — מעמיק את הכאב, שאין בכוחם של סיפורי הבואה התמונות ה־מלוות להם — ולעצות זאת.

כינה, מורה בהסיבת ביניים במקצועי „יהדות זמננו" וגיאו־גרפיה וכנושה בעניין קליטת עו־לים ברוסיה — עמדה במרכז ה־עניינים, שנתעוררו תוך כדי ה־טיול.

על כך עוד נתעכב בהמשך רשמי המסע.

(אמר לי אישית אני זוכר את אוגוסטוב מביקורי בה בשנת 33'. הכרתי שם את משפחת ה־שיהט, גזעמסקי. אכן, היתה זאת עיירה יהודית לבבית מאד.)

„חוויה קשה, אבל הטובה ע־מאוד" — מסכמת מינה (לבית בסוק) הדבר את רישומיה של הטיול. באיזשהו מקום בלב צריך, כל יהודי שבא מפולין להתעורר התשק לבקר במקום ולעבור את החוויה הזאת, ועל־ידי כך להגיע לידי הכרה מדוע חייבים לשמור על מדינת ישראל ולהנכיח ש„עם ישראל חי".

„מבחינה אישית היה קשה מאד להחליט אם לעבור את ה־הוויה העמוקה הזאת" — אומרת גב' לאה סגל. ראיתי דברים — היא ממשיכה שידעתי אותם. כל מה שהיה שם ידעתי משי־חות עם אנשים וניצולים. אבל „גלח" נוצרי פגש את הרב ב־עירו ואמר לו: איזה מנהגי אב־לות קודרים מקובלים עליכם ה־יהודים. הבר־כינן נישא על כת־פים ממללים איזה פסוקים עצו־בים, במנגינה נכאה. אצלנו ה־נוצרים — ראה איזו לוויה עלי־זה אנו עורכים למתינו — תע־נוג כמש. אגיד לך את האמת — ענה לו הרב — אף אני אוהב יותר לוויות שלכם מאלה שלנו... ח"ל.

בן זוג לחדר היה מנחם מוהר — איש בלגיה שהגיע מרימנוב. בניהם פרשו מן החבורה ונש־ארו בפולין לעוד שבוע לביקו־רים במקומות שלא נכללו במסע הטיול.

עקיבא כמהפך עתיקות נדי־רות — לא ידע את נפשו מרוב „ביעות־רצון", כאשר מצא את הדפוס של ההוז פישר ברחוב ביזובה בקרקוב, שבו הדפיס ביאליק וסופרים עברים אחרים את יצירותיהם.

נוסע „סמוי" אחד היה עמנו. הלא הוא מנחם פ־בר, שדאג ל־תכנונו של הטיול ולדאוג לכל צרכינו באצ"ל. לאחר כל יום של מסע מייגע כצאנו מלון ל־נוח וארוחה כשרה וחמה. חלקו גם לא נעדר ליד עמוד התפילה יחד עם האחרים. זהו פרק מיוחד של המסע שעוד ידובר בו, בהמש־שה.

את חלקו ותפקידו של הדי"ר ת. מ. בסוק — כבר הזכרנו.

נסיים רשימה זו במאורע ש־ריגש את כולם. היינו בדרך מ־קרקוב לוורשה. העיר פיוטריקוב לא היתה כלולה במסע זה, אף שהיתה קרובה באחד הכבישים המקבילים.

ישראל הדסי, יליד העיר ה־זאת ביקש שנסטה קמעה מן ה־מסלול ונסור לשם כדי שהוא יוכל להשתטח על קבר אביו. אחרי פעולת שכנוע של מיכה מנהל הסכימו המדריך אנדז'יי והנהג ויציק לסור לעיר פיוטרי־קוב. משהגענו אל בית הקברות של המקום, התפרסה כל הקבוצה לרחבי בית העלמין, לאחר סרי־קה יסודית בין הקברים, שעל־פי רוב המצבות שעליהן היו הרוסות ומפוזרות בשטח — הצ־ליח צעיר המשתתפים בטיול, עמיחי לביא, לגלות את הקבר וקרא בקול „מצאתי"! כל ה־חבורה הלכו לפי כיוון הקול והגיעו אל קברו של ר' אברהם־אבא־צבי ז"ל, אביו של הדסי. כייד כל אחד שלף מכיסו את פנקס „נר זכרון" ונאמרו מזמו־רי „תהלים" מתאימים, „קדיש" ו„א־ל מלא רחמים". הדסי הת־ייפח בבכי, שווה תהול בשמחה, כי מצא את מבוקשו.

הנפטר הלך לעולמו בשנת תרצ"א וכך ניצל מידיהם ה־טמאות של הנאצים ו„זכה" ל־קבר, כדת וכדין.

באותו ערב חל ליל־העצמאות. כאשר סעדנו את ה„דינר" שלנו — ניגנה תזמורת „הוטל אירו־פייסקי" את „הבה נגילה" לפי רמז שניתן להם על־ידי אחד המשתתפים. נשתלבו הידיים ל־ריקוד סוער. נתקיים בנו באותו ערב „שמחה וששון ישיגו ונס יגון ואנחה".

(כתבה שנייה בסדרה)

מכתבים למערכת

טענות מטעות בעד ועידה בינלאומית

כאשר אנשי המערך מדברים על ועידה בינ־לאומית הם מכנים זאת פעולות למען השלום. ר' באשר מתנגדי הוועידה מנסים לשכנע שוועידה כזו תרחיק את השלום, הם מאשימים אותם ב„רצח השלום". למעשה זו פשוט אשליה, דרי את הוועידה או „הפתיחה" לוועידה יזמין מזכיר האו"ם ובתוקף הפקיד יצטרך להזמין לפורום, זה את חברי מועצת הביטחון, את בריה"מ ואת סין, מלבד ארה"ב צרפת ובריטניה, והמכונן אף סוריה ואש"ף, כפרטנרים לסכסוך עם יש־ראל. והרי אש"ף כבהיר שוב ושוב, על דבקותו באמנה הפלשתינאית שתכליתה היחידה הוא חיסול מדינת ישראל. אנשי המערך טוענים: מה אתם רוצים, הרי כנתם בגין בהיותו ראש ממשלה הח־ליט שאפילו אם יוזמן אש"ף לג'נבה אין זו סיבה שתמנע את בואה של ישראל. לדיבורים אלה אין שום יסוד הדברים כצוצים מהאצבע. מנצלים את שתיקתו של מר בגין כדי לזכות ברווחים פו־ליטיים. זאת אני אומר על סמך ידיעה ממקור ראשון.

משה אבי־שלום, ר"ג

עצות אחיתופל וויתורים

אלה אשר יצאו לבשיא לצרוך את ביקור הפיוס בברלין בגרמניה, למחות אלף שנות רדיפות יהו־דים שעיקרן היתה השואה, הם לא ראו את התו־צאות בעתיד שלא איחרו לבוא, שאותן מקן היא הכרזת הדרישה התקיפה של גרמניה לאיחוד הגר־מניות שהובעה בברלין בעצת התגושה ביותר מאז קבים רבות. הכרוז לזכור ולא לשכוח כי מלחמות העולם הראשונה והשנייה פרצו באותה צורה, לאחר דרישות גרמניות טריטוריאליות. החשש הכבד מה, הוא בעצר של כבשי מנע מראשי ממשלות רבים, ביקורים בברלין והכרות תמיכה לגרמניה המאוחדת.

בזמנו פורסם, כי את הגאזים שבאו לשימוש במלחמת עירק איראן סיפקה גרמניה. ויש חשש רציני כי גם בנשק הכימי שבסוריה יש לגרמנים יד בו. משמעות הדבר נשרפה אם על בנים לאחר שבזמנו נסוגו באותה סביבה הנהג פנחס הייד ואם יותפסו הרוצחים נמסר לשחררם תוך זמן קצר, במקום שיתנו את הדין בהתאם למעשיהם וכך יהרתיע ולא לאפשר להשאיר להם. שריך אשר ינסה להכשיר ברציחות מתעבות כאלה.

הכאב, הגדול התסכול בעת שהרוצחים המרצחים גדול לאין שיעור מאשר הכאב שהם לא נתפסים. האין דבר המשפיט את הבסיס למעשה שאצק כמו שהרוג מרצחים, יותר על כן הפעלת החוק במלוא כוחו נגד שוברי בקבוקים דיקים מול אולת יד נגד רוצחי היהודים מרוקן למעשה את החוק מיעו־דו.

השמאל הקיצוני הדורש והלוחץ לויתורים הם הם המשמיכים והמאמצים את הדרישות הגועשים, כי היהודים נוהגים ולוקחים דבר השייך לאחרים, גם פה בארצנו, ועלינו לוותר ולהחזיר ולהוהר, למרות שאנו מוקפים זה כמאה שנה, הוויתורים ישמשו תמריץ לתוקפנות חדשה.

אנו סובלים משגעון הקטנות נגד אויבים מבחוץ, ומתרכזים במאבקים פנימיים, וכך בגלל הצעת ה־ויהוד הבוחר של עם ישראל ארץ ישראל ב־עטיפה של ועידה בינלאומית שתביא שלום על ישראל ותציג את היהודים כמתנגדי השלום.

דבורה בלומנר, ת"א

מה הוא מבלבל את דעת הציבור?

הכוונה לשר החוץ שלנו שמעון פרס, שנכנס בו ה„דיבוק" של ועידה בינלאומית לשיחות ישי־רות עם הארכי־רוצחים יאסר ערפאת, ג'ורג' חבש, אבו ניזל ומרעיהם. כי עם המלך חוסיין אין צורך בוועידה, בשיחות שלום, הרי כבר יש לנו אותו שלום במשך כל השנים, גשרים פתוחים, קשרי מסחר, בנקים, אין בעיה של מחבלים, הרי הוא יורג מהם במשך כמה ימים הרבה יותר מאשר אנחנו במשך שנים. הוא יודע שהם יותר מסוכנים בש־בילו מאשר אנחנו. הוא גם נגד מדינה פלשתינאית בראשו אש"ף ומה שהוא מצדד באש"ף זה מס שפתיים כדי שסופו לא יהיה כמו סופו של הסבא שלו, שיצאם כארטאוזר יותר הרוצחים שחשדו בהם על „שיתוף פעולה" עם ישראל. התנועה מכאן לשם ומשם לכאן היא יותר מסודרת מאשר עם יורשו של סאדאת. הוא, חוסיין, יושב בשקט כל השנים. אחרי ה„לקח" שקיבל במלחמת ששת הימים הגיע למסקנה שהשקט ו„שלום קר" טוב בשבילו יותר מאשר מלחמה. שבן במלחמה הוא עלול להפסיד את כל „הממלכה" שלו, את השטח הגדול עבר הירדן, נחלת יעקב, ראובן וגד וחצי שבט מנשה. אפשר לזכור בביטחון מלא שחוסיין זקוק לישראל הזקה כשכן טוב, כי הנדרת לנו הוא זה ימתקיים על ה„ממלכה" שלו. אז מה ה„דיבוק" שנכנס לראשו של פרס הוא רוצה „להכריח" אותו שיקבל לידיו את יהודה ושומרון, ואת כהמשך להכרזתו האומללה שהוא פרס „יודע" שארץ ישראל לא כולה שלנו שגם למרצחים, שהכתיר אותם „עם פלשתינאי" יש חלק ונחלה באר־צנו המקודשה. באחרונה הכריז מר פרס שאלפי נעשה, עמניאל, אריאל, ועוד הם לא נחשבים כמקומות המצבויים את גבולות ושטחי ארצנו. עד עכשיו ע"פ שמענו משר החוץ שלנו, מה הנושא שהוא יהודה עם חוסיין ומה הוא מוכן לתת לו, שיואיל בסופו להיפגש אתו. שר החוץ אינו חס על כבודו, על כבוד המדינה והעם, כשהוא מתחנן לפניו החזל על ארבע כדי שיפגש אתו.

א. הדר, פתח־תקווה

גם בני עקיבא מפגינים נגד גוש אמונים?

ב„הצופה" מערב שבת (אחרי—קדושים) פורסמה ידיעה, שבשרות כוונה של הבוגרי של בני עקיבא ב־ירושלים צבור־סיל משולי גוש־אמונים והפגינה נגד „הגישה המיליטנטית" של גוש ומזכירתו. המשטרה הופסה באישור המרכז הארצי של בני־עקיבא.

נראה שחכי" בני־עקיבא למדו היטב את סוף סוטה, שם כתואר המצב בזמן עקבתא דמשיחא „ילפיו הכל צריך להיהרג מפה־מטה. בכל תחומי החיים, ומסקנתם מתלמדים, שאם הכל מידרדר — עליהם „לקיים דברי חכמים" ולהידרדר עם המצב. שאם לא כן, איך אפשר להסביר התנהגות מוזרה ומשונה זו — הפגנה מוסבית מאחיה... נגד גוש־אמונים שאם השחלף להם בין אויב לאויבם ואת תפקידים של צעירים דתיים־לאומיים — להפגין נגד אחיהם הנאמנים במסירות נפש עילאית בארץ־ישראל וחשופים שעה־שעה לפגיעות בנפש וברכוש מצד אויבינו ומבקשי נפשנו חרפה וכלימה!

כשקראתי את הידיעה — לרגע פקפקתי אם מדובר בצעירי מפ"ם ובנוער של ר"ץ או אכן בבני־עקיבא. אם תימשך ההידרדרות במצב הרוחני־אידיאולוגי בבני־עקיבא, עוד... נוכחי לראותם מפ־גינים לימין נוער ר"ץ בהפגנות נגד „הכפייה הדתית" ו„מדינת הלכה". פישבו צריך לבדוק ב־רותלי ביתו, שמא דבק בהם נגע־צרעת ר"ץ.

חיים בקר, פ"ת

נגד הקמת אצטדיון סמוך לשכונת בית וגן בירושלים

לצערם של תושבי שכונת „בית וגן" בירושלים, אישרה הוועדה המחוזית לתכנון ובנ"ה הקמת איצ־טדיון ענק סגור, במרחק כקילומטר מהשכונה. בתוכנית זו יש משום הרס פני לשכונת „בית וגן" מהרבה בחינות, ובעיקר בגלל השבת התלונן. השבת בבית וגן זו הויה מיוחדת במינה הרווצאות נוצצת מכל פינה, אנשים ונשים עסוקים בתורה, תפילה ובנחה. אישורה של „תוכנית מנחת" תבי־מר אחריה פקקים, מכוניות, צפירות וצעקות מ־מאות ואולי אלפי מכוניות שיורמו בשבת קודש ברחובות הראשיים של השכונה. מהאיצטדיון הסמוך יישמעו קולות צעקה רמים, השבת נהרסה כליל!

בבית וגן יש מוסדות חינוך לנוגוניהם, ברובם השפעה החיובית על החניכים מצליחה, רק בגלל האווירה הכוללת בשכונה. אישור התכנית תגרום אופיה הרס האווירה הרוחנית בשכונה. האיצטדיון הסמוך יגרור אליו כאות הניכים, וכל מה שהושקע בחינוכם בעמל וידע במשך שנים רבות ירד — חלילה — לטמיון.

זוגות צעירים הנושאים המבנים על דירות ב־שכונה לא יבואו עוד, השארים החרדים על חי־נוך בניהם יברחו, השכונה לא יחזיקו — חלילה — במעמד ויסגרה, שכונת שלמה וגדולה תיהרס, חיו כליל.

נקווה כי מ"מ שר הפנים, סגן חיים ח"כ רוני מילוא, לא יאשר תוכנית זו, למען ציבור גדול וחשוב מזה, נבקש מנציגי הציבור הדתי בכנסת ובעירייה, אנא: עזרו לנו, וה' ישלם לכם כגמולכם.

בצלאל שפיצר, בית וגן, ירושלים

מנהיגי המפלגות הגדולות רחוקים ממקורות היהדות

הריחוק של מנהיגי המפלגות הגדולות ממקורות היהדות הוא תולשתם המדאיגה. העיקרון „בדי ושכא — בדי עדיקי" איננו עומד לנגד עיניו של המצדיק כפק התקדמות לשלום (גם הוא מדבר על אפשרות פריצה ועזיבת הוועידה הבינלאומית) על פני ודאי פגיעה באחדות העם.

איסור מירת „איפה ואיפה" איננו עומד לנגד עיניו. כי בהיותו ראש ממשלה בדרשה ההסתדרות הכללית להייה פיצוי עבור התייקרות של לפחות 25 אחוז ואילו כאשר איננו ראש ממשלה נדרשה ההסתדרות הכללית לדחות פיצוי רק של 2.7 אחוז מההתייקרות (עשירית)!

מה הפלא של היפוך סולם עדיפויות של „תלמוד תורה" ומדע כנגד כולם. אם שחקן כדורסל צריך להשתכר יותר מכמה פרופסורים ורבנים גם יחד, מדוע נתפלא על בריחת „מוחות" אל פיתויים כל־כליים בחו"ל?

ג. רחמן, בית־שאן

הרוצים לתרום

לאחר עשרות כתבות המבליטות את הצד השלילי שבחברתנו: סחורות, עדות תקיפה, פשע, ירידה וכו', היה מרענן לחזות בטלוויזיה כתבה על יהודה צנועים המסיימת מסע רגלי מסביב רק משום שהחליטו מבטיחים להיות ביהודה שובבות במח"ל.

החייל שאמר לכתב הטלוויזיה שהתגייס לצנחנים „כי רציתי לתרום" הרים לי, ובטחוני למאות אלפים האוהבים את ישראל, את המוראל. הייתי מציע לשמוט על איזה ולהציג מדי פעם כתבות על „הרוצים לתרום" כמשקל נגד לכתבות על „ה־רוצים לקחת".

יצחק אזה, ירושלים

החזרת עטרת הציונות ליושנה

במצב הפוליטי־הציבורי שאנו נתונים בו בימים אלה, כאשר מנהיגים, חברי כנסת מתייצבים יחד עם המוני הרחוב מול הגשמת מטרתנו הציונית־דתית — הנכבות דמותנו הלאומית, ולגמדנו מ־בחינה ביאוגרפית־היסטורית־מדינית של ויתורים על חלקים גדולים מארצנו, — מחייב אותנו זו השעה לעמוד איתנים כאיש אחד בפרץ שנפרץ בכל צד, — הן מבפנים הן מבחוץ, בחינוך העם והדרכתו להודעה לאומית־ציונית־דתית, לאחר ירות כלפי העם, המדינה, משום שהמולדת בסכנה והעם מתפלג — והתוצאה מזה אירבת לנו שואה חס וחלילה...

אין לשבת בחיבוק ידיים ולהשאיר את המצב לגורלו — אלא יש צורך באומץ לב ואמונה בחזון ציוני — להתכונן בעוד מועד ולצאת למאבק ציבורי, ולפעול בהעמולה והסברה בעתונות, בכלל התקשורת, להכנת העם לקראת הבאות.

סיסמת „החזרת עטרת הציונות ליושנה" צריכה לשמש את להמוני העם, היינו הגשמת התודעה הלאו־מית־ציונית־דתית — חזון המושרש בעם לפי המסורת היהודית, של ארץ־ישראל שלמה לעם ישראל מאוחד ומחוזק. ובעזרת השם יתברך, נצליח להתגבר על כל שונאינו.

גד גולדשטיין

ארגון „קבוצת ה־35" מבקש מתנדבים

הקמנו קבוצת מתנדבים העוסקת בקליטת עולים חדשים שהגיעו זה מקרוב מבריה"מ, ומאלה אשר אנו מקווים יגיעו בקרוב. אנחנו מחפשים אנשים שיהיו מוכנים לאמץ משפחה אחת של עולים ו־לעזור לה בבעיות קליטה.

נוסף למתנדבים חדשים וזקוקים אנו לציוד משו־מש לתינוקות: עגלות ואמבטיות תינוקות, הלינו־ניס, בלנדרים, כלי מטבח, לבני מיטה (כולל כרים ושמיכות), מכשירי רדיו, מערכות טלוויזיה שחור־לבן.

בעלי מקצוע, כמו רופאים, רופאי שיניים, עוב־דים סוציאליים המוכנים להתנדב עם שרותם דרושים לנו באורח דחוף. כמו כן, זקוקים אנו לאנשים המוכנים להיות שיעורי עזר בעברית.

כל המעוניין יפנה נא אלי: רות כץ (בין השעות 4—2) טל' 03-254562, הדי רוזן טל' 03-7510427

רות כץ — הדי רוזן
ארגון קבוצת ה־35, רמת־גן

כינוס לציון מלאת 40 שנה להקמת הבסיס בתל השומר

השנה מלאו 39 שנים להקמתו של מחנה מעבר שהשחרורים של צה"ל בתל השומר ואנו נכנסים לשנה ה־40 לקיומו של בסיס זה שתחילתו היתה ב־1948, בקריית מאיר, תל־אביב (ליד מוזיאון תל־אביב — מרכז גולדה מאיר כיום), כבסיס הקלט (קליטה ומיון) של צה"ל.

ועדה יוזמת שהחיים הבר בה, קוראת לכל מי שהיה בסגל הפיקודי ובתעסוקה צבאית במחנה המעבר והשחרורים, בכל התקופה, מאז 1948 ועד לשנת 1951 ליצור קשר בכתב עם החיים לקראת קיום כינוס הפיקוד של המחנה בעוד חודשים אחדים.

כל מי ששרת במחנה בתקופה זו מתבקש להודיע שם ושם משפחה, כתובת לדואר ותור וטלפון ופרי־טים על מועד ומשך השירות.

נשמח מאוד ליצור קשר עם חברינו לתפקיד וב־ביחוד אלו ששרתו בתקופות הגיוס והשחרור הג־דולים של מלחמת העצמאות.

אנא שלחו פרטיכם אל החיים, לפי הכתובת: ת.ד. 3185, תל־אביב, מיקוד 61031.

ישראל קסטנבוים

هكذا من الاصل

ממשלה ללא תקשורת

אם תכלל השבוע בעיתון „שינויים את המי־לבוש של שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, תפריש מאליה זו כממשלה הכוך יופר ה־איזון בין גושי שרי „המערך" ו„הליכוד".

יכך אם אכן יפרוש השר רובינשטיין תהי־יה הממשלה בשלב ראשון ללא שר תקשו־רת. הדבר אופייני לממשלה בצורת תקשורת בין שני מרכיביה העיקריים כש„המערך" ו־„הליכוד" לא רק מדברים בשני קולות אלא פועלים בצורה מנוגדת, כאילו יש שתי ממ־שלות. אין תקשורת בין ראש הממשלה ו־ממלא מקומו ובין התנהגות של „המערך" ו־„הליכוד" יאת דעותיהם ועמדותיהם אינם מלבנים בהידברות בינם לבין עצמם אלא מעל אמצעי התקשורת בארץ ובעולם.

השר אמנון רובינשטיין בהודיעו אתמול על החלטתו לפרוש מתפקידו, תלה זאת ב־מצב המגוון בעד הממשלה והקבינט לפעול לקידום יוזמתו של מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, בעניין הוועידה הבינ־לאומית. אך חלק ניכר מהודעתו הקדיש רו־בינשטיין לא להסבר התשובות שהוא רואה ביוזמתו של פרס ולנזק העלול להיגרם אם לא יפעלו לפיה, אלא להבעת שאט נפשו מ־החיזורים אחרי ש"ס ומהתופעה של „הכי־רכש" על משקל „שתקני רכש". לרגע הש־בנו כי שר התקשורת מותח ביקורת גם על „המערך" על התופעות של תגרנות פוליטית להן היינו עדים בימים האחרונים. אך השר רובינשטיין בסלקטיביות מובהקת כיוון את כל חיציו לעבר „הליכוד", כאילו רק הוא נגוע בתמרונים הפוליטיים של הימים הא־חרונים. את כל בליסטראותיו המילוליות ירה השר־המתבונן־לפרוש לעבר „הליכוד" ולא הזכיר את החיזורים של „המערך" אחרי ש"ס ומפלגות אחרות, מתוך מאמץ לגייס את תמי־כתן בהקדמת הבחירות.

נפשו של השר אמנון רובינשטיין נוקעת מחיזורים ומתמרונים פוליטיים — אך זאת בתנאי שהם נעשים על־ידי מפלגה יריבה. כש„המערך" עושה זאת, ובוודאי שלא מתוך אסטניסות יתירה, אין הדבר פוגע במצפונו כהוא זה.

יר"ש

יש גם תעלות כשרות...

הכל תלוי במזל ואפילו תעלה בית יס ליס. בממשלת הליכוד שכיהנה עד שנת 1984, היה כוכבו פרופ' יובל נאמן איש התחייה, שר המדע והפיתוח אחת מתכניותיו ה־מרשימות, שלדעתו עשויה להביא רווחה כלכלית והתחב־רתית עצומה למדינת ישראל — היתה כריית תעלה מים התיכון לים המלח. אם אינני טועה, אפילו הוחל כבר ב־ביצוע התכנית הזו.

המערך שהיה בתקופה ה־היא באופוזיציה פסל את ה־תכנית הזאת, וראה בה רעיון אבסורדי, שנולד בדמיונו של פרופסור הוזה חלומות. ואחר הבחירות לכנסת הי"א בקיץ 1984, שבעקבותיהן הוקמה ממשלת האחדות הלאומית, — ואשר עי"ד משה שחל, נת־מנה בה לשר האנרגיה, — ראשית מעשיו במשרדו, הי־תה לבטל את תכנית „תעלת הימים" ולהפסיק את העבו־דות.

והנה מסתבר שלא כל „תע־לת ימים" פסולה בעיני אנ־שי מפלגת העבודה. הנה מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס השוהה כעת ב־ארה"ב, במטרה לגייס תומ־כים לתכנית ועידת השלום ה־בינלאומית שלו — אמר לפי כתב דברי — בהופעתו לפ־ני נציגי אנשי עסקים אמ־ריקאיים, בניו־יורק כי ה־שלום הוא התרומה היחידה שישראל וארצות ערב יכולות לתרום לשיפור הכלכלה באי־זור. כדוגמה לשיתוף פעולה כלכלי בבוא השלום, הציג פרס לפני הנוכחים תכנית אפשרית של בניית תעלה בין ים סוף לים המלח.

מסתבר איפוא שלא כל תע־לה פסולה היא. תעלה מים ה־תיכון לים המלח, שנועדה לח־צות את שטח מדינת ישראל ממערב אל המזרח, והיתה עשויה להיות מבצע ישרא־לי בלעדי, שישרות כל כולה את האינטרסים של מדינת־ישראל — פסולה, אבל תעלה מים סוף — לים המלח ש־תיכרה מהדרום אל הצפון, ו־אשר תשרת את האינטרסים של מצרים וירדן — כשרה למהדרין מן המהדרין. על כל פנים השר שחל לא יפסול אותה. מה לא עושים כדי לל־כת לקראת המלך חוסיין ?...

מג"ל

מה יהיה על התשלומים הצמודים?

מדד המחירים לצרכן ב־חודש אפריל שוב טפח על פניהם של בעלי התחזיות. ע־רב פרסום המדד נעו ההער־כות סביב שלושה אחוזים, והנה כמשו של דבר הוא „אי־מובי" למוטב, ועלה ב־2.2 א־חוזים בלבד.

אם לא יהיו זעזועים במי־שור הפוליטי ואם ענייני ה־כלכלה ימשיכו להתנהל על פי מגמות כמו היום, אנו צפויים בחודשים הקרובים ל־עליות מועטות במדד ואפילו לירידות בו. זה מצב שקשה להתרגל אליו פחות משנתיים לאחר שהיו מדדים של 25 א־חוז לחודש. בימים הקרובים צפויים אנו להורדה נוספת של הריבית הבנקאית, בצורה ש־תענה באופן חלקי על הנסי־בות החדשות במשק.

אולם, יש לתת את הדעת לגבי השפעת ההקפאה של מדד המחירים לצרכן, ואולי אף ירידתו, על חובות של אזרחים לגורמים ציבוריים ו־פרטיים. במשך שנים שולמו חובות בתשלומים הצמודים ל־שער הדולר או למדד המחי־רים לצרכן. בדרך כלל היו החובות צמודים לדולר, ש־היה כעין סלע איתן בכלכלה הישראלית. אך מאז שנקבע ב־יולי 1985 שער של 1.5 שקל לדולר, ושער הדולר כמעט לא עלה — נטו גופים כמו אוניברסיטאות, חברות ביטוח וכו"ב להצמיד את התשלו־מים למדד המחירים לצרכן. המדד אמנם עלה בשיעור מתון, אך עלייתו היתה גבו־הה בהרבה מזו של הדולר, שכן רק בחודש ינואר 1987 היה פיחות של עשרה אחו־זים.

אך עתה עשוי להיווצר מצב שהוא יוצא־דופן לחלוטין ב־משק הישראלי. גובה תשלו־מים חודשיים הצמודים למדד עשוי לרדת. הוא הדין לגבי תשלומים הצמודים לדולר, ששערו היציג יורד לאחרונה. קשה להניח שגופים כמו בנ־קים למשכנתאות, אוניברסי־טאות ועסקים פרטיים ישלי־מו עם מצב שבו התשלום ב־פועל יהיה נמוך מזה ה־מקורי בשל העובדה שהוא משולם לשיעורין.

על הגופים המוסמכים לתת את דעתם על מצב זה מב־עוד מועד ולקבוע הסדרים ברורים ומוסדים, כדי למנוע תופעה שגופים שונים יקבעו הסדרים לפי שיקוליהם וללא תיאום.

ש"פ

תצפית

„הטובלת" — ושרץ בידה...

מנהיגת ר"ץ, המונופוליס־טית „לשמירה על זכויות ה־אזרח", ועל קיום חוקי ה־מדינה ובפרט כשהדבר נוגע ליהודים דתיים ולרבנים — פנתה ליועץ המשפטי לממש־לה בתביעה שיעמיד לדין את הרב עובדיה יוסף, שהוא גם חבר במועצת הגדול לפרקריים בעוון פגיעתו בחוק והפרתו את הוראות הבג"ץ האוסרים על פקידי ממשלה המקבלים את משכורתם מקופת המדינה להתערב בעניינים מדיניים מפלגתיים.

„חטאו" של הרב עובדיה יוסף, שהוא אחד מהרבנים ה־פוסקים הגדולים במדינה, שלהוות דעתו ההלכתית נזק־קים אלפים מתלמידיו וחסי־דיו, הפונים אליו ומבקשים את עצתו. כך גם חיווה את דעתו במו"מ שש"ס ניהל עם הליכוד בעניין עתידה של ממשלת הקואליציה. רב־דיין, אין לפניו אלא ההלכה, שלה יש עמדה לכל נושא חברתי, ציבורי, פוליטי של הפרט ו־של הכלל. הרב ימעל בתפקי־דו, אם ידחה את מישהו ב־אמתלה, שהנושא הזה הוא מפלגתי־פוליטי והוא אינו רשאי להזדקק לו.

מסתבר שדבר זה אינו מו־בן לפוליטיקאים שונים ב־ציבוריות הישראלית, ואפילו לא לשופטים, הרואים בהוגות הרבנים ובסמכויותיהם, כאילו היו שופטים סתם, ובפסיקה ה־הלכתית, כאילו הוא חוק ה־מדינה, שהשופט מנוע מלחוות בה את דעתו. ועי"כ דין אחד הוא לרב־דיין ולשופט או פקיד ממשלתי.

ומכיוון, שהח"כ שולמית אלוני היא יודעת חוק ושו־מרת חוק קפדנית, הרי היא כי־חברה בבית המחוקקים, החו־קקת את החוקים, דואגת ל־כך שכל העוברים על החוק ובפרט רב דיין, המועסק ב־שירות המדינה יועמדו לדין ויבואו על עונשם, ודבר זה תקף גם במקרהו של הרב עו־בדיה יוסף.

אלא שאותה הגברת, החרדה כ"כ לקיום החוק, היא בעצ־מה מפרה חוקים בצורה מק־צועית תדירה ביותר, יש חוק שנתקבל בכנסת, שבמדינת ישראל, תקף חוק נישואין ו־גירושין דתיים. וכשם שמי ש־לוקח שתי נשים, מואשם ב־„ביגאמיה" שהיא עבירה ב־מדינת ישראל — כך מי ש־עורך נישואין אזרחיים, ללא רב וללא חופה וקידושין עו־בר על החוק, והמשטרה חיי־בת להעמידו לדין.

נראה כאשר הדבר הוא נו־שא המשרת את האינטרסים הפוליטיים האנטי דתיים של הגב' אלוני, היא אינה נמנעת מלעבור על החוק ולהפר או־תו. ועל התנהגות כגון זו, רגילים לומר אצלנו, „טובלת ושרץ בידה" או „טול קורה מבין עיניך"...

דג"ים

על התגא של אחד במאי

כדי שנה בהגיע אחד ב־מאי מתקיימים ויכוחים ודיו־נים בשאלה האם, כיצד ו־במדינת ישראל יש עוד מקום להניף את התגא של הדגל ה־אדום, של „סולידריות" בין־לאומית של פועלי כל האר־צות ?

ברדיו נשאלו מאזינים ה־שאלה האם לא מגיע לפועל יום אחד בשנה לנוח ולהפ־גין ? מכל התשובות לא שמע־תי את ההצעה הפשוטה ה־הגיונית. אכן תורתנו מכירה ודורשת לא פעם בשנה אלא פעם בשבוע יום מנוחה וקדו־שה, „ששת ימים תעבוד ו־ביום השביעי תנוח".

הרי אין עונג יותר גדול לאדם מלקיים את מנוחת ה־שבת בבית עם משפחתו כא־שר בני־ביתו מסביב לשול־חן !

זהו הפתרון של יום מנו־חה לפועל, ואולי יהיה האר־גון של ההסתדרות להגיע ל־מסקנה שאמנם מנוחת השבת היא היא שחשב אושר למש־פחת העובד בישראל.

משה אבי־שלום

„למי אתה מאמין לי או לחמור ?"...

הבכיות הראיונות „ערב ח־דש" ביום א' יאת אייר הוק־דשה כולה לראיון עם ראש הממשלה יצחק שמיר.

כצפוי, עלתה בין השאר גם שאלת השדרים שראש ממשלת מלטה בוניצ'י מרגן שהעביר אישית לפרופ' ר־לקראפי. מנכ"ל משרד החוץ א. שמיר הכחיש בשיחה טל־פונית ל„קול ישראל" מדרום קוריאה שם הוא עורך ביקור רשמי, ואמר כי בפגישותיו בזמנו עם ראש ממשלת מל־טה „לא הועלו כלל שדרים סודיים מעין אלה".

בעניין זה שאל המראיין את ראש הממשלה: „האם אתה מאמין לראש ממשלת מלטה או למר סמיר" ? ת־שובת ראש הממשלה היתה: „אני לא מאמין לשניהם, ב־מאה אחוז".

שאלה זו של המראיין מז־כירה לנו את האנקדוטה על אותו ערבי שבא אל שכנו ובקשו להשאיל לו את ח־מורו. שכנו סירב להשאילו, משום מה, וטען כי אין לו כלל חמור. באותו רגע נש־מעה נעירת החמור מחצרו, נבוך השואל ופנה לשכנו: „מה קול הנעירה מחצרך ?" נעלב השכן מן השאלה וכמי שנחשד על אמירת לא אמת שאל לתוכו: „הנך בא לי, שכני, למי אתה מאמין, לי או לחמור ?"...

אברהם זית

מן המעיין

וספרת לך שבע שב־תות שנים (ויקרא כ"ה ח'). נראה, שמצווה על ב"ד לספור שנות היובל ולמנות שנים ושבתות בדרך שאנו מונים ימים ושבועות לעומר.

עפ"י „בכור שור"

התייצבות ועליות שערים

מאת מרדכי זפט

שבוע המסחר בבורסה נפתח במגמת עליות מתונה בשערי מרבית המניות. בסיכום המסחר נקבעו 254 עליות שערים, ל־עומת 43 מניות ששערין יר־דו, כשבתוכן 99 מניות אחרות נסחרו ללא שינוי בשער. מח־זור הפעילות הצטמצם לכ־17 מיליון שקל בלבד, מזה 2.6 מי־ליון שקל במניות הבנקים שב־הסדר.

אתמול בבורסה

הי־דה הודה ההיקף המחזור ב־שוק המניות, שהגיע לכדי מחצית מהקפי המחזורים היומיים בשבו־עות האחרונים, מעידה על הסס־נות „המקורבים" נוכח הסערות ש־פקדו את הבורסה בשבועיים האח־רונים. אלה הסכימו אתמול, כי יותר מכל זקוקה עתה הבורסה ל־רגיעה מסוימת, למסחר שקט עם תנודות מתונות.

אתמול, לאחר פרסום מדד נמוך מהצפיות לחודש אפריל — 2.2 אחוזים, שוב הורמו ביקושים ל־מרבית המניות, אך בהקפים מתו־נים, שהביאו גם לעליות מתונות במרבית המקרים.

במסחר בשערים המשתנים, בש־עות הבוקר, כבר נסמנו עיסקות

(סוף בעמוד 6)

הודעות מהבורסה

- דקסטר — הפסד מתואם של כ־800 אלף שקל ב־1986, ל־עומת 1.3 מיליון שקל אשתקד.
- מפעלי נייר — הרווח הנקי המתואם של החברה ברבעון הראשון של 1987 הסתכם בכ־3.8 מיליון שקל, לעומת כ־3.3 מיליון שקל בתקופה המקבי־לה אשתקד, — עליה של כ־10%. היצוא הגיע לכ־5.4 מי־ליון דולר, לעומת 800 אלף דולר ומחזור המכירות הכולל הסתכם בכ־44 מיליון דולר, לעומת כ־33 מיליון דולר ב־רבעון המקביל אשתקד, עליה של כ־33 אחוז.
- דסקונט השקעות — החב־רה תגייס כ־10 מיליון דולר ע"י הנפקה לציבור של מנ־יות, כתבי אופציה ואג"ח. כן הוחלט על חלוקת מניות הט־בה בשיעור 100%, כשה„אקס" נקבע ל־21/6 וההקצאה ל־24/6.
- גיבור סברינה — הפסד מ־תואם של כ־2.3 מיליון שקל ב־1986, לעומת כ־8.6 מיליון שקל אשתקד.
- פולגת — „אקס" 200% הט־בה נקבע ל־24/5 וההקצאה ל־27/5.
- ליגת — „אקס" 200% הטבה נקבע ל־24/5 וההקצאה ל־27/5.

ב„משתנים" — יותר כסף ויותר מניות

ועדת המעקב לניסוי בשיטת ה„משתנים" החליטה על מספר שינויים, שייכנסו לתוקף החל מיום ראשון הבא.

נקבע, שב„משתנים" יבוצעו כל הפקודות של 5,000 דולר ו־מעלה, ואילו הפקודות הקטנות יותר, יהיו במסחר הרגיל.

כן הוכנסו לשיטה זו המנ־יות: נייר חדרה, כלל תעש־יות, דיסקונט השקעות, נפט פטרוכימים, ואי.די.בי. פיתוח והוצאו 5 אגורות.

שערי המניות

המניה	השער	השינוי נקי	השינוי ב־%
ספנות 0.1	2300*		
הבינלאומי	6925	+236	+ 3.5
פי. בי.	8220	+220	+ 2.8
אי.די.בי. ר'	91770	+600	+ 0.7
אגוד	69293	+1600	+ 2.4
דיסקונט א'	118450	+2300	+ 2.0
מזרחי ע"ש	37510*		
פועלים ע"ש	62568	+600	+ 1.0
כללי	158150	—0500	— 0.3
בל"ל	39280*		
מימון 1.0	52221	+ 30	+ 0.1
אדנים	27300	+450	+ 1.7
לאומי מ' ש'	8900*		
פתמ"ש	3420	+110	+ 3.3
משכן	3410*		
עצמאות	20700	—100	— 0.5
טפחות ע"ש	22690*		
מירב	8300*		
שלטון	762	+ 67	+ 9.6
לאומי ה' ש'	14355	+1305	+10.0
הסנה	400	+ 15	+ 3.9
סקוריטס	1320*		
שופרסל א'	14591	+391	+ 2.8
דלק	5899	+213	+ 3.8
אורדן 1	674	— 35	[illegible]
אורים	1317	+ 17	+ 1.3
אפריקה 1.0	42850	+1250	+ 3.0
נכסים	3830	+130	+ 3.5
גב ים 0.5	4305	+ 30	+ 0.7
הכשרה	89745	+2517	+ 2.9
ישפרו	4950	+150	+ 3.1
ישרס	20900	+1900	+10.0
כלל נדלין	750	+ 34	+ 4.8
מגרב	2830	+170	+ 6.4
נאות אביב	14701	+700	+ 5.0
רסקו מ"ר	4800	— 73	— 1.5
פולגת 4	3810	+ 60	+ 1.6
פוליגון	11010	+110	+ 1.0
אורדן 1.0	10742	+463	+ 4.5
כבלים	71500	+1000	+ 1.4
קופ' פח 1.0	5220	+120	+ 2.4
אלקו ע"ש	6460	+123	+ 1.9
אלקטרה 5.0	1469	+ 29	+ 2.0
כלל אלקטרו'	2979	+110	+ 3.8
אי. פי.	212*		
תעשיות מוד'	785*		
דשנים 5	1860*		
חיפה כימיק'	1020	+ 20	+ 2.0
סבע	12874	+465	+ 3.8
ים המלח	2950	+ 55	+ 1.9
פטרוכימים	805	+ 24	+ 3.1
מפעלי נייר	הפסקת מסחר		
פולק 5	1880*		
מרכזית	13088	+257	+ 2.0
כלל תעשיות	270	+ 5	+ 1.9
אי.די.בי. פי'	10180	+230	+ 2.3
החברה 1	4147	+197	+ 5.0
אמפא	32290	+600	+ 1.9
פועלים השק'	11355	+ 5	(+)
דיסקונט השקעות	הפסקת מסחר		
מזרחי השק'	39070	+1100	+ 2.9
יצוא	16185	+471	+ 3.0
ירדן	2600*		
כלל ישראל 10	1421	+ 51	+ 3.7
פז השקעות	3535	+ 26	+ 0.7
עוז 0.5	3495	+ 90	+ 2.6
פסה 0.5	7904	+304	+ 4.0
פז נפט	37722	+1624	+ 4.5

* ללא שינוי

נרשמו לנשואין

לשכת הרבנות — רמלה

קרנץ עודד בן דב (רוק) ישראל רמלה; גבאי עליזה בת יוסף (רוקה) ישראל רמלה.

זילברשטיין אלכסנדר בן ויגדור (רוק) בריה"מ אור יהודה; שחר אוסנת בת מרדכי (רוקה) ישראל רמלה.

עלי עזי בן משה (רוק) ישראל רמלה; הדרה אסתר בת יוסף (רו־קה) ישראל רמלה.

אלגרבלי מרדכי בן שלום (רוק) ישראל רחובות; זאבי מלי בת יהו־שע (רוקה) ישראל רמלה.

ארגמן יוסי בן אהרן (רוק) ישראל רמלה; בן חמו שושנה בת אלברט (רוקה) ישראל באר־שבע.

פרבל דוד בן ביבי (רוק) ישראל קרית מוצקין; בוקובזה סוניה בת חנון (רוקה) ישראל רמלה.

עבודי אליהו בן דוד (רוק) ישראל רמלה; מעלם נירית בת כרמל (רו־קה) ישראל ירושלים.

מלין אשר בן כלפון (רוק) יש־ראל רמלה; לוינזון אסתר בת יצחק (רוקה) ישראל רמלה.

לוי שלום בן רפאל (רוק) ישראל רמלה; שטרית דליה בת ראובן (רו־קה) ישראל ירוחם.

הרבנות הראשית חיפה

לוי יוסף בן משה (רוק) ישראל חיפה; ברקליפה איריס בת אברהם (רוקה) ישראל טבריה.

כהן אליהו בן ברוך (רוק) ישראל עכו; מלכה נאוה בת מרדכי (רוקה) ישראל חיפה.

וורדימן ניא שמואל בן משה (רוק) ישראל חיפה; איזנשטיין רונית טו־בה בת אריה (רוקה) ישראל חיפה.

קריינדי סלמן בן ישראל (רוק) ישראל חיפה; רביבו נוריה בת דוד (רוקה) מרוקו רכסים.

הייכוביץ מריוס בן קרול (רוק) רו־מניה חיפה; הרשקוביצי בלוטה בת סטרול (רוקה) רומניה חיפה.

כהן אהרן בן יגאל (רוק) ישראל חיפה; גולדשטיין מיכל בת מרדכי (רוקה) ישראל חיפה.

בוכנר ערן נפתלי בן אליעזר (רוק) ישראל חיפה; פרסר יהודית בת יוסף אלימלך (רוקה) ישראל חיפה.

מירון יצין בן גבריאל (רוק) ישר־אל חיפה; רחמים יפה בת יוסף (רוקה) ישראל חיפה.

פור גד בן אילן (רוק) ישראל חיפה; פז נגה רבקה בת שדד (רו־קה) ישראל חיפה.

מנצור ישי בן יעקב (רוק) ישראל חיפה; קרייטמן לאה בת שיקו (רו־קה) בריה"מ חיפה.

נוימן ארנסט אלי בן מתתיהו פנוי ישראל יבנאל; נוימן מאיה בת חיים פנויה ישראל חיפה.

טפירו דוד בן יצחק (רוק) חיפה לוי שרה בת דוד (רוקה) מרוקו חיפה.

ליבשטיין מנשה בן דב (רוק) יש־ראל כפר נטר; בכר ענת בת יעקב (רוקה) ישראל חיפה.

אברהם אפי בן אליהו (רוק) ישר־אל חיפה; ברוך אמית בת חיים (רוקה) ישראל חיפה.

שמר אברהם צבי בן מאיר (גרוש) ישראל קרית מוצקין; הופמן יונה בת ברוך (רוקה) ישראל חיפה.

אבוקרס מאיר בן דוד (רוק) ישראל חיפה; ממן גאולה בת שמעון (רוקה) ישראל חיפה.

סיגלר יצחק בן שמואל (רוק) רו־מניה טירת הכרמל; זיבלי פרת בת צלח (רוקה) ישראל חיפה.

סמוק דב זאב בן הרמן (רוק) ישראל חיפה; מנגר חנה בת אברהם (רוקה) ישראל חיפה.

בר פליקס אביר בן דוד (רוק) בריה"מ חיפה; זהבי אילנה בת אלי־עזר (רוקה) ישראל חיפה.

וינגרטן ארנון בן מנחם (רוק) יש־ראל חיפה; אסיאס עליזה בת יצחק (רוקה) ישראל חיפה.

רוזנפלד יוסף בן אברהם (גרוש) ישראל חיפה; סנצר תמר אסתר בת פנחס (רוקה) חיפה.

פרלברג גיל בן אריה (רוק) חיפה; סיגל לסלי רוברטה בת לויד (רו־קה) ארה"ב חיפה.

סלע (חיימוביץ) דורון בן יוסף (רוק) ישראל חיפה; גיל טל בת מאיר (רוקה) ישראל חיפה.

בס עופר יהודה בן צבי (רוק) חי־פה; ואקרט סמדר בת דוד (רוקה) מרוקו טירת הכרמל.

אורייך ירון בן מריוס (רוק) יש־ראל חיפה; מרקוביץ יפה בת שלום (רוקה) ישראל חיפה.

פישר עמי אברהם בן זאב (רוק) תל־אביב רמת השרון; לינצקי אי־לת בת עמיחי (רוקה) חיפה.

בנימין גיל בן בנימין (רוק) הו־דו באר שבע; ווסקר סטלה בת שמעון (רוקה) הודו חיפה.

שפירא איל שלמה בן יוסף (רוק) ישראל רחובות; גונן יעל בת צבי (רוקה) ישראל רחובות.

הרשקוביצי שאול בן הרמן (גרוש) רומניה חיפה; מירון אסתר בת חיים (גרושה) ישראל חיפה.

אלסמן בנימין בן יצחק (רוק) ישראל קרית חיים חיפה; כהן חמ־דה בת אברהם (רוקה) ישראל חיפה.

פסלר דן בן יצחק (רוק) ישראל חיפה; מירום טל בת דוד (רוקה) ישראל חיפה.

לוין עזריאל בן לב (רוק) ישראל תל־אביב; חורים כרמלה בת יודל (רוקה) בריה"מ חיפה.

אלקיים אלברט בן שמעון (רוק) מרוקו טירת הכרמל; לויס מיקי בת זאב וליהם (רוקה) חיפה.

נפתלוביץ יונתן בן לייבוש (רוק) ישראל אילת; בני נורית בת משה (רוקה) ישראל אילת.

רביבו יצחק בן מרדכי (רוק) יש־ראל חיפה; זוין רבקה בת שאול (רוקה) ישראל קרית ים.

פרידה רם יגאל בן יעקב ישראל (רוק) ישראל חיפה; כביר (הורנ־שטיין) עידית בת מרסל (גרושה) רומניה חיפה.

לשכת הרבנות הרצליה

יוסף בן רפאל פדלון (רוק) הרצ־ליה; אידית (אודית) בת כמוס מי־מון (רוקה) תל־אביב.

אברהם בן שמואל אוזבל (רוק) הרצליה; רחל בת יצחק בימון (רוקה) הרצליה.

יואב בן זכריה מאושר (רוק) הרצליה; רונית בת משה מאושר (רוקה) הרצליה.

רחמים בן בן שלום שנהבי (רוק) רעננה; רחל בת משה אשכנזי (רו־קה) הרצליה.

יובל בן חיים בן יקר (רוק) מו־שב רשפון; רחל בת טוביה לוי (רוקה) מושב רשפון.

אורי בן יאיר כהן (רוק) הרצליה; צפורה בת אליהו עבד (רוקה) רעננה.

תומר בן יצחק צדוק (רוק) כפר שמריהו; שרון כרמית בת אריה מי־כאל כץ (רוקה) תל־אביב.

משה בן ישראל אלטשייק (רוק) בת ים; עמנואלה אנה בת ביכאל סרבניק (רוקה) הרצליה.

שי בן אברהם כהן (רוק) בני־צהלה עיר שמש; אורנה בת אלפרד פולק (רוקה) הרצליה.

חנוך צבי בן ויליאם ברורובי (רוק) חיפה; אורנה דינה בת משה דר־אל (רוקה) הרצליה.

מני מנשה ידוד בן נסים צברי (רוק) חיפה; סגלית בת עזרא לוי (רוקה) הרצליה.

יעקב בן יצחק פל (רוק) נתניה; מרים בת מיכאל והפלד (רוקה) כפר שמריהו.

ראובן בן עמוס בריה (רוק) הרצ־ליה; שמחה ב תשלמה חגן (רוקה) חולון.

משה בן אברהם פיסטינר (רוק) רמת השרון; ליזט בת אליהו עבד (רוקה) הרצליה.

אילן בן יוסף זהבי (רוק) הרצליה; ליאורה בת יעיש ערוסי (רוקה) ראש העין.

אבנר בן שלמה להלו (רוק) הרצ־ליה; ליאורה בת יעיש ערוסי (רו־קה) ראש העין.

אבנר בן שלמה לולו (רוק) הרצ־ליה; אסתר בת יצחק ברסטל (רו־קה) נתניה.

ציון בן שאול צריקר (רוק) פתח־תקוה; טובה בת יוסף שמש (רוקה) רמת השרון.

ניסן בן אברהם סיני (רוקה) הרצ־ליה; אורלי בת אהרן בן נון (רוקה) הרצליה.

יובל מרדכי בן מיכה ונסון (רוק) רמת השרון; דפנה בת נפתלי בור־לא (רוקה) רעננה.

אנדרו מירון בן מוריס מגלמן (רוק) רמת גן; איריס בת יאיר גהסי (רוקה) הרצליה.

אברהם בן צבי אילוביץ (רוק) הרצליה; זהבה אירית בת פרץ סבן (רוקה) גני תקוה.

אברהם בן עזריה שרעבי (רוק) הרצליה; הדסה בת שלמה זהרי (גרושה) הרצליה.

טל בן מאיר בקליניק (רוק) כפר שמריהו; מיכל בת גדעון הירש (רוקה) הרצליה.

חגי בן מרדכי שורון (רוק) נתנ־יה; טליה רחל בת דוד יואלי (רו־קה) הרצליה.

זאב בן משה פינקלשטיין (רוק) רמת גן; סוניה סני בת צדוק לקס (רוקה) גבעת שמואל.

בצו בן יעקב גרמה (רוק) הרצ־ליה; דוויל בת דחמים הדרוני (רוקה) הרצליה.

מאיר בן יוסף קרואני (רוק) הרצ־ליה; מרים בת נסים אנולאי (רוקה) ירושלים.

שמעון בן מכלוף אמרגי (רוק) נהריה; חנה בת אברהם ברקוביץ (רוקה) בת ים.

שלום בן ראובן לטיף (גרוש) רמת גן; נורית בת דוד פרץ (רוקה) הרצליה.

המועצה הדתית בית שאן

אברהם אשר בן אליהו (רוק) יש־ראל מושב שדי תרומות; עזיס יעל בת יעקב (רוקה) ישראל בית שאן.

מנחם אברהם בן אליהו (רוק) ישראל בית שאן; אזולאי סבדר בת מכלוף (רוקה) ישראל בית שאן.

נויביאר איתן בן יוסף (רוק) יש־ראל טירת צבי; שירי נעמי בת אדו־ארד (רוקה) ישראל תל־אביב.

מנדלסון דוד בן פנחס צבי (רוק) ישראל מלכישוע; נה עפרית בת בן (רוקה) ישראל מלכישוע.

אברהם יצחק בן אברהם (רוק) ישראל שדי תרומות; חסואל בת שבע בת סימון (רוקה) ישראל נצ־רת עלית.

צדקה יהושע בן־יעקב (רוק) יש־ראל בית שאן; קליינבורד ענת בת צבי (רוקה) ישראל טבריה.

חזאי אברהם בן חיים (רוק) יש־ראל חצור הגלילית; גדליה עדנה בת מאיר (רוקה) ישראל בית שאן.

לוריא יהושע אליעזר בן מרדכי (רוק) ארה"ב רחובות; גרולמן מנוחה בת שבתאי (רוקה) ישראל קבוץ שלוחות.

פריץ אביגעם בן יוסף (רוקה) יש־ראל קבוץ המדיה; רמתי גלית מרים בת שרגא (רוקה) ישראל חיפה.

בראגני אריה בן שלמה (רוק) ישראל מושב רחוב; כהן רינה בת משה (רוקה) ישראל מגדל העמק.

דהן מאיר בן דוד (רוק) ישראל בית שאן; אסולין ענת בת יצחק (רוקה) ישראל חצור הגלילית.

מועצה דתית מעלות

מלוח יצחק בן שלמה (רוק) חיפה; אבוטבול עליזה בת מאיר (רוקה) צפת ישראל.

המועצה הדתית קרית שמונה

דהן מאיר בן פריזה מרוקו (רוק) קרית שמונה; בוסקילה חנה בת אברהם ישראל (רוקה) קרית שמונה.

חרמון אילן בן חיים ישראל (רוק) קרית שמונה; מלכה מרים בת אב־רהם ישראל (רוקה) יבנה.

רובינסקי חגן בן בצלאל ישראל (רוק) משגב עם; דיינסראוב טל חיה בת אפריים ישראל (רוקה) מש־גב עם.

סטבון יוסף בן מרדכי סוריה (רוק) קרית ארבע; אלון אודית בת פנחס ד"ל ישראל (רוקה) קרית־שמונה.

פרץ אהרון בן יעיש ד"ל מרוקו (רוק) קרית שמונה; צמר דליה בת ארמונד ד"ל ישראל (רוקה) קרית־שמונה.

לשכת הרבנות ערד

תמרי טל בן שי ורינה (רוק) ישראל ערד; אברהם צדנה בת מקדסי ובנבשה (רוקה) ישראל ערד.

המועצה הדתית — אשדוד

סנדרוסי חנינה בן שלום (רוק) מרוקו אשדוד; וקנין מזל בת יצחק (רוקה) מרוקו אשדוד.

עירית הרצליה

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק הנ"ל, כי לועדה המקו־מית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה הוגשה על־ידי אלימלך פרוספר, רח' פנקס 755 מה־צמל בקשה ה־מתייחסת לקרקע שבמקום: הרצליה, רח' פנקס 755, גוש 6557 חלקה 60 ומהווה הקלה לגבי המותר ב־איזור בו מבוקשת ההקלה האמורה, דהיינו: א) בקשה להקלה 6% ב־אחוזי בניה, דהיינו: 56% במקום 50% המותרים. ב) בקשה להקלה בקווי בנין צד צדדי, דהיינו: 3.40 מ' במקום 4.00 מ' המותרים, ב־התאם לקיים ברחוב.

כל מעונין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרדי הועדה המקומית ב־רח' סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח ל־קהל וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבניה הנ"ל יוכל להגיש התנ־גדות מנומקת למשרדי הועדה ה־מקומית בכתובת הנ"ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.

אלי לנדאו יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

עירית הרצליה

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק הנ"ל, כי לועדה המקו־מית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה על ידי בלכר היימן, תאפנאק היל־כון, רח' בן גוריון 46 הרצליה בקשה המתייחסת לקרקע שבמקום: הרצליה, רח' בן גוריון 46, גוש 6544, חלקה 155 ומהווה הקלה לגבי המותר באיזור בו מבוקשת ההקלה האמורה, דהיינו: בקשה לשימוש חריג לפתיחת חנות לחומרי בניין לתקופה של 5 שנים.

כל מעונין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרדי הועדה המקומית ב־רחוב סוקולוב 10 הרצליה בימים ובשעות שהמשרד האמור פתוח ל־קהל וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבניה הנ"ל יוכל להגיש הת־נגדות מנומקת למשרדי הועדה ה־מקומית האמור בכתובת הנ"ל תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.

אלי לנדאו יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם ל־סעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בנכס בגוש 6183 חל' 105, רח' בהרדצא מס' 4 ר"ג, דהיינו הקלה 6% משטח ה־חלקה ו־10% בק.ב. בהרווח צדדי.

על המעוניין, הרואה את עצמו נפגע על ידי אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנג־דות מנומקת לפרסיה. ההתנגדות צריכה להימסר לידי הועדה ה־מקומית במשרדי מחלקת ההנדסה רח' המעגל 26 רמת־גן, תוך שבו־עיים מיום פרסום הודעה זו ב־עתונות.

אודי עמית, ראש העיר יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה, רמת־גן

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם ל־סעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בנכס בגוש 6236 חלקה 53 רח' יפה מס' 13 דהיינו הקלה 6% משטח החלקה.

על המעוניין הרואה את עצמו נפגע ע"י אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרסיה. התנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית ב־משרדי אגף ההנדסה, רחוב המעגל 26, ר"ג תוך שבועיים מיום פרסום ההודעה הזו בעתונות.

אודי עמית, ראש העיר יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה, רמת־גן

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת-גן

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה, בהתאם ל־סעיף 149 לחוק הנ"ל כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן (להלן — הועדה המקומית) בקשה להתרת הקלה בנכס בגוש 6158, חלקה 358, רחוב דרך בן־גוריון מס' 173, דהיינו: הקלה 6% משטח החלקה ל־5% עבור מעלית ו־10% בקירוב בהרווח צדדי.

על המעוניין הרואה את עצמו נפגע ע"י אישור ההקלה הנ"ל יוכל לעיין בתכנית ולהגיש התנגדות מנומקת לפרסיה. התנגדות צריכה להימסר לידי הועדה המקומית ב־משרדי אגף ההנדסה רח' המעגל 26 ר"ג תוך שבועיים מיום פרסום ההודעה הזו בעתונות.

אודי עמית, ראש העיר יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה, רמת־גן

תל-אביב-יפו

חוק התכנון והבניה תשכ"ה, הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו בקשה למתן אישור להקלה לבניה, בשינוי ההבינוי לפי ת.ב.ע. ברח' קהילת לבוב מס' 36 גוש 6636 חלקה 271 תיק בניין 36—2/822 בקשה מס' 870058.

בעל הקרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אישור הנ"ל במקום זה, רשא' להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, בשד' בן־גוריון 68, את התנגדותו המנומקת, ולציין כתובתו המדו"קת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ד' ת.באנה לדיון פומבי בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי סגן ראש העיריה יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו

הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתניה

ניתנת בזה הודעה כי לועדה הוגשה בקשה לאישור הוספת/בניית מגורים לבית על חלקה 263 בגוש 8342 רח' הגדוד העברי בחדרנה: יציאה לגג בלבד.

את התכנית מס' 158/87 ניתן לראות במשרדי הועדה.

התנגדויות אפשר להגיש משך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.

י. אהרדואי יו"ר הועדה המקומית

הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתניה

ניתנת בזה הודעה כי לועדה הוגשה בקשה לאישור הוספת/בניית מגורים לבית על חלקה 804 בגוש 8267 רחוב רזיאל פינת קלישר. ההקלה המבוקשת עד 11% בנייה ובנייה על הגג מעבר להקלות ה־מאושרות ת.ב. 6938 ותכנית מס' 47/87.

התנגדויות אפשר להגיש משך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.

י. אהרדואי יו"ר הועדה המקומית

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 15.5.87, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביותר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו כמפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.5741	1.5938	1.55	1.62
בריטניה	ליש"ט	1	2.6413	2.6744	2.60	2.72
גרמניה	מרק	1	0.8857	0.8968	0.87	0.91
צרפת	פרנק	1	0.2645	0.2678	0.25	0.27
הולנד	גילדן	1	0.7859	0.7958	0.77	0.81
שוויץ	פרנק	1	1.0763	1.0898	1.05	1.11
שוודיה	כתר	1	0.2529	0.2561	0.24	0.26
נורבגיה	כתר	1	0.2375	0.2405	* 0.23	* 0.25
דנמרק	כתר	1	0.2356	0.2386	* 0.22	* 0.24
פינלנד	מרק	1	0.3635	0.3681	0.35	0.37
קנדה	דולר	1	1.1768	1.1916	1.14	1.21
אוסטרליה	דולר	1	1.1254	1.1396	1.06	1.17
דרא"פ	רנד	1	0.7878	0.7977		
אוסטריה	שילינג	10	1.2588	1.2746	1.23	1.30
איטליה	לירה	1000	1.2134	1.2295	** 1.14	** 1.35
יפן	ין	100	1.1344	1.1487	1.11	1.17

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר.
** רק לגבי בנקנוטים של עד 10.000 לירטות.
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהאגף לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101 ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית שמש — 811268, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קרית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קרית־טבעון — 931401, קרית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קרית־שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קרית־גת — 051-681333, קרית־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים כפי ש־נמסרו על ידי בנק ישראל:

סל:	1.6790
דולר ארה"ב:	1.5844
מר"ג:	0.8906
ליי"ש:	2.6601
פר"צ:	0.2664
ין יפני: (100)	1.1385
פל"ה:	0.7900
פר"ש:	1.0845
כת"ש:	0.2546
כת"נ:	0.2391
כת"ד:	0.2368
מר"פ:	0.3660
דולר קנדי:	1.1842
דולר אוסטרלי:	1.1331
רנ"ד:	0.7924
פר"ב: (10)	0.4292
שיל. אוס': (10)	1.2673
לירה איטלקית: (1000)	1.2277
לירה אירית:	2.3806
פזטה ספרדית: (100)	1.2711
יחידת מטבע אירופית:	1.8483
דינר ירדני:	4.7057
לירה לבנונית: (10)	0.1375
לירה מצרית:	0.8100

בתי מרקחת

ירושלים: אליסון ישעיהו 10 טל. 232553.
תל־אביב: שלמה המלך שלמה המלך 78 טל. 246461.
בלפור — קופ"ח מכבי בלפור 2 טל. 299856.
נתניה: הדסה רח' הרצל 24 טל. 22243.
חולון: מכבי רח' שנקר 35 טל. 895571.
פתח תקוה: קופ"ח הכללית חיים עוזר טל. 905231.
חיפה: יבנה אבן סימא 7 טל. 672388.
ב"ב רייב: בני ברק ר' עקיבא 110 ב"ב טל. 787353.

רדיו

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"; 07.09 „ב־האזנה בנעימה"; 09.00 „קונצרט בוקר"; 11.57 „פינת השיר"; 12.00 „בן הפרטיטה"; 13.05 „בהאזנה נ־ביהה"; 15.00 „וזצק של ברב"; 16.00 „באולמי הקונצרטים בעו־לם"; 18.00 „דגש על הביצוע"; 19.00 „הזמורות כלי נשיפה"; 20.05 „אינטרלודי"; 20.27 „פינת השיר"; 20.30 „באולמי הקונצרטים בעו־לם"; 22.30 „פעם ועוד"; 23.00 „בחוזרי יצירות".

רשת א'

06.00 שידורים לעולים; 07.30 „ידיד קל"; 07.50 רגע של עב־רית; 08.05 „חוגה"; 09.05 „סלי־רדיד"; 10.05 „פינת בוקר"; 11.10 השידור היומי לבתי"ס; 11.30 „שירי עמים"; 12.05 „משרב ים תיכוני"; 14.06 „בראש צעירה"; 15.30 „השכלה ודעת לכל"; 16.05 „גיל הבינים"; 17.10 שירים עב־רים; 17.20 „האוניברסיטה המשו־דרת"; 17.55 „מה נשמע"; 18.06 „מנחת ערב"; 19.05 „עיונים ב־פרשת השבוע"; 19.20 פרקי היום בתנ"ך; 19.30 שידורים לעולים; 22.05 „לכל אדם כוכב".

רשת ב'

06.06 „שבע ישראלי", „מה טובו אהליך יעקב"; וסיכום המשנה היומית; 06.12 התעמלות בוקר; 06.22 להקלאי; 06.30 סקירת בא־זורי המערכת של עתוני הבוקר; 06.53 „אור ירוק"; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „נושים צניף"; 9.05 „ביקיר ביה"; 10.05 „כל צבעי הרשה"; 11.30 „סבו לשלום"; 12.05 חדשות מקומיות; 12.10 „לך אלוף ב"ביה"; 13.05 „בחצי היום"; 14.06 „לראות או לא ל־ראות"; 14.30 „בת צחוק"; 15.05 „רבעי קסם"; 16.05 „שירים ו־שעורים"; 16.55 „קוראי ספרי"; 17.05 „זמן כלכלה"; 17.30 „על־בספרים ואנשים"; 18.06 „בכוכב ה־ערב"; 18.45 „היום בספורט"; 19.00 „היום הזה"; 19.35 „דין ודברים"; 20.05 „סולם המזמורות"; 21.47 „הר־רצות"; 22.05 „פינת הגיאוי"; 22.58 רגע של עברית; 23.05 „משקעי לילה"; 00.05 „זמן חצות".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.05 „צלילי בוקר"; 06.30 „פוקוסים עיף"; 07.07 „שבע אפס שבע"; 08.05 בוקר טוב ישר־אל; 09.05 „א־לה בוקר"; 10.05 „הפסקת 10"; 11.05 „בכון לצב־שיר"; 13.05 „מקום טוב באמצע"; 14.05 „די זה יומי"; 15.05 „מה איך"; 16.05 ארבע אחרי הצה־ריים; 17.00 „ערב טוב ישראלי"; 18.05 „הלב מאחורי הדיסקית"; 18.45 „משולש"; 18.56 הודעות ל־חיילים; 19.50 „תיק פלילי 86/373" — מדינת ישראל נגד ג'ון אי־באן דמאניוק; 20.05 „קלאסי באוף"; 21.00 מבט לחדשות; 21.30 פזמו־נים ישראלים; 22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"; 23.05 „עשרים ו־ארבע — היום שהיה"; 23.55 „שי־רה חצות"; 00.05 ציפורי לילה.

טלוויזיה חינוכית

08.00 טלטקסט; 08.03 שעת כושר; 08.15 אזרחות; 08.40 בלי סודות; 09.00 אנגלית ה'; 09.20 חשבון פשוט ד'; 10.10 אנגלית ד'; 10.30 הגיל הרך; 11.00 עב־רית מדוברת; 11.15 אנגלית ו'; 11.30 ארץ מולדת; 12.00 אנגלית ח'; 12.25 תלמוד; 13.00 מדעי הטבע; 13.30 צרפתית; 14.00 סלי־סקס; 14.03 שעת כושר; 14.15 קסים קסם; 14.35 רכבת ההפת־עות; 15.00 גברת פלפלת; 15.15 קשר משפחתי; 15.55 שעת כושר; 16.05 הפונדק בערוץ חמשת ה־מייל; 17.00 ערב חדש.

טלוויזיה כללית

17.30 „דובי אכפת לי"; 18.15 שידור חי לפתיחת פסטיבל יש־ראל. הליכה על חבל מעל גיא בן הנום של פיליפ פטי; 18.30 קיצור החדשות (ע); 18.32 חידון דמא־דאו (ע); 19.00 ספורט (ע); 19.30 חדשות (ע); 20.00 כותרות מבט; 20.02 „המצודה"; 21.00 מבט ל־חדשות; 21.30 תשדירי שירות; 21.35 הבהלה בלונג; 22.00 „זה הכבד"; 22.50 „מיאמי"; 23.35 פ־סוקו של יום וחדשות הלילה.

הערוץ השני

19.08 שניים בראש אחד; 19.30 מאשקלון באהבה — בידור; 20.20 „מבט שני — מי ירה ביעקב זה־דאו"; 21.00 קליפים.

בתי חולים

ירושלים: ביקור חולים (ילדים), הדסה עין כרם (פנימית, כירורגית, אורטופדית, א.א.ג.), משגב לדך (נשים), שערי צדק (עיניים).
תל־אביב: רוקח (ילדים) איכלוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

הצופה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח' המסגר 66 טל' 3360—. ת"ד 2045. חשבון הדואר 441144. סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148 טל: 02—234910, 02—639524. סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 3, טל' 04—663628.
דפוס העשור בע"מ ת"א
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמבצעות

עצרת לציון 80 שנה לחינוך הממלכתי-דתי

י. הדני: בוגרי החמ"ד — ממובילי התחייה הלאומית ומגשימי חזון ציוני

מאת שלום בוריאל, — סופרנו בירושלים

עצרת ממלכתית לציון 80 שנה לחינוך הממלכתי-דתי נערכה אמש בבנייני האומה בירושלים במעמד ה"ראשון לציון" הרב הראשי לישראל הגר"מ אליהו, סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון, ראשי החינוך הממ"ד, מורים ומחנכים.

מנהל החינוך הדתי, יעקב הדני, שפתח את העצרת עמד בדבריו על היסודות הרעיוניים והערכיים שעליהם הושתת החינוך הממ"ד והעלה על נס את פועלם של מנהלי החינוך הדתי בראשיתו. בדבריו על הישגי החינוך הדתי אמר הדני כי בוגרי הממ"ד הם ממובילי התחייה הלאומית ומגשימי החזון הציוני.

הגר"מ אליהו אמר כי המחנך בכלל והמחנך הדתי בפרט חייבים לשמש דוגמא ומופת לתלמידיהם לא רק בדיבורים אלא גם במעשים. הוא הביע תקווה שיבוא יום וכל החינוך במדינת ישראל יהיה מבוסס על לימוד התורה והמצוות.

נבון: מחויבים לחזק את החינוך הממ"ד

שר החינוך והתרבות יצחק נבון אמר כי יעשה כמיטב יכולתו על מנת לחזק את החינוך הממלכתי-דתי מתוך הכרה בערך הרב שהוא ממלא בחברה הישראלית.

[illegible] החינוך הדתי ד"ר שמשון [illegible] הביע אף הוא דבר העידוד [illegible] לחינוך הממלכתי הדתי ולהישגיו.

תעודות הוקרה

במעמד זה הוענקו תעודות הוקרה למנהלים הקודמים של החינוך הדתי הרב [illegible] קיל ואברהם רון. בדברי ההוקרה נאמר כי בתקופת כהונתם פעלו המנהלים הנזכרים לביסוס וקידומו של החמ"ד המונה כיום כ-200 אלף תלמידים.

במעמד זה הוענק גם פרס מנהל החינוך הדתי למוסדות והמחנכים שהצטיינו בעבודתם החינוכית בשנת הלימודים תשמ"ז.

מקבלי הפרס הם: גב' מרגלית זיו, מפקחת על גני ילדים באשדוד, הגב' דליה ליפשיצקי מקרית אתא, בית ספר ממלכתי דתי יבנה ביבנה, בית ספר בנים "יסודי" באופקים, [illegible] ההנהלה באזור [illegible] את הצעת בהנהרות של שיים.

הקבלנים עומדים לחדש את הבנייה להשכרה

מאת סופרנו הכלכלי

הקבלנים עומדים להתחיל בבניית 6000 יחידות דיור שמתוכננות מיועדות להשכרה. הדירות ייבנו ב-116 אתרים ברחבי המדינה.

בנייה להשכרה, הנאמית את הדירות [illegible] העם.

המחלקה הכלכלית של מרכז הקבלנים מעריכה כי ניתן יהיה תוך פרק זמן קצר להגיע להיקף של כ-30,000 יחידות דיור באזורים גרעיניים בארץ.

הרחבת מסלול הבנייה להשכרה נועדה בעיקר להכין קורת גג לזוגים הצעירים.

מרכז הקבלנים אומר כי המלצות הועדה הממשלתית שעסקה בנושא

מסוקים הטיסו ילדים בשמי הארץ מעל תהלוכות שאירגנו חסידי חב"ד

200 אלף איש ביקרו במירון

בשיכוני שיכון ובמאה שערים, בגוש קטיף ובבני ברק, באופקים וברחבת השיכון, בלוד ובחצור, אלה הם רק חלק קטן מ-כ-280 מקומות ברחבי הארץ בהם נערכו עצרות מיוחדות ותהלוכות ילדים ביום ל"ג בעומר.

בעצרת מ-300 אלף ילדים השתתפו בתהלוכות הענקיות שנערכו על ידי חסידי חב"ד לכבוד רבי שמעון בר יוחאי לפי הוראת האדמו"ר מליובביץ'.

לאחר שהסתיימו התהלוכות התכנסו הילדים באולמות וגנים ציבוריים כדי לשמוע על מהותו ומועדו של יום ל"ג בעומר. רבנים וגדולי תורה ואישי ציבור בירכו אותם.

התהלוכות היו מלוות על ידי כלי רכב, טרקטורים וכן קרונות מיוחדים שהמחישו על ידי תפאורה מיוחדת מצוות מעשיות שעל ילדים לקיים כגון: הנחת תפילין, מזוזה כשרה, הדלקת נרות שבת וחג, כשרות המטבח ובעיקר אהבת ישראל ואחדות ישראל, זה היה מיסמת התהלוכות והכינוסים. [illegible] הגדולה של התהלוכות היא, מי הדבר חב"ד ברקה חולף. היא גם האווירה הכללית שהם יצרו אצל הילדים שחשו שיהדות ותורה ומצוות אינם דבר שצריך להתבייש בו וניתן לצעוד עימם בגאוה בראש חוצות וזו גם התחושה שהועברה במשך יום אתמול.

כ-200 אלף איש ביקרו במירון ביום ל"ג בעומר, לכבוד רבי שמעון בר יוחאי. מאות שוטרים ואנשי משמר הגבול איבטחו את ההגעה על המקום, כאשר עיקר המבצע נעשה על ידי שוטרים בחוג [illegible].

במשך ההגעות עסקו אנשים בנושא איתור נעדרים, השמיע קולו ללא הפסקה ברמקולים ובני העצבה שביקשו במישוב ופנו לציבור לסייע באיתורם של ילדים, או שפנו להורי הילדים לבוא לקחת את ילדיהם שנמצאו נעדרים. המשטרה הסתייעה השנה במסוק שריחף מדי פעם באויר ודיווח על הנעשה לאורך צירי התנועה העולים למירון.

מן המסיבה יבנאל הגיעו לציון הסדירו של הרב שלמה שיק, שבאו למושבה — הסעיר בוסטו את המקום. חסידיו תלו כרזה קית בפתח אוהלם: "יבנאל העיר — עיר ברסלב", והתריעו את הציבור לבניה הקריה החסידית ביישובה במושבה.

בקברו של רשב"י נשחטו מאות רבות של כבשים ועשרות פרות, במיתקן מיוחד שהכשיר לכך משרד הדתות עם פיקוח וטרינארי ופיקוח של רב. משפחות רבות הגיעו למקום כדי לקיים נדרים שנדרו בעבור נס לשמחה שאירע להן. הם רוכשים את הכבש במחירים הנעים בין 300—600 ש"ח ולאחר מכן צולים אותו במיתקן מיוחד שהביאו עמם.

88 נפגעי כוויות טופלו בל"ג בעומר ע"י מד"א

מיכלי אשפה הוצתו בירושלים

ממגן דוד אדום נמסר, כי 88 נפגעי כוויות טופלו בתחנות מד"א בהדורות ל"ג בעומר.

רוב הכוויות היו בידיים, אולם היו גם כוויות בעיניים וברגליים.

בדרך כלל, היו הפגיעות שטחיות. אולם היו מספר מקרים של נערים בני 12—16 אשר הגיעו עם כוויה מדרגה ב'.

עשרות מיכלי אשפה בשווי של 50 אלף ש"ח נשרפו במהלך חגיגות ל"ג בעומר בירושלים.

מבדיקה שנערכה אתמול בעיריית ירושלים מתברר, כי מרבית העגלות נשרפו בשכונות סנהדריה, מקור ברוך, גאולה ומאה שערים.

בעירייה הובע זעם רב על ה"נדיבים" וחוסר האחריות של תושבי אותן שכונות. מנכ"ל העירייה אהרון שריג הדגיש, כי אין לעירייה אמצעים והיא לא תחליף את מיכלי האשפה השרופים ומשום כך, יהיו שיבושים בפינוי האשפה באותן שכונות.

אתמול הוזעקו כבאי ירושלים לכבוי משבעים דליקות, בעיקר של קוצים. לאחת הדליקות, בשכונת נוה גרנות, הוזעקו 4 מכוניות כבוי שהצליחו להשתלט על אש שהתפשטה בשדה פתוח והתפשטה במהירות לעבר בית מגורים. במקרה אחר, כיבו הכבאים דליקה שפרצה במסעדה "אבא" בעת שמתקן הצלייה עלה באש.

בדירת מגורים ברחוב הדהר במרכז העיר, כיבו מכבי האש דליקה שפרצה בה לאחר שבני המשפחה השאירו על הכיריים סיר ללא השגחה.

בשל מספרן הרב של הדליקות, שחלקן נבע כתוצאה מן החום הרב ששרר בעיר במשך היום וחלקן בשל מדורות שלא כובו היטב, הופעלו כל הכבאים וחלקם עבדו בשתי משמרות רצופות.

מנכ"ל בנק המזרחי במסיבה ליוצאים לגימלאות:

נצא מחוזקים למרות המשבר של שנת 1986

מאת סופרנו בתל-אביב

מנכ"ל בנק המזרחי, עו"ד מיכאל צבירי, המשנים למנכ"ל, מנהלי המחוזות והסניפים, חברי ההנהלה הפעילה, נציגי ועד העובדים — השתתפו במסיבה לפורשים מבנק המזרחי שהתקיימה במלון גרי-ביברין בתל אביב.

פתח וניהל אליעזר שומר וברך מנכ"ל עו"ד מיכאל צבירי, שעמד להלן על מאמצי הבנק לשפר את מצבו, לאחר המשבר במערכת הבנקאית ב-1986. "הערכתנו כי נצא מהמאבקים אלה מחוזקים" — הוסיף.

את ברכת ועד העובדים הארצי הביא יו"ר הועד, שמואל יהלומי ואת ברכת המועצה הארצית הביא אריה פולקובסקי.

שמחה פלמן הודה בשם ארגון הגימלאים כי למרות הקיפוח של הגימלאים בארץ עובדי בנק המזרחי המאוחד זוכים לכל ההטבות.

כן ברכו שלמה שכטר, ונפתלי לנצגר.

את מסיבת הפרידה ליווה, המלחין ראובן סירושקין, הנמנה גם הוא על עובדי הבנק.

עו"ד יצחק דוכן המשנה למנכ"ל ואריה לוי, מנהל ההנהגה, העניקו לגימלאים שעון זהב וספר על ידי-עליה.

הפורשים לגימלאות — גלזר אליעזר מהמחלקת החסכונות, הלפרין כרמלה, מסניף אבן גבירול בתל-אביב, הרשקו פלורנס מהמחלקה. המחלקה, הזן אלברט מראשון לציון, לובצקי אוה, אגף לעסקות חוץ, לנצגר נפתלי מהחברה להשקעות, סיבוני יוסף מהקופה המרכזית, סרור והדינה מסניף רמלה, פינקלגרבר יוסף מהקופה המרכזית, קהה אלכסנדר מרמת גן ושרון אריאל מתל-אביב.

בן 12 נפצע קשה בעת שקפץ מעל גדר ונפל על מוט ברזל

ילד בן 12 מחולון נפצע בליל ל"ג בעומר, בעת שקפץ מעל גדר, הישר לעבר מוט שחדר מתחת [illegible] לבית שהיו [illegible].

בשעה 2.30 אחר הצהרים, הוזעק בדחיפות אמבולנס של מד"א לרחוב בן ציון ישראל 6 בחולון. החובש מאיר דגני ושני מתנדבים שהגיעו למקום הופתעו לראות את דרור בן בוכר בן ה-12 יושב ליד הגדר של גן הילדים, כאשר המוט מושחל בין ביה שחיו וחבריו שהיו סביבו החזיקו לו את ידו. הנער הפצוע, שהיה בהכרה, לא חש כלל כאבים בגלל ההלם שבו היה נתון. עם זאת הוא איבד דם רב.

צוות החובשים של מד"א חבש את הנער במקום וקיבע לו את ידו. לאחר מכן הם העבירוהו במהירות לבילינסון לניתוח.

אלפים — בצעדת השומרון לציון 20 שנה להתיישבות היהודית ביהודה ושומרון

אלפי צועדים השתתפו אתמול בצעדת השומרון, הם צעדו 6 קילומטרים בציר הישוב קרני שומרון לציון 20 שנה להתיישבות היהודית ביהודה ושומרון.

זו צעדה ראשונה באיחוד ובאנבי הצעדה מתנהלים להנהיג מסורה של צעדת השומרון בכל ל"ג בעומר.

הצעדה אורגנה בשיתוף עם צה"ל, משרד החינוך, אליצור ומועצה אזורית שומרון.

בני קצובר יו"ר המועצה האזורית שומרון אמר: "מטרת הצעדה לציון נס שארע לפני 20 שנה עם שחרור השומרון, נס שבזכותו אנו נמצאים כאן".

הצעדה עברה ללא תקלות ובסיומה נערכה עצרת חגיגית.

רופא ישראלי — אורח בריה"מ בכינוס למניעת שואה גרעינית

מטרת הכינוס: ליזום החלטה הקובעת כי יוקם איזור חופשי מסחר גרעיני במזרח התיכון

מאת דינה רייס, כתבת עיתים

הרופא הישראלי ד"ר איגמנט קואן הוזמן על ידי בריה"מ להשתתף בכינוס הרופאים הבינלאומי למניעת מלחמה גרעינית שיתקיים בסוף החודש במוסקבה.

בכינוס ישתתפו 150,000 רופאים, אנשי מדע מאקדמיה מ-50 מדינות, כתבת עיתים דינה רייס מוסרת כי ד"ר קואן המכהן כסגן מנהל בית החולים בילינסון הוא יו"ר הארגון הישראלי של רופאים למניעת מלחמה גרעינית ונשיא המועצה הציבורית הישראלית למניעת מלחמה גרעינית.

בראיון לכתבת עיתים אמר ד"ר קאהן, כי מטרת הכינוס ליזום החלטה הקובעת כי יוקם איזור חופשי מסחר גרעיני במזרח התיכון. לטבן הוליכה זו, יש לצרף במובן את הסכמתם הברורה של כל המדינות המשתתפות בכינוס.

עד כה נערכו 6 כינוסים בעולם בנושא מניעת מלחמה גרעינית. "כרופאים אנו חייבים למנוע כל שבר במלחמה גרעינית, משום שאם תהיה שואה כזו, אין שום טיפול רפואי מתאים וקיימת סכנה להישרדות של האנושות כולה" אומר ד"ר קאהן.

הסכנה במלחמה גרעינית — טעות אנוש כמו שקרה בצ'רנוביל

עיקר עבודתה ופעילותה של הועדה הציבורית למניעת מלחמה גרעינית היא בחינוך לבריאות והעלאת המודעות בקרב הציבור הרפואי.

ד"ר קאהן מדגיש, כי עיקר הסכנה בפריצת מלחמה גרעינית היא בטעות אנוש כמו שקרה באסון צ'רנוביל.

חברי הועדה עוסקים במחקרים שמטרתם למנוע טעויות אנוש של אנשים המטפלים בפצצות מהסוג הזה וכולם בטעות לגרום להתפרצותה של מלחמה גרעינית.

בין המחקרים שמעלה ד"ר קאהן: במשך 18 החודשים אירעו בארה"ב 152 טעויות אנוש במערכות המחשבים של הטילים הגרעיניים. 4 מהטעויות גרמו להודעות כזב דחופות בדבר מלחמה גרעינית וגרמו להוצאת כל המטוסים למערכה.

התחלפו נציגי החזית הדתית בפתח-תקווה

מאת משה לוי

בהתאם להסכם שנחתם לפני 3 השנים בין סיעת "אגודת ישראל" לבין סיעת "פועלי אגודת ישראל" בפתח תקוה פינה הרב אברהם רייך (אגו"י) את מקומו כחבר מועצת עיריית פתח תקוה מטעם "החזית הדתית" לטובת שלמה ליבנר איש "פועלי אגודת ישראל".

בעבר כיהן שלמה ליבנר כסגן לראש העירייה. יש לציין כי "החזית הדתית" יושבת בספסלי האופוזיציה מזה שנתיים מאז בנין הרס השבת בעיר.

קורס ליועצים לגימלאי התנועה — בסניף ברחובות

קורס ליועצים לוותיקים וגימלאים נערך בחודשים אלה ומתקיים בסניף התנועה ברחובות. בקורס, משתתפים חברים מסניפי התנועה בראשון לציון, נס ציונה, בני עי"ש ויבנה.

בפתיחה התכונן הורה הר' שאול נדמי — מזכיר הסניף, למנחם בן משה שארגן את הקורס, וקידם בברכה את הר' שלום זילברברג יו"ר הארגון.

הר' מנחם בן משה הרצה על צדקה בסניפים למען הגימלאים והותיקים. הרב שרעבי הרצה על עשית חסד במקורות. הר' שלום זילברברג אמר כי עפ"י החלטת מוכיל הכלכלי ותנועתי של התנועה הר' רפאל בן נתן, יתקיימו בקרוב קורסים בסניפי התנועה: חיפה, אזור הצפון, הרצליה, בני ברק, חדרה, בת ים.

ההסתדרות: תוספת שכר של 10% לעובדים במיגזר הציבורי

כהקדמה למו"מ על העלאת השכר לשנה הקרובה

מאת חיים פיקרש סופר "הצופה"

ההסתדרות תובעת תוספת שכר של 10% לעובדים במיגזר הציבורי-ממשלתי כשלב בקיום לקראת המו"מ הצפוי על העלאת השכר לשנה הקרובה.

הדעה הרווחת של ההסתדרות בדרישה לנושא זה, תוך הדגשה כי בניסיון התחמקות של האוצר שלא לפתוח במו"מ על תוספות השכר במיגזר הציבורי-ממלכתי, יגרום תגובות מתאימות של האיגודים המקצועיים השונים.

סופר "הצופה" נמסר כי הסכם על השכר החדש אמור היה להסתיים עד אפריל אך האוצר מסרב לקיים את ההסכם כל עוד ההסתדרות לא מבטיחה להנהיג את מימוש ההסכם בשנה, כדי להקל על מעמסת המשק ונהוג להתלויבי שיפור מתמידים המלחמה באינפלציה.

האיגודים המקצועיים אומרים כי יראו עצמם חופשיים לנהל מו"מ ה-

בנפרד "הצופה" מוסיף כי גם הדיבורים על הקדמת התביעות נוהגים אנהגותיהם על פעילי האיגודים המקצועיים הסבורים כי ניתן להבטיח מראש את הרשגים.

נציגי האיגודים המקצועיים סבורים כי הם "ימלים עתה — יותר מתמיד לשפר את עבודתיהם ולהבטיח הישגים.

יו"ר המועצה הדתית בגבעת עדה התפטר בתגובה על סגירת בית הספר הדתי

במסיבה ל"ג בעומר המרכזית בגבעת עדה שהתקיימה בבית הכנסת ע"ש התנא האלוקי הרשב"י, הודיע יו"ר המועצה הדתית ישראל איכר על התפטרותו מכהונת יו"ר המועצה בתגובה על סגירת בית הספר הדתי היחיד באזור.

איכר שימש בתפקידו בהתנדבות ופעל שנים רבות לפיתוח ושגשוג השירותים הדתיים.

משתתפי המסיבה קיבלו את הודעת היו"ר בתדהמה וביקשו ממנו כי ישקול שוב את הודעתו אולם הוא הודיע כי כבוד וגבור עימו להתפטר וכי לא יסוג מהחלטתו עד שתובטח פתיחת בית הספר הדתי בשנה הבאה.

הרב המקומי דוד חלמיש קיבל את הודעת היו"ר בהבנה ואף הוא הודיע על התפטרותו מחברותו במועצה הדתית אשר היה בה חבר.

קיבוץ מגייס 60 אלף דולר להחזרת בן שירד והסתבך

מאת חיים פיקרש סופר "הצופה"

מאמץ עילאי לגייס כסכום של 60 אלף דולר נעשה באחרונה על ידי אחד מקיבוצי התק"ם, הפועל להחזרתו ארצה של "בן ארבר" שירד לארצות הברית ועתה הוא נאשם במסחר לחולי נפש.

באחרונה הגיעו אל משפחתו, היושבת עדיין בקיבוץ, קריאות ובקשות של הבן, בן ה-30 לסייע לו לחזור לארץ ולקיבוצו.

גם האגודה לעצירת הירידה מן הארץ, שהוקמה על ידי בוגרי תנועת הנוער הציונית מסייעת למבצע.

ח"כ אברהם כץ עוז, סגן שר החקלאות, המכהן כיו"ר האגודה לעצירת הירידה, מסר כי פנית הקיבוץ היא אחת ממאות בקשות דומות מאישים וגופים שבניהם שעזבו את הארץ נקלעו לקשיים המחייבים מעורבות מיידית להצלתם.

חולה הכבד מבאר שבע — היום ללונדון להשתלה

חסרים עוד 50,000 ש"ח לצורך המבצע

מאת משה ניר

עשרות מתפללים מבאר-שבע התגייסו למבצע התרמה הרחב שנועד למען הצלתו של יעקב רבאשי, חולה הכבד מבאר שבע המביא היום בצהריים לבית החולים קינגס קולג' בלונדון להשתלת כבד בגופו.

אל רבאשי נלוית רעייתו רחל. בראש המבצע עומד דוד שורק יו"ר התאחדות עולי בריה"מ בנגב. למרות שסכום הכספי שנאסף, 110 אלף ש"ח אינו מספיק מקווה שורק לגייס בקרוב לפחות עוד 50,000 ש"ח. מתפללי בית הכנסת הקווקזי בו מתפלל רבאשי עצמו תרמו אף הם 5000 ש"ח. לפני צאתו ללונדון אמר רבאשי סוף סוף יש לי תקווה אני מקווה שכל המאמצים שנעשו למעני יועילו.

רבאשי ביקש להודות לכל מי שסייעו בידו ובמיוחד לדוד שורק מיסיבו.

"הפועלים" מפחית ריבית החובה

בנק הפועלים עומד להפחית ב-1 ביוני את ריבית החובה ללקוחות פרטיים ולמקבלי משכורת, בשיעור של עד 2.1% לשנה.

שיעורי הריבית החודשים יהיו כדלהלן: על משיכת יתר בחשבונות למקבלי משכורת בסכום של עד 500 ש"ח, רבית חודשית של 2.5% (רבית נומינלית שנתית של 30%), במקום רבית של 2.625% לחודש (32.1% לשנה) — הפחתה בשיעור של 2.1% לשנה.

על משיכת יתר של עד 3000 ש"ח בחשבון "סופר צ'יפ" יחול רבית חודשית של החל ב-2.6% (רבית נומינלית שנתית של 31.2%) במקום רבית חודשית של החל מ-2.75% (33% לשנה) — הפחתה בשיעור של 1.8% לשנה.

על משיכת יתר בסכום של עד 3000 ש"ח תחול רבית חודשית של החל ב-3.1% (37.2% לשנה), במקום רבית חודשית של החל מ-3.25% לחודש (39% לשנה) שהיתה נהוגה עד כה (החל כהשקל הראשון).

קבלת פנים ליחזקאל שץ — חתן התנ"ך נערכה בפ"ת

מאת משה לוי, סופר "הצופה" בפ"ת

תפילה חגיגית וקבלת פנים לחתן התנ"ך העולמי יחזקאל שץ, התקיימה השבת, ש"ק ל"ג בעומר בביהכנ"ס "ישורון" בפ"ת. בסעודה חגיגית שהתקיימה בהשתתפות רבנים ואישי הציבור הדתי בעיר.

גבאי ביהכנ"ס נפתלי גלס בירך את המשפחה העוסקת בחקר התנ"ך.

אבי המשפחה הרב ד"ר אליהו שץ, ד"ר לכימיה בתעשיה הבטחונית, שחיבר את הספר "התוכחה לאמיתות התנ"ך" דרש על לימוד התנ"ך. חתן התנ"ך דרש על הכהנים במקורות.

רבה של פתח-תקוה הרב מלוצמן ברך את המשפחה ורב ביהכנ"ס "ישורון" הרב רקובסקי דרש על פרשת השבוע.

הרב ישראל לאו אירח מסיבת ידידי המדרשיה בניו-יורק

הרב ישראל מ. לאו, רבה הראשי של נתניה, יהיה אורח הכבוד במסיבת מלוה-מלכה שתערך בבן ביתם של פרופ' נחמן יהודה רוזנפלד, במסגרת המדרשיה נעם ומנחה פלטשי למען מדרשית נועם בניו-יורק.

במסיבה ישתתפו חוג ידידי המדרשיה עליהם נמנים בין היתר: להדיג ישלזון, ברנרד הוכשטיין, גב' לולה צ'נדלר, פרופ' נחמן רוזנפלד ויואכים הדולר.

מנכ"ל מוסדות המדרשיה ישראל סדן שיגר מברק למארח ולאורחים, בו הביע תקוה כי חוג השוחרים בארה"ב יהווה גורם מרכזי בפעילות למען המדרשיה, שהינה מבצר עוז לחינוך הדתי-לאומי בישראל.

פרס השרות בהסתדרות — לעובדי המחלקה הגריאטרית בבית חולים "מאיר"

פרס השרות בהסתדרות הוענק לעובדי המחלקה הגריאטרית — במרכז רפואי ספיר על ידי מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר.

צוות העובדים בראשותו של ד"ר אברהם ירצקי הנו צוות רפואי רב מקצועי רופאים אחיות, פיזיותרפיסטים, כח עזר, מינהל ומשק המטפלים בחולים גריאטריים המגיעים אליהם מהמחלקות השונות של בית החולים מאיר מהקהילה או מסניפי מחוז השרון וכן מרוב המוסדות העמותיים הנמצאים באזור האספה של אגף זה.

בגין יחסו של הצבור למחלקה זאת היתה פניה מקרב האוכלוסיה להקים אגודת ידידי המחלקה בשם "חז ידי" אגודה המסייעת בפעילותה תוך תרומה והדרכה לטפול בחולים.

"התייצבות ועליות

(סוף מעמוד 5)

בעלייה של כ-5 אחוזים היה בבנק סימן לשעומד ההרחבה בעבור מספר שנים במסחר הרגיל.

לקרנות הנאמנות היתה אתמול בבירה קטנה של 2—3 מליון דולר ונציגיהן השתלבו באווירה הכללית של רכישת מניות בסכומים קטנים, תוך כדי עליה מתונה.

למניות הבנקים שבהסדר היה אתמול עודף ביקוש של כ-3 מיליון שקל. זה סופק ביציבות ובעליות עד 2.4 אחוזים.

המדד הכללי ללא ההסדר עלה ב-2.39 אחוז.

בשוק אגרות החוב היתה מגמה מעורבת. בצמודי ה-80% למדד היתה יציבה וכן עליה עד 2 אחוזים, ב"ארבל" תנודות עד אחוז וכן ב"גלילי".

במדדות "אדמון" ו"רמדי" הצמודה למט"ח היתה נטיה לעליה, עד אחוז ואילו ב"גלבוע" היו תנודות עד 2 אחוזים.

המחזור בשוק אגרות-החוב הסתכם בכ-6.5 מיליון שקל.

במק"מ — המלווה הקצר מועד, קפץ המחזור לכ-48 מיליון שקל.

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל
סניף חדרה

בישיבת מועצת הסניף שהתקיימה ב-11.5.87

סוכם להנציח שמו של החבר
נתן אוז בן אהרון הכהן ז"ל
בכתיבת ספר תורה לזכרו

החברים שמעוניינים להשתתף בהוצאת כתיבת הספר מתבקשים לתרום באמצעות מזכירות סניף חדרה כשנקבע מראש תרומות כפולות של ח"י שקל.

בלן יעקב — מזכיר הסניף

מפעלי ירחי כלה

נוסד ע"י הרה"ג ב.פ. טכורש זצ"ל בשנת תשי"א ע"י המזרחי—הפועל-המזרחי

הננו שמחים להודיע לציבור החברים, ש-
המחזור הראשון של ירחי כלה
בבית המרגוע "ניר עציון"
יפתח בס"ד ביום רביעי י"ח תמוז תשמ"ז (15.7.87), עד כ"ט תמוז תשמ"ז (26.7.87)

המסכת הנלמדת — סנהדרין
ריש כלה: הרב משה חיים דימנטמן, ר"מ בברוע ביבנה
הרצאות ע"י גדולי תורה ומדע.

החברים המעוניינים להשתתף במחזור זה חייבים להרשם מיד, כי מספר המקומות מצומצם.
הרישום במשרדינו תל-אביב, אבן גבירול 166, חדר 217 או 209, בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.

בברכת התורה ובכבוד רב,
הרב ט.י. הלוי ארשפיראו
יו"ר ירחי כלה

הודעה על שינוי בתזכיר של
מרכז ישראלי לאבזרי מים
מס' חפ/4—063983—51

ניתנת בזאת הודעה, כי באסיפה הכללית היוצאת מן הכלל של החברה שהתקיימה ביום 14.5.87, התקבלה ההחלטה המיוחדת הבאה: לשנות את תזכיר ההתאגדות של החברה כדלקמן:

1. סעיף 24.2.0 יוחלף בנוסח הבא:
"24.2.0 לבצע פעולות מחקר ומעקב, מבחנים, בדיקות, שאינן מבוצעות על ידי מעבדות מכון התקנים הישראלי וכל פעולות מסייעות אחרות לצורך קביעת המגמה ההנדסית, חומרי הייצור, איכות העיבוד ודרכי הבדיקה והבקרה של מוצרים המשמשים בהפקה, העברה וצריכת מים, בין בכוחות עצמו ובין באמצעות גורמים אחרים".
2. סעיף 24.3.0 לתזכיר ההתאגדות — יבוטל.

מרכז ישראלי לאבזרי מים

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

תיק אזרחי 2324/86

בענין: פקודת החברות (נוסח משולב) התשמ"ג—1983
ובענין: פירוק חב' קונקורד מערכות הגנה ממוחשבות בע"מ
המבקש: שלום יפרה — רח' דובנוטינסקי 1338/8 — נתיבות

נמסרת בזה הודעה, כי ביום 23.12.86 הוגשה בקשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, לפרק את החברה הנזכרת לעיל, וכי בקשת פירוק זו תישמע בפני בית המשפט היושב בדין ביום 1.6.87 בשעה 9.00.

כל נושה או משתתף של החברה האמורה, הרוצה לתמוך במתן צו בענין הבקשה או שמתנגד לכך, רשאי להופיע בשעת הבירור, אם בעצמו אם באמצעות עורך-הדין שלו, העתק של הבקשה ינתן לכל נושה או משתתף של החברה שידרוש זאת מן החתום מטה תמורת התשלום הקבוע בעדו.

ישראל דוליגר, עו"ד

הערה: כל הרוצה להופיע בשעת בירור הבקשה האמורה, חייב למסור או לשלוח ע"י הדואר לחתום לעיל הודעה על רצונו זה.
ההודעה בציון השם והמען של האיש או הפירמה ומתחימה או בחתימת באי-כוחו צריכה להימסר או להישלח באופן שתגיע אל החתום לעיל לא יאוחר מיום 5.6.87, בשעה 13.00.

בבית הדין הרבני האזורי חיפה

ב"ה, י"ג באייר התשמ"ז
12.5.87

הוגשו בפני בהי"ד בקשות כדלקמן:

מס' תיק: שמו/4863. המבקשים: שלמה אלימלך, ת.ז. 1178904, היגדה ריבה מינזוך, ת.ז. 1178905, כתובת: מגדל-העמק — אישור נישואין באה"ב.
מס' תיק: שמו/4954. המבקש/ת: מגי זגריב, ת.ז. 5530079, חיפה — אישור נישואין באה"ב.
מס' תיק: שמו/4981. המבקשת: רחיה קופרברג-ברדין, ת. זהות: 5597529, כתובת: חיפה — אישור גירושין בלונדון.
מס' תיק: שמו/5042. המבקש/ת: גורג' אשרי, ת.ז. 761935, קרית ים — אישור גירושין באה"ב.

הרב רפאל מזליראנו
המזכיר הראשי

מרחב תכנון מקומי — השומרון

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965, כי הוגשה בקשה ע"י "חוסן בנימינה" בע"מ — חלק מחלקה 4 בגוש 11704 בבנימינה שבאיזורה יש משום הקלה לצורך שימוש חורג: ניהול מחנה נופש במבנים המיועדים להריסה.

התנגדות מנומקת בכתב, אפשר להגיש תוך 14 יום מפרסום הודעה זאת, לועדה המקומית השומרון — (ת.ד. 58, זכרון-יעקב — 30950).

שלום ברזילי
יו"ר הועדה המקומית השומרון
22.3.87

מרחב תכנון מקומי — השומרון

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965, כי הוגשה בקשה ע"י תאופיק ג'ובראן בגוש 10398 חלקות 111, 114 מג'סר אל זרקא שבאיזורה יש משום הקלה לצורך שימוש חורג: ניהול משרד בבית מגורים על חלקה 111 וניהול חניון לאוטובוסים על חלקה 114 המיועדת למגורים.

התנגדות מנומקת בכתב, אפשר להגיש תוך 14 יום מפרסום הודעה זאת, לועדה המקומית השומרון — (ת.ד. 58, זכרון-יעקב — 30950).

שלום ברזילי
יו"ר הועדה המקומית השומרון
22.3.87

הועדה המקומית לתכנון ולבניה רעננה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 (להלן החוק):
ניתנת בזה הודעה, כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן הועדה המקומית) בקשה להיתר בניה בגוש 6586 חלקה 252, רח' לה' אשכול מבוקשת הקלה בקו בנין צדדי להיינו 3.60 מ' במקום 4.0 מ' המותרים לפי תכנית רע/32/1.
כל המעוניין רשאי לעיין בתכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה במקום ובימים שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי העירייה.

ב. הולצבריך
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה

עיריית חיפה — משרד מהנדס העיר

הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה

הודעה על פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965.
ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי:
חב' מגה בע"מ — לאשר שימוש מסחרי במבנה קיים בשד' ההסתדרות, איזור התעשיה, חלקה 79 בגוש 11604. הבקשה כרוכה בחריגה מקו בנין הקדמי.
אפשר לעיין בבקשה באגף לפיקוח ורישוי על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א', ג', ה', בין השעות: 08.00—11.30.
המעונין להגיש התנגדות לבקשה ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

איתמר ינובייץ
מהנדס העיר

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי רעננה
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה, באישור שר הפנים, שינוי תכנית מתאר מקומית הנקראת "שינוי תכנית מתאר מקומית מס' רע/292/1".
ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: כל תחום מרחב תכנון מקומי רעננה.
עיקרי הוראות שינוי התכנית: קביעת הוראות בדבר בנייה על גגות בנינים.
ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3306 ה'תשמ"ו עמ' 1464 ובעתון בוקר על המשמר מתאריך: 23.2.86 ובעיתון ערב חדשות מתאריך: 23.2.86 ובעתון הצופה מתאריך: 23.2.86 בשפה העברית.
שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה. וכל המעונין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

א. זהבי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז המרכז
10.5.1987

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי אופקים
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אופקים הופקד שנוי תכנית הנקראת שנוי מס' 93 לתכנית מפורטת 102/03/23.
ביחד עם התשריט המצורף אליו.
עיקרי הוראות השינוי:
שינוי יעוד מאזור מגורים א' לאזור מגורים א' מבני ציבור עם יחידת מגורים וחזית מסחרית עם דין דקורטיבי לרחוב הרצל.
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: שטח התכנית: 1.824 דונם. גוש: 38556 חלקה 13. רחוב הרצל — אופקים.
כל המעונין בשנוי רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל המעונין, בקרקע, בבנין או בכל עניין תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשינוי במשרדי הועדה המחוזית האמורה.

שלום דינינו
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז הדרום

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי רעננה
הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, אישרה, באישור שר הפנים, שינוי תכנית / מתאר מקומית הנקרא: "שינוי תכנית / מתאר מקומית מס' רע/1/84/ה'".
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: גוש 6578 חלקה 3 בין רחוב עקיבא ורחוב ברוכוב בצפון לרחוב הסייפים.
עיקרי הוראות שינוי התכנית: שינוי גודל מגרשים וקוי בנין לבניינים קיימים. קביעת אזורים והוראות בניה.
ההודעה על הפקדת שינוי התכנית יחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 3275 ה'תשמ"ו, עמ' 830 ובעתון בוקר הצופה מתאריך: 18.11.85 ובעיתון ערב חדשות מתאריך: 18.11.85 ובעתון בוקר נוסף על המשמר מתאריך: 18.11.85 בשפה העברית.
שינוי התכנית האמור בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית, ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה. וכל המעונין רשאי לעיין בו, ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

ד. שליש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז המרכז
10.5.1987

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
הננו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו בקשה ליתן אשור להקלה לתוספת אחוזי בניה 6% לפרגולות ולמיקום הפרגולה בחזית הקדמית לפי הקו הבנוי ברחוב אשכנזי מס' 23 גוש 6637 חלקה 458 תיק בנין 023—838. בקשה מס' 870405.
בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר/אשור הנ"ל במקום זה רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה תל-אביב-יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת וטלפון.
ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פירסום מודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. בפטי
סגן ראש העירייה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה
תל-אביב-יפו

עיריית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965 (להלן: החוק) 87/315/בג
ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי בר ברזני חבי בשם הדיירים הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת ההקלה גוש: 465 חלקה כ' בשכ' תלפיות מזרח בירושלים.
דהיינו: הקלה בבנית מרפסות, להיינו הרחב המרפסות 1.80 מ' במקום 1.50 מ' המותרים.
את ההתנגדויות להתרת ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.
ניתן לעיין בתוכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו' בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כחילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה

עיריית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965 (להלן: החוק) 78/275
ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר מימון דוד ונילי הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת בנית מחסן חלקה 511/6 ברחוב החיל 72 בירושלים. דהיינו: בנית מחסן בגודל של 20 מ'. את ההתנגדויות להתרת בניה מחסן הנזכר לעיל, אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.
ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט ליום ו' בין השעות 1200—1400.

אברהם כחילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה

בבית הדין הרבני לתל-אביב—יפו

הוגשו בפני ביה"ד בקשות למתן צווי-ירושה והוצאת צווי-קיום צוואה בתיקים המפורטים להלן.
כל התובע טובת הנאה או המעונין בעזבון שאחת הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יבוא לבית-הדין וימסור טענותיו תוך 15 יום מיום פרסום הודעה זו, שאם לא כן, יתן ביה"ד צו כטוב בעיניו.

מס' תיק	שם הנפטר/ה	תאריך פטירה	המבקש/ת
כז/ 3746	אסיף אסתר	י"א אדר תשמ"ז	אסרף דוד
מז/11960	בן משה מאיר	18.2.87	פורושנה בן משה
מז/11971	גלנטי מרדכי	י"ה כסלו תשמ"ג	גלנטי קלרה
מז/11970	זברה ברטה	י"ד סיון תשמ"ה	רבקה גליקשטיין
מז/11963	זיד מרינה	2/1965	ציון זיד
מז/11965	חסון שלמה	ו' שבט תשמ"ז	חסון קלרה
מז/11964	ליבסקינד משה	י"ג טבת תשמ"ז	ססלה זילברברג
מז/ 3749	מגנס אתה אידה	כ"ו שבט תשמ"ז	מאיר יהושע מגנס
מז/ 3745	מזרחי מרדכי	ד' טבת תשמ"ז	חיים מזרחי
מז/ 3744	מילכשטיין פניה	ז' ניסן תשמ"ז	אוסקר מילכשטיין
מז/11957	פלז אברהם	כ"ג אדר תשמ"ז	חיים חלמיש
מז/11958	פלז שרה	כ"ט כסלו תשמ"ו	חיים חלמיש
מז/ 3747	קובל בוריס	כ"ו תמוז תשמ"א	קובל דורה
מז/11959	קנדלשטיין שמעון	י"ח אייר תשמ"ז	גילה קנדלשטיין
מז/ 119	קרניאל מילי	ד' ניסן תשמ"ז	קרניאל אבט
מז/11962	רגואן אדיאורד	ד' שבט תשמ"ז	מרים רגואן
מז/11969	רופא סרן	א' חשון תשמ"ז	אסתר סיינ
מז/ 3692	ריגל צבי	כ"ד אייר תשמ"ה	יהושע אליהו ריגל
מז/ 3750	הדביר צבי	ד' אב תשמ"ו	תמור דבורה
מז/11965	חלבני ראובן	י"ד ניסן תשמ"ז	אבלין חלבני

בפסחי רב, עובדיה לוי
מנהל היחידה לקונסנות וירושות
בית הדין הרבני האזורי תל-אביב-יפו

הצופה

מוסף של שבת

על מה רעשה הארץ?

על שניים רועשת הארץ — על ועידה בינלאומית ובחירות מוקדמות לכנסת, ועל ארבעה מי יוכיחנה?

— על שלטון החוק המופרר, על האחדות הלאומית שלא היתה במציאות מיום בריאתה, על חילול כבוד המדינה ועל הפגיעה בכבוד עם ישראל.

על כל אלה דואב הלב, אך על כך לא מרבים לדבר. ראשי המדברים שקועים בדברים שלפי עניות דעתם שקולים כנגד מידות וערכים.

סגנון ה,,כאסח" אינו עוד מלחם הבלעדית של חמומי מוח ויושבי הקרנות בשווקים, הוא חדר גם אל תוך בית הנבחרים ואף עובר לטהור בוויכוחים קולניים הנוצים בין שרים.

וכה הולך ונרמס ברגל דורסנית של האבי־ברה השריד האחרון משלטון החוק במדינה.

יש ממשלה והיא איננה; יש ראש ממשלה והכפופים לו אינם סרים למרותו; קיימים הסכמים קואליציוניים כתובים וחתומים כדת וכדין והם אינם שווים את פיסת הנייר שהתמש עליה. יש ברוך ה' מדינה יהודית עצמאית וכבוד העם היהודי הולך ונרמס בתוכה, לאו דווקא על ידי שונאי ישראל, אלא על־ידי יהודים אפילו שנאה עצמית לבני עמם ולארץ בחירתם.

ואין זה מפריע כלל וכלל למתחסדים הנוהגים להופיע בציבור בלבוש של הצדיקים לזעוק בראש חוצות, כי כל השאר הם רשעים גמורים. ומרוב שאון וזעקות שבר כמעט היינו לעמורה דמינו ואין בנו מתום.

וכל אחד ואחד מקרב הניצים מגוית אבן ברזל על לב ירים, בלא לעצור אפילו לרגע קט להרהר, פן בכל זאת לא המוכה הוא החוטא, אלא המכה בחטאו...

וככל שהרעש הולך וגובר — שיקול הדעת הולך ופוחת וכל דאלים גבר.

האלימות החלה מושלת בכל. היא מכתיבה את אורחות העם והמדינה. לא עוד שלטון החוק, כי אם שלטון ההמון המתפרע.

במי האשם?

בהמון העם? — לא. אין לדון אותו לכף חובה. לא הוא קבע את הנורמות הללו. קבעו אותן אחרים. תמצאו אותם בכנסת ובמסדרוני השלטון, ברגע שהם התירו את רסן הלשון, מה פלא כי התמוטט רסן השלטון.

כשם שאין הגיון להאשים את האש שאכלה את הכל, אלא את מצית הבערה — כך אין לבוא בטענות להמון העם המתפרע, כי אם לאלה המסיתים את ההמון ומוציאים אותו אל הככרות.

סגנון חיים זה שחדר אל תוך ביתנו ראשיתו כעשר שנים — מיום בו התחולל המהפך השלטוני במדינת ישראל. הוא מושל בנו עד עצם היום הזה.

פעם, בימים שלפני המהפך, נהגו להאשים את האופוזיציה הימנית המתפרנסת מ,,שלטון הככרות". כיום, תכונה זו הפכה לחם חוק גם של המאשימים ממחנה השמאל שבאו בברית עם הימין, בהבדל אחד; עד למהפך השלטוני, הממשלה משלה, אפילו אם בככרות הפגינו נגדה: כיום שרים בכירים צועדים יד־ביד עם ההמון המתפרע כדי להכתיב את מדיניות הממשלה.

וכה שלטון הרחוב הסיט לקרן זווית את שלטון החוק במדינת ישראל. הדמוקרטיה הופכת אט־אט להיפוקראטיה, אבל על כך אין מדברים שהרי על סדר יומה של המדינה עומדים שני נושאים מרכזיים והלא הם: ועידה בינלאומית, או לחילופין בחירות מוקדמות לכנסת.

למן האמת ייאמר כי שני הנושאים הללו אינם פוגעים בדמוקרטיה. להיפך, ויכוח חופשי הוא אחד מיסודותיה. מה שמפריע הוא כל מה שמתלווה לויכוח זה המזכיר לנו את הפסוק האחרון בספר שופטים: ,,בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה...".

*

אין פסול בהצעתו של ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, לתמוך בכינוס ועידה בינלאומית לשם קידום השלום בין ישראל לשכנותיה, כשם שאין לפסול את דעתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, השוללת בכל וכל את הוועידה.

אימתי?

כאשר הוויכוח מתנהל, כמקובל במדינות הדמוקראטיות בעולם, באווירה של כיבוד הדדי, בלא לסטות מתקנון הממשלה המגדיר את הזכויות והחובות של שרים, לרבות היתרון השמור לראש הממשלה כראש וראשון בין שווים.

אסור בתכלית האיסור להפוך את הממשלה לחוכא ואטלולא, כפי שזה קרה בחודשים האחרונים כאשר כל שר כישר בעיניו עושה, וכתוצאה מזה הקצין הוויכוח סביב ועידת השלום.

לא כל שמתנגד לוועידה בינלאומית ,,רוצח את השלום" ולא מי שמצדד בוועידה כזו נושא בצקלונו את יונת השלום. בשני המקרים בסך הכל מדובר בהערכות ולא בעובדות שאין לערער עליהן.

הערכות אינן עובדות. אילו זכרו זאת שני הצדדים בסערת הוויכוח ודאי היו נמנעים מכעסים מיותרים.

לכרבה הצער — שניהם, כל אחד על פי דרכו, התעלמו מכלל חשוב זה כשה,,לא" וה,,כן" משמעים אצלם בעידבורית.

הוויכוח סביב הוועידה הבינלאומית מראשיתו אינו מתנהל על בסיס עניני. הוא עבר לפסים אולטימטיביים. במקום להסביר בדרכי נועם הפעילו את מקל החובלים, בנוסח הדוש של ,,כופין אותו עד שיאמר רוצה אני".

מאת משה אישון

הכוונה זו חוזרת על עצמה גם בעת הדיונים להקדמת הבחירות לכנסת, כאין הכרעה בעניין כינוס הוועידה.

אין שוקלים את ההצעה לגופו של עניין. אין בודקים: האם לא ייצא שכרן של בחירות מוקדמות לכנסת בנזק שייגרם לכלכלת המדינה. במקום זה שוקעים בחישובים אחרי תרגילים פרלמנטאריים בנוסחם של ,,בתוני כפרקים" כדי להביא להפלת הממשלה ולהורדת המדינה אל מערכת בחירות שבבורכה ,,ביצה שלא נולדה"...

ענין הוועידה הבינלאומית לוט בערפל. אין הסכמה בין המעצמות הגדולות על כינוס הוועידה ודרך תפקודה: הפירוש שניתן על־ידי הערבים כתנאי לכינוס הוועידה שונה בתכלית מזה שמציג ממלא־מקום ראש הממשלה המדבר על ,,מטריה" בינלאומית כפתיחה לשיחות ישירות.

עד כה לא בחנו עד תום: האם טוב לישראל להסתבך בוועידה. אם כן לשם מה לגרור את המדינה למערכת בחירות בטרם זמנה?

הפוחזים כמים בעד פיזור הכנסת מוכנים לשסוף את יריבי ההישגים הכלכליים, כי העיקר אצלם הוא: לפרק את ממשלת האחדות הלאומית. לשם כך הם מוכנים להסתייע אפילו

* על שניים רועשת הארץ ועל ארבעה מי יוכיחנה? * שלטון הרחוב במקום שלטון החוק * שרים בין מסיתים נגד החלטות הממשלה * סגנון ה,,כאסח" השתלט על בית הנבחרים הישראלי * הסתה אנטי־יהודית על־ידי יהודים * האמנם הפכה ישראל למדינת ,,אפארטהייד" והגזענות מושלת בה * מהן הסכנות האמיתיות המאיימות על מדינת ישראל * לא ועידה בינלאומית צריכה להעסיק את דעת הקהל הישראלית — שנאת חינם המתפרצת צריכה להדאיג את העם והמדינה *

עם רק"ח, עם הרשימה המתקדמת הפרו־אש"פית ולנהוג כלפיהם לפי הכלל: ,,הצבע מעניק לו...".

כי אצלם תאוות השלטון מעל לכל. התנהגות זו אינה מבטאת את רצון העם. בכלל, אילו האזינו לרחשי לבו לא היו נוהגים כפוחזים...

זה רצון ההמון המוסת שקצה נפשו באחדות לאומית כשם שנגס לבו בכל דבר הקשור ברוח יהודית־לאומית.

*

אבד רסן השליטה העצמית מן הארץ. זאת למדנו לדעת גם על פי התגובות הנזעמות על החלטת הממשלה בעניין שכר הלימוד באוניברסיטאות.

על מה רגשו בככרות?

על הנחה משכר הלימוד לחיילים משוחררים שמשך שלוש־ארבע שנים עמדו על משמרתו של העם והמדינה. מרוב זעם וחימה — מאשימים את הממשלה במדיניות של ,,אפארטהייד" רחמנא ליצלן, ברצון לדכא את בני המיעוט הערבי, ב,,נומרוס קלאוזוס" גזעני כדי למעט את מספר התלמידים הערבים במוסדות להשכלה גבוהה וכו'.

- הם הוציאו מבית הגניזה את כל הביטויים העולבים, כדי להשחיר את פני המדינה ואת פני העם הפוגעים, כביכול, ביסודות הדמוקראטיה.

בכלל, מה לא אמרו על הממשלה והעומדים בראשה כשלצידם ניצבים שרים שנשארו במיעוט בהצבעה ואף הם בין החורצים לשונם נגד נושאי דגל ה,,אפארטהייד" במדינה.

אם הסגנון הוא האדם, הרי שאם נשפוט את חורצי הלשון לפי סגנונם הם איבדו את צלם האדם.

החלטות הממשלה, אינן מקודשות. מותר לבקר אותן. אין כל איסור לדרוש רוויזיה של החלטה המתייחסת לשכר לימוד במוסדות להשכלה גבוהה. עם זאת אין להשלים עם הסתה והאשמות על חשבון הממשלה כאילו השרים שקבעו את הדירוג של שכר הלימוד על פי שתי דרגות: האחת לזכאי צבא והשניה לאלה שלא שירתו בצבא ולא מילאו חובתם בשירות לאומי, פעלו מתוך מניעים גזעניים.

אין זאת אלא עלילת דברים על עם ישראל שבאה לשרת את שונאי ישראל באשר הם שם — בבית ומבחוץ כאחד.

למעשה, אין זו הפעם הראשונה שאנו שומעים דברים בנוסח זה. בעבר הלא רחוק שמענו את ההמון המתפרע מאשים את צה"ל בהתנהגות גזענית בנוסח הקלגסים הנאציים. כיום הם מדמים את ישראל למדינת ה,,אפארטהייד" ביבשת השחורה.

האמנם כאלה פניה של ישראל?

על עצרת האו"ם רגזנו שקיבלה החלטה המעמידה את הציונות בשורה אחת עם הגזענות. מחינו בתוקף נגד הפוגעים בשמה הטוב של מדינת ישראל.

לא כן אנו נוהגים בתוך ביתנו. כאן, ככל הנראה, הכל מותר, כולל עלילת דברים על העם היהודי ומדינתו.

עד כה לא מחו כראוי נגד אלה המרבים להשתמש במלת הגנאי ,,גזענות" כלפי חיילי ישראל ולא הודענו בעצה שהציגו את החלטת הממשלה בעניין שכר הלימוד המעניק הנחה מסויימת ליוצאי צבא — כ,,אפארטהייד".

יתירה מזו, אילו היו אלה הסיסמאות הבלעדיות של ההמון המתפרע — ייתכן שניתן היה להתירא. לא כן כאשר בין המשתמשים במטבעות לשון אלה, חברי־כנסת נכבדים וגם אנשי אקדמיה שאף הם בעצה אחת עם המתפרעים. אף הם נתפסו אל תוך הבולמוס של הלקאה עצמית; אף הם בסער הוויכוח אינם מוכנים לעצור לרגע קט את שצף ההשמצות, כדי לבחון: האמנם כאלה אנחנו?

האמנם, יש בכלל דמיון בין מה שאנו עושים כאן, בתוך המדינה היהודית, לבין מדיניות הגזע של הנאצים?

האם הצעקנים בדקו פעם, מהו ,,אפארטהייד", בטרם התלוננו להאשים את ישראל במדיניות מפלה כלפי בני המיעוט הערבי היושב בתוכנו?

לשם מה לטרוח, כאשר המטרה העיקרית היא: להשמיץ.

ואין זאת אלא דוגמה אחת מני רבות המצביעות על סגנון החיים שפשט במדינה ומרחיק אותנו מתורי ושנים שסימל אחדות יהודית ואהבת ישראל אין קץ.

כיום מרוב אהבת ישמעאל הולכת ומתפרצת מולקאן שנאת ישראל. ויהודים הקלו שונאים יהודים.

לא אחת שנאת חינם זו עולה לעם ישראל בדמים הרבה, הרבה מאד.

*

אילו ערכו בדיקה אמיתית כדי לקבוע את סולם הקדימויות של הנושאים שעל מדינת ישראל לפסוק בהם, יש יסוד להניח שהיו מגיעים למסקנה שלא ענייני חוץ ובטחון עם כל חשיבותם צריכים להדאיג אותנו במקום הראשון. הם לא ייפגעו אפילו אם תגבר יד המתנגדים לוועידה בינלאומית.

אם יש משהו שצריך להדאיג את העם ואת ראשי המדינה אלה הם גלי שנאת חינם — שנאה בין יהודים ליהודים — המשפיעים על קצב החיים במדינת היהודים. תופעה זו צריכה להדליק אור אדום. אם אש השנאה העצמית תוסיף להשתולל ברחובותינו אנו עלולים חלילה להתפורר מבית וליפול כפרי בשל בידי רודפי רעתנו מבחוץ.

אם אנו כבונים וכנושאי דגל ה,,אפארטהייד" בעינינו — מה כי נלין על אויבינו מסביב המציגים אותנו בראי זה בזירה הבינלאומית?

לא ועידה בינלאומית דרושה לנו בזה הרגע. ואף לא בחירות מוקדמות. הן פתרון לכל תחלואי השלטון המתפורר. דרוש חשבון נפש אמיתי, כדי לחלץ את המדינה מהמשבר הקשה שהיא נקלעה לתוכו בגלל שנאת חינם שגברה על בית חיינו.

למדנו לשנוא במקום לאהוב כל אדם מישראל. ומרוב שנאה עצמית הגענו למשבר שהביא עמו להתפוררות שלטון החוק במדינת ישראל.

המתפרצים בככרות הסירו מעצמם לא רק את מוראה של מלכות שמים, אלא גם את מוראה של מלכות עלי אדמות.

שלטון החוק הפך לכרמס, לא חלילה בזה שרב את מורה הוראה מתיר לעצמו לחוות דעתו בנושאים מדיניים, אלא בשל התנהגותם של מדינאים חסרי מעצורים...

בשבוע הסוער שמאחורינו ובין סערה שהיתה לבין הסערות שבדרך, כן הראוי להפנות תשומת הלב למה שאירע בימים אלה במסדרונות של משרד החוץ הישראלי.

ובכן, המנכ"ל המדיני במשרד החוץ הורה לאנשי משרדו שלא להעביר לנציגויות ישראל בחו"ל את דברי ראש הממשלה בעניין הוועידה הבינלאומית.

ומה הסברו?

הנושא שנוי בוויכוח וכל עוד לא הוכרע אין מקום לפרסם את עמדת ראש הממשלה.

הוראה מסוג זה, ריח של ,,פוטש" נודף ממנה, אך משום מה לא שמענו שהשר הממונה על המשרד לפחות ינזוף במנכ"ל. אם אינו רוצה להעבירו מתפקידו.

דומה שאילו היינו מדינת חוק ראויה לשמה, היה מנכ"ל, שהרים יד נגד ראש הממשלה מוצא עצמו הרחק הרחק משירות המדינה.

אצלנו, הוא נשאר בפנים. בעיני הממונים עליו, מן הסתם נרשם כגיבור בשדה המערכה.

ובעיני העם נרשם מעשהו כעדות, על שלטון החוק המתפורר ועל ממשלה שיד כל בה.

במי האשם?

זכות התשובה, לכם, קוראים נכבדים.

עמדה חד משמעית

ממשלת האחדות - דרך ללא מוצא

מאת יעקב אדלשטיין

המהלכים המדיניים האחרונים הכניסו את הממשלה למבוי סתום. ממשלת אחדות מפולגת. לכאורה אין לה מוצא אלא בחירות חדשות, אלא שאף הן לא תפתורנה את הבעיה המרכזית. שמעון פרס הרים את נס הוועידה הבינלאומית, מבלי לתכנן את המהלכים בבית.

המשבר הפוקד את ממשלת האחדות הלאומית משבש את סדרי עבודתה * אין תיאום בין משרד ראש הממשלה למשרד החוץ * החיים הפוליטיים — בדרך ללא מוצא * שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ רומז על תחיית ,,תכנית רייגן" אותה יציג בוועידה בינלאומית * האם תכונס הוועידה, למרות התנגדותה של ישראל?

בעוד השנתיים הראשונות החזיקה ממשלת האחדות מעמד, נתקלת המחצית השנייה בקשיים גוברים והולכים. לאחר ששמעון פרס גמר את חלקו ברוטציה הוא אינו יכול להצטמצם עוד בתפקיד שגרתי של שר החוץ. הוא מבקש להוכיח בכל מקום מנהיגות, מבלי להתחשב במצב בתוך הממשלה.

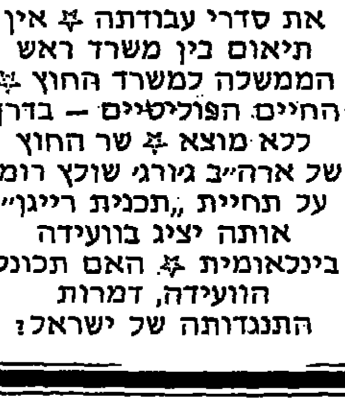

שמיר: יש אימון...

הוויכוח סביב ועידה בינלאומית הוא למעשה ויכוח על עתיד הממשלה ועל תפקודה. כי פרס ידע זאת, שבבחירותיו על ועידה הוא מטרפד את הממשלה ומפרפר את בסיסה. כנראה שבאפשרו היתה לערער את מעמדו של שמיר ולזעזע את הממשלה בקדנציה השנייה שלה, כאשר לא הוא מכהן כראש הממשלה.

התדמית שנפגעה

פרס הוכיח בשנתיים של כהונתו כראש ממשלה יכולת פעולה. במנהיגותו נתקבלה. הוא שיפר את מעמדו ואת תדמיתו בציבור. שהיתה כזו שאין לתת בו אימון, או ,,כחתרן בלתי נלאה", נוסח רבין. אך תפקודו כממלא מקום ראש הממשלה מערער מחדש את אמינותו הציבורית. שוב נתגלו בו כל האשמות שתלו בו יריביו ומתנגדיו. הוא אינו משתף פעולה, אלא פועל בדרך עצמאית, ללא תיאום, חותר במישרין ובעקיפין תחת מנהיגותם של אחרים. אינו מתחשב בתוצאות פעולותיו, אלא בתועלת שתצמח לו בין המהלכים הללו. יריביו הלו בו תמיד בוקי סריקי מסוג זה, ופכי שיו שוב עובדים לו כמכבול.

שמיר רואה את המהלך לכינוס ועידה בינלאומית ,,אוונטורה פוליטית". הוא רואה בה סכנות הרבות. שוב הוצאה מגירתיקה תכנית רייגן הידועה שגורמים יהודים בארה"ב נאבקו נגדה קשה עד שגנזוה.

עיקרי עבודתה של ארה"ב בבואלת ועידה בינלאומית, אינו לטובת ישראל. ארה"ב צריכה לחץ בינלאומי קשה, ביחוד מן הצד הערבי, שספן בנגדה שהיא קיצונית אף יותר מאשר ישראל, שהרי מר פרס תומך בוועידה. במצב זה לא היתה ברירה לשולץ אלא לנסח מחדש את העמדה ולומר שגם ארה"ב תומכת בוועידה בינלאומית, כדרך לכו"מ ישיר. בשלב זה אלה הם ,,הרווחים" השיחים של המהלך שהתחיל בו פרס.

היחיד שירוויח מן המהלך הזה הוא חוסיין.

בארה"ב טרפדו עד עתה את ההצעות לכבוש נשק לירדן. עכשיו זה יהיה קשה יותר, שהרי חוסיין מוכן למו"מ ולשלום.

הרעיון של כינוס ועידה בינלאומית כוללת תכניד על ידי הצד שהרגש לצאת מורדות. ברית המועצות התנגדה לכך, משום שאינה מוכנה שיתערבו בהשפעתה באפגניסטן. לעומת זה הציעה ברית המועצות ועידה בינלאומית למלחמה במפרץ הפרסי, בין איראן לעיראק, אך ארה"ב דחתה את הרעיון הזה, משום שראתה בו התערבות סובייטית במפרץ הפרסי שנתון להשפעה אמריקנית. מכאן אנו למדים כיצד מתייחסות המעצמות לוועידה בינלאומית, וכתי הן מציעות רעיון כזה.

תכנית חסרת סיכוי

אין כיסוי לתכנית פרס לפתיחה בינלאומית. ברית המועצות ויתר המדינות שיתתתפו בוועידה אינן מתכוונות להשתתף בטקס כזה. ברית המועצות לא תשתתף בוועידה כזו בלי אש"ף. בוודאי שגם סין לא תסכים להשתתף בהליך כזה. בהתערות שלה עם ברית המועצות היא תביר נקודות עמדה קיצונית יותר מאשר יריבתה. הסבורו נפגש פרס עם שגריר ברית המועצות בוואשינגטון יורי דוברינין בעניין זה. הרושם הוא, שברית המועצות לא גיבשה עדיין את מדיניותה. בינתיים היא ממשיכה במדיניות הקודמת: תמיכה באש"ף כדי פירשת המיכה בסירוח. האמירה שהיעדר יחסים עם ישראל הוא מצב לא נורמלי היא אמירה דיפלומטית בלבד. בכל התמרונים הללו, לא שינתה ברית המועצות את עמדותיה היסודיות.

אין לראות כדבר ריאלי את הרעיון שאפשר לשכנע את המעצמות להשתתף בוועידה בינלאומית פורמלית ואחר כך להתפזר ולהרשות לצדדים לנהל מו"מ ישיר. מר פרס מקדים את המאוחר. כל עוד בעיה זו לא נפתרה, אין מה לדון על ועידה בינלאומית. הרעיון הוא מוקדם מדי, בוודאי שטרם הגיע הזמן ליצור משבר ממשלתי על רקע זה. הוועידה היא עדיין במצב של ביצה שטרם נולדה

הסברו אמר שולץ, כי ארה"ב רואה את ירושלים, יו"ש ורמת הגולן נושאים שעומדים למו"מ. האם יוכל מר פרס לקבל על עצמו את הסיכון שבמו"מ על נושאים אלה? האם עומד לו כוח המנהיגות שיוכל להוביל את העם לוויתורים קשים מעין אלה?

כדברי שר החוץ שולץ הצבוע ניתן היה לחוש גם הסתייגות אמריקנית מן הוועידה

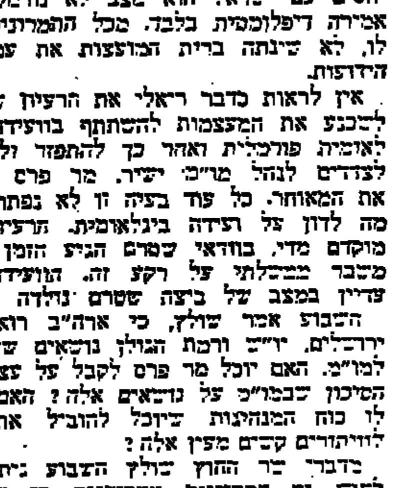

פרס: ...ואימון אין!

הבינלאומית. שולץ אמר שהוא ומר רייגן אינם מחוייבים לוועידה בינלאומית. אם נמשיך את הליך המחשבה של שולץ, אפשר להוסיף כי הוא נכנס לרעיון זה תוך כפייה, בגלל המצב המדיני שנוצר. אבל אין הוא דבק ברעיון זה.

לקראת מה הולכים?

רעיון הוועידה הבינלאומית אינו מוכן עדיין, בוודאי שאין הכנה לקראת מה הולכים. אין תכנית ישראלית לוויתורים, אלא רק תכנית האוטונומיה, היא התכנית היחידה שנתקבלה בממשלה ובכנסת. אך תכנית זו שבקה חיים לכל חי. לאחר שהדיונים עם מצרים נפסקו בגלל חילוקי דעות ברורים ומהותיים על מהות האוטונומיה, בעוד מצרים ראתה בתכנית זו מעבר למדינה פלשתינאית, ראתה בה ישראל רק תכנית לשלטון עצמי. פרס לא עיבד תכנית אחרת למו"מ.

המהלכים של פרס הם מרשימים כלפי חוץ, אך לא מבוססים מבפנים. יש אמנם התקדמות, לפיה חוסיין מסכים למו"מ כלשהו, אחרי שנים של קיפאון. נוצרה גם סיטואציה טובה בזירה הבינערבית לקראת הסכם כלשהו על שלום. אלא שכאשר יגיעו להרכב הוועידה, יתברר, שסוריה תצטרך לתמוך בעמדת ברית המועצות בדבר שיתוף אש"ף. היא לא תוכל להסתכן בנקיטת עמדה אחרת. המוקש בדמות אש"ף יפוצץ את הוועידה בטרם שזו תיפתח.

בשולי אירועים

טענות חסרות יסוד

מאת יצחק דויטש

הסערה שקמה בעקבות החלטת הממשלה בעניין שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה אינה מפתיעה. על רקע המשבר הפוליטי בישראל אפשר היה לצפות, כי האופוזיציה־שבממשלה תבקש לחולל סערת רוחות שכזו. נוח לה לקומם את הציבור נגד המדיניות של הרוב בממשלה, להציגה כאינטרסנטית, גזענית ותארים אחרים כיוצא־באלה. מובן מאליו כי הסטודנטים הערביים ומקורביהם ינצלו את הגיבוי שלו הם זוכים בקרב הפוליטיקאים כדי להשמיץ את ישראל באפליה; מה גם שנמצאו מי שעושים בעבורם את המלאכה והכניסו בתקשורת הישראלית מונחים כגון ,,אפרטהייד ישראלי".

עוד בטרם נתייחס את הנושא לגופו כתבקש לזכור לצדקנים־צבועים: שלן קורה מבין עיניכם. מי שמדבר במקרה זה על ,,גזענות", אינו יכול להתעלם מכך שהאבחנה בתנאים ובסיוע באה מבית המדרש שלו. ,,הטבת יוצאי צבא", שבמסגרתה יש תשלומי ביטוח לאומי רק למי ששירתו בצבא, והם אינם נוהגים לאוכלוסיה הערבית שאינה משרתת בצה"ל, הונהגה על ידי הממשלה שבה לא התהפו ,,הליכודניקים". ,,המסובים" וה,,גזענים" דהיום. הסדר זה הופעל בכנסת בהשתתפות במערך אחדות־העבודה ,,מפ"ם" והפרוגרסיביים. לבוא היום ולהאשים את הממשלה בגזענות על יסוד הסדר מיוחד לטובת יוצאי צבא זהו צביעות מובהקת; אילו יוזר ביתה.

החלטת הממשלה בעניין שכר הלימוד באוניברסיטאות אינה מפלה בין יהודים לערבים * עלילת דברים נגד מדינת היהודים * הסטודנט היהודי מגיע לקמפוס אחרי שלוש־ארבע שנות שירות צבאי בעוד הסטודנט הערבי מסיים אז את חוק לימודיו האקדמאיים * אין זה המקרה הראשון שיוצאי צבא נהנים מהנחות שונות * אין לראות בהחלטת הממשלה מקרה יוצא דופן הגובל, כביכול, עם הגזענות

* צודק לגופו

גם בלי להזדקק לתקדימים מהעבר, אפשר לקבוע שהמהלך צודק לגופו.

סטודנטים יהודים באים למוסדות ההשכלה הגבוהה לאחר שלוש שנות שירות חובה בצה"ל. בזמן זה הם אינם יכולים לעבוד, להשתכר ולחסוך לעצמם מקורות למימון שכר הלימוד. כאשר הם באים לרכוש השכלה, לאחר שירות של שנים, יש מקום לכך שהמדינה תלך לקראתם. לעומתם הסטודנטים הערבים אינם משרתים בצה"ל, והוהן שלוש שנים עומדים לרשותם ליצירת הכנסה וחיסכון. מכאן הצדק שתהיה הבחנה בין שני סוגי הסטודנטים. אין זו הבחנה גזעית: גם בנות היהודיות שלא שירתו בצה"ל ולא עשו שירות לאומי לא יהנו משכר הלימוד הנמוך יותר. אותו דין חל על עולים חדשים — אף כי יש להניח שיימצאו אמצעים ממקורות העם היהודי לסייע לסטודנטים עולים המבקשים להשלים חוק לימודיהם עד אשר ימלאו את שירותם בצה"ל.

אפשר היה להעלות את הטענה, שאם מדינת ישראל אינה מגייסת אותם, את הצעירים הערבים, היא אינה יכולה לשלול מהם זכויות כמו למשרתים בצה"ל. אלא שלטענה זו אין אחיזה במציאות. הוצע לא אחת כי הם יעשו ,,שירות לאומי" — בבתי חולים, בהוראה, במוסדות סוציאליים, כפי שעושות זאת הבנות הדתיות. הם דחו הצעה זו, וגם כאשר נשאלו סטודנטים ערביים על כך בימים אלה, הם השיבו בסירוב.

עובדה היא שדרוזים, נוצרים ואחרים הממלאים את שירותם זוכים להנאים דומים לאלה של יוצאי צבא יהודיים.

לכן טענת אפליה על רקע גזעי אין לה על מה לסמוך.

* מוקד לאומני

זמן רב טיפחו את הרעיון כי אם יטפחו ויקדמו [...] משכילים ערביים, בוגרי אוניברסיטאות, אז [...] יתרמו למיתון בעבדות ,,הרחוב הערבי". בפועל [...] התברר, כי הסטודנטים הערבים הפכו להיות מרכז [...] פעילות לאומנית. הם משמשים [...] ארגון ההפגנות וההסתה נגד מדינת ישראל בא דווקא מצד הסטודנטים הערבים; בין אם [...] לומדים במוסדות להשכלה גבוהה הישראליים ובין [...] הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה ביהודה ובשומרון. [...] יש צורך, איפוא, לכרות ברך בפניהם ולצאת מהכלים כדי לסייע להם. אין זו פגיעה בצדק ובהגינות אם מבקשים מהם כי ישאו במחיר של [...] — אף פחות מכך — [...] לימודיהם [...].

* הצגה נוחה

אבל יש בעיה. עברו הימים ההם שבהם נתקבלו החלטות עניניות לטובת מדינת ישראל והעם היהודי תוך שיתוף פעולה מהתקשורת האופוזיציה. בימים ההם יכול היה שר האוצר דאז פנחס ספיר לבצע את הדרוש, מזמן את העיתונאים ונציגי האופוזיציה ומסביר להם את השיקולים. איש מהם לא העלה את הדעה כי יפגעו באינטרסים הלאומיים. היום יש [...] את הדעה: גישה שונה ואנשי לאומית בחלק מהתקשורת וחברי כנסת הנוגעים בשנאה עצמית. לכן צריכה היתה הממשלה, או צריכים היו השרים שקיבלו את ההחלטה, לתת את דעתם על הצגה שונה של הנושא. לדוגמה, השארת שכר לימוד שווה — אך מתן מענק ייחוד למשוחררי צה"ל. בהצגה כזו היה מצב נוח יותר במדינה פוליטית, אבל [...] בעיות אחרות: א) היה נוצר צורך להצמדת סכום המענק לכל יוצא־צבא, לא בהכרח [...] להשכלה גבוהה בלבד, [...] הוצאת כספים נוספת: ב) [...] את אלה שהולכים לאוניברסיטאות בלי לסייע לאלה שאינם יכולים ללמוד באוניברסיטאות. זאת ועוד: [...] — ושוב היו טוענים, כי שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה הוא גבוה מדי, וכולי. לכן יש קושי במתן מענק יסודי ליוצאי צבא.

ההחלטה צדקנית, ההחלטה צודקת ונכונה. אבל [...] שבהם אנו מצויים, בעיקר נוכח הצדקנים [...] מבית, אפשר היה צורך בצריפה מפורטה.

(סוף בעמוד 5)

גוש אמונים „קור־וואדיס"

„בגוב הדניאלה", „מלחמת בקבוק בבקבוק (תבערה)", „הפוגרומצ'יקים בקלקיליה" — הכותרות שריצדו לנגד עיני בשבועות האחרונים היו מדהימות באיבתן. הכך כותבים על „גוש אמונים" — „הביבי" של התקשורת בשנות ה־70?

בסולם ריכטר של שנאת הימין גוש אמונים ניצב היום כמעט ליד „כך" של כהנא. התנועה בעלת התדמית ה־כל־ישראלית, הסימפטית, „ילד טוב ישו"ע", זו שבהפגנותיה וצעדותיה השתתפו פעם אלפים מן ההתיישבות ה־עובדת ומעיירות הפיתוח, מהמערך ד־מהליכוד בצוותא עם דור הכיפות ה־סרוגות מקבלת דיוקן של כת קיצונית ומייסדיה רואים ואינם נבהלים?

אולי לא הפיכה, אחרי לברות כמה ישיבות סוערות ומרות בסובים גבוהים — כל הפנים ה־מוכרות נשארו על כנן אבל בהחלט ריאורגני־זציה.

בפסגת השבוע, בעקבות הכפית מוסר "דבר" ביבושין של אישים כמו הרב חיים דרוקמן, הרב צפניה דרורי, הרב יצחק שילה ואחרים — נפשי נעלים, נתמכו מינויים פרסונאליים התגבשו החלטות שמשמעותן — כיוון חדש. זו ההוכחה החזקה לכוחה של התנועה הזו, יכולתה להשתנות בלי פילוג ובלי בחירות.

מה בדיוק השתנה? הלוי את מי שיאלים. „הקיצוניים" של גוש אמונים, כפי שהיאו בי המכך, מדגישים את תוספת כוח האדם. כלומר, במקום צרק שניים (דניאלה וייס והרב לוינגר) ישאו בעול העבודה היומיומית — יהיו בצמרת הפעם (גם חנן פורת ואורי אריאל ובני קצובר. „המתונים" — מדברים על שינוי בהיכן, בכל בדרך קבלת ההחלטות ובסגנון הדיבור. מי צודק? את זאת נראה בעקבות ישיבת המזכירות המורחבת בעוד כשבועיים ועוד יותר — בעוד חודשיים. כאשר על פי התוכניות, יצוג גוש אמונים את המועצה המורחבת שלו, שלוש מאות חברים מכל ההתנחלויות יעלים וראשי ציבור, שיתפקדו כמו הפרלמנט של הגוש, אם אכן תקום המועצה וכל החלטת פעולה תובא בפניה פרט „למצבים לשעתי" — סימן שהגוש מתחבסד, עובר משלב פצעי הגבורות והספונטאניות תמוסת הדם, החינוכית אמנם, שלפלילת גיחת הבוצת נער — אל הבגרות.

הגיבורה הראשית

הגיבורה הראשית של מהומת הסערות האחרונים בגוש ובמה שהתרחש סביבו היא, ללא עוררין — דניאלה וייס המזכירה.

דניאלה דוחה מלים כמו מהפיכה או סכנת פילוג. „מה שקרה זה שאנשים שבשנתיים ה־אחרונות היו עסוקים בענייניהם, בליכוד ובתחיה — חזרו אלינו. החליטו להיעשות שוב פעי־לים. הם ספגו שהנימה שלהם והגוון שלהם אינו מתבטא בתנועה ובכן, עכשיו הוא כן יתבטא..."

שאלה: האם זה לרצונך? האם לא התנגדת לכך שיצטרפו חברים שהדגשים שלהם שונים מאלו שלך?

דניאלה וייס: התנגדתי? חס וחלילה. אדרבא, זה שנוספו לנו כוחות פעילים, דווקא עונה על ציפיותיי.

שאלה: אפילו אם מעתה לא תוכלי להחליט על פעולה מסויימת בלי שתיתקלי בוויכוח או בהתנגדות מבפנים?

דניאלה וייס — אין לי בעיה עם ויכוחים מבפנים. אנחנו תנועה שהיא שליחות הציבור, וציבור פירושו מורכבות שיש לקחת אותה בחשבון. את יודעת, הרי מאז ראשי תנועת מורכבת המלה ציבור — צדיקים בינוניים, רשעים, ואם מוסיפים את הרשע — עלכת קו שורה עליו. ובכן, איננו מתעבים רשעים יש בציבור שלנו אבל אני כן סבורה שהרב לוינגר לא רשע.

שאלה: ומהומת התקשורת, הרגשות האנטי — שהתעוררו בציבור הרחב בישראל, גם הם לא יזיקו?

דניאלה וייס — לא! בעיקר משום התזמון המצויין, העיתוי הנפלא של המהומה הזו. אילו נדדתי מעיר לכפר, בחודש שעבר והייתי אומרת: חבריא, המצב מסוכן, ועידה בין־לאומית בפתח. בואו לעזור, עשו משהו. היו עונים לי: כן, כן, את צודקת, צריך לעשות מעשה. אבל העבודה העיקרית היתה נשארת שוב כולה או עיקרה על כתפי, והאנשים היו נשארים במקומותיהם. אבל הקב"ה עזר ומה שקרה גרם לאנשים שלנו להתגייס ולבוא מרצונם.

מחיר הגיוס — „כמעט פילוג"

שאלה: הרי „הגיוס" הושג במחיר של כמעט פילוג...

דניאלה — אחרי ישיבת המזכירות של יום שלישי בלילה ניסיתי לשחזר ולסכם בשביל עצמי מה שהשתנה והחלטתי שזה בעיקר בטקטיקה ו־שאנחנו ערוכים עכשיו טוב יותר למאבק ציבורי בכל ניסיון למסור חלקים מארץ ישראל מאשר קודם לכן.

שאלה — ערוכים למאבק, עם מי? היכן התומכים של גוש־אמונים?

דניאלה: הם קיימים. צריך לבדוק את היקף ההתיישבות שהדינמיקה שלה נמשכת. לבדוק אירוע כמו צעדת יריחו ביום העצמאות — וידעת שכך הוא. שום מפלגה בארץ לא היתה יכולה לגרוף למסלול של שנים עשר קילומטרים, בצהרי יום חם, עשרה אלפים איש. לצעדה של־בן הגיעה רבבה, וזאת בהשקעה מינימאלית. הליכוד השקיע פי כמה וכמה בצעדת אריאל שלו עם פחות הוצאות, כל מי שמבין בתנועות יודע שזה מעיד על כוחה וחיוניותה של התנועה.

שאלה: ובכל זאת נדמה שחסרים היום ה־להט, מסירות הנפש, הדימוי של חוד החנית ה־חלוצית — שהיו בעבר.

דניאלה וייס — שום דבר שנעשה היום לא ישתווה בעוצמתו לפריצת ההסגר שהיה קיים לפני ארבע עשרה שנה סביב יהודה, שומרון וחבל עזה, לקסם המשבר של הפריצה ההיא, ושל העליות לסבאסטיה אין תחליף. אני גם מקווה שלא נזדקק לו עוד.

מה שצריך לעשות היום זה לבנות, צעד צעד, סימן סימן את הריבונות הישראלית ביו"ש, להעמיק שורשים.

שאלה: ריבונות ישראלית? כששמעון פרס והמערך מדברים על החזרת השטח לירדן תוך כדי הקצאת ההתנחלויות בתוכו?

דניאלה — למה לי לחשוב על דבר שטרם נולד? אני על כל פנים איני לוקחת שום אופציה לאפשרות שאנחנו לא נהיה כאן אי פעם.

שיהיה ברור — אנחנו נשארים ובעזרת השם נבנה עוד בית, עוד ישוב — גם בונים את הרי־בתות.

> רציחתו המחרידה של ילד בן שמונה, ממתנחלי אלון־מורה, השבוע — מאירה באור חדש את הדברים ששמעתי יומיים קודם לכן מפי ראשי גוש־אמונים. הם סיפרו על תפנית שמתחוללת בתנועתם מן הדגש הבטחוניסטי והתדמית הקיצונית שדבקה בהם אל הכיוון המתון, אל חזרה להבלטת מצוות יישוב הארץ והסברה בדרכי נועם. מה בדיוק קרה באלון־מורה, עוד לא ברור בעת כתיבת השורות הללו.
>
> אבל על השאלה שהפניתי אל ה„גוש": „קוו ואדיס", לאן פניך, היו מרואיינים עונים ודאי היום קצת אחרת מאשר השיבו לי שלשום. אולי היו פחות חד־משמעיים בהחלטתם לחולל מהפיכה — ואולי דווקא לא. השקפת עולם לא מעצבים וגם לא משנים בעקבות טרגדיה, ותהיה זו נוראה ככל שתהיה. כבר נגזר עלינו: בדמייך חיי. ואנחנו חורקים שן, המומים לנוכח השכול החדש — ומחליטים כחתני דמים של הארץ הזאת — לחיות ולהיאחז בה.

מאת נעמי גולן

יש שינוי מהותי

שלא כמו דניאלה, הגברים עימם שוחחתי, בני קצובר, אורי אליצור, הרב יואל בן־נון וחנן פורת — מדברים על שינוי מהותי אולי אפילו מהפיכה. המתון שבכולם באבחון השוני הוא בני קצובר.

כן, הגוש השתנה, אומר בני, במה?

בכך שעוד אנשים הגיעו לשאת בעול. תוספת אנשים כמוה כתוספת שיקול דעת בהחלטות ה־שוטפות.

שאלתי: מה קרה לגוש אמונים בשנות ה־80? האם מוצדק שבגיל כה צעיר — נתגלו בו סימני זקנה וחולשה? והלא לתנועות פוליטיות אמיתיות, על פי התקדימים ההיסטוריים — יש נעורים ארוכים יותר...

בני קצובר — לכל תנועה יש תקופות של־היבות יותר ולהיבות פחות. החוכמה היא לא להתחיל בשעות שפל, להחזיק מעמד גם בהן. נכון, היתה לנו ירידה. היה קצת אבדן דרך, לא ידענו במה להתמקד.

אבל עכשיו — פנינו לתפנית. לי גם ברור במה צריך להתמקד, בהחדרת תדעה השורשיות שלנו בארץ ישראל, זוהי עבודה חינוכית והסברתית שאין לה סוף.

הכל שלא פעלנו די בכיוון החינוכי־הסברתי בשנים האחרונות. להצדקתו אומר — שפעולה כזו דורשת הרבה אנשים והערנות של האנשים להתגייס ולעזור — פחתה. עכשיו — הוא שוב בעלייה. עכשיו — שוב התייצבו החברים לעבודה.

אם לא נעשה שגיאות קשות — אומר, שבסך הכל יצאנו מחוזקים ממה שעבר עלינו. סכנת הפילוג, לטווח הנראה לעין — חלפה, ולנו נוספה בגרות.

אם בני קצובר מדבר על בגרות חדשה, מה שעבר על הרב יואל בן־נון בשבועות האחרונים הוא איפוא נקודת פרפוריה של מחלת הילדות ה־אחרונה. משום שסגנונו האינדיבידואלי השקפתו הרעיונית שונים משל חבריו בתנועה — ידע ה־רב בן־נון שעות קשות מאוד. הוא הותקף אישית במלים חריפות. הוא סבל מהפגנות ונידוי ב־ביתו בעופרה. והוא גם אמר לי השבוע, כמעט באנחת רווחה: „אני מקווה שהתופעה הזו תיפסק לגמרי בתנועה שלנו.

לא עוד התקפות אישיות רק משום שאתה מבטא עמדה אחרת..."

ביחוד רגזו על הרב בן־נון משום שכביכול „הוציא את הדיבה התנצי לאמצעי התקשורת, כיבס את הכביסה המלוכלכת לעיני הציבור.

עם כל הבעייתיות של התקשורת ביתנו — אומר על כך יואל בן־נון, עדיין אין אמצעי יעיל יותר ישיר יותר להגיע בקיצור אל העם ולגייס את העם אל הדרך שלנו.

לא נכון שצריך להסתיר את כל הוויכוחים הציבוריים במדורי הדיון, מהסגר ובמצור. אוהדינו — חילוקי הדעות, נוכח פני הציבור — דמוקרטיזציה והביא יותר יציבי שהביא לנו תועלת, עשרה שהל שינוי ממשי.

חזרנו לנקודת ההתחלה

שאלה: איזה שינוי?

הרב בן־נון: חזרנו לנקודת ההתחלה, לימים היפים בהם הרכזנו בישובה של ארץ־ישראל ובבדידים היחידים של אחיזתנו בה.

אמנם החלטה סופית בנידון נגסה רק ב־ישיבת המזכירות המורחבת בעוד שבועיים, אבל כבר עכשיו אני משוכנע שהתחלקנו מהדגש ה־במחוזי עיקר בקיצום זה בציבור שלנו הן ב־תדמיתנו הציבורית, ובמקום־להיגרר אחרי הקו הבטחוניסטי המובלט (שיהיה זו ללא ספק ה־גרירת לשם שמים) נחזור אל העיקר ואל מרכז המפה הציבורית.

לזכותו של בן־נון ייאמר שכבר לפני חמש שנים הזהיר את חבריו שאם ידגישו את הצד הבטחוני בהתנחלויות, אם ישמלו על דעת עצמם (זוכרים את המחתרת היהודית?) יסכנו את ה־תנועה וירחיקו את הציבור ממנה. דיבורים אלה הפכו אותו לדמות הפחות פופולארית בין חבריו. אבל הוא צדק ועכשיו — גם חלק מחבריו רואים במוחה.

הערתי: מה בעצם אתה רוצה מחבריך הבטחוניסטים, הרי הם חרדים לשלומם ובטחונם של ילדיהם ובני משפחותיהם וציבור המתנחלים כולו?

יואל בן־נון — האם דאגה לבטחון עיקרה וקרימים שונה מהדאגה לבטחונו של מעריכבא ירושלים?

האם אנחנו ביו"ש בנהלים מלחמה פרטית? שבצבא צבא נלחם, עם־ישראל בארץ־ישראל על בטחונו ואת המלחמה הזו מנהלים מי שמופקדים עליה במערכת הבטחון ולא אנשים פרטיים.

אסור להפוך את המלחמה על הביטחון נושא ליוזמות ציבור או לפעולות פרטיזניות ואני שמח שעכשיו — גם חברי מסכימים איתי על כך.

פורת מקבל את צו התנועה

אחד „הסכסוכיים" המרכזיים הוא חנן פורת. את פורת צירפו בימים אלה לגוש כממונה על החינוך וההסברה והדבור.

חבריו, כפי שמדברים עליו מאחורי גבו, בטוחים מכוונו לגדולות ולנצורות. בעיקר הם מקווים להיעזר בו כדי למצוא מסילות חדשות ללב הציבור הרחב וכדי לבנות שוב את הגשר שבין גוש אמונים לבין עם ישראל. פורת מודע לציפיות ועושה רושם שהוא מקבל, ב־רצון את „צו התנועה". הוא גם מדבר על השי־נוי בתוכן ולא רק בצורה, שהתחולל השבוע בגוש. בניגוד עם אורי אליצור, למשל, הדגש הוא על התמכרות ואין ספק שאליצור אומר שלמעשים הצורה היא גם התוכן. אם עד היום היתה לגוש אמונים רק מזכירות, מהיום — יש לו גם מזכירות, כי עשרה חברים, שי־יעסקו בהנהגת הדרך ולא כמו המזכירות, רק בעבודה היום יומית. אומרים שמדובר בתוספת כח אדם בלבד — תמה אליצור. לא נכון. האנשים הם הערכים את הפעמים, ואנשים נוספים פירושם גם מעשים חדשים.

שינוי מהותי אחר יבוא עם כינון המועצה. בכל שנהיה עד עתה — מסביר אליצור, לא היה ברור מהו מקור הסמכות של גוש אמונים. כשהיה הרב צבי־יהודה זצ"ל בחיים, לא היתה בעיה. כל שאלה שנויה במחלוקת הובאה אליו והוא שפסק הפסיק ביתחון ושיקול דעת, אלא שהרב צבי־יהודה היה אחד ואין בלתו, אומר אליצור, ומיכהתלק בצאו הבריק את עצמם בהליכי התמידי של התתרגה: מי שמכבש מי שינה אתכם התפתיו?

המועצה תתווה דרך ותעניק סמכות

לבנות מיצגה של מאות חברים שבפניה יובאו הכבויות לעבודה ולפעולה והיא שתתווה דרך ותעניק סמכות.

הערתי: מינוי מועצה ללא בחירות זה עדיין לא דמוקרטיה.

אליצור — ללכת לבחירות אי אפשר וגם לא כדאי לנו. אם בחירות — אז צריך להגדיר מי הבוחרים וזה יסבך אותנו. הקבנו צוות של שבעה שיכינו רשימה של אנשים מתאימים למועצה ובכך נסתפק. את הרשימה, הבנתי מי חנן פורת, חייבים להרכיב תוך חודשיים. כל שבחודשים הקרובים יבחן הגוש ויקבע כמה שינה את דרכו.

„לא די לומר או לעשות דברים בעלי משקל למען ארץ ישראל ובמהותה" אומר חנן פורת, כשאני מבקשת ממנו לנסח את „האני מאמין" שלו „היכולת לקיים יעדים חשובים בתנועת ביטולה לשזור אל לבו ובתו של עם ישראל. בלי הסכמת העם — לא כבמעט דמיים. פירושו של דבר — שינוי בכליל וגם בתוכן.

מעתה — חייבים להתמקד במאבק על חיזוק ההכרה הציונית ולפי הצלחתנו בהויה הזו — לקבוע בה עיקים ובה לא עיקים. אנחנו לא כמ כמשמעתי ומהכרה והבאה לאינטרסים של הכרה באופן ביליטנטי. אם נהיה כאלה ניזוק לשוליים המסר שלנו הוא כלפי המרכז, כלפי עם ישראל כולו צריך גם לחדש מגע עם חברים רבים שבמשך שנים לא השתתפו בנעשה. להקדיר לבואר השתתפות את הציבור הרחב, לתקן את הנזק שאולי בעמוד התרחשו מעידות בתוך התנועה. ולבסוף — גם לבחור במוסדות ה־מייצגים. לא מדובר במסים ובפנקסי חבר אלא בהכרה שלא יתכן עוד שאדם אחד או שניים יכריעו על דרך הפעולה של תנועה שלמה.

שאלתי: האם הצעדים החדשים הם הפתרון למחלוקת העיקרית בתוך הגוש, זו שהוצגה בין ה„בטחוניסטים" לבין ה„מתונים"?

חנן פורת: נכון שפה לב המחלוקת. ובכן — אני משוכנע שהתנועה הגיעה להכרה, וכך גם מבטאת בהחלטותיה כשכבר, שנוהגו בעבר, שהסמכות לפגע פעולות במחתרה, פעולות תגבול וכל עשייה הנוגעת לשלומם של המתיישבים והמתנחלים — היא אך ורק בידי ממשלת ישראל. אין לבצע באופן פרטי נקם או גמול אלא בגבולות של הגנה עצמית מובהקת התואמת את החוק ואת ההלכה בהגנת „הבא להורגך השכם להורגו".

ביקורת עקיפה על מעשים שנעשו

כל מאבק לתיקון פגמים בתחום הזה מוכרח להיעשות תוך הקפדה על כבודה של מדינת ישראל והסדרתה. מובן, אומר פורת, שבדברים האלה, אנחנו מבטאים ביקורת עקיפה על מעשים אחרים שנעשו בתנועה. החלטנו — שלא יישנו.

וכך, נדמה לי, נסתם הגולל על רעיון משמרת ההתנחלויות, ביטוי שלמען הדיוק לא שמעתי בגוש עצמו אלא בפי יריביה.

בגוש אמונים דיברו על משמרות אזרחיות להבטחה עצמית במסגרת החוק או על משמר אזרחי של יש"ע. במשרד הבטחון מתנגדים להסכמת משמר אזרחי מעבר לקו הירוק.

האם פירושו של דבר שתצוו להפסיק את הסיורים הנצרכים בתודנות, ע"י חברי ההתנחלויות בקלקיליה ובמקומות ישוב ערביים אחרים? — שאלתי את חנן פורת.

על זה בדיוק נשב ונחליט ביום חמישי ה־שבוע ובימים שיבואו אחריו עם נוכחים ב־צמרת משרד הביטחון — אמר פורת. דבר אחד ברור. לא נעשה שום צעד ללא הסכמה ותיאום עם צה"ל ועם אנשי מערכת הבטחון. זה התנאי. אני רואה כתפקיד היומי לעצמי ולחברי ברגע לדבר במלינים שבזמן עם ההתיישבות העיקרית והנגינת העבודה בכלל על השצמי עיירות הפיתוח וההשכנות ועם צמרת הבטחון. אולי האשמה בנו, שהתרחקנו מפעילות, מודה פורת, ואין ספק שטעינו. — ננסה לתקן.

אבל המסר המהפכני ביותר ששמעתי מפיו, נוגע נדמה לי, לאוכלוסיה הערבית. פורת מעוניין שמגוש־אמונים תצא תורת היחס החדש לתושביהם הערבים של יהודה שומרון וחבל עזה. הציבור הלאומי, הוא אומר, התעסק עם התנחדדות ולא ישב לגבש הוויה ברורה בכל המכלול המורכב ששמו אנחנו והערבים שיש בו גם סוגייה דמוגרפית, גם שאלת זכויות האזרח של הערבים, גם הבעיה החברתית־מוסרית שמסביב תשלום שכר הליכוד באמצעי־סימנות. להתעמק אסור, ואם אכן ילכו חבריו בעקבותיו, רומז פורת, יצא עמם ויוצאת את התשובה.

ובכן, זכירות חדשות, דמוקרטיזציה חדשה, התמתנות חדשה — „קוו ואדיס גוש אמונים? הם צונים פניהם אל הקונצנזוס ואל העם כולו.

שיחות השבוע

*

מאת מוטי זפט

ד"ר ג. גולדברג — אוניברסיטת בר־אילן

הממשלה זכתה באימון אבל אינה קיימת עוד

הממשלה כמעט נפלה אבל מ"מ רה"מ שמעון פרס, שכה הרבה פעל בשבועות האחרונים לפרק את ממשלת האחדות, החליט ברגע האחרון, כשית־רון של קול אחד בעד הפלת הממשלה כבר היה מונח בחישוביו, — שלא לעשות כן.

כל הפרשנים מעריכים, שפרס לא „חזר בתשובה", אלא פשוט מעדיף לחכות להזדמנות טובה יותר מבחינתו, לפירוק הממשלה. הכל עניין של עיתוי וזמן. לא הרבה זמן. ובינתיים, באותן ושמה — יש ממשלה. בפועל — קשה לראות בה ממשלה המוציאה דברים טובים תחת ידיה.

בנושא זה שוחחנו עם ד"ר גיורא גולדברג, מומחה לפוליטיקה הישראלית, במחלקה למדעי המדינה באוניברסיטת בר־אילן.

ש. איך אתה מסביר את העובדה, שהמערך בראשות פרס, שגם שמכשלת פורת לפירוק הממשלה, לא ניצל את ההזדמנות להפילה?

ת. הן המערך והן הליכוד לוקחים בחשבון שיקולים של בחירות. עניין פיצוץ האחדות, עשוי להיות נושא מרכזי במערכת הבחירות, כך שפרס החליט אמנם לגמור עם הממשלה, אך בו בזמן אינו רוצה שהאשמה תיפול עליו בפירושין, לכן הוא מחכה שהדבר יקרה באירועי צורה אחרת. במערך מבינים, שהליכוד יחזור במערכת הבחירות לניגון של „תראו את המשבר של רבין" וכדומה, עם דגש על חוסר האמינות של פרס. הליכוד יציין שהוא קיים בכבוד את הרוטציה במשך שנתיים. הערף ראשו של פרס לספר את שרון ופיטורו של מודעי ואילו המערך ספר את ההסכם. ברור, שאם הממשלה תיפול על נושא השייך לחוץ או ביטחון, באופן טבעי תתמקד בכך מערכת הבחירות.

ש. רק 15 חברי כנסת מכלל החברים של המערך, הצביעו נגד אי־האימון. האם לא היה נכון מצד שמיר לדרוש מפרס להפגע עלובתה של הממשלה מגמרי המערך בהצבעה? הרי על נושא זה כבר נפלה ממשלה?

ת. אם היינו במדינה עם סדרי ממשל תקינים, בהחלט היה מקום לכך, שכן העובדה שציינת מוכיחה שהממשלה הגיעה לפשיטת רגל. היכן נשמע ששרים נוסעים על דעת עצמם ומנהלים מו"מ על נושאים קרדינליים, נפגשים עם מנהיגי אויב וכל זאת ללא ידיעת הממשלה ואישורה ואח"כ גם לא מדווחים לרה"מ ולשרים?

כך, שהצבעת רבים מהמערך היתה אקט קטן יחסית, לעומת התרופת שבדרג הביצועי.

היום כבר ברור לחלוטין, שההסכם הקואליציוני קיים רק על הנייר. מה בדבר הסעיף על התייעצויות בין רה"מ לממלא מקומו? — אין ולא ניתן עוד להחזיר את המצב לקדמותו.

בהתיחסו להיעדרות מהצבעה של רבים מ־שרי המערך, התיקון לחוק המעבר (1962), בדבר משמעת קואליציונית, מתייחס ל„סיעה" ולא מ־צויין כי אם הכוונה לכל הסיעה או די בכך שחלק ממנה אינם תומכים בממשלה בהצבעת אי־אימון.

אולם, אילו רצה שמיר, הוא יכול לפטר שרים גם בלי להזדקק לסעיף זה. שכן התיקון לחוק יסוד הממשלה מ־1981, מקנה לו את הסמכות לעשות כן.

ש. ההתנגשות בין ליכוד—מערך גוברת במבנן. ביוניהם שרדה הממשלה. האם יש אפשרות אחרת, מלבד קיפאון במשילתה?

ת. הגיע הזמן שהממשלה תתפרק. אומנם כל משרד כשלעצמו יכול להמשיך לתפקד כגוף עצ־מאי, אך לא כן באשר להחלטה שהממשלה כולה צריכה לקבל.

המצב כיום הוא שהממשלה מתפקדת בענייניה יותר גרוע מאשר בכל זמן מאז הקמתה.

ש. מדברים על אפשרות של בחירות מוקדמות. לצד מי נוטים סקרי דעת־הקהל?

ת. סקרי דעת־קהל נוהגים כיום, אך ככל שהם נערכים רחוק מבחירות, כן קטנה האפק־טיביות שלהם.

בהתייחס לסקרים שנערכו, — אי־אפשר להת־עלם ממגמה תלולה בכתנו של הליכוד.

בדרך כלל, בסקרים על בחירות, יש שלושה גורמים מכריעים המשפיעים על הבוחרים: (א) הזדהות מפלגתית. (ב) אידאולוגיה. (ג) רמתם האישית של המתמודדים.

מסקרים בארץ הראו שהגורם החזק כאן הוא זהות המפלגתית.

זהות היא גורם חשוב, אולם לדעתי, אצל חלק גדול מבוחרי המערך הזהות זו חזקה, בעוד שאצל חלק מבוחרי הליכוד, היא חלשה. בכך ניתן גם להסביר את הירידה לליכוד שרואים תמיד בסקרים הנערכים שנה־שנתיים אחרי בחי־רות, ועד לתעמולת הבחירות.

הליכוד יכול להתקרב למעמדו בבחירות האחרונות, ע"י שיציב מועמד חזק או שידע להכתיב את סדר היום של תעמולת הבחירות, כך שבמרכזה יהיו נושאי חוץ וביטחון.

להערכתי ייתכן שכבר בסקרים הקרובים תיעצר מגמת הירידה לליכוד, שכן נושא חו"ב נראה דו־מיננטי.

אם הליכוד יראה שהוא עומד להפסיד בבחירות הקרובות, יבין שאין לו ברירה אלא להציב בראש הרשימה אדם המצטייר כחזק, כמנהיג כריזמטי.

ש. הליכוד שלח שרים מ„השורה השניה", להשיב על הצעות האי־אימון. בדרך, באירועים באלה, משיב למציעים ראש הממשלה או שר בכיר. האם התכוון בכך הליכוד להמן משהו למערך?

ת. בהחלט. היה בכך משום איתות לביטול וזלזול כלפי המערך, כמו התכוון לאמר: ההצ־בעה אינה חשובה.

ש. המנכ"ל המדיני של משרד החוץ, יוסי ביילין (מקורבו של פרס), מרבה להעביר לעיתונאים ידיעות את נאומו של רה"מ שמיר נגד הוועידה. כיצד מגיבים על כך לפסיר היום?

ת. זוהי רק אינדיקציה נוספת לפשיטת הרגל של הממשלה. אינני מכיר שום מדינה בעולם שענייניה מתנהלים כך. זה דבר חמור ביותר. לטובת המדינה, יש לפרק את הממשלה. צריך שתפסיק לגסוס ותמות כבר בכבוד.

ש. כלומר, תוך ההשמצות ההדדיות, ה־ממשלה לא תוציא את ימיה?

ת. להערכתי, ודאי שלא: הסתיו נראה לי התקו־פה סבירה לקיום הבחירות.

זבולון אורלב — מנכ"ל משרד הדתות

שר הדתות אינו מחוייב להגיש קובלנה נגד הגר"ע יוסף

חברי כנסת מהשמאל „הזדעזעו" מכך שפוליטיקאים מהמפלגות הגדולות ומש"ס הלכו לרב עובדיה יוסף, בעל השפעה על ראשי ש"ס, בניסיון ל„עשות נפשות" לענייניהם.

שני חברי כנסת מהשמאל עתרו לבג"ץ וזה ידון בכך ביום שני. העתירה דורשת שבג"ץ יורה לרב עובדיה, המכהן כדיין בבית הדין הרבני הגדול, שלא לשוחח ולייעץ לשום אדם בנושאים פוליטיים. כמו כן מבקשים העותרים, שבג"ץ יורה לרה"מ, ממלא־מקומו, שרים וחברי כנסת, שלא לדבר עם הרב על נושאים פוליטיים.

בעבר, כבר פרסם בג"ץ פסק דין הצהרתי, האוסר על הרב עובדיה יוסף, בתוקף היותו דיין, לעסוק בענייני פוליטיקה.

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, כתב לשר הדתות, שימצה את כל הסמכויות שבידו כדי להביא להפסק פעולותיו של הרב עובדיה יוסף, בנושאים פוליטיים.

על המצב המשפטי—פוליטי בעניין זה, שוחחנו עם זבולון אורלב מנכ"ל משרד הדתות.

ש. היכן בדיוק הקו המפריד בין נושאים שמו־תר לדיין להידרש אליהם לבין אלה האסורים עליו?

ת. הבג"ץ קבע בפסק־דין הצהרתי הלכה עק־רונית הקובעת, שדינו של דיין כדינו של שופט. על שניהם להימנע ממעורבות בנושאים פוליטיים, לרבות מתן עצות בתהליך פוליטי וכדומה.

ש. האם גם מתן התייעצות בפרוזם מהתחום המגור הוא בתחום האסור?

ת. פסק הדין ההצהרתי מגמתו להרחיק דיין ושופט מכל מעורבות פוליטית ואין בו אבחנה בין יחיד לציבור.

העתירה שהוגשה בעניין זה לבג"ץ תידון ביום שני ולא ראוי שאכנס לפני כן לפרשנויות על שאלות העומדות להידון בבג"ץ.

ש. מ"מ שר הדתות, השר יוסף שפירא, קרא למנהיגים ה„עולים לרגל" לרב עובדיה יוסף ש־יחדלו מכך, שכן הם מכשילים את הרב. האם גם הפונים אל הדיין כמוהם הם — עוברים על החוק?

ת. לעניות דעתי, המסתמכת על חוות־דעת של משפטני המשרד, — אין ספק שפסק־הדין ההצהרתי, חל לא רק על הדיין, אלא גם על כל מי שפונה אליו.

ש. היועץ המשפטי לממשלה ביקש מהשר ל־ענייני דתות, שהשר ימצה את כל הסמכויות שבידיו כדי שהרב עובדיה יוסף יפסיק, כנגד האוליה, לקיים את פסיקת בג"ץ. אילו סמכויות יש בעניין זה לשר הדתות ומה בכוונתו לעשות?

ת. הסמכויות כוללות אפשרות להגיש קובלנה, שמשמעה הליך משמעתי. כשמדובר בדיינים, הק־ובלנה צריכה להידון בפני הרכב דיינים.

אולם, חשוב לציין שהיועץ המשפטי לממשלה, בפנייתו לשר הדתות, לא דרש מהשר להגיש קובלנה ולא לפתוח בהליכים משמעתיים, אלא למצות סמכויות.

מטרת הסמכויות היא להבטיח שמכאן ולהבא, יקפיד הדיין על פסיקת בג"ץ. הדבר יכול להי־עשות גם באמצעות שיחה אישית, מכתב וכדומה. אין הכרח להגיש דווקא קובלנה.

ש. מה נעשה בעניין עד כה?

ת. לנושא זה השלכות רבות והשר לענייני דתות טרם למד אותה. ממלא מקומו, השר שפירא, קיים התייעצויות עם הרב עובדיה עצמו, עם מנ־כ"ל המשרד והיועצים המשפטיים, עם מנהל בתי הדין הרבניים וגם עם חלק מהפוליטיקאים ש־הלכו לדבר עם הרב עובדיה יוסף.

השר הטר, ששב בימים אלה מחו"ל, יצטרך לגבש עמדתו עד לדיון בבג"ץ ביום שני.

מתכנן לנסוע לחו"ל?

רק בבנק המזרחי

60% הנחה

על עמלה ברכישת מטי"ח גם במזומן וגם בהמחאות נוסעים.

- פטור מתשלום עמלה על היטל הנסיעות לחו"ל.
- הטבת שער ברכישת מטי"ח במזומן או לצורך קבלת המחאות נוסעים.

בנק המזרחי

هكذا من الأصل

הוויכוח על ארץ ישראל

מאת יוסף [יוסקה] שפירא

כל מי שרואה נכוחה ואינו משלה את עצמו יודע אל נכון, כי המאבק על ארץ ישראל החל! ההצעה לכנס ועידה בינלאומית, כזאת או אחרת, וכל הצעה המשתמכת על „האופציה הירדנית", אם היא תביא להסכם, יהיה זה הסכם המבוסס על וויתור הישגי מלחמת ששת הימים. הפשרה אשר המלך חוסיין מסוגל להגיע אליה, ה„ויתורים" אשר הוא מסוגל לוותר לישראל ולעם ישראל („ויתור" על נכסים, שטחי ארץ ישראל, השייכים לעם ישראל!) הם מזעריים, תיקוני גבול, שאין להם שום משמעות, לא בטחונית, לא לאומית, לא במרחב מחיה ואיכות חיים ולא משמעות ביחס ההיסטורי לאזורי יש"ע.

למהלך המוביל להסכמה הזאת, יכולה להיות רק מפלגה, המוכנה מראש לוותר על רוב שטחי יש"ע (ועל אחת כמה וכמה על הגולן — בשלב מאוחר יותר). אין זה משנה איזה צבע ביניים יוביל ל„מערך" זה — ועידת פתיחה, ועידה בינלאומית מבשית, או מו"מ ישיר.

ויכוח על המפות

מאז מלחמת ששת הימים חלו שינויים בעמדות המערך. יגאל אלון כתב בזמנו: „יש לדבוק במסורתנו ההיסטורית כבערך מישרי לאומי ו... מול בעם היהודי את זיקתו ההיסטורית לארץ ישראל... ומשלת את הבסיס לקיומו גם בשטחים ששוחררו על ידיו במלחמת השחרור" (מסך של חולי — תשכ"ח). אלון ז"ל ייצג, בדבריו אלה, לא רק את דעת הקיבוץ המאוחד — המגמה האקטיביסטית, אלא גם את רוב חברי המערך ומנהיגיו.

מאז ועד עתה חל שינוי גדול בעמדת המערך. „תכנית אלון", לגרסותיה, בדומה לקרן זווית, כבלי אין בו. עם „מתנה יבוק", אשר ידוע אותו, נבנים „יונים צחורות" אשר סדרי עדיפותם הלאומית שונים להלכתין כמדרי הציפייתות של הנהגת המערך דאז. אין ספק שהרפיון החלוצי והחוסן המתרופף במחנה המערך, משפיעים על גישות אלה.

בכל מקום, „יצא המרצע מן השק": המערך בהנהגתו של ש. פרס הבהיר כבר, במפורש (כפי שטיעבים הוגי והניל), אז ברמז, על נכונותו לוותר על רוב אזורי יש"ע. אין ספק שהרושם אשר נוצר בעולם הוא כזה, וכמו כן נוצר רושם שגם ירושלים ניתנת למיקוח, אליבא דפרס והמערך.

אין ספק איפוא, שהוויכוחים אשר צברו תנופה וקולניות מרובה, אינם ויכוחים על ניסוח זה או אחר, על מסגרת זאת או אחרת, מתחת המסווה של ניסוחים ומסגרות, כגון הוועידה הבינלאומית ועוד, קיים ויכוח על המהות. מחד גיסא — נכונות לויתורים מופלגים, אשר איש לא שיערם, ומאידך גיסא — שמירה מירבית על נכסי מלחמת ששת הימים, על גבולות וסידורים בטחוניים סבירים ועל יחס של זיקה היסטורית לנחלת אבות.

המערך ניסה להציג את הוויכוח כאילו מדובר בין מלחמה ושלום. זוהי גישה פסולה! משום שאיש א"י יכול להבטיח שמלחמה לא תבוא עלינו, חלילה, גם אם תתקבל הצעת המערך. סוריה צריכין מחוצות חרבותיה ולא לשם מצעדים. גם שינויים שנעשו לאחרונה במערך הצבאי הסורי, מורים על חיזוק הכוח הצבאי והגדלתו ולא על צמצומו. הטלת פחד מפני מלחמה הינה מגמה, עלולים לפגוע בחוסנו של העם ובנחישות עמדתנו בעת מלחמה. לא למערך ולא לשום גורם אחר אין „קסמים" העשויים להבטיח שלא תפרוץ מלחמה. העמדת הוויכוח, כוויכוח בין מלחמה לשלום, לא רק שהיא פסולה, יש בה גם מידה של חוסר אחריות, והמהלך אשר בוודאי א"י מתכוון לפגוע בדברים יסודיים, צריך לשקול היטב האמצעים שהוא נוקט, כדי להשיג תמיכה בדרכו.

להציג דרך ברורה

בכוחה של התנועה הדתית הלאומית, היום, ואני בטוח גם לאחר המהדורות הבאות, להיות המעכבת המונעת את התהליך של השלמה עם מסירת חבלי יש"ע והגולן לידי המדינות השכנות. כיום, דרושה עמידה איתנה נגד ועידה בינלאומית, על השלכותיה, בהתאם לדעתם של רוב חברי התנועה ובוחריה בכל המוסדות. עמידה איתנה זו תביא לדחיית ההצעה בכלל, לדחייה זמנית או לבחירות.

אם וכאשר יתקיימו הבחירות, על התנועה להעמיד הנושא כאחד הנושאים המרכזיים של מערכת הבחירות, להבהיר לבוחרים עמדתה בצורה בהירה ובלתי מגומגמת!

סקרים שנעשו לאחרונה הוכיחו, כי הדור הצעיר הדתי, הפוטנציאל הטבעי של תנועתנו, הנו אידיאליסטי, חושב ומצפה לעמדות בהירות דווקא בתוכו. יש לתנועתנו בעיה יותר מזה, הציבור למוד נסיון, והוא מכיר את העבר ויודע כי המפלגות אשר חרתו על דגלן קווים כאלה, או אחרים, לא עמדו בהם. על כן חשוב מאד, כי התנועה גם תבחר נציגים, אשר הציבור יתן בהם אמונה, שאכן יעמדו בהבטחותיהם ובמצע התנועתי.

לכל אורך המו"מ, על שלום, עם מצרים, היתה לתנועתנו עמדה תקיפה בכלל ובביחוד בהתנגדות לעזיבת יישובים והריסתם ונטישתם. בנושא זה נאמרו דברים תקיפים מאד, בכינוסים של אנשי ההתיישבות מחוגי התנועה. הסוף ידוע, רוב נציגי התנועה הצביעו בעד הסכם קמפ-דייויד אע"פ שכלל נטישת כל היישובים מסיני!

את אשר נעשה אין להשיב, אבל כאשר אווירת הבחירות מתחממת, כאשר נראה שהן מתקרבות, על התנועה להחליט על דרך ברורה, לבחור בנציגים, אשר הציבור יתן בהם אימון מוחלט. בשלושה נושאים מרכזיים עלינו לבחור הדרך ולהציגה בפני חברינו ובוחרינו: בנושא התורה (הדרך הרעיונית של שילוב תורה ומדינה והמערכת החינוכית הדתית-לאומית), העם (נרצא, החברה, הגולה והעלייה) והארץ (שלמותה ויישובה).

הנה וניערוך להציג לציבור הדתי הלאומי (במובן הרחב של מונח זה), המגמה לפתות כעשרים אחוז מתושבי המדינה ובוחריה, דרך ברורה והנהגה אמינה, אשר פועלת בעקביות על-פי מצפוני, ומייצגת את דעת בוחריה.

היכן האפליה בהשכלה הגבוהה?

מאת יהודה עזריאלי

אווירת ה„עליהום" ששטפה השבוע כמה מאות סטודנטים, בכמה קמפוסים של האוניברסיטאות, נגד הממשלה, על החלטה בעניין שכר הלימוד המדורג למשוחררי צה"ל ואחרים, היא מסימני התקופה, „שכל המצר לישראל נעשה ראש", יותר רעשן מאשר „ראש". ברוח הקדים הפוליטית הנושבת במדינה ומייבשת הרבה חלקות טובות, נתנה הקולניות המשתקפת בכלי התקשורת את הטון ונוצר הרושם כאילו אלפי סטודנטים עומדים מאחורי המחאות. היא שיוותה תמונה עקומה כאילו כל הקמפוסים רועשים וגועשים, נגד „אפליה פוליטית מכוונת", העומדת מאחורי החלטתה של הממשלה.

למעשה, לא הצטרפו אפילו רוב הסטודנטים הערבים, ובוודאי לא אלפי הסטודנטים היהודים, שבשמם יצאו גם כמה מראשי הסגל האקדמי, שהרפו על מרקע הטלוויזיה ושאו להשמיע קולם ברדיו, בגנות הממשלה.

לכמה גורמים פוליטיים מבית, המנהגים את המשילה בנושא המיעוט הערבי, היתה שוב עדנה. התקשורת שיחרה לפתחו של הח"כ הנשכח מוחמד מיעארי, והמרה מעשים, ח"כ עבדול וואהב דראושה ממפלגת העבודה, שבשעתו האחרונה התפרסם לפני כמה חדשים, כאשר ניסה לנסוע לפגישה השאית עם ערפאת. וזכה עתה להתהדר על הפסדונו המכריע בהקואליציה.

אפליה — לאיזה כיוון?

אבל דווקא מדבריו בתכנית החדשות של הטלוויזיה הלימודית, „ערב חדש", ששודרה ביום שני, ניתן ללמוד על הגישה האמיתית של הנציג הערבי הנכבד לשאלות החיוביות על מעמד המיעוטים במדינה. דראושה דוחה מכל וכל את ההצעה השאלה, שהעלה המראיין, אולי הפתרון הוא לא בגיוס לצה"ל, הלוחם נגד אחיו הערביים מעבר לגבול, אלא שירות לאומי. אולי איזה שהיא תרומה חברתית, לכפר הערבי?! הח"כ הערבי דוחה על הסף כל הצעה כזו ומנמק: אינני מוכנים להיות עבדים למדינה ולעבוד בחינם!... חד וחלק. לזכות בשכר לימוד נמוך באוניברסיטאות, או במלגות שמחלק משרדו של יועץ ראש הממשלה לעניינים ערביים ושוויון מלא בכל הזכויות, זה מובן מאליו גם בלי תמורה.

את האפליה האמיתית בתחום זה גילינו דווקא כאשר נפגשנו עם קבוצת סטודנטים דרוזים, המשרתים בצה"ל בתוקף חוק שירות חובה. כמוצית כעשרים הכפרים של העדה הקטנה — המונה כ־70 אלף נפשות, ואשר הקריבה עד היום 320 חללים במלחמות ישראל — גרים עם אוכלוסיה ערבית מעורבת, מוסלמית ונוצרית. הצעירים משתי העדות גדלים יחד על אותו ספסל לימודים. מסיימים בי"ס תיכון — כאשר האחד פונה לשירות בצה"ל והשני לאוניברסיטה, או לעבודה. כאשר אני חוזר הביתה אחרי שירות קרבי, שנמשך שלוש עד ארבע שנים, מספר לנו סטודנט דרוזי, אני מוצא את שכני נשוי ומסודר בעבודה. לרוב גם עם תואר אקדמי. והוא מגחך כלפי ולועג לתמימותי, „על מי אתה ביזבזת את שנותיך הטובות?"...

האפליה איננה מסתיימת בשירות הצבאי. גם בתחום האקדמי קיימות תופעות מפלות ומעניינות. הסטודנט הערבי זוכה למילגות של עשרות קרנות, אם מטעם הממשלה ובעצותיה, או מטעם ארגונים פוליטיים, מקומיים וזרים. מאות סטודנטים ערבים מקבלים עזרה ישירה ועקיפה ממדינות מזרח אירופה ויוצאים ללמוד שם חינם, אחרי השתלמותם בארץ על חשבון המדינה, בירושלים. ובגלל ישנן קרנות נדיבות, ששום גורם רשמי איננו יודע מי עומד מאחוריהן — הן פועלות בפעילות מסוימת, בדוקטרינות עוינות.

הוויכוח חצוי לפי מפלגות

התעלמותה של המדינה — ובעיקר של האוניברסיטאות הממומנות על-ידי ממשלת ישראל, הסוכנות היהודית והתורמים היהודים ברחבי העולם — מתופעות אלה, נותנת עתה לגיטימציה למאבק הערבי ... של הסטודנטים הערביים ו... בשמם גם כמה יהודים, המתגלים מצד פוליטי אחד, מסויים. ולכן, יכול הסטודנט עזל גימאמעה מכפר יפיע, הלומד באוניברסיטה העברית בירושלים, להבהיר כזה לנודעים בעתון „חבר", ולהכריז ש„לא אשרת בצבא שהורג את בני עמי ולכן מגיע לי כל הזכויות"! אגב, הוא זוכה למימון הלימודים באמצעות הלוואות מיוחדות שהוא מקבל מהאוניברסיטה ומבנק הפועלים. איזה אחד מהסטודנטים היהודים ששירתו בצה"ל זוכה להלוואות המיוחדות מסוג זה?

ברגיל בוויכוחים כאלה, שוטם נסחפים לדמגוגיה מלהטת יצרים, שהאמת שבהם נצלמת בהפרחת עשן שקרים וסילופים. אין ספק, שהתגובות החריפות של כמה מנהיגי מפלגות, הפכו את האירועים לפוליטיים והדבר מסוכן מבחינה חברתית במרקם הרופף של היחסים עם בני המיעוטים. חילוקי הדעות בקרב ציבור הסטודנטים עצמו מעיד על כך — כאשר אגודות הסטודנטים בתל-אביב, ירושלים וחיפה מנסים להסעיר את הרוחות ויוצאים בהצהרות פוליטיות, נגד הממשלה, בשם „ציבור הסטודנטים" — כולם חברי מפלגת העבודה. כך נוצרה חזית פוליטית חדשה של חד"ש, „המתקדמת לשלום" והמערך.

התלות התקציבית בממשלה

הנוסף שהוסיפו ראשי האקדמיה — לא כולם — למאבק הפוליטי הזה, כיוון שהאוניברסיטאות מקורות לדעתם מבחינת התמיכה הכספית הממשלתית, יצר את הרושם כאילו כל המרצים והפרופסורים עומדים ומתיישרים בחזית אחת עם הסטודנט הערבי. כל זמן שהממשלה תומכת ברוב התקציבים של המוסדות האקדמיים, שאינם משכילים להתנהל ולהתייעל ולממן את עצמם, תישאר התלות הנוגעת להיות השכר. אולי הממשלה שגתה בכך, שלא כרכה בהחלטתה להקטין את שכר הלימוד, גם את הגדלתה של התמיכה שהיא מעניקה לחינוך הגבוה. ואז, היא היתה משתיקה אגף בחזית הביקורת נגדה. טענת שר האוצר, שלמעשה נוספו השנה לתקציב של המוסדות להשכלה גבוהה ששים מליון ש"ח, מתוך תמיכה כוללת של 491 מיליון ש"ח, טעונה בדיקה. אבל מדוע לא יפעלו, למשל, ראשי האוניברסיטאות, נשיאיהן, מנהלי מגבויותיהן ורקטוריהן, להקמת קרנות ומגבויות בין בעלי ממון ערבים, לארגן בעלי עסקים מבני המיעוטים, שיתרמו, יסייעו, יממנו את שכר הלימוד של אחיהם וצעיריהם — כשם שהנהלת מאות קרנות מסוג זה שמגייסים בארץ ובחו"ל בקרב יהודים בעלי רצון טוב ויכולת?! 12 אלף סטודנטים, שלא שירתו בצה"ל שלמו יותר. אולם, רק שליש מהם הם ערבים. ובכן, מהי אפליה ולמי?

במקום לזעוק כברוכיה, להזיק את המפלגות, לזעזע רקמות חברתיות, לפתח שנאות, לזרוק סיסמאות ולהקצע בהצעדות דמגוגיות, מוטב היה שדווקא ראשי המפלגות, יגלו אחריות ורצינות. היא גדולה מדי לגבי ציבורי סטודנטים מוסתים, מול הצווחות שנישאו בקמפוסים, הנפות של דגלי אש"ף, או הקריאות לגורים של כרזות הקוראות להתגייס לשירות לאומי; אלה אינם מלמדים אותנו, כי בצד הזה פועל שיקול הדעת והמוסר הציבורי הראוי להתחשבות.

אי שוויון בשכר הלימוד היה מקובל במדינת ישראל מיום הקמתה. כמה עמל הושקע בהכנת החוקים והתקנות שהנהיגו תנאי שכר שונים לשכבות סוציאליות שונות, או מתן הנחות לאנשי צבא, לילדים של אנשי הסבל וכדומה, שאיש לא התריע נגדם.

שכר לימוד מדורג היה אחד מהישגיה הגדולים של המדינה, אשר התגאתה בהצלחה וביצירות כמכשיר אשר בא לעצות מקופחים ברבדים שונים. לבוא ולטעון נגד מתן העדפות למשרתים את העם והמדינה — כאשר הטענה באה מפיהם של אלה שאינם מוכנים לשרת ולתת, זוהי פראזיות בהתגלמותה הצביעות מובהקת, היא בוודאי שאיננה הולמת ציבור תרבותי, משכיל, המתכסה באיצטלה אקדמית — וראוי הוא שיומדו לו כמידתו.

בשולי אירועים

(סוף מעמוד 3)

כי מה שעשו ממשלות בעבר עם אופוזיציה אחרת ועם התקשורת שונה, קשה לעשות היום.

★ קריאת המפה

מי שמבקש למצוא משמעות פוליטית פנימית בפרסומה עכשיו של התחזית הדמוגרפית ביהודה, שומרון וחבל עזה ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, איננו אלא חושד בכשרים. הלשכה לסטטיסטיקה פועלת כגוף מקצועי ואובייקטיבי, ופרסום התחזית עכשיו נובע ממועד השלמת העבודה. אין לכך קשר עם הוויכוח הפוליטי המתנהל עתה על ועידה בינלאומית ומו"מ לשלום.

התחזית עצמה ראויה לקריאה קפדנית ובחינה מדוקדקת. בסוף שנת 1985 נאמדת האוכלוסיה הערבית ביהודה, שומרון וחבל עזה ב-1.34 מיליון נפש. האומדן לשמונת האלפים מבוסס על הנחות שונות לגבי ההתפתחות הצפויה. הגידול בע בין 2.2 אחוזים ל־3.5 אחוזים לשנה, ובהתאם לכך צופה התחזית כי מספר התושבים הללו יגיע בשנת 2002 ל־1.9 מיליון נפש עד 2.4 מיליון נפש.

התחזית האמורה מניחה, כי תחול ירידה בפריון הכולל (מספר הילדים הממוצע שאישה צפויה ללדת): ביהודה ושומרון מ־6.5 לידות לאישה בשנים 1983—87 ל־5 לידות לאישה בשנים 1998—2002; לגבי חבל עזה הונח, כי הפריון ירד מ־7.2 לידות ל־5.7 לידות. במקביל תחול ירידה בתמותה ותוחלת החיים תעלה מ־63 שנה ל־69 שנה. ההבדלים הגדולים היוצרים את המירווחים שבתחזית נוגעים למאזן ההגירה, וכאן הובאו שלוש הנחות שונות: א) בשני האזורים מספר התושבים היוצאים יהיה שווה למספר התושבים הנכנסים, מה שקרוי „מאזן הגירה אפס"; ב) מספר היוצאים יהיה גדול ממספר הנכנסים כדי שיעור שנתי של 8 לאלף ביהודה ושומרון ו־6.5 לאלף נפש בחבל עזה, בדומה למה שאירע בפועל בשנים האחרונות; ג) ההפרש בין מספר היוצאים והנכנסים יהיה בשיעור שלילי של 10 לאלף באוכלוסיה בשני האזורים, היינו יותר נכנסים מאשר יוצאים.

בלכתחילה אין מקום להנחה השלישית שבתחזית, אלא אם כן השלטונות בישראל יצאו מכליהם כדי ליצור תנאי בו־זמן תריגים לאוכלוסיה, נטיות שהסתמנו בעבר כדי פעם.

התחזיות האמורות אינן מלהיבות כלל. אבל חשוב להכיר אותן. אפשר להשפיע עליהן בכיוון כלפי מטה. במקביל אפשר להשפיע על הצד האחר — בגידול האוכלוסיה היהודית.

לא צריך לטאטא את התחזית אל מתחת השטיח. צריך לקרוא את המפה הדמוגרפית היטב ולהסיק ממנה מסקנות מעשיות. היא איננה צריכה לשדרת את המגמה האומללה בערך כך, ולכן יש למהר במבירות הכללית של יהודה, שומרון וחבל עזה. תלוי אך ורק בנו בכלל את מעשינו.

הרבנות הראשית לישראל

ועדת שמיטה

אוצרות בתי דין: פירות גולן
גוש עציון
דרום הר חברון
ישובי פא"י
ישובי מטה בנימין

הודעה ובשורה לציבור

הרינו להודיע כי ברשות אוצרות בית הדין נמצאים פירות קיץ מסוגים שונים (דובדבן, גודגדן, שזיף, אפרסק, נקטרינה, מישמש ותפוחי עץ), אשר מקורם מישובים אשר שומרים שמיטה כהלכתה, לא מכרו את אדמותיהם ונמנעו מעיבודים האסורים.
כל העיבודים במטעים וכל דרך השווק נעשים עפ"י הוראת בתי הדין.
הפירות יופיעו ברשתות השווק באריזות מסומנות ע"י אוצר בית-הדין כאשר המוכרים הינם שליחי בית הדין.
כל המשתמש בפירות אלו מחזק בכך שומרי שמיטה כהלכתה ומקיים מצות עשה (ולדעת הרמב"ן) של אכילת פירות שביעית.

רבנויות ומועצות אשר מעוניינות בפרטים נוספים לגבי אפשרות הפצה וקבלת פירות אלו יפנו אל:
אורי מאיר, טל': 057—941115 — בית, 051—47233 — עבודה.
מנחם ברזים — מכור 1423 / 08—948117
דני רוזנשטיין — פירות גולן, 08—961988/9.

סיכומו של שבוע

ממשלה בין אי-אימון ומארבים

ממשלת האחדות הלאומית חלפה השבוע על עוד משוכה שאיימה על המשך קיומה: „המערך" החליט ברגע האחרון, לא להצביע להצעות אי-האימון שהגישו סיעות האופוזיציה.

המארב הפרלמנטרי שניסה „המערך" להציב ל„ליכוד", תוך ניצול עובדת היעדרם של כמה חכ"ים מהארץ לא הביא בסופו של דבר להפלת הממשלה. אף שמבחינה אריתמטית יכול היה להיווצר רוב התומך בהצעות אי-האימון, החליט „המערך" ברגע האחרון, כי הפלת הממשלה באמצעות מארב פרלמנטרי לא תשרת את האינטרסים שלו. וזאת בעיקר מכיוון שהגיע למסקנה כי בנסיבות אלה יוכל „הליכוד" להקים ממשלה צרה, בלא שיתופו של „המערך".

אך דחיית הצעות אי-האימון לא העבירה את הממשלה ליכולת תפקוד מינימאלית. ההתנגשויות וההתנצחויות בין שתי המפלגות הגדולות נמשכות וכל אחת מנסה להכשיל את יריבתה. חילופי הדברים הקשים שהיו שלשום בישיבת הכנסת בין מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, לבין כמה חכ"ים מ„הליכוד" הם בבואה למערכת היחסים המעורערת בין שתי המפלגות הגדולות.

עכשיו הוצת בין „המערך" ו„הליכוד" לא רק נושא הוועידה הבינלאומית. השותפות בין שתי המפלגות היא בערבון מוגבל מאוד, והיא עומדת בסימן חוסר-אימון כמעט מוחלט. עתה עומדת על הפרק המחלוקת ביניהן על שובו של הרב יצחק פרץ לממשלה. מהר-מהרתיים יעלה בוודאי נושא אחר. השאלה היא, אם ישכילו שתי המפלגות הגדולות למצוא דרך, מעבר לשיקולים של יוקרה, כיצד לאפשר את המשך תפקודה של הממשלה, כל עוד היא קיימת. המצב הנוכחי אינו יכול להימשך לאורך זמן.

ב. ש. נגה

פרישת „שינוי"

פרישתו של שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, מן הממשלה לא עוררה עניין רב בקהילה הפוליטית בכנסת ובממשלה.

האיש היה נתון כל הזמן בלחצים מצד חבריו לסיעה, לפרוש מן הממשלה. עשה זאת קודם חברו וירשובסקי, שרגיל לפעול בתוך אופוזיציה גם כשסיעתו בקואליציה. לעומתו, הח"כ זיידן עטשה לחץ כל הזמן שלא לפרוש. רשמית הוא טוען, שעליו להגן על האינטרסים של הדרוזים. באופן בלתי רשמי, הוא חושש מפני הבחירות הבאות, בהיותו במקום שלישי ברשימה, אין לו סיכוי להיבחר פעם נוספת על ידי „שינוי".

המפתח לבחירות הבאות אינו נמצא בידי רובינשטיין. הוא נמצא בידי סיעות אחרות. רובינשטיין הצהיר, כי מה שדחף אותו מן הממשלה החוצה הוא התרגיל של הליכוד לפנות לרב עובדיה יוסף ולסיעת ש"ס ולהציע הסכם בעניין רישום גרים. אך מה שבאמת הפחיד אותו הוא החשש שמא ימצא את עצמו במצב לא נעים, כאשר מפלגת העבודה עוזבת את הממשלה והוא נגרר אחריה ברגע האחרון. לכן הקדים רפואה למכה. עזב את הממשלה לפני שהמערך יחליט לעזוב.

הדר רובינשטיין אמנם מייצג סיעה בת שלושה חברים, אך היה לו ברור שאין מאחוריו סיעה כזו. מטרת הפרישה היא לפיכך גם לשקם מחדש את כסאו ואת סיעתו. קולות שונים מחברי סיעה זו מובטחים למערך כאשר יעלה בכנסת הצעה להקדים את הבחירות, לכן אין זה משנה אם „שינוי" נמצאת בתוך הממשלה או מחוצה לה.

בתוך שר התקשורת ניסה להיות מקורי, לא שגרתי, להעלות הצעות חדשות, רעיונות של קידמה, כמו הערוץ השני בטלוויזיה. הצעת החוק נתקעה בוועדת החוקה לקריאה שנייה ו' אינה מתקדמת. בינתיים משדר הערוץ השני בשיתוף פעולה עם רשות השידור. ספק אם הצעת החוק שתצא מן הועדה תהיה שווה למה שהשר רובינשטיין התכוון ליצור.

„שינוי" היא שריד של ד"ש. מי זוכר כיום את ד"ש? יתכן שאין ל„שינוי" מה לבשר עוד, לכן מתנהלים דיונים לאיחוד הכוחות הליברליים. רובינשטיין צריך לשקם מחדש את סיעתו שהתפוררה. ייתכן שמבחוץ יוכל לעשות זאת יותר מאשר מבפנים.

י. א.

„עמד" עולה למירון...

כבכל שנה יד נעלמה הם הולו להביע מכל קצווי הארץ, חוגגי מירון, ללא יד מארגנת, על פי משאלת הלב, הם באו ליטול חלק בהילולה ולשאת תפילה ליד קברו של התנא האלוקי, לשפוך צקון-לחש במעגלי החוגגים. גם ואמצים כבר שלוש, באו, כמסורת השנים לתספורת ה„חאלאקה" הראשונה.

דומה כי בהתכנסות לא היה כל שינוי, רק הוות המקום שונתה עד לבלי הכר כמעט. את השטח האירו מאות נקודות אור חדשות, שהוצבו במקום על ידי המחלקה למקומות הקדושים במשרד הדתות, בראשותו של משה זליקוביץ. תנאי הגישה לאתר שופרו, נוספו ברזי מים, שופרו השירותים, ועל גג ההדלקה נבנה גג חדש מקומע אבני שיש. הכבירו שטחי חנייה גדולים במבואות הדרומיים והצפוניים של מירון, משם עלו החוגגים על אוטובוסים שנסעו לאתר.

אל מירון הגיעו גם קבוצות מאורגנות. אוהלים גדולים נפרשו על ידי עובדי מפעלי ים המלח, התעשייה הצבאית, ועוד מקומות עבודה שארגנו ביקור במקום. אך דומה כי השנה צלחה במיוחד ההיערכות של המחלקה לתרבות של התנועה, בראשותו של משה חגיא, איש צפת, שיזם את חידוש העליה המסורתית לאתר בירייה, שם, בדרך למירון, התרכזו אלפי החוגגים מבין חברי התנועה ואוהדיה, שבאו מכל הסניפים בארץ, כדי ליטול חלק בעצרת הגדולה שעמדה בסימן „הצדעה לגליל העליון". ראשי התנועה ושליחיה במוסדות הנבחרים נשאו דברי תורה וברכה ויחד עם האנשים אצר על הירידה הזיכרה הפכה עצרת זו להיפגן אדיר של נאמני תורה ועבודה.

דומה, כי ראויה עצרת זו להיערך מדי כל שנה, שכן יש בה כדי לאחד פעילים ולהעניק תחושה לחברים, כי התנועה נמצאת בדרך הנכונה של התארגנות והתרגנות מחודשת שביטוי לכך נתנה ההתכנסות בבירית, במסגרת אירועי ל"ג בעומר.

חיים פיקרש

בן-גוריון וחכמת הפשרה

בתכנית הראשונה בסידרה הטלוויזיונית על בן-גוריון במלחמה, נעשה עוול לבן-גוריון ושילוף משפטיהו של עקרון ה„סטאטוס קוו" בתחום עניני הדת במדינה.

נתעלם ברגע מהערות עוקצניות, ארסיות ואנטי-דתיות, שכותב התכנית שם בפיו של חיים יבין, כמו: „הציבור החילוני גילה אדישות נוכח החלטת הסטאטוס קוו"; „ההמונים לא נלחמו על זכותם" לנסוע דווקא בשבת; הרוב הדומם נהג בלא מאבק, לא עמד על הנסיעה לאוטובוסים בשבת; ההמונים „לא יצאו לרחובות" נגד אותו הסכם, ועוד.

נתעלם גם מכך שבניצחה של התנשאות וציון לשבח סיפר מגיש התכנית על חברי קיבוץ הראל וצובה, שהתנפלו באלות על צעירים חרדים שידו אבנים על מחללי שבת.

דוד בן-גוריון

נתעלם גם מכך שקופה חלקו של השר משה שפירא, שעמו דן בן-גוריון באריכות בשיחות ישירות, בישיבות ממשלה ובחליפת מכתבים בנושא זה של אחדות האומה.

נזכיר כאן מכתב אחד בלבד, והוא מכתב פרידה ששיגר השר משה שפירא לבן-גוריון, בכ"ה באייר תש"ל, 3 ביוני 1970, למחרת היום שבו פרש ב. ג. מן הכנסת:

„איש יקר.

כהעתונות נודע לי על פרישתך מחברות הכנסת אשר היית בין מייסדיה ומכונניה.

לצערי לא הייתי בכנסת ביום פרישתך, ומשום כך נבצר ממני להיפרד ממך. קשה על עם ישראל ועלי פרידתך מבית המחוקקים. גם אם לא הירבת לאחרונה להשתתף בישיבות הכנסת, הרי עצם נוכחותך ורוחך שימשו מקור השראה לכל חברי הבית.

במשך שנות קיומה של הכנסת הנחת את אבני היסוד להליכותיה. בתקופה זו יצקת את אשיות המדינה בישראל, שהם בבחינת נכסי צאן ברזל לדורות הבאים. אם כי לא פעם נתגלו בינינו חילוקי דעות, שלבשו לעתים אופי של פולמוס חריף, הרי שיריבות זו היתה תמיד מכובדת ועניינית.

תוצפות המעש והחברות הארוכה שבינינו לא ימושו ממני עד עולם.

הריני מברך אותך בבריות גופא ונהורא מעליא. כי יתן ועוד רבות בשנים תמשיך להשפיע מפרי נסיונך ותבונתך ומרוחך היוצרת על המדינה וכלל אזרחיה"

בכבוד רב

(—) ח. מ. שפירא

בן גוריון השיב לו במכתב כדלהלן:

שדה בוקר, 12.6.70

„ח. מ. שפירא יקר —

ממכתבך אני לומד ששבת לבריאותך, אם כי עדיין אנו חלוקים בדעותינו בעניינים שונים — אני בטוח שבשאלות יסוד אנו תמימי דעה.

שתי העדויות הקרובות יהיו לדעתי המכריעות בעתידנו. אבל ידיעת העבר, ידיעת הדברים הטובים והרעים שעשינו ישפיעו הרבה על גורלנו, אם כי אני יודע הסכנות החמורות הצפויות לנו אינני לגמרי מיואש, כי אני בטוח שיש ביכולתנו להתגבר, אם נהיה עם כפי שרצה משה רבנו ונביאי הכתב. אני יודע כי חז"ל תלמידיהם ומפרשיהם עשו גדולות לשמור על קיומנו ועצם הוויתנו הרוחנית בתנאים ששום עם אחר לא יכול היה להתקיים בו, אבל אחרי המהפכה הצרפתית וכל תוצאותיה, החירויות הגליליות, עלינו לשוב לתורת נביאי הכתב. ישעיהו ביטא זאת בחמש מלים: „ואתנך לברית עם לאור גויים" (ישעיהו מ"ב, 6). שני הדברים האלה גם יחד: „ברית עם" ו„לאור גויים"! יש ביכולתנו להיות כאלה. הנרצה? היה בריא ושלם.

בידידות עמוקה

(—) ד. בן גוריון

העוול שנגרם לבן גוריון, ורננה בתו נתנה יד לזה, הוא גם בכך, שפעמים מספר באותה תכנית הודגש שב. ג. לא היה דתי, וכי נשא את אשתו בנישואין אזרחיים.

כותבי התכנית התעלמו, ובכוונה תחילה, מגישתו הנבונה של ב. ג. להעדיף חכמת הפשרה, ובלבד שתישאר ההבנה בין חלקי העם, בייחוד בין דתיים ללא דתיים. כל שקורא בכתביו ייווכח עד כמה העדיף את חכמת הפשרה ותבונת ההסכמים עם הציבור הדתי, ולא גישה פסולה של „עליהום" שכמה מפעילי המערך כיום מסגלים להם, תוך תחרות עם האנטי-דתיים שבמפ"ם-ר"צ-שינוי ודומיהם.

ב. ג. הכיר והוקיר את מחנה הציונות הדתית, את המזרחי והפועל המזרחי ובמיוחד את הקיבוץ הדתי.

חיים משה שפירא

על כן נתן יד לעיקרון ה„סטאטוס קוו" בנושאים הדתיים. חכמת הפשרה בלטה במיוחד משהתעוררה בעיית „מיהו יהודי". שלא כפעילי המערך כיום, לא נחפז להפעיל רוב בכנסת נגד תיקון המצב. הוא פנה לחכמי ישראל וביקש חוות דעתם. כולם (פרט לחמישה מתוך ארבעים וחמישה) השיבו, שבעניין כה יסודי חייבים לנהוג לפי ההלכה, וב. ג. קיבל זאת. התכנית הטלוויזיונית, לא הציגה תמונה כנה ואמיתית בנושא הדת במדינה וגישתו של ב. ג. בעניין, גישה נבונה ונכונה של חכמת הפשרה, שהיא בסיסה האמיתי של עיקרון ה„סטאטוס קוו".

יונה כהן

שיפור גם בתעסוקה

אווירת שביעות רצון של הפריס במשק, היא ניזונה מהתנאים בשטח: יציבה במחירים ובמטבע, נאות בצריכה. השבוע התבשרנו על גורם נוסף: שיפור בתעסוקה.

שיעור הבלתי מועסקים הוסיף לרדת. בינואר—מרס השנה, הוא הגיע ל־5.7 אחוזים מכוח האדם — לעומת 6.5 אחוזים באוקטובר—דצמבר 1986.

יש רק חוסר סימטריה: הטוב הזה בא עלינו על חשבון גרעון גדל והולך במאזן המסחרי, אשר אותו אנחנו מממנים מסיוע חוץ. בקיצור, „הדוד סם" משלם.

ד.

השבוע בקו מעט יק

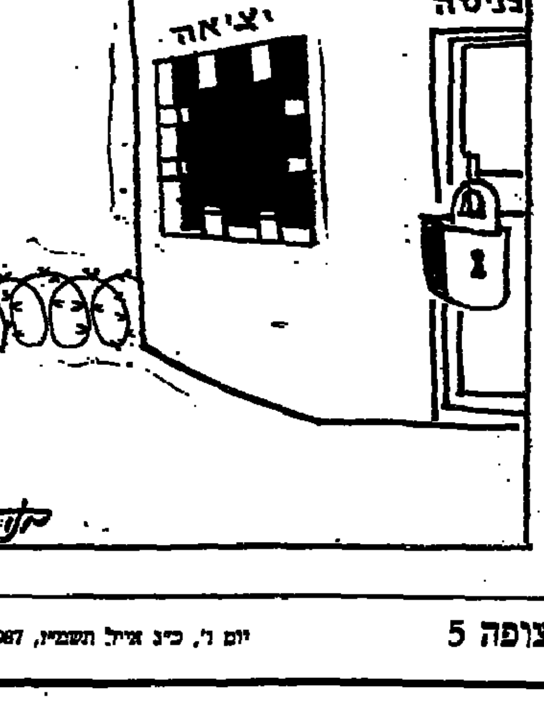

עט לשחוק

מיד עם שובו לארץ לאחר ביקור בארה"ב, החל שמעון פרס במאמצים קדחתניים לשכנע את הסיעות הדתיות שיביאו לסופה של הממשלה ולהקדמת הבחירות. אך גם אם מאמציו ישאו פרי, הרי שמחכה לו דרך ארוכה עד להשגת השלטון וזו עוד, כאמור, רק ההקדמה.

★ • ★

הוויכוח בעניין האפליה בשכר הלימוד באוניברסיטאות מתמקד פחות במישור המעשי, דהיינו בשאלה מאין ישיג הערבי את הכסף — ויותר במישור העקרוני. וכך התברר השבוע כי יותר מהסטודנטים המופלים רעבים ללחם, הם רעבים לפת.

★ • ★

מהי אפליה:

היהודי מתגייס לצבא, עובר תחקיר בטחוני ורק אז זוכה לקבל סיווג".

הערבי „מתגייס" לאוניברסיטה ומיד מקבל „סיווג".

★ • ★

נשיא אוסטריה, קורט ולדהיים, הודה בנאום דרמאטי לאומה כי הסתיר את עברו הנאצי ולראשונה היכה על חטאיו מימי מלחמת העולם. העונש שנקטה נגדו ארה"ב הוכח כיעיל ולאחר שנחסם מעברו, החליט כי ייחשפו גם הפרטים מעברו.

אילן בומבך

*

עיטורי סופרים וספרים

*

ענק בהלכה ובמחשבה

רבנו יעקב לורברבום מליסא בעל ,חוות דעת׳ ו,נתיבות המשפט׳ 155 שנה לפטירתו. כ"ה אייר תקצ"ב

מאת אברהם אביגד

שנת תקיל הפיד ובורב אבלה על פטירתו בדמי ימיו של לבה ר׳ יעקב משה, נכד ה,חתם צבי״ (ר׳ צבי אשכנזי), וכבוד אלמנתו עסוקה בגדי אלמנותה ילדה בן וקראו לו יעקב על שם אביו.

אמו לא יכלה לשאת את אסונה וכעבור זמן קצר נפטרה אף היא. הילד הועבר לידי קרובו, הרב יוסף תאומים, רבה של בורשטין, שיגדלו וילמדו תורה עד גיל הבר מצוה, אחרי כן עבר לישיבתו של הגאון ר׳ משולם איגרא בטיסמניץ, שבה למדו וגדלו בתורה גדולי הדור ההוא, ר׳ מרדכי בנט, ר׳ ברוך פרנקל תאומים בעל ,ברוך טעם״, ועוד. הגאון ר׳ משולם איגרא, שעבר אח״כ לפרסבורג, העריך מאוד את ר׳ יעקב והשבו לתלמיד־חבר, וחידדו זה את זה בתורה. ר׳ יעקב מעיד על עצמו, שכל ימיו של ר׳ משולם הוא לא הוציא ספר מתחת ידו מבלי שיעבור ביקורתו של ר׳ משולם.

רבנותו בקאלוש

בשנת תקנ״א נתקבל לרב בעיר קאלוש אשר בגליציה המזרחית. (רבים מכותבי תולדות הרב כאן החליפו עיר זו באדים, עירו של ר׳ בנימין הכהן רפופורט, אחיו של ר׳ חיים הכהן רפופורט, הרב מלבוב — בקאלוש אשר בפולין, עירו של ה,מגן אברהם״). בה גדל והתפרסם בישיבתו; בה הוציא את ספרו הראשון ,חוות דעת״ על יורה דעה, בעילום שם. בהקדמה לספרו זה הוא כותב בענוות: ,איזה חכם הלומד מכל אדם״ ולא רק מגדול ממנו אלא גם מקטן ממנו. ולכן נקרא הלומד ,תלמיד חכם״, שיודע שעליו ללמוד מכל אדם. וקורא את הספר ,חוות דעת״, שאני רק מחוה דעה ואיני אומר ,קבלו דעתי״ ועל פתגמו של ר׳ צדקיה הרופא, בעל ,שבלי הלקט״, שננס על גבי הענק צופה יותר רחוק מהענק, משום שהוא גבוה ממנו — הוא מוסיף: זה אמור רק אם הננס הוא בעל ראייה חדה, אך בעל ראייה חלשה גם כשלמעלה אינו רואה היטב. גם למעלה היא רק ננס ואינו זוכה ביותר הראייה על גבם לכושר וחוקי הראייה של ענק, אפילו שהוא רוכב על הענק.

גדול הדור

ר׳ יעקב חי בתקופה של דור דעה, ענקי הרוח בתורת ישראל, ר׳ עקיבא איגר, ר׳ משה סופר ה,חתם סופר״, ר׳ מרדכי בנט, ר׳ יעקב אורבשטיין בעל ,ישועות יעקב״, ועוד. וכאשר רק הוציא את ספריו נתקבלו בבתי המדרש ונעשו אבני יסוד בהלכה, אשר כל לומד אותם ובקיא בהם נקרא תלמיד חכם וגדול בתורה. את ספרו הראשון ,חוות דעת״ על יורה דעה הדפיס בשנת תקנ״ח. ואת ספרו ,נתיבות המשפט על שולחן ערוך חושן משפט חלק א׳ בשנת תקס״ט, ובתקעי״ו על חושן חלק ב׳, שבו היא משיב השגות על ספר ,קצות החושן״ של הגאון ר׳ אריה הלר. וכאשר ר׳ אריה היבר קונטרס מיוחד ,משובב נתיבות״ לענות על השגות אלה, חיבר ר׳ יעקב מהדורה ב׳ לספרו, שבה הוא נוכח את נכונות דבריו הראשונים.

על ספריו אלו הניחו הגהות הגאון ר׳ עקיבא איגר והגאון ר׳ ברוך פרנקל תאומים בעל ,ברוך טעם״.

רבנותו בליסא

עם פרסומו הרב והתפרצה בעולם התורני קמו עליו בעירו קאלוש בעלי מריבה, והוא עזב את עירו. בתקס״ט נתקבל לרב בעיר ליסא שבמחוז פוזנא, שהיתה אז קהילה גדולה וחשובה. בשנת תקס״ג בעת חלוקת פולניה הועברה העיר לשלטון פרוסיה. בני הקהילה הוציאו לאור את ספרו ,נתיבות המשפט״, והם כותבים, שעירם היתה שנים בלי רב ,וקיבלו אותו לתורה ולמתנך דרכם ביושרים למען ישובו ויקראו בשם ה׳ דור אשר אבדו דרך ועקבות אבותם עוזבים״. הרב הקים בה ישיבה גדולה, שהוציאה מתוכה רבנים גדולי תורה: ר׳ צבי הירש פלישר, ר׳ אליהו גוטמכר מגריידיץ, ר׳ שרגא פייבל דנציגר, אבי שושלת חסידות אלכסנדר, ועוד. בליסא ישב בכבוד רב עד שנת תקפ״ב, ור׳ נפתלי צבי הירש חכמביץ, תלמידו וקרובו, הוציא את ספרו ,אמרי יושר״ על חמש מגילות, והוא כותב, ,ויהי אך יצא מבית הדפוס, נפוצו על פני כל הארץ כי יצאו כאשר היה בכל ספריו המופלאים בצדם בכפר נבלעו״.

עם משפחתו ליברבוים — צץ דפנה, שמו נאה לו. כל הדברים שיש בעץ הדפנה זה היו בו.

א. תבלין לבשם את האוכל — דבריו מבשמים את דבר ההלכה. ב. גדר והגינה, כלשון רש״י ז״ל שנדה גאון, שבחוקים בהם מחיצת קבים שלא הדחה אותה היתה. כל ימיו היו לוחם למלחמה בר רוח ,ההשכלה״ שהשתיקה יהדות את יהדות אשר כנה. ג. זר דפנה — סמל כבונת בראש הלוחמים להבת התורה.

חזרתו לקאלוש

בשנת תקפ״א עזב את עירו ליסא וחזר לקאלוש, עיר מגוריו הראשונה, ומבני ליסא, אשר העריצוהו מאוד וביקשו כי יישאר בעירם, הוא גילה להם את סוד עזיבתו. ,טעם כמוס״ — אמר להם. הסיבה היתה, מפני שהושש שצאצאיו לא יוכלו לעמוד בעיר זו בפני ההשכלה וההתבוללות. ואכן בדור שלאחריו חדר האור של יהודי הבל פתון בנחשו בריח זה. בביאו לקאלוש בפעם הזאת ביבדוהו אנשי העיר, והוא בהיותו אז בעל אמצעים יסד בכספו את בית הכנסת בעיר, ועליו התנוסס עד הוציאה להם ,הנר עיזים הוא ליעקב כבוד רבנו בעל ה,חוות דעת״ ו,נתיבות המשפט״ ושאר ספריו״. אך כעבור שנתיים שוב התעוררו בעלי זולים וריב איתו, והוא עזב שנית את עירו ועבר לסטרי הקרובה, ובה כיהן שנתיים שנים עד פטירתו ביום כ״ה אייר תקצ״ב. בני סטרי כיבדוהו מאוד בחייו ובמותו! בשנת תרצ״ב, במלאת מאה שנים לפטירתו, ערכו הילולא רבתי לכבודו.

ספריו הרבים

ברבי חייו הכירו אותו כענק הלכה עפ״י ספריו הרבים: חוות דעת, נתיבות המשפט, בית יעקב, המילואים, ,דרך החיים״, ועוד. אך אחרי פטירתו ראו את גדולתו והיותו ענק במחשבת ישראל ובמוסר.

קרובו ומוציא לאור את ספריו, ר׳ נפתלי צבי, זכר, שר׳ יעקב חיבר חיבור על התורה, אך לא היה מסודר וערוך להדפסה, בגלל עוסקו בעירותו בקהילת ליסא. אך ר׳ יעקב פקד עליו להוציאו לאור. אחרי פטירת הרב נודע לו שהכתבים כפזורים ונמצאים בידי יורשי הרב, הוא קנה מהם את הכתבים, אסף אותם והוציאם לאור בשם ,נחלת יעקב״. הספר כולל מאמרים על פרשיות השבוע, חידושי אגדות, דרשות ושאלות ותשובות, בהדהלתי צוואה שכתב לבניו.

הצוואה הזאת שכתב ,למען יישאר לבניו אחריו ההנהגה הנוגעים לירואת השם״ היא בעלת ערך עצום בההוויית דרך התורה והמוסר בחיים, וגדול הציווי לצאצאיהם ללמוד אותה וללכת בדרכה.

בין השאר הוא מצווה: א. לקבוע כל יום שיעור במקרא ומשנה וסימן בשולחן ערוך אורח חיים. ב. דברי אורח מזדמנים לאדם בשעה שאי אפשר לו לעיין בספרים, ללימוד פעם אחת אי״א לזכור, כי ללמוד התהילים כדי להבין מה שאומרים, לפחות ב׳ פרקים בכל יום. ג. לכוון בתפילה פירוש המילים. ד. להתרחק מגאוה. לקבוע שעה למחשבה איך להיר נצל ממנה. ה. לא להיות קמצנים בעשיית מצוות. ו. לקבל ייסורים באהבה. ז. ללמוד כל יום שיעור בספרי המוסר. (הקדים בזה את תנועת המוסר) ח. להיזהר בלשון הרעה, גם על עושי בעשים רעים, שגדול עוון לשהדר מבשוא. ט. להיזהר בדיני ממונות. אם יהיה ספק בדיני ממון, יש לשאול שאלת חכם ״יא לדין לעצמו להקל בדבר. י. לימוד דיני ריבית בקטנותו כדי להבאיש ריביה בגפטיהינו, שלא ביטול בה, יא. לבריח בעבירה בדין עם כל אדם, לייחל על הכל ולא להדיין.

בסוף הוא מבקש מבניו להדפיס את כתביו, ואם ימצאו דבריו תדבר מה לא יראוה בעיניהם, אל להם לבחוק איתו, אלא רק לבחור להדפיס כה שיכוב בעיניהם.

אך בריאה שבחייה הכתובים משחורים. בשתיהם בבר נם דברים שקשה לומר שבתחה, ודו יצא. אך שבשבטי דברים בהשקפה שבהם היו דבלים בהירבבה.

בפתיחה לספרו זה הוא מבאר את שליש הברכות שאנו מברכים בבוקר בברכות התורה. הברכה הראשונה ,אשר קדשנו במצוותיו וציונו לעסוק בדברי תורה״, המצוה היא הלימוד עצמו. בני אינם מצווים ללמוד גם את טעם המצווה של עצמו. הברכה השנייה ,והמלמד תורה לעמו ישראל״, סגולית התורה אינה מושגת בבבל אנשי בבלי סגולה כי רוח מרום להבינה. הברכה השלישית ,נותן התורה״, התורה ניתנה לנו להורות כפי דעתנו, כפי שאמר הרין על האגדה התלמודית בבא מציעא (פ״ו) : ספק בנעים הקב״ה אומר טהור, ומתיבתא דרקיע אמרו טמא, אמרו מי יפסוק? — רבה בר נחמני — איך אמרו הם טמא אם הקב״ה אמר טהור. אלא הוא אומר התורה ניתנה לישראל שידונו על פי הוראת שכלם. זה שאנו מברכים נותן לנו את התורה.

רוח נבואה

בפתיחת ספרו ,נחלת יעקב״ כותב פירוש מקורי לדברי רש״י הראשונים על התורה. דבריו הם אקטואליים כיום בעת אשר בני קיבוצים, ויש שני על יורי הארץ, מתגוררים ביישובי יהודה ושומרון בירושלים ובעזה, ,אין לכם זכות באדמה הזאת, אתם גוזלים אדמה ערבית״. דבריו הם תשובה להם.

רש״י מתחיל את פירושו לתורה, בראשית: אמר ר׳ יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה, ומה טעם פתח בבראשית? משום ,כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים״. שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, אומרים להם כל הארץ של הקב״ה. הוא בראה ונתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו. ר׳ היא שיאל: מבה נפשך, אם יאמינו בה׳ הרי היתה. יאמינו בלי התחלה זו, ואם לא יאמינו, גם עתה לא יאמינו. והוא עונה: חלוקי האמונה בבני ישראל כבגויים בפי רש״י ,אומות העולם״, כבר ,הבוטן ואחית העולם מגנים את ישראל״ — ואם בני ישראל אלו יצלחו ליסטים אתם שכבשתם ארץ העמים ויבואו אתם ולוקחים אותה כאשר ליסטים. לכן התחילה התורה בבראשית להורות כי פועל כח מעשיו, ואם יאמינו בבורא עולם, יתן להם את הארץ בשכר שמירת התורה.

וביחס זו בבאור את חטא המרגלים. כל עיקר הספקם של בני ישראל היה אם הגיע זמן כניסת הארץ להתנהל בה ולאכול מחלב פירותיה. וסימן היה בידם, אם נמוגו כל הארץ ונפל פחד ישראל עליהם עד שלא יקום עוד רוח בהם, כדברי מרגלי יהושע. ואילו היו המרגלים כשרים היו רואים כמו יהושע וכלב שנמוג לב פלישתים עליהם, סר צלם ופחד ישראל בבעיתתם, ונראים בעיני המרגלים כחגבים ובפחד הארץ השמנים היו רואים את שחי בנתך הארץ בשביל ישראל. אך הם הרשיעו דתיקה מהלבתם רצו להביא את העם מלפלות ולהגדל הארץ, ולכן ראו בכל דבר הוכחה שעוד לא הגיע הזמן לעלייה, וכתוצאה מכך ,ויהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם״.

ר׳ יעקב נפטר ביום כ״ה אייר תקצ״ב (בספר תולדות הפוסקים״ נפלה טעות דפוס, כ״ה אדר במקום כ״ה אייר, והלוב מיכהן בספרו ,שרי המאה״ נגרר אחרי טעות זו).

איזו של הרב נקבר לדורות, וכמות אנשי ליסא שכיבדוהו עומדת גם להם לדורות, ששמו של הרב ניתא בפי כל ,ר׳ יעקב מליסא״. על אף שעזב ביסף ימיו את העיר ועבר לקאלוש וסטרי, צדקתם עומדת להם לעד.

זכותו תגן עלינו.

אלעזר שרביט

משירי ירושלים

א. בשוב בך סגולת העדנה

ירקות הענפים יליד אביבנו האחרון
מצמח בגזע עצי הזקן המפלג
בעגול קרקע קלפתו המצמק המסדיק
ככניסה בבקרי יום עם פתיחת החלון
לרחב נהרי אפי ולבבי המענג
בשורת עדות חיה וחדשה גם לך גם לי
מרחקי תקוה לשוב כל סגלת העדנה
לזה פלאי שבהפראה כנפי מבהנה
בא לך וכך ירושלים בת אל־ממד גילי.

גורדי תבול שתקיף בוקעים בך על חרבן
במלה של כל בית ושל כל ארמון נושן
מפריכים שמש כל ספק בהם שבחדוש
כבריחים צל של פקפוק ויאוש.

ב. לשווא ינסו

לשוא ינסו את שכשך להמאיס עלי
כי שכשך זאת היא שמש חי
פותחת קהרי
בדרהורי הנהוגי רעננים
המלוה קקיעותי
בדמהורי גיבה האחרונים
הלקה כי בראית העצמת אברי גופי
בהתעשה מלהיבה את האמרת מעשי.

אמשיך בך שוב לשמוע
בשורת קוצו של ליל
והדוש קיומי בך לחשל.

מאיר בוסאק

העיר העתיקה לאור הירח

בותחת לעפר ואשפה
הם יצאו — תומות אבנים,
עמודים נושאי כותרות
דבירים ותורים — מלאכים
כקפלי כנפים
בפסיעה אשית לאיישמן
סכסאות רצופות אבנים —
אפיקי דומיה.
ירח, כוכבים ונכחם
כסלם יעקב הכחל,
להגליו כפרחים צמאי אור —
לרבות.
ידעתי —
מעברו הכפה בזהב
וכפת הכסף צלובות
בדמי מחשכים;
הם אהו לדמבה ושבע:
הנה בני יהודי העקוד,
ואם זה רצונה, רצון כל —
הנני...
בזהק בתים מהאפל,
ואל לבן הקשת הרחופה
מעל ל,חרבה״ צול ירח
חלונות שחורים תוהים דם.
בין קירות לבנים ושחור צל
רצפה, חלל ריק —
שרידי ארבע הפנות
כמוטות לחפה הכהה,
כמסירת כוכבים כאין סוף.
כיונים בשנת ליל הסערות
על צחור דמכתן — בתי כנסת
הרמב״ן והבן זכאי
בין זכאי ואוחרים —
בין אבנים ועפר
שופר — קרן איל מוריה —
וקול שבן הישישה מחכים
לאריה רבי עלאי —
בן ישי

מחקרים היסטוריים

מאת י. עמוס

ציון, רבעון לחקר תולדות ישראל, שנה נ״א, ד׳, החברה ההיסטורית הישראלית, ירושלים.

המחקרים שבקובץ עוסקים, כרגיל, בפרשיות נבחרות של ההיסטוריה היהודית. נוסף לכך מובאות תגובות למחקרים שפורסמו בקבצים קודמים, הערות והארות ודברי ביקורת על ספרים בנושא תולדות ישראל.

מנחם בן־ששון עוסק ב,מאוויותו של שמואל הכהן בן יוסף, הדומה לאנבטי רוחותו״. הכשל של ,אבנטי רוחותו״ לקח ממדרש תנחומא לפסוק בספר דברים, סוף פרשת כי תצא כ״ה, י״ח, על האמור בתורה ,אשר קרך בדרך״ — ,כאמבטי רותחת שלא היתה בריה יכולה לירד לתוכה״. והנמשל הוא גאוניותו הרבה של רבי שמואל הכהן, ראש ישיבת ארץ ישראל בסוף המאה העשירית.

,גאונות ארץ־ישראל״ — כותב החוקר — ,היתה אחת מארבע הרשויות המרכזיות שהנהיגו את העולם היהודי בראשית ימי הביניים. שלוש הרשויות האחרות היו: ראשות הגולה, גאונות סורא וגאונות פומבדיתא״. לא רק קהילות ישראל הכירו בגאונות ארץ ישראל. אף השלטונות המוסלמיים הכירו בה, והיו נוהגים לאשר את מינויו של הגאון בראש הישיבה. בדרך זו היו כאשרים, כביכול, את המינויים שעשה הגאון מכוח תפקידו. הגאון היה ממנה גם על קהילות ישראל במצרים ובסוריה, והיה מקיים קשרים עם קהילות רבות באגן הים התיכון ובאירופה, ובמיוחד עם ראשי הגולה וגאוני בבל.

הפרשה שנסקרה במאמר במאה העשירית והאחת־עשרה סביב לאישיותו של ר׳ שמואל הכהן, אשר נימנה עם משפחת הכהנים, שהעמידה כמה וכמה גאונים וראשי ישיבות בארץ ישראל. אביו, הגאון הכהן, עימש בחיי אחיו אב־בית־דין ולאחר יותר מילא את מקומו. הפרשה דנה בניסיון להדיחו, שנעשה על ידי גאוני בבל. המעורבים על הנהגתו היו במצרים, והם תיכנו את מינויו של תלמיד חכם במצרים למלא מקומו, הוא ר׳ שמריה בן אלחנן. אלא שר׳ שמריה עצמו לא התלהב לכבוד הגדול שעמד להנחילו, ודווקא הוא תמך בר׳ שמואל הכהן. על יסוד כתבים מן הגניזה בקהיר משחזר מנחם בן־ששון את פרטי המחלוקת, בין המעורבים במחלוקת היו ,זקני רמלה״, שהיתה בימים ההם הקהילה הגדולה והעשירה ביותר בארץ ישראל. וגאוני בבל, שתמכו בר׳ שמואל הכהן. אף השלטונות היו מעורבים בניסיון ההדחה, שכן שני הצדדים פנו אליהם, והמדובר במלך הפאטמי שישב במצרים ובשלטונות המקומיים בארץ ישראל.

הפניות אל השלטון בעניינים יהודיים פנימיים כמו קרו בעבר. ,במהלך המאה הי״א פנו יהודים לשלטונות בבקשה להתערב בפולמוסים יהודיים פנימיים מרמת הקהילה הקטנה ועד לרמת ההנהגה המרכזית — מעשה שקרה. דברים דומים קרו גם בתולדות יהודי מזרח־אירופה.

בסופו של הפולמוס נשאר ר׳ שמואל הכהן על כנו, אך ספיחי הפרשה ליוו שנים רבות את מוסדות ההנהגה היהודית בארץ ישראל במשך המאה הי״א. הנספח למחקר מביא את תצלום מכתבו המקורי של ר׳ שמואל הכהן אל ,הרב והזקנים״ במצרים.

מחקרו של כשה אורפלי עוסק ב,שאלה היהודית בתפיסתו של הנזיר אלונסו די אורופיסה בספרד במחצית המאה הט״ו״. נזיר זה נקט מגמה ,ליבי ראלית״ לגבי האנוסים היהודים, שלא כחבריו הנזירים האחרים, שהיו קיצוניים ביותר בשנאתם האכזרית לאנוסים. כרגיל, יצא גם הוא בשצף קצף נגד עובדי האלילים, המינים והפ־רשים והיהודים, ״סולם ,נידונים לכליון״. אלא שלגבי היהודים הזקה עליו בדיניות הכנסיה הקתולית הרשמית, אשר לפיה אין להרוג את היהודים אלא לדכאם ולהשפילם. כוח סוף עובדת להם זכות העובדה שמייסד הנצרות בא מתוך העם היהודי, אשר עד הופעתו של אותו האיש היה העם הנבחר. הקייתה על הכנסיה יתותה, ואולי היא גם כיום, שבאחרית הימים ימירו היהודים את דתם ויקבלו עליהם את עול מלכות השמים הנוצרית. אבל לגבי האנוסים כסיף הנזיר למדיניות ליברלית. לפי דעתו ,אם אחד מהם (מן האנוסים) מתקלקל או מתפקר (כלומר חוזר לסורו ובקיים את מצוות הדת היהודית) עליו לקבל את הדין ולהיענש — — — אך לעולם אין לסלק את האחרים בשביל כך ולהעניש את כולם״.

הנזיר אורוסיסה הוגע איפוא לקרב את האנוסים, לראות בהם מאמינים דומים לנוצרים האחרים, לא לפגוע בהם לרעה או להעליבם. ויותר מזה: הוא תובע גם לקבל את ה,חוזרים בתשובה״ וי״לקרוא להם בחמלה וברכות״. הוא מרחיק לכת ומציע לאפשר להם ,לקבל כשרות כהונה ומינהל הכנסייה״. נזיר זה השתייך ל,מיסדר הירונימוס הקדוש״, אשר טיפח את רעיון הנצרות האוני־ברסאלית, מתוך אידיאולוגיה מיתנה המתבססת על משנתו של השליח פאולוס, בניגוד למסדר הפראנציסקאנים, שהיה מוקד השנאה הארסית ליהודים ולאנוסים גם יחד. במאבק הרעיוני הזה ניצחו הפראנציסקאנים, שלא סבלו את האנוסים שנתקבלו כחברים למסדר הירונימוס, בפרט לאור שהם גילו שכמה מן הנזירים התייהדו. יוצא שהיה גם ,צדיק״ אחד בסדום הקתולית.

,דימויו של בית ישראל בפולין כמרכז תורה אחרי גזירות ת״ח ות״ט, הוא נושא מחקרו של משה רוסמן. הוא מספר, כי דורשי רשומות ורושמי הכרוניקות פירשו את פורענות ת״ח ות״ט בשתי דרכים, האחת — ראה בה עונש מן השמים על החטאים של יהודי פולין: הלהיטות בריבית, חילול שבת, ביטול חוזרים, ביטול תורה, הלשנה, וכיוצא באלה. הדרך השנייה גרסה, ,שצדיקים נתפסים בעוון הדור ואת אשר יאהב יוכיח״. לפי דעה זו נבחרה קהילת פולין כמסרה לפורענות, משום שהיתה ,יפה נוף משוש כל הארץ״ לתורה ולתעודה, ומשם שיהודי פולין ,זכו״ לעמוד במרכז העם היהודי, כך גם ,זכו״ לשאת בייסורים הקשים.

גם ההיסטוריונים היהודים ציינו את מרכזיותה של יהדות פולין בעולם היהודי. שמעון דובנוב הגדיר את יהדות פולין כ,מטרופולין של היהדות״. וטאלו באריון כתב: ,עד לסוף המאה הט״ז המלוכה הכפולה של פולין–ליטא השיגה את ההגמוניה של היהדות האשכנזית, ולמעשה של יהדות העולם״. דעה זומה היתה גם לפולנים. אחד הסופרים הפולנים בשמה, היה כתב, שיסוד המשיח יתחילו כפולין. לכאן מזמן ממיזבים גבעבו. כדי לקבל את פני המשיח. כך סברו גם חכמי ישראל במשיב. מכמה בין ישראל שיבח את יהדות פולין בזכות המוסדות התורניים שלה, השיפוט האוטונומי היהודי, צוצבות הדימוגרפית והשיבותה הכלכלית. אפילו שבתי צבי התחשב מאוד את יהודי פולין וקירב אליו תלמידי חכמים ורבנים כיצאו משם.

ואין צורך לומר שספריהם של גדולי התורה בפולין היו לספרי היסוד של פוסקי ההלכה. ,גם בתחומי הדרשנות, המוסר, ההגות והקבלה הטביעו חכמי פולין את חותמם על התרבות התורנית של תקופתם״.

גם לאחר האסון הגדול שפקד את יהדות פולין לא כבה גר התורה, ופולין שמרה על המסורת שלה במרכז תורני וקיימה קשרים עם יהדות המערב, אם באמצעות רבנים שיצאו לשם ובחלקם חזרו, כדוגמת רבי משה רבקהש, בעל ,באר הגולה״, ואם באמצעות תלמידי ישיבה ואברכים מן המערב שהגיעו ללמוד בישיבות פולין. כך היתה הפריה הדדית של מזרח אירופה ומערבה לתפארתה של יהדות אשכנז כולה במחצית השנייה של המאה הי״ח באו והחסידות וההשכלה ושינו פנים אחרות ליהדות אשכנז.

שלום בר־אשר מקדיש את מחקרו ל,בתי כנסת פרטיים והורשת תפקידים דתיים (ה,שררה״) בי מארוקו, 1672–1822״. נוסף לבתי כנסת ציבוריים התקיימו במארוקו בתי כנסת פרטיים. שהוקמו בידי משפחות עשירות, וכל ההכנסות שלשלו לכיסם. בנוסף לכך, הם הנהיגו את מנהג ה,שררה״, שהיא הזכות להנחיל תפקידים דתיים לצאצאים. היה עימות בין בתי הכנסת הציבוריים לבין בתי הכנסת הפרטיים. בדרך כלל תמכו חכמי מארוקו בנוהג של העשירים, שנמנו גם עם הזוגים המנהיגים של הקהילות. רובם של הרבנים־הדיינים במארוקו באו מיוצאי ספרד, ואם כי מספרם בכלל האוכלוסייה היה קטן מאוד מרכזי, הרי בין תופסי התורה הגיע לשבעים וחמישה אחוז. היו גם משפחות ספרדיות ששלטו בחברה ובכלכלה ובמוסדות הדין וההוראה, ואחד האמצעים לשליטתם היה נוהג ה,שררה״. היוקר מצטט, פסק של ר׳ יעקב סולדאנו מאמצע המאה הי״ח, שלפיו ,ה,שררה״ היא חזקה ככל החזקות, ומי שהחזיק בה שלוש שנים מורישה לבניו, אפילו שאינם ראויים לשמש בקודש״.

אך היו דגמים שהלקו על הנגידים והגבירים, וסברו, כי שלטון הציבור קודם לכל. ו,אין ספק — מסיים החוקר את מאמרו — ,שתרבות החצרנים, נגידים וסתם עשירים היתה בעיה בכל התקופה. אך עדיין לא נתברר באיזו מידה הפריע הדבר להתפתחות ההלכתית״.

בשבוע הבא ייחנך מאגר עגנון השלם במחשב

במוצאי יום ירושלים, יום שני כ״ז אייר (26 לי מאי), בי״ה אחה״צ, ייערך בבית עגנון בתלפיות טקס חנוכת ,מאגר״ עגנון השלם, במחשב. המאגר מכיל את כל כתבי עגנון המקובצים, בסך הכל עשרים כרכים, ובהם קרוב ל־2.5 מיליון מלים. זהו המאגר הממוחשב הגדול ביותר של סופר עברי כלשהו, ר׳ היחיד בעולם על מכלול יצירתו של סופר, הפרטל בשיטה מקוונת.

מאגר זה הוא אחד הנדבכים של מאגר מדעי ממוחשב של יצירות יסוד ביהדות, המוקם. ההולך עליו המכון למידע ממוחשב ביהדות של הפקולטה למדעי היהדות באוניברסיטת בר־אילן, בראשותו של ד״ר מנחם כהן, ובסיוע המכון לאיחזור מידע של הפקולטה למדעי הטבע, המאגר המקיף עתיד לכלול את כל היצירות הקלאסיות של היהדות לתקופותיה בהקצה מדעית קפדנית, ומאגר עגנון הוא הראשון שלאכתו הסתיימה. האחריות המדעית על כל שלבי הקשתו של מאגר עגנון היתה בידי פרופ׳ ראובן מירקין. חוקר ראשי במכון למידע ממוחשב ביהדות. פרופ׳ זאל ויים, מהמחלקה לספרות עם ישראל וחוקר נודע של עגנון, היה בין יוזמי המאגר, וליווה את הפרוייקט באורח פעיל בשלבי הקמתו.

המאגר מופעל באמצעות תוכנה מחשב לאחזור מידע, יחידה במינה בישראל, ומן המתוחכמות בעולם, שפותחה ע״י המכון לאחזור מידע של אוניברסיטת בר־אילן (מקודם ,פרוייקט השו״ת״). תוכנה זו מאפשרת בדרך מקוונת ואינטראקטיביות לנהל דו־שיח חכם ועשיר ביותר באפשרויותיו עם המחשב.

בטקס תהיה הדגמה צבעונית על גבי מסך ויראה.

קינות תאומות /

מאת נעמי גוטקינד

,ובתום שבע שנים למות הבנים נולדו שנים תאומים /... עד עפר נודה אלוקים / כי עלינו משכב עפר / כי קמנו לחיים / הנה אחותנו היושבת על אבנים / וולדה בעצב נשמותינו השתיים / תאומים נולדו לנו...
(בלפור חקק)

*

...אותו חג ביכורים תשי״א נשא ממנו בכורו / ....ובאו עליו שבע שנות ההסתר / ...ו ובשנת תשי״ח, בכלות שבע השנים. / וטרם חג הי שבועות. / ליל חג הפסח: גאולת בכורים ובנים. / ולבתו הבכורה נולדו שני בני־נפש, תאומים. / לבבו ריצר: כמו ענהו ה׳ בתאומים.
(הרצל חקק)

להרצל ובלפור חקק לא היתה ברירה. המיתוס האישי ניכפה עליהם מיומם הראשון: עם שמות עברי ציונות והיסטוריה. עם מצב של כפילות גופנית ונפשית ואחרי זכייה מחודין ההבטח ה׳ ארצי ואחר־כך גם הצילומי שהפכה אותם לתאומים הזהים המפורסמים ביותר של המדינה — פיתחו השניים את מודעותם העצמית עד לקטבית ההרחק ביותר.

ומודעות עצמית היא הקרקע הפוריה ביותר להולדת הלירית.

הרצל ובלפור חקק הם אכן משוררים. ויש אומרים התאומים הזהים היחידים בעולם שהם גם משוררים. עוד מנהג מפתיע להם — להוציא קובץ שירה תאומים, שניים שניים. כך נהגו בעבר וכך הם נוהגים בימים אלה כאשר ספרו של בלפור, ,אגן פקד הייחסוף״, וספרו של הרצל, ,שעה נשבתה״, יצאו בעת ובעונה אחת.

לפסיכולוגים וחוקרי טבע האדם, לא רק לי מבקרי שירה, מעניקה הכפילות הזו הזדמנות נהדרת לעמוד על מסתרי הנפש האנושית. בשני הספרים — גיבורים זהים, הכבים דומים, גיבורים דומים החוזרים בשמותיהם. הסבתא ורופחה הסבא יצחק, הסבתא כאהרן והסבא מורה, ההורים ה׳ רציחים בידי ואבהים, בגדוד של צדק וסגבודת כפר צנא ויורוכלים של הילדות. הנימה הנפשית דומה — קינה התקופתית, הזכרונות ההומניים דומים — ריח הריחאן ושבע השערים ההרוצים במוכר ופרוזה סבולה בשמן זרוה ושחר ולפת בסימנים והם מתוק — אפילו המיתוסים הנרקסים בשירים אלה משותפים. בראש כולם מיתוס הדודים הרוצחים ש,בתגלגלו״ בשבטות האחים התאומים והביאו מרפא לשבל המשפחתי עם הולדתם — ולבית זאת, אלה משוררים העומדים איש על רגליו ועל הרוחו וע׳ שיריו, שונים זה מזה.

אצל הרצל — הדימוי הפיוטי המוקד בדודים האגדתיים כורי ואברהם. בלפור כולו קריאה גדולה על ההורים ההבכים השכולים. אצל הרצל — הרגשות אסירים בכף של איפוק מודע, אצל בלפור — הם מתפרצים קדימה כסוסים שהצליפו בהם במגלב חסר רחמים. הרצל — לידיקה לירית, בלפור — ליריקה אפית וח״ל שפסקו כי אחד בסודות הבריאה הוא שאין שני בני אדם דומים בכל — ודעי מה שאכהיה, וזאת, לפרות שבעת שני הדי עם הנגנים — כשאחד פתח בכיבמם העיני סיים אותו, כאילו קוראים הם איש את מחשבותיו של רעהו.

שלושים שנה התמידו הרצל ובלפור חקק עם הנטל של השכות יגעל תאומותם הזהה. לא רק התמידו — אפילו הפניכו, עד כי לילדיהם נתנו גם כן שמות שלא על להיות עמם. הרצל העניק לשלושת בניו שמות מהקבלה: ליהודי צנה, לתיה עוז ולרוזב — בכה, ואשר התאום בלפור, שבם לו שלושה בנים (וכי אפשר אחרת ?...) הראשון נקרא יהלאור־אורי, השני גריצי־יגוזי, והשלישי אבירי־אבוזה.

שואת יהודי בבל

האמרו — די ברקע כזה כדי לפרנס שורה ספרית למשך מאה ועשרים שנה לפחות. אך לא כן רצה הגורל. לפני עשר שנים בדיוק, בשנת 1977, יצא ספר בשם ,גולים וגאולים״ שתיאר את פרעות השי״א בבגדד. כשקראו בספר — מצאו בו פרק על רצח שני אחיה הבכורים של אימם, פרשה שלא ידעו עליה דבר.

מועתבים ואחוזי סקרנות החלו התאומים לי ראיין, לחקור ולבלוש אחר העבר המשפחתי. בלי רצון, מובצם במהאה, סיפור סיפור, גילו להם הדירים את שקרה. כמו ניצולי שואת אירופה שגידלו את הדור השני חפים מידע הזוועות (למה להטיל על סבלנו על נפש הילדים הרכה?) כך גם עזרא ועדיה, הורי התאומים והסבא יצחק הסבתא גיפתה העלימו מן השניים את הטרגדיה המשפחתית, את העובדה שבנים אחדי של חג השבועות נרצחו להיהם כרחובות בגדד ומשותיהם לא נבצאו, גם לקבר ישראל לא הובאו ורק עד ראייה אחד (במקרה הוא דודו של המשורר יואב חייק בפית) ראה וסיפר מה שאירע להם.

שואת יהדות בבל מכנים השניים את הפוגרום הנקבע מדם שערכו הפשיסטים העיראקים, בזמר ה,שבאב אל קאומי״ (ההיטלריינגנד של בגדד) וראשיד עלי הגורא, הוא ראשיד עלי אל כילאני — ביהודי העיר. אך כאן אני מקדימה את המאוחר. בינתיים השנים, שכבר אינם נערים (בני שלושים ובעלי משפחות) מראיינים, כאחוזי תזזית, את כל קרובי המשפחה שהעלימו מהם את עברם. הם מקליטים את האב. רושמים מפי האם, יושבים עם הדודים והפינקסים מצטברים במגירתם לתעודה היסטורית מרשימה. תעודה נשכחת.

,ערכנו השלמה של הביוגרפיה הלאומית״, אומר הרצל, ,זו איננה היסטוריה עדתית אלא היסטוריה לאומית, עוד פרק בפרקי שואת העם היהודי שהיה עלום ועתה הוא בחשף. דור האבות שלנו לקה בהלם תרבותי עם העקירה מבבל והעלייה לארץ ישראל, הלם שהתבטא באלם. אנחנו, דור הבנים בא להציב להם יד ולתת להם פה״.

בלפור ממשיך: וגם להיות המשכב הרוחני.

יכלו לכתוב היסטוריה — אבל כהפו שירי תעודה. משברי הזכוכית של הסיפורים, אומר בלפור, כהבניב של הזכרונות הקשים — נוצרה דוקומנטציה פיוטית. עדות למזכרת.

שני פרקים לעדותם. האחד שייך לשלבי ההקלטה של יוצאי עיראק בארץ ישראל וזהו בעיקר שירת מחאה קשה. השני — קינה על עולם יהודי כאשר שאבד ואיננו. שירת שואה.

צמיחה טבעית מן המקורות

הרצל שחשש להקדיש את כל הקובץ שלו ל״מימה התיעודי — שיבץ בו גם פרק של שירת אהבה ופרק של שירת אהבה לירושלים. בלפור התמסר בשירת העדות והקדיש לה את הקובץ כולו ובכך צדק באחיו.

התתבקדות תרימת לספרו: גם ,בתעודה בשבחותי וגם ב,ואז בקץ היחסוך״ יש שירוש חי, נפלא, ביאליקאי אם תרצי, בלשון התנ״ך, לשון המדרשים, לשון ספרי התפילה, הפיוטים והקינות. בניגוד למשוררים ישראלים צעירים אחרים המתהדרים בשיבוץ תנ״כי פה ושם בנבוצה שבכתוב — אצל שניים אלה הלשון השירית צומחת באופן טבעי כן המקורות כאילו היו התולדה הבאה, תוליית המאה העצירים, ללשון אבותינו. הסוד — איננו סוד. בילדים — למדו באהבה, בקלות, בחשק רב, פרקי תנ״ך שלם בעל פה. אהבה לתנ״ך ינקו מן ההורים ואהבה לקבלה — מאחד הסבים. כשהיו סטודנטים — סיפרו לי, היו מסוגלים לשבת ימים שלמים בספרייה הלאומית ולבלוע, כאילו מדובר להבדיל בבלש ריגול מותח, את כל הזוהר, כל קובצי הפיוט, כל מדרשי חז״ל, לבלוע לא כדי לסיים עבודה סמינריונית או משום שהמרצה דרש סיבובים, אלא לשם התענוג וההנאה מן העברית הארמית הנפלאה הללו.

ההבדל ניכר היטב בשירה שהם כותבים. יש להם גם ,ארסאוטיקה״ — תורת פיוט מנוסחת, ברקע לכתיבה. אומר בלפור: לא ייתכן שירת אמת הצמת במנותק מרצף ההיסטוריה. אי אפשר להישען על תרבות אחרת, שורשות דורות אחרות, וליצור ספרות אותנטית. אי אפשר וגם למה צריך, למה לי ביעיות אחרות כשאני יכול להיות חוליה בשרשרת משלי? כבעם כל הספרות והשירה היכתבה היום, במודע או שלא במודע, מתאבקות להש״ג דה־גיטנזציה של בדינת ישראל.

הרצל מוסיף: האם לתרבות שכולה ראש וגוף סנם זוהי כוח עצירה? אשמה — כפואטיקה? אני מאמין שאנחנו על סיפו של גל חדש ביצירה הישראלית, הגל העיבאו־יהודי.

בלפור: ״ים אחד נכתוב ספר או מחקר תיעודי שיוכיח כיצד פוגבי התרבות בישראל (מעהונאים ובחזאים ועד סוקרים ופזמונאים) שירתו מבגות שחתרו תחת קיום המדינה. חומר לכך יש לנו למכביר.

אגב, למרות גישתם הלאומית הניאו־יהודית, ועיינתם הספוגה בלשון המקורות ודימוייהם — אין הרצל ובלפור חקק משוררים זהויים. שירים של הם התפסו ב,על המשמר״, ב,עתון 77״ אפילו ב,העולם הזה״. גם בביבשם הספרותי יש להם דריסת רגל. בלפור היה יו״ר ועדת הציירים באגודת הסופרים והרצל — יו״ר ועדת הביקורת. ,אבל יש לי הרבנה״, אומר בלפור משבחות, ,שאנחנו משמשים כעלה תאנה לבאמוני השמאל. אנחנו היבבי־התנ״ך שלהם, באמצעים לומר: הנה, האחים חקק, הלאומניים האלה, נדפסים אצלי...״

זעקה אותנטית של דברים כואבים

גלישתי לפוליטיקה של הספרות ובינתיים הוזהרתי מן השירים צצמם. נחזור לפואטיקה. צריך להדגיש בחריפות, השניים אכן איבדים זאת גם בעל פה, ששני הקבצים הזהים אינם שייכים ליזרם הלוקאלי״עדתי. לא שירי מחוג וצעצוע למרות שמאכלים, ריחות וצבעים אכן מופיעים כאן — אלא זעקה אותנטית של דברים כואבים.

כאב ראשון — כאב הגלות בארץ ישראל, הוא ההלם שהפך לאלם שכבר סיפור עליו יוצאי צפון אפריקה ועכשיו מעידים עליו בניהם של יוצאי בבל. בשיר ,גלות״ כתאר בלפור את סבו שעלה כבלך — ונעשה בארץ הזו לעבד.

,ועלה סבי כאברהם מאור, / מאותה ארץ על פי אותו דיבור...״.

ועוד היו לו לסבא בגדי כהונה שקופים עם פסי זהב יפים ושמו חקוק בהם באותיות של כסף, ריקמה ידי אמו בדש הכותונת.

ומה קרה לו כשנעשה עולה חדש בארץ משאת נפשו ?

,ולא זהותו / לו עוד הכותונת המרוקמת / ואבדה לו שרדתו / ואבל נוגה פניו / ותשחת הכסף / ונשחתו הזהב / הבשוקים רכל סבי מכר את אותותיו / בגדים בלים / מרכולת אכזב / לשותר כבדה, נבוא נעזב...״.

בגלות בבל, כותב בלפור, גלה הסב לארץ ישראל.

גם תאומו הרצל מראה את הסב כמלך מחופש, יושב מושפל בשוק מחנה יהודה. רוכל בביצים, מאור עיניו כהה, הצורים והשבים נועצים את מעותיו, והנכד רואה ולבו נהמס בקירבו.

שירי סבא מורד רבים הם בכיתור אצל בלפור. הנה הסבא סובל כעבים מרים, נתנק, באנות, שותה צ׳אי (תה) הם מספל פה ואומר:

,ושתבת שמו יתנהל וישתבח שהכל כבר אבד, הכל נלקח / בכל היינו אוכלים מן בבלי / ומי שלא טעם מן בבלי / לא טעם טעם מן מימיו״.

ובתמונה אחרת הסבא —

,מוצא משקית זר באזור מתניו / קרעי אמונת פלחי בצל וגבינה מלוחה...״ ואוכל ונושך ותורק ואומר:

,עלינו מבבל אל בבלי...
כך חד וחלק.

וזהו אותו ,מרן סבא עזרת ראשונו ,שכאשר לבש טליה נראה לנכדו כ,עוטה אור״, כפורש שמים״. ישנו גם סבא יצחק, עוד מלך שירד מגדולתו, שי את השפלתו התכימה ביטא כשאמר, שתבדבל בי מעילו: ,קר בירושלים עיר הקודש״.

,בעיני אני רואה שוהא גלמוד והוא שואל נפשו למות בפינקסי אני רושם הכל לעדות״.

תאם ביאליק בשיריו על אביו ואמו עולה בזכי רונכם?

כאב השכול

אלה שכירי המחאה ושירי הילדות מתגמדים לנוכח כאב השכול. הרצל מצליח לשחזר את סבותיו כהורים צעירים בבגדד. מתאר גינות וחצרות, חדרי הבית וצורת הגג, בתי הקפה הממוצדונים. תהליך של אמנציפציה, התמכרות להשכלה ולאמונה בשכבים הבבדדים הבאורים שנופצה מתרעובית ברציחות ובפרעות. תהליך תאום למה שאירע במערבה של אירופה:

,בגינה הזאת היה פוגש את סחור זמשר / משוק ,אל קאיוך מדברים על מרדני סוקים של נהגו בבגדאד / ביטר האגלים / סוס קשקת משכרים. / ומועמים בקלאוחה עלים עלים. / ואותו כך דוהר פחדיו של ראשיד עלי / ותולעי המשי האדיסורי״.

ועוד:

בין כפות תגמים וכתות / ידים שטופות / עוגה קלפות עוד. עלים עלים / לגינה הזאת לא שב סבי שבע שנים. / שני בניו מתגרי.

הרצל מסכם כאילו בשיר אחר;

...ואני עידון / לזוות שירים״.

אצל בלפור הקינה מתלבשת בתבניות תנכיות ופיוטיות מוכרות:

,אל תבכו למתים אל תנודו להם / בכו בכה לאמם נודד לאמי״.

או —

בליל זה יבכיון וילילו אבותי על השריפה אשר שרפו / איר פתוחה העיר לבה לפורעים / ... וילילו סבי על בניו, יהלל על הפרעות / יבבה והקוננו קינה לשבועות״.

ואת ייעודו ותבתו, לצבוים של הוריו, כנביא בשעתו הוא מנשא:

,שא את המשא והוא אומר / שא את המשא הזה משא בבלי״.

אגב, האחים חקק אינם תופעה יוחדאית. מותר כבר לראות בהם חלק ממגמה שלמה, מגמה של אנשים כמו אהרנין ברונגא, רבקה מרים, יואב חייק, איתמר יעוז קסט, שלום רצאבי ואחרים מעצבים בניצירותם.

שירי מעברה

עד כאן שירי הסב ויש גם שיריו האב ואלה כבר שירי מעברה.

הנה אצל הרצל:

,כמה נושי קרית נשא אבי אל המקרר / כמה משאות חולים אל הבאר / בפיו עדיין שירי מעברה מרים / ותפילת אשא עיני אל ההרים״.

והמעברה של בלפור:

,של נעליך הלך בבואך ארץ הבחירה / של נעליך בבואך למעברה...

בין הדף והמדף

• אדריכלות בירושלים

אדריכלות בירושלים, הבנייה האירופית–נוצרית מחוץ לחומות, 1855—1918. מאת דוד קרויאנקר. עריכה: יובל קמרט. עיצוב: אלפס ברלין. בית הוצאה כתר, ירושלים; מכון ירושלים לחקר ישראל. 504 עמ'.

ספר עב־כרס זה הוא נדבך נוסף בסדרה „אדריכלות בירושלים — תקופות וסגנונות", שיזם והכין האדריכל דוד קרויאנקר והבניית האב שלה הוכנה באמצעות מכון ירושלים לחקר ישראל ובעידודו ובסיועו של מהנדס העיר. בשנים 1983 ו־1985 יצאו לאור שני הכרכים הראשונים של הסדרה — „שכונות ובנייני ציבור יהודים מחוץ לחומות 1860 — 1914" ו„הבנייה הערבית כפרק לתור מחי, ופרק לספר שלפנינו נמצאים בשלבי כתיבה וציבוד שלושת הכרכים הבאים שעניינם שכונות והבנים שהוקמו בתקופת המנדט ולמן 1948 והאדריכלות של העיר העתיקה. אכן, פרוייקט רב היקף, אשר לכשיושלם יתן סקירה ונתיחה מקיף של מיגוון הנושאים שעניינם בירושלים ובאופיה מבחינת תהשת המקום, הצבע, העיר קם והאיכות הארכיטקטונית.

בפרק הפותח את הספר יש סקירה של הרקע ההיסטורי של הבנייה האירופית–נוצרית בתוך הקשרה של התפתחות העיר בשנים 1855—1918 ובאפיינה של בנייה זו לפי נושאים שונים. המחבר מציין, בין היתר, כי הבנייה האירופית–נוצרית היתה בעיקרה בנייה מונוליתית כיסטית וציבורית בהתנחמים מוגדרים ואילו הבנייה היהודית היתה בעיקרה קהילתית — שכונות שהוקמו בנייה טורית סביב חצרות פנימיות. אדריכלות השכונות היהודיות השיגונית מצמם סבכה, ויהודיה־הבבורים הבסיסית חוזרת על עצמה באוריאנטים דומים של הצבדה ומקום. לעומת זאת, האדריכלות האירופית הנוצרית כבסאה ברוב המקרים את ייחודה של כל ארץ וארץ ולכן היתה מגוונת יותר ועשירה בצורותיה. הבנייה הערבית באותה עת היתה בעיקרה בהי־מגורים ומבקצי תמולות, שתכננו לפי אורחות החיים במזרח עם מוסיונים קישוטיים בסגנונות ה„ביאר" השונים, במיוחד הרנסנס.

עיקרו של הספר סקירת קבוצות בניינים הזוהות מצד „הלאומיות הארכיטקטונית" שלהם. סדר הקבוצות נקבע לפי חשיבותן הכמותית ומידת השפעתן על הנוף העירוני — החל בבנייה הגרמנית, דרך הבנייה הצרפתית, הרוסית, האנגלית, האיטלקית, האתיופית, היוונית־אורתודוקסית ועד הבנייה הארמנית. את הדיון והסקירות מלווים כ־700 איורים וצילומים המבחישים בצורה ספרותית את צורות הבנייה והאבנצותיה והבניינים ספציפיים. רוב הבנייה האירופית—נוצרית היתה באיזור „גבי הסהר" המשתרע כצפון־מערב לעיר העתיקה, בין דרך שכם במזרח וצד הרחובות אגרון וממילא במערב. בתחום זה, ששטחו כקילומטר וחצי על קילומטר שוכנים כ־90 אחוז מהבניינים והחשובים והמבציינים שהקימו האירופים—נוצרים בעיר.

מחבר הספר עומד גם התחרות הקשה בין מעצמות אירופה שגרמה ליחסים מתוחים אך דרבנה את הבנייה באותה תקופה. הרוסים, שהיו ראשוני המקימים מערכת בניינים מונומנטאליים עוד בראשית שנות השבעים של המאה התשע־עשרה, היו מקור הקנאה והחיקוי העיקרי. הם דרבנו את הצרפתים לבנות את בית־החולים סן לואי ואת אכסניית נוטר דאם. הקמתם של קולג' וקתדרלה סינט ג'ורג' האנגליקניים הוצאה כתוך התחרות והקנאה שהיו לאנגלים בשל הבנייה הצרפתית הרוסית. היצר התחרותי סייע גם לגיוס תרומות לבנייה בין הקהילות שבצרפת ואנגליה. התחרות הביאה גם השדונות, מתוך החשש כי הבנייה המונומנטאלית־מבצרית תשמש בעתיד אמצעי להשתלטות פיסית־פוליטית על העיר. ברוח זו ראו האנגלים את בניית „מבצרי" אוגוסטה ויקטוריה הגרמני, המיסיונים — את הקמת המבנים במגרש הרוסים. היהודים לא היו מעורבים בתחרות זו, אך הם חששו מפעילות הבנייה האירופית־נוצרית בכללותה ומהשתלטותם של הנכרים על ירושלים.

• שירי ירושלים

שירי ירושלים, מהדורה דו־לשונית, מאת יהודה עמיחי. תצלומים: עליזה אורבך. הוצאת שוקן, ירושלים ותל־אביב. 182 עמ'.

„איש ירושלים אני, ברכת שהיה וקלילותה / אינם חלק מחיי נפשי. האבק הבזיתי, / והאבן תת־הכרתי / וכל הבזונותי, הגי־רות סגורות בצורי קיץ". כך כותב יהודה עמיחי בשירו „ירושלים שיר ערש". עמיחי הוא איש ירושלים, וירושלים תופסת מקום נכבד בשירתו. בספר זה מקובצים מתוך ספרים שונים שלו שירים על ירושלים, כשבצידם תרגומים לאנגלית, מעשה ידיהם של מתרגמים שונים.

השירים נכתבו לאורך שנים רבות, ויש בהם הד רחב לתמורות שעברו על ירושלים מאז מלחמת ששת הימים. בולטים בקובץ שני שערים שהם מחזורי שירים, „ירושלים 1967" ו„ארץ ציון ירושלים". שאר השירים שבספר: „כל הדורות", „ירושלים שיר ערש", „ירושלים מלאה". יש כאן הרבה בגעגועים התרפקות, הגיגים ומחשבות, תיאור פינות שונות בירושלים, על אופיה המיוחד, עם שילוב של אופטימיות ופסימיות, כששמחה ועצב מהולים זה בזה. באחד בשירי „ירושלים 1967" הוא כותב: „שבתי אל העיר הזאת שבה ניתנו / שמות למרחקים כמו לבני אדם / ומספרי קווים לא של אוטובוסים, / אלא 70 אחרי, 1917, חמש מאות / לפני הספירה, ארבעים ושמונה. אלה הקווים / שבהם נוסעים באמת". תצלומיה של עליזה אורבך מבחישים טיפוסים, מראות ובניינים מחלקיה השונים של ירושלים.

• ויכוחים על השלום

ששת הימים לקראת... השלום, מאת זאב זילבר־שטיין, תחגאת ראובן מס, ירושלים. 190 עמ'.

אין זה ספר דוקומנטארי, אף לא ספר שעלילתו מנותקת מהמציאות. יסודות עובדתיים מתקופת מלחמת ששת הימים ושחרור ירושלים מוגים בתיאור סיפורי של קורותיהם של אבינרי ורעייתו מרים ואב ורעייתו שושנה וילדיהם. וכדברי המחבר, „לא כל המסופר בספר בדוי מלבו של המחבר, אולם מאורעות ומעשים שהיו, אינם מתוארים כהווייתם, כי אם דרך חירות וכצרכי הרקמה הסיפורית. לפיכך, אין המחבר אחראי אלא כלפי יצירי דמיונו ובפני שופט כל הארץ".

הספר מתחיל ביום העצמאות תשכ"ז, כשהמצעד צעד בירושלים, ובמתאיו האזינו אבינרי ומרים לפסטיבאל הזמר הישראלי שבו הושמע לראשונה השיר „ירושלים של זהב", שכעבור כשלושה שבועות הפך להמנונה של מלחמת ששת הימים. מכאן נעה העלילה לא ברצף כרונולוגי אלא תוך מעבר מתקופות ומקומות שונים. מתוארים, למשל, קורות עליתם של זאב ושושנה מגיא ההריגה באירופה והיקלטותם בארץ. ותוך כדי כך נגולים צדדים שונים בחיי המדינה, על אורחותיה ועל צלליה, ויש כאן ויכוחים על יחסי דתיים וחילוניים, היחס לערבים וכד'. וכך מגיעים אנו לתקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים. יש כאן הדים לאירועים שהתרחשו באותם ימים הן בזירה הבינלאומית, כמו המזימה הסובייטית, ביקורו של שר החוץ הישראלי בפאריס, התייצבותה של יהדות ארה"ב לימין ישראל, והן בזירה הפנימית — אותה תקופה מעיקה שעוררה חרדות בלב רבים, עד שפרצה המלחמה ותוך ששה ימים נחל צה"ל נצחונות מוהירים על צבאות מצרים, ירדן וסוריה.

לאורך הספר יש הרבה לבטים ומחשבות, אך דומה כי עיקרם ביוכוחים בפרק האחרון שבו, „הכותל, הנצחון והציפיות". במוצאי שבת פרשת במדבר, למחרת תום מלחמת ששת הימים, הגיע החייל שלמה, בנם של זאב ושושנה, אל ביתם של אבינרי ומרים, יחד עם כמה מחבריו לפלוגה שחנתה בירושלים. בצד השמחה על הנצחון כבר דיברו על ימים יבואו ועל הדרכים להשגת השלום עם שכנינו הערבים. כבר נשמעו דיבורים על אפשרויות של החזרת שטחים תמורת שלום, ולעומתם התנגדות חד־משמעית לוויתור על שטחי מולדת. אבינרי מציין כי שמירה קפדנית על עצמתנו העצמית והרוחנית ודריכות בכל גבולותינו הן ערובה בטוחה לכך: כי נוכל ליהנות מפירות נצחוננו. והוא מדגיש כי „נוכל לעמוד בכל המשימות ונצליח בכל הנסיונות, אם רק נדע להתעלות ולהתלכד סביב נחלתנו הקדושה, סביב ארץ ישראל העצמאית. ותרף חילוקי הדעות המובנים והבלתי מובנים, ולמרות הבדלים אמיתיים ואפילו סבעיים בקרבנו, עלינו לחתור ולהשיג את האחדות. זה כורח המציאות הכוללת שאנו נתונים בה. אחדותנו הברוכה היא היסוד האציל והבלתי מעורער, המוכשר להגשים את החזון המיוחל של הארץ השלווה, השוכנת בשלום עם שכנינו לתוכה".

כפי שמציין המחבר בתחילת הספר השלמה כתיבתו לפני כחמש־עשרה שנה ומסיבות שונות הוא יוצא רק עתה לאור. הוויכוחים על השלום המתוארים בו אירעו, כאמור, לפני עשרים שנה — אך רבים מהטיעונים שהעלו או, לכאן ולכאן, מושמעים עד היום אפילו בהקשר עם הנושא האקטואלי של ועידה בינלאומית.

• צבע — בכתיבה ובצילום

ארץ קשת וענן, מסלולי טיולים. כתב ואייר עודד פיינגרש. צילומים שמעון בשט. ספריית מעריב, תל־אביב. 160 עמ'.

ספר זה הוא בסדרת „צבע וטבע", והוא אכן משופע בצילומים צבעוניים ומרהיבי עין שהם חלק בלתי נפרד משישה־עשר מסלולי הטיולים הכלולים בו. אך הצבע באפיין אף את הכתיבה, שכן הדברים מנוסחים בצורה קלילה מתובלת בהומור והוא משכיל להביא את הקורא את האווירה המיוחדת שבפינות־חמד שונות בארץ־ישראל. נופים ומראות טבע משתלבים בשרידי בתי־כנסת ולההבדיל כנסיות ומסגדים, בתי בד וגתות ליין, בורות מים וקברים. אין זה רק מדריך למטייל אלא יש כאן חומר רקע ומידע רב על היסטוריה ופולקלור, גיאוגרפיה ובוטניקה וכד'.

בראש כל מסלול יש איור מפרי מכחולו של המחבר, שהוא צייר במקצועו, הרבה צילומי צבע וכמובן מפה של האיזור. במסלולים הם מאזורים שונים של ארץ ישראל, רובם אינם רחוקים דרך המלך, בחיק הטבע ואף במרכזים עירוניים — עין קדש, גוש יפו, ספוסה ופקיעין, המקדש הבהאי ליד עכו, מוזיאון השמנים חיפה, חורבת זיכרין, אתרים בלוד, איזור לפירה, מרכז גיו אלון — קיבוץ להב, חבל יתיר, עין בוקק, ועוד ועוד.

ש. יהושע

זכרונות מירושלים

מאת יצחק בון

יש אירועים שבמבטם השתיקה יפה להם, ובהמשך הימים באים חדשים „גדולים" מקודמיהם, והראשונים נשכחים. יש שהאנשים הלכו לעולמם, ואין זכר לאירועים, אלא אם נותרו בכתובים. ובכתובים, יש שהם מסוננים "בביקורים מסיבות שזמן אולהייהם גרמם. ויש שאירועים חדשים מעלים זכרונות ישנים. באורח מסוג זה האחרון אני מעלה בזה על הכתב.

המקום: ירושלים — העיר העתיקה. הזמן: הורף תרפ"ב. יאני אז ילד, לומד בחדר „חיי עולם" בביתה „חומש". היינו עולים חדשים, בני „העליה השלישית". לא מקום מגורים ולא מקור פרנסה היו לנו. גרנו אצל סבא וסבתא, הורי אבי ז"ל. הם היו ותיקים בארץ, עוד מלפני מלחמת העולם הראשונה.

חצר המגורים נקראה „חצר העגוהבי". ליכיס בשקראתי בהספרי עגנון ז"ל מצאתי את השם הזה. אפשר שהתכוין לחצר הזאת, האפשר לא. בחצר אצנם גרה אישה זקנה בודדה, כבדת שמיעה, חורפרת בגדי גברים. אך לא שמעתי שכונתה „עגננה". בעליית גג באותה חצר התכנסו אנשים לתפילה או ללימוד אמרו שהם חסידי ברסלב. את החסידים לא ראיתי בבואם ובצאתם. החדר הזה היה אפוף בסתורין, הילדים הוזהרו שלא לעלות לשם מפני הסכנה. המדרגות היו צרות, והמעקה לגג היה מתורר ובעורפר. פעמים אחדות הייתי רואה אדם אחד עולה ויורד בחסף. לבושו שחורים, שונה מלבוש בני ירושלים אנשי המקום. סבא שלי לבש בגד פסים, והכנסים מבד משובץ או לבן כותיק המקום. לא שחור ולא „מודרני". לא התפללנו בבית התפילה נה, רק במקלה שחסר עשירי לבניין. את האיש המסתורי, ההוא, הכרתי אחרי שנים ברחובות ירושלים. אמרו שהוא הראש של חסידי ברסלב.

מן החצר הזאת לא הרחקתי הלכה. אסרו על הילדים להתרחק מן החצר, ולא לשוטט ברחובות בלי ליווי. המסלול שלי הקבוע היה מן החצר לתלמוד תורה „חיי עולם". הדרך לא היתה רחוקה. אחרי פניות אחדות מגיעים לרחוב השלשלת ולחצר „חיי עולם". מרחוב השלשלת הייתי פונה לפעמים ימינה לרחוב היהודים, אך גם זה לא לבד. ברחוב היהודים היתה חנות מכולת של סבי. ברחוב השלשלת שמאלה היינו הולכים קבוצת ילדים אל הרחבה שלפני שער המקדש. בשער עמד שומר ערבי שמן, ובידו מטה ארוך, והוא הזהיר אותנו הילדים היהודים שלא נתקרב לשער. לימין השער היה שלט מטעם הרבנות, שליהודי אין להיכנס להר הבית, מטעמים של קדושה. את המטגה הנראה מבעד לשער, דימיתי לראות כבית המקדש „שלנו", ורוגז הייתי על השומר „הגוי" שאיננו נותן לי, ילד יהודי, להיכנס לבית המקדש שלנו. בכל יכולתי להתגנב פנימה ולצאת חזרה מבלי שהשומר הסמן יתפסני. אך לא עשיתי כן, מפני איסור הרבנות.

בקרבת החצר של סבא לא היו דיירים יהודים. מן הצד השני של הרחוב היו מחסנים גדולים, לרוב סגורים ובעולים. הם נפתחו רק להוצאת סחורה או הכנסתה פנימה. והסחורה היתה תבילות של צמר גפן. בהיות החנויות פתוחות, נראו עכברושים גדולים יוצאים ונכנסים לתוכן. הסוחרים היו נלחמים בהם באבנים ובמקלות, אך ללא הצלחה. בכניסה לחצר שלנו היה שער רחב מקומר, ובו דלת עץ כבדה, נסגרת ומוברחת מפנים.

■

יום אחד בשעת אחרי הצהריים באו שני בחורים, אחי אברהם ז"ל, שאף הוא היה „ותיק" בירושלים, וחברו. הם נכנסו לחדר המגורים שלנו, בקופה התחתונה של החצר, ובידיהם חבילה ספופה שקים. הם התירו את החבילה והוציאו מקלות של מטאטאים וסכינים. סכיני מטבח גדולים חשופים ללא ידיות של עץ. הם נטלו סכין, סדקו את קצות המקלות ותקעו את הניצבים בסדקים. הדקו וקשרו בחבלים. איש מבני הבית הגדולים לא היה אותה שעה בבית. כנראה כיוונו לשעה כזאת. רק אני לבדי הייתי עד ראייה לכך. אחרי שסימו, תורו וטמנו את החניתות המאולתרות בשקים והטמינו במחסן. ליד שער הכניסה היה חדר גדול אפלולי, ששימש למחסן. בנקל אפשר היה להניח חבילה בפינה בלא שתעורר תשומת לב. הבנתי שכשהו עומד לקרות — „פרעות". זכר אותם פרעות נשאר היום בזכרוני עוד מהיותי בחוץ לארץ, אלא ששם לא ראיתי בחורים יהודים מתכוננים להשיב מלחמה שערה. עברו ימים אחדים. כישהו עבר בחוץ, דפק על השער וצעק שלא לצאת לרחוב. „פוצרי".

בחצר היו אז נשים וילדים. סבא וסבתא היו בחנותם ברחוב היהודים. אבי ז"ל שוטט במשרדים וחיפש „התיישבות", הוא רצה להיות איכר בארץ ישראל, ולא סוחר או הגנוני כמו בחוץ לארץ. אחי הגדול צריך היה להיות במקום עבודתו במשרד מבשלוי. איפה נמצא, למעשה, אותה שעה, אינני יודע גם היום.

רעדנו מפחד. זכרנו כיצד הסתגרנו בחוץ לארץ בבית מפני פורעים המידפקים על הדלתות והחלונות, שכוצות החלו מגיעות מן החוץ.

ערבים יצאו בהמוניהם משער הר הבית, ופניהם לרחוב היהודים, שמועה אחרת שפשטה היתה, כי להצר ברחוב קרוב אלינו פרצו פורעים והרגו משפחה.

■

אחרי הצהריים, קרוב לערוב היום, דפקו בשער הכריזו: „פתחו. אפשר כבר לצאת לרחוב". יצאנו. לא הרחקנו מן השער, עד שהתלכדו כל בני המשפחה הביתה.

לפי השמועה כך אירע: בכניסה לרחוב היהודים בפרשת הדרכים, לרחוב השלשלת, רחוב הבשמים ורחוב דוד, יש תקרה מקומרת ובה חלון. כפי המסופר, עלו בחורים יהודים על הקמרון הזה וארבו משם למתפרעים. משאלה הגיעו הפילו עליהם לימון, זה עורר בהלה אצל הפורעים והם נטלו את ההרוגים והפצועים שלהם וברחו. מי היו הבחורים הנועזים האלה, נודע לי אז מפי שמועה. אחד מהם היה חברו של אחי שהכין איתו כמה ימים קודם את החניתות בחצר הבית שלנו.

חצר הישיבה ותלמוד תורה „חיי עולם" היתה גדולה, לפי זכרוני. בנויה רבדים רבדים. מימין בתים ומשמאל לכניסה חורבות. עולים במדרגות צרות עד שמגיעים לחצר. הרבי שלנו היה ר' ליב קראוולה. לפעמים היה נכנס ל„חדר" אדם נוסף ושמו ר' חיים, שהוה מכונה „המשגיח". הוא היה בא, מציץ, אומר משהו לרבי שלנו והולך. בסמוך למאורע שעליו סיפרתי בא המשגיח והזהיר אותנו להיות נציץ ימינה, בעלותנו לחדר. הוא לא נימק את האיסור. הילדים הירצו לעצמם ואמרו: „שם ישנם חלוצים גלויי ראש".

בכניסה מימין היה אולם גדול, עמוק ואפל. הייתי מציץ ולא רואה דבר. האפלולית שבאולם הטילה עלי פחד ולא העזתי להיכנס פנימה.

אולם באותו בוקר התרחשו שם דברים. בפתח במרחק הנראה לעין, בחורים אחדים, לבושים מכנסי חקי קצרים וגלויי ראש: מראה מובהק של חלוצים. אינני זוכר באיזו שפה דיברו. אני זוכר שראיתי אצלם אקדח. קשרתי אותם עם מכיני החניתות שראיתי בחצר ביתנו. לא שמענו אז את השם „הגנה". הערבים לא קראו להם חלוצים, אלא „מוסקובים". אנשי מוסקבה. תמהתי אז על העזתם של החלוצים להחזיק נשק בגלוי, במידה כזאת שילד יכול לראות בנקל. יש להניח שהם הגיעו למקום בידיעת הישיבה. על פני החלוצים לא ראיתי סימני פחד.

■

זכר לאותו מאורע בכניסה לרחוב היהודים שסיפרתי עליו, ראיתי עוד שנים אחרי כן באותו מקום. רגיל הייתי לבוא לרחוב היהודים לסבא ולסבתא שלי ז"ל. בפינה מתחת למקום המקורה בכניסה לרחוב היהודים, קרוב לחלון מעל. עמדו שלושה שוטרים — בריטי, ערבי ויהודי. הערבי היה הולך הלוך ושוב לרחוב הבשמים, היהודי לרחוב היהודים. עבר זמן והשוטר הבריטי נעלם, נשארו רק שני שוטרים, יהודי וערבי. אחר־כך נראה רק שוטר אחד מתמוכב באותו מקום. אלה שזוכרים את אותם ימים יודעים שהמקום הזה היה מועד לפרעות, ולכן היתה השמירה במקום זכר לאירועי תרפ"ב.

אין ציון חג למלחמות בישראל

מאת ח"י חמיאל

מאז זכינו בעזרת השם להקמתה של מדינת ישראל בארץ ישראל, נקבעו בה ימי חג ומועד לציון המאורעות, התשועות והנסים הגדולים, שנעשו לישראל. נקבע יום אחד כיום זכרון לחללי צה"ל והמחתרות, ונקבעו שני ימים אחד לציון יום העצמאות ואחד כיום ירושלים. בזמן האחרון נשמעו דברים על הצורך לקבוע יום או ימים אחדים לציון המלחמות ובייחוד מלחמת ששת הימים, שבהם נעשו לנו נסים גדולים, וגברה ידו של ישראל על כל האומות שמסביב ושוחררו הר הבית וירושלים כולה, וחלקי יהודה שומרון, עזה והגולן היו נחלה לבני ישראל.

הצעה זו לא זכתה לתמיכת הרבים ולא נתקבלה על דעתה של ממשלת ישראל. ויש החשש שדעה זו מבטאת חולשת דעת או נטיבה מבחישות הרצון להחזיק בנחלת ישראל. בהצטרפי הפסט לדעה זו אל יחשדוני שהגעתי לכך משום שקיבלתי את נימוקיהם הגלויים או הנסתרים. מתוך עיון במקורות חכמי ישראל התברר לי, שאין מקום בישראל לציין חג או מועד מיוחד למלחמות. אין עם ישראל שש אלי קרב, ודאי שאין הוא חוגג מלחמות. מלחמות כופים על ישראל, ואז לא יהסס ולא יחרשל, ויעשה כל שביכלתו ומעל ליכלתו בעזרת השם להכות באויב, להכניעו ולנצחו. אך הגי מלחמה לא יחוג, כי אין ישראל שמח בנפול אויבו. הוא מצטער שנאלץ על ידי אויביו לשפוך דם ולא יציין דבר זה במחזור חגיו ומועדיו.

רעיון זה בהדגשה בלתי רגילה מובא גם אצל הרב שמחה הכהן מדווינסק (תר"ג — תרפ"ו) — בספרו „משך חכמה" על התורה, בפירושו לפסוק טז בפרק יב שבספר שמות (הדברים מובאים מתוך מהדורתו של הרב יהודה קופרמן תוך שימוש בהערותיו ובביאוריו המאירים). בעל „משך חכמה" מעיין בפסוק, המצווה על שני ימים של „מקרא קודש": „וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש" ותמה, שהתורה מצווה לבני ישראל על „מקרא קודש" בשביעי של פסח בעודם במצרים, והרי שם לא היו בני ישראל מחוייבים עוד במצווה זו. והוא כותב:

„בפסח מצרים לא היה חימוצו נוהג אלא יום אחד (יום ראשון בלבד — פסחים צו ע"א). כן כתבו דיום טוב לא נהג. ולדעתי הא דאמר להם עתה (בעניין יום השביעי) דבר של דורות הוא להורות שליכות מצוותיו יתברך, כי כל העמים בתהולתהן הניבוסיות יעשו יום הניצחון יום מפלת אויביהם לחוג חג הניצחון. לא כן בישראל, המה לא ישמחו על מפלת אויביהם, ולא יחוגו בשמחה על זה, וכמו שאמר (משלי כד, יז): „בנפול אויבך אל תשמח ובהיכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו". הרי דאדם הכצלה אינו שמח בנפול אויבו, משום שהשמחה רע בעיני ה' — הלא הרע בעיני ה' צריך לשנאתו! ולכן לא נזכר בפסח „חג המצות, כי בו עשה במצרים שפטים", רק „כי הוציא ה' את בני ישראל ממצרים". אבל על מפלת האויבים אין חג ויום טוב לישראל. ולכן על נס חנוכה, אין היום מורה רק על הדלקת שמן זית, וחינוך בית ה' וטהרתו, והשגחת אלוקים על עמו בית ישראל בזמן שלא היה נביא וחוזה בישראל, ולכן נעשה ההדלקה על ענין בלתי הפורסם, ההדלקה שמונה ימים בהיכל, משום שהמנהיגים ושרי הצבא היו הכהנים הגדולים החשמונאים, והיתה הושעת ההשגחה שמא יאמרו „כוחם ועוצם ידם", ובהתגלותו מלחמה ניצחו, הראתה להם ההשגחה אות ומופת בהיכל, אשר אינו ידוע רק לכהנים, למען ידעו כי יד אלוקים עשתה זאת, והם כהנהגים דרך גם למעלה מן הטבע.

„וכן בנס פורים לא עשו יום טוב ביום שנתלה המן או ביום שהרגו בשונאיהם, כי זה אין שמחה לפני עמו ישראל. רק היום טוב הוא „בימים אשר נחו מאויביהם" (אסתר ט, כב). וכמו (כאילו) שהיו צריכים למנוחה, והיו נחשים על דרכם ונהרגו הנחשים, היתכן לשמוח יום שניצחו הנחשים?! כי רק השמחה על המנוחה! לכן, ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים וכו' לקיים עליהם להיות עושים וכו' כימים אשר נחו בהם' (שם שם, כ). שלכן לא היה חושש ל'קנאה את מצוררת עלינו בין האומות' (שאנו שמחים במפלתם — רש"י), שאין השמחה רק (אלא) על המנוחה, לא על יום ההרג בשונאיהם... לכן היו עושים כל ימיהם להראות אשר שמחים על ההצלה מן הרוצה להשמידם, לא על הנקימה... והנה במצרים נטבעו בים סוף ביום שביעי של פסח (רש"י שמות יד, ח). ואם היה אומר השם יתברך (אחרי קריעת ים סוף) שיעשו בשביעי מקרא קדש, היה מדמה אדם שהשם ציוה לעשות חג לשמוח במפלתם של רשעים. ובאמת הלוא מצאנו שלא אמרו (מלאכי השרת) לפניו שירה (משום „מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?")... שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתם של רשעים. ולכן אמר בארץ מצרים שיעשו חג בשביעי, ולהורות שאין החג מסיבת מפלת מצרים בים, שציוה (שהרי ציווה) להם טרם שנטבעו בים. וזהו מפרש בילקוט (ילקוט שמעוני רמו תרנ"ד), שלכן לא כתב שמחה בפסח, ואין אומרים הלל כל שבעה משום „בנפול אויבך אל תשמח"..."

וזה הלשון בילקוט שמעוני (שם): „אתה מוצא שלש שמחות; כתיב בחג (הסוכות): „ושמחת בחגך" (דברים טז, יד); „והיית אך שמח" (שם שם, טו); „ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ). אבל בפסח אין את מוצא שכתובה בו אפילו שמחה אחת, למה?... בשביל שמתו בו המצריים. וכן את מוצא כל שבעת ימי החג (של סוכות) אנו קורין בהם את ההלל אבל בפסח אין אנו קורין בהן את ההלל אלא ביום טוב הראשון ולילו. למה? „בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך"..."

לפרשת השבוע

בהר־בחוקותי

אם בחוקותי תלכו

מאת הרב חיים פרדס

אם בחוקותי תלכו, ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם (כו ג). ומפרש רש"י על פי „תורת כהנים" שם: אם בחוקותי תלכו, יכול (שכוונת כתוב) זה (הוא) קיום המצוות. כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו, הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים (וכיצד יש לפרש את מה שנאמר בתחילת הפסוק:) אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. ואת מצוותי תשמרו, הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (בדברים ה א) ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם. עד כאן דברי רש"י. ולהלן בפסוק יד נאמר: ואם לא תשמעו לי, ולא תעשו את כל המצוות האלה. ומפרש רש"י על פי „תורת כהנים" שם: ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה, לדעת מדרש חכמים. יכול (נאמר, שכוונת הכתוב כאן) לקיום המצוות, כשהוא אומר (בהמשך הפסוק:) ולא תעשו וגו', הרי קיום מצוות אמור. הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה.

והנה, יסודם הרעיוני של עמל התורה, יגיעתה וטורחה עד כדי מסירות נפש ממש, כפי שהדבר בא לידי ביטוי חריף ותקיף בדברי חז"ל, נובע הוא מן העיקרון, כי באותה מידה של כמות ואיכות גם יחד שאנו מטפחים את הגוף הגשמי וכל מה שברוך וקשור בו. הרי אנו מקפחים את עליונותה ואת מהותה של נשמת האדם, שכל כולה רוחניות, הפשטה ואלוקות. ולכן ציוונו חכמים על ההתמסרות לתורה בגוף ונפש, ועל הריכוז המירבי של כל הכוחות שבאדם למען יגיעתה, לימודה ועיסוקה של תורה, כדי שניעשה וניהפך כל אחד לפי שיעורו, יכולתו ומידת השגתו השכלית, לכעין „חפצא" של תורה. כשכל תשומת הלב, העיון, החשיבה והכמיהה להרבות חכמה ודעת, מחוברים לתורה, למעיין רעיונותיה ולמבוע טהרתה העליונה. ולכן אמרו חכמים במסכת ברכות סג ב: מאי דכתיב (במשלי ל לב), כי מיץ חלב יוציא חמאה, ומיץ אף יוציא דם, ומיץ אפים יוציא ריב. במי אתה מוצא חמאה של תורה, במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה. ומפרש רש"י שם: המוציא את החלב שמצץ (וינק) משדי אמו על דברי התורה, חמאה היא לו. והדברים טעונים הסבר. ונראה לומר, כי החלב שהתינוק יונק מאמו בקטנותו, בונה הוא ומחזק ומייצב ומעמיד את גופו לכל ימי חייו. וכאשר אותו תינוק משקיע את כל כוחות גופו בעמלה של תורה, נמצא שהוא מטביע ומבליע בתורה וכאילו מקיא ומוציא עליה את בניין גופו הגשמי שנבנה בחלב אמו. ומכיוון שכך טוב הוא לו, וזו היא באמת כל מגמת ומטרת שאיפת חייו הפנימית של כל אדם מישראל, לכן נמצא שחלבו הגיע לכלל תכלית ייעודו ונעשה טוב יותר ומעולה יותר, בבחינת אותה חמאה שהיא תוצרתו ותוצאתו של החלב הגולמי. כך שעמל התורה אינו רק אמצעי ומכשיר בלבד, כדי להגיע אל השגתה וידיעתה של תורה, אלא שהוא תכלית בפני עצמה. משום שיגיעת הגוף בתורה מכנעת ומשברת את עצמיות המהות הגופנית, שכולה משוקעת בחומריותו, בגשמיותו ובהתבהמותו של העולם הזה, ערכיו המוגבלים, תאוותיו המצומצמות, שאיפותיו ומאווייו הקטנוניים, וכל הווייתו הצרה והחונקת. לעומת כמיהתה הכבירה העל־גבולית של הנשמה, הצמאה בכל עומק־טוהר־מהות־מקוריותה להיבלע ולהיטמע, להיכלל ולהתבטל, להתחבר ולהתקשר עם נהרות־איתנה ונחלי־טהרתה של תורה. וכך ורק כך בלבד, ניתן לו לאדם להשיג מקצת ומשהו ואפס קצה אין־סופיותה ונצחיות־אלוקיותה של התורה, מתוך הכנעה והתבטלות, ענווה והפשטה, שכל משמעותה חירות הנפש דרור הנשמה.

וכך הוסיפו ודרשו שם בגמרא, את מה שנאמר שם ל לב: אם נבלת בהתנשא. ואמרו על כך: כל המנבל עצמו על דברי תורה, סופו להתנשא. משום שככל שאדם משפיל ומבטל את עצמיותו הגופנית ומנבלה, הולכת מהותו הרוחנית ונעשית לו עיקר, ובגללה סופו להתנשא, להתרומם ולהמריא לפסגות של הבנה, השגה והנאה מזיוה של השכינה. ועל של תורה, אמרו בתלמוד הירושלמי למסכת ברכות להשכיל, לשמוע, ללמוד ולספוג את תמצית הווייתה של תורה, אמרו בתלמוד הירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה ה: מה התינוק הזה צריך לינק בכל שעה שביום, כך כל אדם שבישראל צריך ליגע (ולהתייגע) בתורה בכל שעות שביום. משמעות הדבר היא, כי תמימותו המופלאה־המושלמת של התינוק שאין בה שום התחכמות, ערמה והתחבולה, ותלותו המוחלטת והמלאה בחלב אמו תדיר בכל עת ובכל שעה, הן הן כל אופיים ודרכם של היגיעה והעמל בתורה, המוליכים את העוסק בה להשגות, למעלות ולהבנה אמיתית־פנימית בתורה, ברעיונותיה, בסברותיה ובמהלך המחשבה המיוחד אך ורק לה בלבד.

מצינו בגמרא במסכת שבת פג ב, שאמרו בעניין דבקותו המוחלטת של הלומד בתורה: לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש ומדברי תורה, אפילו בשעת מיתה. שכן סוד עמלה של תורה, נעוץ הוא וקבוע ותלוי בהידמות ובהשתוות העצמית למידותיה ולעצמיותה של תורה. כך כשם שהתורה אינה קשורה ומוגבלת במושגי הזמן המוגבלים, שהרי נובעת ומשתלשלת היא אל עולמנו מגנזי מרומים שהם למעלה ומעבר לכל זיקה ושייכות לזמן ולמקום, אף העוסק בה באמת ובכל לב ונפש ומבקש להתעצם ולהתלבש ולהתחבר בה בכל מאודו, חייב הוא לדבוק בה בלי גבול, בלי שיור ובלי חציצה, עד שהוא ותורתו נעשים אחד ממש. ולכן לא ימנע אדם את עצמו אפילו שעה אחת ואפילו בשעת מיתתו ופטירתו מן העולם, מבית המדרש ומדברי תורה. כי הם חיינו ממש ואורך ימינו בלי כל לשון של גוזמה ומליצה, ובהם נהגה ונעסוק ואותם נספוג אל קרבנו יומם ולילה. אפילו בשעת מיתה. וכך יש להבין את מה שאמרו בתלמוד הירושלמי למסכת ראש השנה פרק ד הלכה ח: כיוון שקבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. כוונת הדברים היא, כי קבלת עול תורה ועמלה משנה כביכול את כל אופיו ודמותו של האדם, עד שהוא נחשב לאדם אחר. ואין הוא זה שחטא עד היום. ולכן אמרו עליו שם: מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. וכן מצינו שהספידו במסכת מועד קטן כה ב את רבינא לאחר שהסתלק מן העולם, וכך אמרו שם: נשים לילות בימים (להספד, לבכי ולקינה), על (מי שהיה) משים לילות כימים (על התורה). כלומר, כי מכיוון שרבינא מסר נפשו על התורה בלי הגבלה של זמן, אלא היה משים לילות כימים, לכן ראוי הוא להיות נספד בהלכה לילות כימים, מידה כנגד מידה. וכוונת המספיד שם היתה להדגיש, כי עמלו של רבינא בתורה היה עצום ורב, לילות כימים ובמסירות נפש ממש.

ועוד אמרו במסכת חגיגה ה ב, כי הקב"ה בוכה ומצטער על מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה מחמת מחלה או דוחק פרנסה וכיוצא באלו, ובכל זאת מוסר הוא נפשו על עמלה של תורה מעל ומעבר ליכולתו ולאפשרויותיו. ועוד אמרו שם ט ב, כי אינו דומה השונה פרקו ותורתו מאה פעמים, למי ששונה פרקו מאה פעמים ואחת. שהרי זו יגיעה עצומה ועמל כבד וקשה שאין למעלה ממנו וכמו שסיפרו במסכת סנהדרין כ א: אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי, שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת (מתוך דחקות ועניות נוראה). ועוסקין בתורה. ובמסכת עבודה זרה ה ב אמרו על עמלה של תורה: לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה, כשור לעול וכחמור למשא. ועל כל אלה נאמר כאן: אם בחוקותי תלכו. שתהיו עמלים בתורה.

פרופ' הלל ברזל — חתן פרס אפרת

פרס אפרת למסה יוענק השנה לחוקר והמבקר פרופ' הלל ברזל על ספריו „משוררי בשורה" ח. נ. ביאליק וש"י עגנון — מחקר ופירוש. בוועדת השופטים ישבו: המשורר יעקב בסר, פרופ' צבי לוז, ד"ר אביב עקרוני.

הטקס יתקיים בכ"ח אייר תשמ"ז (27.5.87) בשעה 20.00 ב„בית־הסופר" רחוב קפלן 6 תל־אביב.

הכניסה חופשית.

ניקסון — אופי של מהמר / מאת בת שלום

אחרי פרישה הטרגית היה הנשיא ריצ'רד ניקסון האיש שהאמריקנים אהבו לשנוא. הוא היה גם אחד הנשיאים המסובים ביותר בעילה. כתבו עליו יותר כאשר על אייזנאהור, קנדי או... לינקולן.

אחרי שעזב את הנשיאות מושפל ומבוזה חשבו שהוא „גמור סופית" והנה, להפתעת רבים — ניקסון חוזר והוא נחשב היום ל„אלדר־סטייטסמן", כלומר למדינאי בכיר וותיק, של המפלגה הרפובליקאנית. יותר מזה

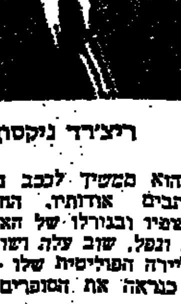

ריצ'רד ניקסון

— הוא ממשיך לכתוב בספרים הנכתבים אודותיו. החידתיות שבאפיו ובגורלו של האיש שעלה ונפל, שוב עלה ושוב נפל, בקריירה הפוליטית שלו — מגברת כנראה את הסופרים.

חמש פעמים מועמד לנשיאות, ארבע פעמים מנצח בבחירות ממלכתיות — מה סודו של האיש הבחור המורכב?

השואל התורן של השאלה שכבר שאלו לפניו רבים אחרים, הוא ההיסטוריון סטיפן אמברוז בספר: „ניקסון — הגיבוש של פוליטיקאי, 1913—1962" (הוצאת סיימון ושוסטר).

אין שום מידע חדש בביוגרפיה המרשימה הזו המחזיקה לא פחות מ־752 עמודים. אבל אמברוז מצליח לספר בה סיפור אישי מרתק שאת פרקיו סיפקו לו ידידים ואויבים גם יחד של גיבור ספרו.

אין כמעט ילד אמריקני שאיננו מכיר את עיקרי הסיפור. ילדות בקליפורניה, לימודי משפטים באוניברסיטה. קצין צי באוקיינוס השקט במלחמת העולם השניה. ניצחון מרשים בבחירות לקונגרס של שנת 1946, ציד קומוניסטים (בנוסח המקרתיסטי) והספלה אל הסינט בשנת 1950. שנתיים לאחר מכן ניקסון מתמנה כסגן נשיא כשהנשיא הוא „אייק" אייזנאהור.

לאילך ההתקדמות המסחררת ורבת ההצלחה הזו, שימו לב, אין ניקסון מאבד את כינויו בפי קרוביו וידידיו: „גאס הקודר", מתארים אותו כצעיר מתוח אבל ישר דרך.

חבר מן האוניברסיטה מתוודה שקשה היה לו להיות בפוליטיקאי ש„נבח" נאומי בחירות שחצניים במערכת הבחירות הראשונה שלו בקליפורניה את החבר המוכפם, הקודר והמתוח, שהכיר על ספסל הלימודים. לא לחינם הרוויח ניקסון את הכינוי, בפי יריביו: „דו־פרצופי".

אמברוז מסביר שבעת שירותו הצבאי — למד ניקסון לשחק את משחק הפוקר ונלכד בקסם המסוכן של ההימורים. בספר מתגלה שניקסון מימן את מערכת הבחירות הראשונה שלו ב...משחקי קלפים. הוא נעשה קלפן מקצועי ומסוגל היה להרוויח עד עשרת אלפים דולר למשחק. לפי אמברוז — ההימור והאופי המסתכן של הקלפן — השפיעו גם על דרכו בפוליטיקה.

כאשר חבר קונגרס דמוקרטי תקף את ניקסון על הטקטיקות התוקפניות שלו במערכת בחירות, נענה: „אני מוכרח לנצח. את זה אינך מבין. הניצחון הוא הדבר החשוב מכל".

למרות שהמשפט נאמר ב־1946, לא שכח אותו חבר הקונגרס מהדמוקרטים כל חייו.

מזל עיוור בצד עבודה קשה ונטייה „לסכן הכל" בסגנון ההימורים — עומדים מאחורי עלייתו המטאורית של ניקסון, במקרה הגיע לקונגרס בתקופה הקצרה שבה היתה נטייה לתת לחברים צעירים לבחור בוועדות הרצויות להם. במקרה — הפכה הקריירה הפוליטית ההתחלתית שלו אל תקופת מקרתי. ולצומת ההיסטוריה של מקרתי התבלט כשקול ונבון, למרות שגם הוא נחשב ל„צייד אדומים".

לפי אמברוז, שעתו הגדולה ביותר של ניקסון היתה כשקיבל את כיסות סגן הנשיא. ליד נשיא כאייזנאהור. התבלט ניקסון כסגן הנשיא המוצלח המוכר ביותר במאה העשרים. שוב עניין של מזל. שכן אייזנאהור היה נשיא פאסיווי לחלוטין.

כסגן־נשיא גילה אומץ והרשיה, תמך בתכנית מרשאל למרות שציבור הבוחרים שלו התלונן על „הכסף האמריקני הטוב שאנחנו זורקים על אירופה המובסת" ונלחם בתקיפות בעד שוויון זכויות לשחורים.

ב־1960 החליט ניקסון להפוך משחקן־משנה — לכוכב ההצגה, אלא שהפעם מזלו בגד בו. הוא נאלץ להתמודד על הנשיאות עם כוכב מלידה, אדם כאריזמטי המצטלם הרבה יותר טוב ממנו: ג'והן פ. קנדי. ניקסון עזב את וושינגטון מובס ואומלל. שנתיים אח"כ התאושש במידה מספקת כדי „לרוץ" למישרת מושל קליפורניה — ושוב הובס.

איך איפוא מסבירים את ה„קמבק" המפואר שלו, את הסיבה אל המירוץ על הבית הלבן שהסתיימה בנצחונו?

על כך, מבטיח אמברוז, יספר בכרך הבא של הספר. וודאי עוד איזה 800—700 עמודים. העובדה שלניקסון קמים היסטוריונים כאלה ושהקהל האמריקני מוכן לקרוא כל כך הרבה דפים אודותיו — היא כנראה נצחונו האמיתי. נצחון ששום ווטרגייט לא יטול ממנו.

*

רגעים קטנים מאחורי הכותרות הראשונות

„לאנשים אסור למות ביפים. כותבים עליהם ביוגרפיות נוראיות כל כך".

מי אמר את זה? מרתה גלהרדן, אשתו של הסופר האמריקני הגדול, ארנסט המינגווי. התגובות שרשמה את הדברים מפי גלהרדן היא סיון קרוסלנד. אשתו לשעבר של שר החוץ הבריטי מטעם הלייבור, טוני קרוסלנד, שפרסמה בימים אלה בבריטניה (בהוצאת ניקולסון) ספר זכו מבחר מן הראיונות המצויינים שערכה. השם שבחרה לספרה הוא אולך ובסובב: „מבט פנימה ומבט החוצה, פרופילים ופורטרטים עצמיים" אבל כשמתגברים על הכותרת מוצאים כמה חשיפות לעומק של פוליטיקאים ומדינאים, כולל שמעון פרס ויצחק שמיר „שלנו". באחת מכתבותיה מבטחת קרוסלנד חבר פרלמנט מטעם השמרנים המנסה להחמיא לחברו למקצוע, נייג'ל לאוסון. „יש לו אותו מבניזם תוקפני־שתגותו המאפיין אנשים רבים כל כך השייכים לגזע היהודי", אומר הפרלמנטר המכופתר. „אותה יוהרה גאיונה שבעצם אינך זקוק לה בכלל אם החלטת לעשות קריירה פוליטית בבריטניה ובכל זאת היא מצויה בהם..."

וקרוסלנד מוסיפה הערה משלה: „אלה המכריזים בקולי־קולות שהם נקיים מאנטישמיות אינם מרגישים אפילו איך הם מסגירים את האנטישמיות שלהם. במשפטים תמימים כביכול..."

אגב, בתיאור הראיון שלה עם ראש הממשלה, יצחק שמיר, היא מספרת, שכרוכרת אנגלית הסתבכה כשבאה לבטא את שם מפלגתו של מאיר כהנא. „כך", ויצא לה לומר „קאקי". להפתעתה פרץ שמיר בצחוק מצלצל...

לחובבי הרגעים הקטנים שמאחורי הכותרות הראשונות — זה איפוא ספר בבדל.

*

חיים הבנויים על השקר

איך מקבלות גרוזיותיה של בריה"מ במזרח אירופה את רוח ההפשרה הפתיחות (הגלסנוסט) של רפורמות גורבצ'וב? על פי וצלב האוויל, אחד המחלוקים שבכותבי הסמוך את הצ'כוסלובקיים, בספרו: „החיים בתוך האמת" שיצא זה עתה בהוצאת פאבר — במבוכה ואי נחת.

האוויל יוצא ונכנס לתוך בתי סוהר צ'כיים זה שלושים שנה בגלל ביקורתו הנוצנת, החריפה, על המשטר בארצו.

בצרכיו במערב החליטו להוציא לכבודו ספר שיבצית את העניו כמחזאי (במאמרי שבח שכתבו עליו ידידיו), ספואל בקסם ומילון קונדה, למשל) וידפים שצה ממאמריו ההגותיים.

בספר הנקרא: „וצלאב האוויל: חיים בתוך אמת", מנתח האוויל את הבסיס עליו מושתת המשטר במזרחה של אירופה ומגיע למסקנה שההפשרה נוסח גורבצ'וב היא רק מסכה היצוגית או העמדת פנים. חופש דעות אמיתי, פלוראליזם חברתי, בחירות דמוקרטיות במשמעות המערבית — ימוטטו את כל המערכת הקומוניסטית, טוען האוויל, ולא מקובל על הדעת שליטים, במו ידיהם, יגרמו להפלת שלטונם.

מהפך דמוקרטי אמיתי יתרחש, לפי הניתוח הזה, רק בכוח הזרוע, ברבולוציה ולא באבולוציה. החיים בארצות הקומוניסטיות, מסביר המחזאי הצ'כי, ואף כדגים בעשרות דוגמאות, בנויים, במודע ובאופן שיטתי — על השקר. אין עוד צורך לשלוט במיליוני תושבי מזרח אירופה בכוח הברוטאלי של הצבא ומשטרת הבטחון, החינוך, שטיפת המוח והקשורתית, התקשורת המכוונת ומנוהלת מגבוה — עשו את שלהם בהצלחה רבה.

הרוסי או הצ'כי הממוצע, יהיה זה פועל או מהנדס, מתרגלים כבר להשתמש בשפה שימוש שיקרי חד־משמעי. הם רגילים לכנות כיבוש צבאי בשם סיוע ידידותי לאח בצרה או לדיכוי תרבות לאומית בשם „טיפוח תרבות". אנשים שהוכנו לדבר שקרים, גם אורח החשיבה שלהם מעוות ומבוסס על השקר, ויש להם גמישות נפשית מדהימה לצגות היום אמן על מה שאתמול ביזו והשפילו, ולהיפך, לקבל בבח ובביקורת מה שאתמול נחשב ל„אמת כשמים". בסיבה זו, כותב האוויל, צריך להתייחס בחשדנות גם לצורה שבה מקבל העם הרוסי את רפורמות גורבצ'וב. יתר על כן, רפורמות כאלה, דינן נחרץ מראש לכישלון משום שהן יוצאות נגד המבנה השלטוני־החברתי כולו. ייתכן שיישארו בכסות עיניים, כרובד דקיק, עליון, של חופש ביטוי מסויים ומבוקר בקפדנות וייתכן שייעלמו בעתיד הקרוב אבל לדמוקרטיזציה אמיתית — לא יובילו.

אגב, כמו יתר ספריו, גם הספר „לחיות בתוך האמת" — אסור לקריאה, להדפסה ולהפצה בצ'כוסלובקיה. השם, כמובן, אירוני, ומעיד על התוכן. האוויל רוצה להדגיש את מהות השיבוש ההפוך בשפה המקובל בעולם הקומוניסטי ולכן „לחיות בתוך האמת" פירושו: לחיות בתוך השקר...

هكذا من الأصل

האם ייסגר ביה"ס הממ"ד בגבעת עדה?

מאת חיים פיקרש

שקט, כמעט נצחי, פרוש על בתיה ושדותיה של גבעת עדה, מושבת הברון שעברה כבר את גיל הגבורות, הדבוקה אל צלעות הרי שומרון, במקום בו מסתיימים שלוחותיו של הכרמל.

הרבה שבילים מובילים אל המושבה, אחד היורד מזכרון יעקב, אחד הבא מבנימינה, ואחד היוצא אל הכפר ה־ערבי קרע שבמשולש הקטן, ועל דרך צרה זו, שבשוליה גדלים צמחי בר לרוב, קוצים ודרדרים, מהלכים מדי יום עש־רות רבות של ילדי המושבה, הלומדים בבית הספר הממלכתי הדתי.

ההליכה הזו, הנמשכת שעה ארוכה, המסוכנת בשל תנועת כלי הרכב החולפים בכביש ששביבי הדרך הוא גדוש מהמירות של בוץ ומים, מפסלת, למעשה, את היופי המעמיק של תלמידי החינוך הממלכתי הדתי, רחוק מהמושבה, במקום שומם, בינות גדר, ללא בית קרוב, קבע כי שקבע את מקומו של בית הספר, הוא ידע למה. כי מטרתו היתה אז — להרחיק את המוסד הדתי, מבתי המו־שבה, וכיאה, כמי שה לעצמו ראש המועצה המ־קומית אהרן גבע (איצקוביץ). נראה אם יחזיק מוסד זה מעמד!

עשרים שנה חלפו מאז, עשרים שנה של קיפוח, גם בצעד החינוך, ואולי דווקא בשל כך חושלה עמידתם של עסקני החינוך הדתי, ושל התלמידים, שנאלצים לעבור ליד בית הספר הממלכתי, המפו־אר, הכוכן במרכז המושבה, בשעסמוך לו מוסדות חינוך נוספים כמו מעון היום, גן הילדים, הכל בקרבה, „ביחוד על לאימהות להביא ילדיהם", לעומת זאת את בית הספר הדתי, הרחיקו, עד מעבר להחום בתי המושבה!!

ובית הספר הדתי טיפח וגידל תלמידים, שבי־חלקם תופסים עמדות חשובות בתחומי החיים בי־מדינה. גם „יוצא יצא מתוכם" — מעיד עליהם מסעוד חורי, יו"ר ועד ההורים של בית הספר הדתי. ושלא לדבר על בני ישיבות, כדרכים, אנשי צבא ובתושבים הנאחזים בכל חלקי ארץ ישראל.

✶ גזירת הסגירה

במרוצת השנים כמו התרגלו בני המקום אל בית הספר, למרות המרחק, והוא התפתח, התרחב, קלט עוד תלמידים, לרבות ילדי הפנימייה של „בית הילדי", שהוקם על ידי המפעל להכשרת ילדי ישראל, מיסודה של רחה פריאר ז"ל. הטיפוח הזה של ילדי המושבה עם ילדי „בית הילדי" עלה יפה. „אנחנו מסע הברים בלב ובנפש" — מצייצים ביד תפילין, ביחדי הביטוד ופרא בישה, במושבה, בני כיתה ה'.

אך עתה, מרחפת על בית הספר הממלכתי הדתי, גזירת הסגירה. „לא הגעתם למכסה באה התל־מידים, ולכן נסגור את בית הספר לקראת שנת הלימודים הבאה"! — הציר איש במשרד החינוך. המושבה השקטה הזו, העבלה והרגועה, שוב איננה יודעת מנוח).

המכעיס המרגיז בכל הפרשה הזו, אומרים רב המושבה, הרב דוד חלמיש, בנו בכורו של הרב ישעיהו הלמיש זצ"ל רבה של נחלת יצחק בתל־אביב, שנספר לפני מספר חודשים, ישראל איכר, יו"ר המועצה הדתית והחבר המועצה המקומית מטעם המפד"ל, הוא בכך, שעד לא מכבר נתבשרנו דווקא על הכוונה להשלים את שיפוץ אחד הבני־נים שבו מתאכסן „בית הילדי" המפעל להכשרת כש־יר החינוך כדי שאפשר יהיה לקלוט עוד תלמי־דים דתיים, בהוראה יוצייה של אנשי משרד החינוך, הנה הפסקה עבודת השיפוצים הזו, הכבע את קבות התלמידים החדשים, ובכלל לא ניכל להגיע למכסת מאה התלמידים הנדרשה להבטחת המשך פעולתו של בית הספר הדתי.

„זוהי התנכלות מכוונת למוסד הדתי. הם רוצים להסלל כדי שאפשר יהיה להעביר את „בית הילדי" לרשות הליגה" — סבורים עסקני הציבור הדתי בגבעת עדה, כשהם חשים בעליל, כיצד אנשי משרד החינוך, מגלים לפתע עצמת יד זדונית בפרשה ובמקום לקיים את ההבטחה להרחיב את המוסד הדתי, שמכבר באים רבים לבית הספר הד־תי, במקום להרחיב את קליטת התלמידים בו, חותרים לסגירתו.

למה בקיבוצים שבהם אין מכסת תלמידים מל־אה, החליטו להמשיך ולקיים מוסדות חינוך וכאן, בשל מחסור בכמה תלמידים, מתעקשים לסגור את בית הספר — שואל ישראל איכר, קצין כבאים במקצועו ומעסקני הציבור של הציבור הדתי. לד־בריו, יש מקום לשקול אפשרות של קליטת ילד־ים במשפחות הדתיות במושבה, במתכונת המוסד של המשפחה האומנת; יש מקום להוסיף תלמי־דים למוסד, ויש מקום להמשיך גם במתכונת הנ־קיימת, אם רק רוצים לסייע לבית הספר הממלכתי הדתי להחזיק מעמד. אך נראה, שאנשי משרד החינוך, גישתם עתה צרה, אין התחשבות, אין נכונות להבין לרחשי ליבם של התושבים הדתיים, שבמסגרתה בנפש חפצה הם מחזיקים את בית הספר הדתי במקום.

✶ צעדי מחאה

הורי התלמידים, והציבור הדתי בכלל וגם הור־בים אחרים במושבה, — החלו ונקטו צעדי מחאה, קיימו עצרת גדולה בבית הכנסת ויצאו בקריאה נרגשת לכל הנוגעים בדבר, לבטל את הגזירה, ולמנוע את סגירת בית הספר. עתה כהכ־נים הפגנה מחאה בירושלים התוזית פנקסי ביי־רואים. נעצה הכל, אומר מסעוד חורי, יו"ר ועד ההורים, שבית הספר לא ייסגר, כי לא נוכל להש־ליב עם גזירה זו. בית הספר הדתי יקר לנו יותר מכדי לתת לפקידים באוצר יכלו בנזקי יד אותו לסגור אותו.

בגבעת עדה בטוחים כי אם היה בית הספר ביוזם בקום המושבה, כמספר התלמידים בו היה רב יותר, אך המרחק הזה, המחייב בעבר לגבול היישוב, מכבידה על ילדים קטנים ועל הוריהם, את הדרך שהם צריכים לעשות מדי יום ביומו.

בית הספר הממלכתי הדתי היה למוסד פאר. מנהלו, דוד כרמלובה, איש חינוך ותיק כבעל בתחום התפקיד הדבר על הפרשה המכסכדה את המושבה, וכמיהו צוות המורים המחנכים. אלה עושים את מלאכתם באמונה, והקימו מוסד לתפ־ארת. הצד בית הספר, הוקם גם (הרי הוא מוקם במקום בהר השמם...) בשופעת בגינות נוי, עצים מצלים ותרבות של פריחה.

בכיתות שומדים 80 התלמידים על לימודיהם, לרבות הלימוד של המחשבים החדשים שזה רק עתה נקלטו בבית הספר. כאן במספחים פעולות של הוד דתי, כאן מעצבים דמות של בני־ים דתיים, הפונים ברובם הגדול לישיבות בני עקיבא, אחרבעות, נוער דתי — מעידים בני גבעת עדה על תלמידי בית הספר הדתי.

את כל אלה בנינו בעמל רב, ובמשך שנים — אומרים בני המושבה, שאינם מוכנים להשלים עם גזירה זו. מסעוד חורי, איש הודה, יודע כי סגירת בית הספר משמעותו — הפניית התלמידים למוסדות החינוך הכלליים, מה שיגרום לחיכוכים בין הורים לילדיהם.

„לנו ברור שאין ברירה. לא נוכל להמשיך בלי בית ספר דתי" — אומר הרב חלמיש, שהחל רביה בעיצוב דמותה המסורתית של המושבה, בטיפוח פעילות תורנית ענפה, בהקמת כולל אב־רכים ע"ש אבי הרב ביצירת מסגרות דתיות, בארגון חיים דתיים תוססים במושבה.

הציבור הדתי במושבה, נחוש בהחלטתו להיאבק נגד גזירת הסגירה. ישראל איכר, הגיש כבר, במחאה נגד מגמה זו, את התפטרותו מכהונת יו"ר המועצה הדתית, ובין כתלי המועצה המקו־מית שבה הוא חבר מטעם המפד"ל הוא ממשיך לנהל את המאבק ללא פשרות. „עם קצת רצון טוב אפשר היה לפתור את כל הבעיה הזו. וכשם שנמצא הפתרון לבעייתם של בתי הספר בקיבו־צים, שבהם מספר קטן יותר של תלמידים, אפשר היה לעשות כן גם בבית הספר הדתי בגבעת עדה, אומר ישראל איכר, אך הכוונה כאן ברורה: יש בית ספר דתי וקיים בו מחסור של כ־20 תלמידים כדי להשלים את המיכסה של מאה התלמידים, — כיד מחליטים לסגור אותו.

✶ עתיד המושבה בסכנה

גם התלמידים חשים באווירה הקשה. דודו שור־עבי הקטן, והבר"ז נטע איכר, סיגל עוזן ורויטל ביטון. אינם רוצים לעבור לבית ספר אחר. גם לא להתחיק אל מוסדות חינוך שבישובים הסמוכים, למה להיטלטל אותם למרחקים, שואל ישראל איכר, יכי בנסיעות וטלטולים בדרכים אינם פטורים מסכנה לבעיה בתאונות דרכים, ובצייפות התלמידים.

ברק ביטל, תלמיד כתה ה', אינו מבין למה לסגור את בית הספר. קביעת מכסת תלמידים, אינה מובנת לו. אנחנו אולי, בית ספר קטן, אך הוא בגיבוש וטוב — הוא אומר.

פעילי החינוך הדתי בגבעת עדה ובציבור הציבור הדתי המהווים חלק ניכר מתושבי המושבה, שבה מצויים חמישה בתי כנסת, סבורים כי בכוונה טובה אפשר למצוא פתרון לבעיה. יש להחיש את הקמתו ושיפוצו של האגף הנוסף בפנימיית „בית הילדי" הקילס, ילדים מבתים רעועים. זה מוסד נאה, הפועל על בסיס של משפחה המאמצת ימטפלת ב־11 ילדי נוך, וכך 33 הילדים, מטופלים יפה על ידי המשפחות הדתיות, ויש מקום להרחיב את המוסד.

המפעל להכשרת ילדי ישראל, הקים מוסדות חינוך פנימייתיים כאלה ב־6 ישובים בארץ ושלו־שה כהם, מסתפים לרשת הממלכתית הדתית. כאלה הוקמו בעפולה, בשביל ילדי הצפון, בגבעת עדה בשביל ילדי המרכז ובאשקלון בשביל ילדי הדרום.

הילדים מתחנכים באווירה דתית־מסורתית, והם, התערו יפה במושבה. מאמצים ניכרים נעשו כדי לשפר את מבני הפנימיה, שבה שכנו בעבר הל־מידי ישיבת „אור שמח", החוזרים בתשובה. עבו־דות השיפוצים של האגף החדש, שנועדו, לקלוט עוד תלמידים הופסקו, כשנמסר על הכוונה לס־גור את בית הספר הדתי, וכאן, בגבעת עדה שו־אלים, למה הפסיקו לשיפוצים, הן אפשר היה להשלים את המלאכה ועד לפתיחת שנת הלימודים הבאה, לקלוט עוד תלמידים? אך ברור, יש מי שמעוניין בסגירת בית הספר הדתי והמוסד הדתי הפנימייתי. ונגד מגמה זו, קם הציבור הדתי במושבה, ומנהל מערכה קשה, כי עתידה של גבעת עדה של מעלה, תלוי בבית ספר זה. כאן צומחת לנו העתודה כאן שמים אנו מבטחנו לדו־רות יבואו — אומר הרב חלמיש, המוביל את המאבק הציבורי נגד גזירת הסגירה.

הרב חלמיש — רב המקום בשיחה על עניני השעה

שיפור בקו
נתניה אשדוד - אשדוד נתניה
החל מ־24.5.87 באישור המפקחים על התעבורה

הארכת מסלול קו 315 מאשדוד לנתניה וחזרה

מסלול הקו יוארך מאשדוד לנתניה וחזרה ויעבור דרך הרצליה, רמת השרון ובני ברק.
התחנות הנוספות: מאשדוד לנתניה — הרצליה רח' הרב קוק פינת וייצמן, צומת כפר שמריהו, מכון וינגייט, נתניה.

בחזרה מנתניה לאשדוד — מכון וינגייט, צומת כפר שמריהו/המעפילים, הרצליה, רח' הרב קוק פינת רח' וייצמן, ומשם — בתחנות הרגילות דרך הרצליה, רמת השרון ובני ברק לאשדוד.

לוח זמנים מנתניה לאשדוד:
בימים א'־ה': 06:00, 07:00, 09:00, 11:45, 13:30, 15:00, 17:30, 19:00, 21:00.
בימי ו' 06:00, 07:00, 09:00, 11:00, 12:00, 13:00, 15:00.
מוצאי שבת: 20:30, 21:00, 22:45

לוח זמנים מאשדוד לנתניה:
בימים א'־ה': 06.30, 07.00, 08.00, 09.30, 12.05, 13.30, 15.00, 16.30, 18.00, 19.30, 21.30.
בימי ו': 06.30, 07.00, 08.00, 09.30, 12.05, 15.00.
מוצ"ש: 20.45, 21.30, 23.00.

מרכזי מידע
למידע נוסף ולוחות זמנים מפורטים אנא פנה ללשכות המודיעין בכל תחנות אגד ולמרכזי המידע.
אנו מזכירים לציבור הנוסעים כי מספרי הטלפון של מרכזי המידע הם:
תל־אביב: 03־432777
ירושלים: 02־304304
חיפה: 04־549121
מודיעין נתניה: 053־337053.

עוד שיפור למענך

משחקי החלביאדה הסתיימו
המספרים הזוכים במשחקי החלביאדה תנובה

45	32	02
79	73	62

אם הרכבת את צרוף המספרים הזה, אתה משתתף בהגרלה הגדולה, שבה כל משתתף זוכה באחד הפרסים:
גביע החלביאדה:
שתי מכוניות סובארו 1600 ספורט "COUPE"
מדליות הזהב:
טיסות זוגיות לאירופה (כרטיסים קבוצתיים, לא כולל מיסים והיטלים)
ומדליות הכסף:
סט עיצוב אופנה או משחק כדורגל אלקטרוני.

*במדליות ארד–
בבדורי משחק "לך תבוא" זכה צירוף המספרים:

95 | 86 | 27 | 19 | 10 | 01

במשחקי "פליי־מוביל" זכה צירוף המספרים:

87 | 70 | 53 | 50 | 47 | 06

את תלושי ההשתתפות בהגרלת הגמר ואת הפרסים המידיים, תקבלו עם הצגת צירופי המספרים שאספתם, על אריזותיהם השלמות, (ריקות כמובן) בכל אחת מהחנויות אשר מתפרסמות בתחתית המודעה עד 27.5.87

שימו לב! חלוקת תלושי ההגרלה והפרסים תתקיים עד ה־27.5.87 ולא כפי שפורסם במודעה הקודמת

אם אתם מתגוררים בישובים שאין בהם או בקרבתם חנויות המחלקות פרסים ותלושי הגרלה, אתם יכולים לקבל את הפרסים בביתכם.
שילחו את שקיות החלב וקרטוני החלב עם המספרים הזוכים לת.ד. 7130 ת"א, מיקוד 61070 עבור מס' 100, ותקבלו לביתכם את הפרס או תלוש ההגרלה בו זכיתם.
אפשרות זו ניתנת רק למתגוררים באזורים בהם אין חנויות המחלקות פרסים ותלושי הגרלה.

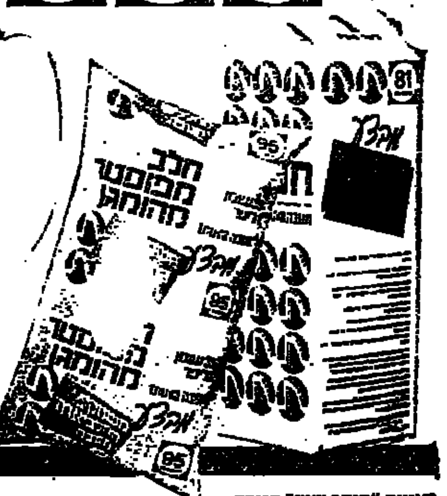

חנויות "היפר שוק" תנובה:
★ רב מכר - צומת גלילות, כביש החוף. ★ חיפה - טירת כרמל: צומת וולקן. ★ ירושלים - שוק סיטונאי, גבעת שאול. ★ אשדוד - אזור תעשייה 2. ★ אשקלון - ליד שיכון זרזה. ★ בית שאן - סניף תנובה. ★ הרצליה - קניון גלילית. ★ טבריה - ליד התחנה המרכזית. ★ נתניה - רח' זנגביל 13. ★ עכו - צומת עכו־צפת. ★ עפולה - רח' כורש, דרך מרחביה. ★ פתח־תקוה - ליד התחנה המרכזית. ★ קרית־שמונה - סניף תנובה. ★ ראשון־לציון - רמת אליהו. ★ רחובות - אזור התעשייה ברנר, ליד צומת בילו.

חנויות "מזון מן הקיבוץ והמושב" תנובה:
★ תל־אביב - חשמונאים 93. ★ חיפה - הנביאים 5. הנמל 49. התשבי 9. יוחנן הקדוש 33 - ... ★ באר־שבע - מרכז מסחרי גילת, סניף תנובה באר־שבע. ★ בת־ים - רוטשילד 80. ★ כפר־סבא ... ★ כרמיאל - הפרחים 57. כרמיאל מערב. מרכז ... ★ גבעתיים - כצנלסון 19. ★ הוד השרון - דרך השרון 75. ★ חדרה - הגבורים ... ★ טבריה עילית ... ★ נהריה - לוחמי הגטאות 2. ★ מגדל העמק - רח' התשע"ג 28/9. ★ לוד - דרך הקלך 2. ★ נתניה - ויצמן 22. ★ עפולה - רח' הולנד - בנין כוכב. ★ פתח־תקוה ... ★ צפת - הפלמ"ח. ★ קרית־אתא - זבולון 95. ★ קרית מלאכי - רש"י. ★ קרית־ים ... ★ ראשון־לציון - גבעתי 8. ★ רמלה ... ★ רמת־השרון - אוסישקין 9. ★ שדרות - מרכז מסחרי. ★ זכרון יעקב - רח' הנציב.

חנויות "היפרכל" - בימים א'־ה', בין 14.00 ל־19.50, ביום ו' בין 9.00 ל־12.00.
★ ירושלים - בית"ר - גבעת שאול. הלפיות - בית קניה 35 (מול בית ד' הדרך). ★ חיפה - קסטל ... ★ חולון - רח' פרופסור שור 36, אזור התעשייה. ★ ראשל"צ - שד' לישנסקי 83, אזור התעשייה - גני ספיר.
★ פ"ת - רח' בזל פינת בלטימור מול ביה"ח "בלינסון". ★ באר־שבע - "צרכלי" - רח' האורגים פינת דרך בן גוריון. ★ ר"ג - "קניון" - רח' מבצע קדש 48, ליד אצטדיון ר"ג. ★ סופרסל עוד - רח' ירושלים פינת אליעזר בן יאיר.

חנויות "שקם"
★ שקם אבן גבירול - רח' אבן גבירול 124, תל־אביב. ★ שקם קניון - רח' אבא הלל, קניון איילון, רמת־גן. ★ שקם מודיעין - רח' מודיעין 182, גבעתיים. ★ שקם נתניה - רח' אחד העם 16, נתניה. ★ שקם ירושלים - רח' יפו 234, ירושלים. ★ שקם מוצקין - שד' בן גוריון 84, ק. מוצקין. ★ שקם עפולה - רח' ירושלים 2, עפולה. ★ שקם אשקלון - מרכז נפתי חדש, אשקלון. ★ שקם באר־שבע - רח' בן צבי, באר שבע. ★ שקם חיפה - מגדל הנביאים, חיפה.

חנויות קו־אופ "זבולון" - אגודה צרכנית שיתופית.
★ סופרמרקט נהריה - שדרות געתון 22, נהריה. ★ סופרמרקט כרמיאל - רח' הגליל, כרמיאל. ★ "היפרצבר" - אזור התעשייה, צור שלום. ★ סופרמרקט קרית מוצקין - שדרות ויצמן 1, קרית מוצקין. ★ סופרמרקט סביניה - רח' קרן היסוד, קרית ביאליק.

חנויות קו־אופ "צרכן" - אגודה צרכנית שיתופית.
★ סופרמרקט יונה - רח' יונה 1, חיפה. ★ סופרמרקט נתיב חן - רח' נתיב חן 1, נווה שאנן, חיפה. ★ סופרמרקט אורן - רח' אורן 25 (רמות רמז), חיפה. ★ סופרמרקט קרית אליעזר - ככר מאירהוף - קרית אליעזר, חיפה. ★ סופרמרקט קלר - רח' קלר 7, הכרמל, חיפה. ★ סופרמרקט קרית אתא - רח' זבולון 4, קרית אתא. ★ סופרמרקט מבשן־צפון - רח' יהודה הנשיא, ק. טבעון. ★ סופרמרקט נצרת־תרוד - שכונה דרומית, נצרת. ★ סופרמרקט כנרת - חוף כנרת, טבריה. ★ סופרמרקט צפת - שכונה דרומית, צפת.

חנויות "קו אופ" ירושלים
★ סופרמרקט המרכז - רח' המלך ג'ורג', פינת בן יהודה. ★ סופרמרקט בית הכרם - שד' הרצל, בית הכרם. ★ סופרמרקט תלפיות מזרח - מרכז מסחרי, רח' דב גרונר.

לגוף שלך מגיע תנובה

הודעה לציבור

הרינו להודיע בזה כי

בחינות להסמכה „יורה־יורה"

יתקיימו בע"ה בימים רביעי וחמישי, ג' ד' מנחם אב תשמ"ז בנושאים דלהלן:

ביום רביעי, ג' מנחם אב:
הלכות איסור והיתר, נידה ומקוואות, שחיטה וטריפות מצוות התלויות בארץ, אבלות.

ביום חמישי, ד' מנחם־אב:
הלכות שבת ועירובין, פסח ויום טוב, יו"ט, ר"ה, יוה"כ סוכה, ולולב תפילין, קריאת התורה ומזוזה.

כל המבקש להבחן בנושאים הנ"ל יעביר אלינו לא יאוחר מיום שני, ב' בתמוז תשמ"ז:

1. מסמכים המעידים, כי למד שש שנים לאחר גיל 18, בישיבה — כולל.
2. אישור והמלצה מראש הישיבה־כולל שראוי לגשת לבחינות לרבנות ולמד הנושא כדבעי.
3. מכתב בקשה בציון הנושאים המבוקשים, שם, כתובת וטלפון בכתב־ברור.
4. תשלום אגרה — ע"ס 10 ש"ח לכל מבחן. לשלם בדואר לחשבון 0059083, ולהעביר הקבלה אלינו.
5. כל נבחן שעדיין לא ניגש לבחינות ברבנות הראשית ימלא שאלון במזכירות הרבנות הראשית.
6. יש להגיש אלינו את כל המסמכים המתבקשים לעיל במרוכז.
7. כולל שבו האברכים יבחנו יחד יפנה ראש הכולל לרבנות הראשית ויגיש על כל אברך המלצה נפרדת ומכתב בקשה נפרד, כאמור לעיל בסעיף 3 ו־5.

הרב אליעזר פרלנשטיין
הרבנות הראשית לישראל
מחלקת הבחינות

הצופה לילדים

ב"ה

יום שישי, כ"ג באייר תשמ"ז (22.5.1987)

גיליון מס' 284

בעריכת עפרה ורד

ירושלים

שלום, ילדים

„מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו".

לפני עשרים שנה התרחש הנס הגדול. היה זה בכ"ח באייר, שנת תשכ"ז, במלחמה קצרה, בת שישה ימים בלבד — מלחמת ששת הימים, שוחררה ירושלים העתיקה ואוחדה עם העיר החדשה.

מאורע זה, הוא המאורע החשוב ביותר בתולדות עמנו, מאז קום מדינת־ישראל. ירושלים, בירת־ישראל, שבה להיות שלימה ומאוחדת. מרגע שנפתחו שערי־החומה, נוהרים יהודים מכל קצות הארץ והעולם, להתפלל ליד הכותל המערבי, שריד בית־מקדשנו.

במשך עשרים שנה, שיקמנו את הרובע היהודי ובתי־הכנסת העתיקים שבו. בחפירות שנערכות בעיר העתיקה, נתגלו ממצאים ארכיאולוגיים חשובים ביותר, החושפים את עברנו המפואר בעיר הנצח.

יום ירושלים שיחול ביום רביעי הקרוב, הוכרז על־ידי משרד החינוך והתרבות כעומד בסימן „שאלו שלום ירושלים". המטרה העומדת לנגד עינינו היא — להגיע לדו־קיום בשלום עם שכנינו הערבים, כך שניתן יהיה להסתובב ברחובות ירושלים כולה בביטחון ובשלווה.

דווקא בימים אלה, ידידי הצעירים, כאשר מדובר רבות בדרכים להשגת השלום הכולל בינינו ובין שכנותינו, מדינות ערב, יש לחזור ולהדגיש שאין לוותר על ירושלים השלימה. היא תהיה בע"ה, בירת מדינת־ישראל — לנצח. ככתוב: „נצח — זו ירושלים" (ברכות נ"ח).

שבת שלום
שלכם, עפרה

שלנו שוב עכשו

מאת מידה הראל

אֵלַיִךְ הָעִיר שְׁבוּיַת הָעֲצֶבֶת
אֵלַיִךְ הָעִיר יְדוּעַת הַקְּרָבוֹת
כְּמוֹ מַחַט מַגְנֵט וּכְמוֹ אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת
שׁוּב נִפְתָּחִים, נִמְשָׁכִים הַלְּבָבוֹת.

כִּי שׁוּב לָרִאשׁוֹנָה זֶה דּוֹרוֹת רַבִּים,
שֶׁלָּנוּ אַתְּ עִירִי, שְׁלֵמָה, לֹא חֲצוּיָה,
וְשׁוּב כַּעֲטָרָה, אוֹתָךְ סָבִיב עוֹטְרִים
בָּנַיִךְ שֶׁפָּדוּ אוֹתָךְ מִן הַשִּׁבְיָה.

אֶפְשָׁר שׁוּב לְטַיֵּל עַל פְּנֵי חוֹמוֹתַיִךְ
פְּתוּחִים הַשְּׁעָרִים לְכָל עוֹבֵר וָשָׁב,
שׁוּב שֶׁלָּנוּ אַתְּ, עִירִי יְרוּשָׁלַיִם
שֶׁלָּנוּ אַתְּ כֻּלָּךְ, שֶׁלָּנוּ שׁוּב עַכְשָׁו.

פרשת השבוע

בהר־בחוקותי

כי תבואו אל הארץ... ושבתה הארץ שבת לה' (ויקרא כ"ה, ב')

קיים צד שווה בין מצוות השמיטה שבפתח הפרשה, למצוות השבת שבסיומה — כשם שמצוות השבת מחזקת בלבנו את האמונה, שישראל הוא עם קדוש לה' — כך מצוות השמיטה נוטעת בקרבנו את האמונה, שארצנו היא ארץ שנתקדשה מכל הארצות שבעולם; היא שובתת בשנה השביעית, בדומה לשביתת הבורא ביום השביעי לבריאה.

(רבי שמואל דוד לוצאטו)

● * ●

הצדיק רבי אהרן מבלז היה אומר: בפתח מצוות שמיטה נאמר: „ושבתה הארץ שבת לה'", כדי ללמדנו, שאין להשבית עבודת השדה בשנת השמיטה משום טובת הקרקע — כדי שהקרקע תניב יבול עשיר — אלא שביתת הארץ בשמיטה תהא „שבת לה'", לכבוד ה', מצווה לשם שמים, משום שכך ציווה הבורא יתברך.

אם בחוקותי תלכו, ואת מצוותי תשמרו... (ויקרא כ"ו, ג')

מעירים כאן חכמי ישראל: פסוקי הברכה בפרשת „בחוקותי" מתחילים באות א' — „אם בחוקותי תלכו" — ומסתיימים באות ת': „ואולך אתכם קוממיות" (כ"ו, י"ג). דבר זה בא לרמז לנו, שמוטל על ישראל לקיים את כל מצוות התורה — מאל"ף ועד ת"ו — ואז יתקיימו בהם כל הברכות האמורות בפרשה.

(עפ"י מ. בקר „פרפראות לתורה")

לסיום ספר ויקרא: **חזק חזק ונתחזק!**

וספרתם לכם...

היום שמונה ושלושים יום שהם חמישה שבועות ושלושה ימים לעומר.

קלטתי ילד עולה

בטכס מרשים ומרגש, שנערך השבוע במשכן הכנסת בירושלים, הוענקו 40 פרסים לילדים, שהשתתפו במבצע — „קלטתי ילד עולה".

הפרסים הוענקו לילדים מבתי־ספר שונים בארץ, שהצטיינו בקליטת עלייה — הם סייעו לילדים, עולים חדשים, מבית־ספרם בשלבי הקליטה הראשונים בארץ: לימוד השפה העברית, הכנת שיעורי־בית, השתלבות בחברה ועוד. הפרסים ניתנו יחדיו — לילדים הקולטים ולחבריהם — הילדים הנקלטים.

בין הילדים הקולטים בלטו במיוחד, ילדים שעד לפני זמן קצר היו בעצמם עולים חדשים. דווקא מתוך הקשיים שהיו להם כעולים, הרגישו צורך לסייע לעולים החדשים.

בקליטת ילדי אתיופיה בלטו — בתי־ספר ממלכתיים־דתיים, כמו למשל, בית־ספר „יבנה" ברעננה.

מיכל מודעי, יו"ר ויצ"ו, ציינה לשבח את פעולות הילדים ואת חיבוריהם היפים בנושא — „קלטתי ילד עולה".

הטכס נערך במסגרת אירועי — שבוע הילד בישראל.

שמחו את ירושלים וגילו בה

תיק התכלת

מאת אסתר חוטר

תמיד, כשאבי מדבר על ילדותו בירושלים העתיקה, אני רואה מין ברק בעיניו. אחריו מופיעות דמעות גיל, ואולי עצב עם הרבה געגועים?

את כל סיפורי הילדות שלו, אני כבר מכיר. (הוא מעולם לא סירב לספר לי כשביקשתי...), אך הסיפור שלו על התפילה ליד הכותל לאחר מלחמת ששת־הימים, כשתיק התכלת בידו, ביקשתי שיספר לי רק פעם אחת.

איזו התרגשות אחזה בו אז. — אזה להט...

— היה זה בחצות הליל, בני — פתח אבי ואמר: מתאריך ה' אייר תש"ח. ברגע ששמענו על הכרזת מדינת־ישראל בארץ־ישראל, לא ידענו את נפשנו מרוב שמחה.

— מזל טוב! מזל טוב! — אמרה אמי כשדמעות גשרו על לחייה.

— דגל בריטי לא יונף עוד מעל ארמון הנציב — אמר יעקב שכננו.

— אלפי דורות חלמנו עליך — אמר סבי.

כל הבתים הוארו, חג בכל בית. ובעצם ההתלהבות יצאנו לרחובות, רקדנו ושרנו עד אור הבוקר.

אך לא לאורך זמן, בני, שאגות השמחה היו קצרות, קצרות מאוד...

ציור ילד בן 10 מיפן. מתוך התערוכה „ילדי העולם מציירים את ירושלים".

הערבים החלו במתקפות על עשרות יישובים; בדרום, בגליל ובכל אזורי הארץ. מקלטים לא היו אז. ירדנו לפרקים למרתפים.

באישון לילה, עזבנו את העיר העתיקה כשצרורות דלים בידינו ותיק התכלת שבתוכו התפילין, לא מש מידי אבי אפילו לדקה.

שתקנו כל הדרך. קשה ועצוב היה לנטוש את ביתנו, ולעבור לבית־דודתי הגרה מחוץ לחומות...

— ריבונו של עולם — חפול אבי תחינתו יום־יום; מי יתן ואזכה לשוב ולהתפלל ליד הכותל, רוצה אני שוב לנשום אווירא דקדושתא...

אך, בני, סבך לא זכה לכך — נאנח אבי והמשיך בסיפורו;

— כעבור עשרים שנה, פרצה מלחמת ששת־הימים, ושונאי ישראל איימו עלינו לכלותנו, אך הקב"ה הצילנו מידם. הייתה מלחמה קשה. וכבר ביום הראשון למלחמה, חיל האוויר שלנו כמעט השמיד כליל את חיל־האוויר המצרי. אך אין ניצחון בלי קורבנות, בני, ומיטב מבנינו נפלו — יהי זכרם ברוך! רוח הגבורה והאמונה בה' שפעמה בהם, לא נטשה אותם אפילו לרגע, היא אשר הביאה לנו את נצחוננו.

בכל ימי המלחמה, התפללתי לנס שיקרה, שאוכל לחזור אל הכותל להתפלל, כשתיק התכלת בידי... ואכן, הרגע המיוחל הגיע, ועם שחר מצאתי עצמי פוסע בינות לחרבות, בסמטאות מוכרות כל־כך מאז ילדותי... הוצאתי ברטט מתוך תיק התכלת את טליתו של אבא. קיר האבנים שספג דמעות רבות, קיר האבנים שקיבל תפילות רבות, עמד וניצב למולי.

אשרינו שזכינו לכך, בני, ואשרי הדורות שיזכו.

נתפלל שירושלים תהא מאוחדת לנצח — סיים אבי את דבריו.

וכך, מדי שנה, כשמדברים בכיתה על „יום שחרור ירושלים", אני נזכר בסיפורו של אבא.

תפילה בירושלים

כל מי שהוא מתפלל בירושלים, כאילו מתפלל לפני כסא הכבוד, ששער השמים הוא שם, ופתח פתוח לשמוע תפילה.

(מדרש שוחר טוב צא)

ילדי העולם מציירים את ירושלים

ביום ירושלים, תיפתח באגף הנוער של מוזיאון ישראל, תערוכה מיוחדת במינה — תערוכת ציורי ילדים מ־42 מדינות ברחבי העולם בנושא „ירושלים".

התערוכה אורגנה על־ידי גורמים רבים, ביניהם חיים — ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק. מארגני התערוכה פנו לפני שנה ונתנו לבתי־ספר שונים ברחבי העולם. ההיענות היתה רבה: מאות חבילות של ציורים הגיעו ארצה. הציורים נשלחו ממדינות שונות, אפילו מהודו, מטורקיה ומכמה ארצות אפריקניות.

מספר ציורי הילדים מן הארץ קטן (חבל!). לתערוכה נוסף נופך מיוחד — גם חיילי צה"ל הוזמנו להשתתף בה, וציוריהם יוצגו בין שאר ציורי הילדים.

מרבית הילדים מציירים את ירושלים כסמל. בעיקר נושא חדש על „ירושלים של מעלה". הילדים השתמשו בחומרים חדשים — שפע נירות זהב וכסף, וכן ציורים על קטיפה, משי ונייר זכוכית.

הציורים היפים ביותר יזכו את ה„ציירים" הצעירים בפרסים. הזוכים בשלושת הפרסים הראשונים יהיו ילדים אשר יוטסו ארצה בליווי משפחותיהם לבילוי בן שבוע בארץ. הזוכים מישראל יזכו במטבעות זהב, או בפרסי טיסה ברחבי הארץ.

ילדים, התערוכה תוצג במוזיאון ישראל לפרק זמן קצר בלבד — פחות מחודש ימים, היא תנעל בי"ח בסיון (15 ליוני). לאחר מכן תתפנה התערוכה [illegible]. כמו כן, יצא לאור ספר ובו מבחר ציורים מהתערוכה.

תערוכה זו, היא התערוכה הבינלאומית השנייה בנושא „ירושלים". התערוכה הראשונה התקיימה לפני עשר שנים וזכתה להצלחה עצומה. נקווה שגם תערוכה זו תזכה להצלחה דומה — אל תחמיצו.

לפניכם ציורי ילדים מתוך התערוכה.

חידון / שעשועון

את התשובות יש לשלוח ל„הצופה לילדים" רחוב המסגר 66, תל־אביב

תורתך שעשועי

מהו חג המסתתר מאחורי ה־צורה, וכיצד הוא מתקשר לפרשת השבוע „בהר"?

בהצלחה!

● * ●

חידון בשערייך ירושלים

שבעה שערים בחומת ירושלים. כתבו שמותיהם.

היעזרו בהגדרות הבאות:

1) מלך החיות — ברבים.
2) זבל.
3) עיר השוכנת לרגלי הר גריזים
4) צמחים המפיצים ריחות טובים.
5) הנמל הראשון בארץ ישראל.
6) רגשות חמלה ואהבה.
7) „כי מ—— תצא תורה".

בין הפותרים יוגרלו פרסים

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

חדש על המדף

הרבו שיחה עם העובר – והמשיכו עם התינוק

מה מיתר האדם על הבהמה? לפי ה־הכם מכל אדם — אין.

לפי פרנסואז דולטו, פרופיסור לפסיכי־אטריה ואשת מדע מפורסמת בתחומה ב־צרפת, יתרוננו על פני בעלי החיים הוא ב...דיבור. בספר הדן שתורגם באחרונה לעברית, „שאלה של אם" דוחקת בכו־ל [illegible] לדבר עם ילדיהם מגיל אפס. כל כך משוכנעת היא ביכולתם להבין אי־זה [illegible] שהיא מציעה לנשים בהריון לה־פנות דיבור אפילו... לעוברים בבטן.

שומעים בבטן אמם

על כך שהחוקרים גילו כי עוברים שו־מעים מבעד לדפנות הבטן קולות וצלילים מן העולם החיצון — כבר שמענו. זו הי־סיבה להמלצה להשמיע מוסיקה (רצוי קלא־סית) בהיותן של נשים טרם לידה. הע־ובר ישמע — וירגע.

אבל לדבר אל עוברים ואל תינוקות בני יומם?

המוח האנושי, מסבירה פרופ' דולטו, מתוכנת לכיוון הדיבור. כאשר מדברים אל היך הילוד — הקולות נרשמים ומיק־לטים במוחו אפילו אם איננו מסוגל להי־בין אותם במשמעות המוכרת לנו. כשיג־דל — יצפו ויעלו הצלילים מנבכי המוח ויאפשרו לו ביתר קלות להבין ולסגל את המושגים שבפינו.

בכל השאלות עמן היא מתמודדת ב־ספר „שאלה של אם" (יצא בהוצאת מע־ריב) חוזרת פרנסואז דולטו ומבקשת: דברו עם הילדים הסבירו להם. אין תח־ליף להתקשרות המילולית. אל תשאירו נושאים שאין לדבר עליהם.

„סבתא את נורא זקנה?"

דוגמא לשיטתה — נושא המוות. מי אוהב לדבר על הגורל הצפוי לכו־לנו?

מי יכול להתחמק לגמרי משאלות סק־רניות של פעוטים כמו: „סבתא, את כבר נורא זקנה?", „סבא, אתה עוד מעט תמות?" ילדים בני שלוש שואלים כך. הם שומעים כל הזמן על מקרי מוות מ־תאונות דרכים למשל ומנסים לעכל את המושג המופשט בצורת הס־תלקות על אנשים הקרובים אליה.

איך מתמודדים עם השאלות הללו. הנה מה שכותבת דולטו:

עד גיל שבע, בקירוב, אין השאלות ש־שואלים ילדים על המוות מלוות בחרדה. הם שואלים בנידון סמוך לגיל שלוש, ו־כאמור — ללא חרדה.

בגיל הזה (גיל שלוש) צריך לדבר אי־תם על המוות.

איך? למשל לומר לילד: „נמות כאשר נפסיק לחיות". זה נשמע משונה אבל זו האמת. אין לכם מושג עד כמה מרגי־עים דברים אלה ילד קטן. לומר לו: „אל תדאג אתה תמות רק כשתגמור לחיות".

„אבל עוד לא גמרתי לחיות" עונה ה־קטן המודאג. „יפה! אתה רואה, עוד לא גמרת לחיות ולכן אתה לגמרי חי".

ארוחת הצהרים ופצצת האטום

ומעשה בבנה הצעיר של המחברת, ש־חזר כבן בגיל שלוש אחרי ששמע לרא־שונה על פצצת האטום ושאל:

נכון מפצצה כזו כל פריז יכולה להע־לם?

נכון, ענתה אמו.

אבל זה יכול לקרות לפני ארוחת ה־צהריים, אחרי ארוחת הצהריים?

כן זה היה יכול לקרות אילו נמצאנו במלחמה, ענתה הפסיכיאטרית, אבל אנח־נו לא במלחמה...

אז זה לא יקרה לפני ארוחת הצהריים, ענה הפעוט הרגוע ומיד ישב לאכול.

ילדים מוסיפה דולטו חשובה, חיים כל ה־זמן את הרגע ואת ההתרחשות הבודדת. אם מישהו מבני משפחתנו נפטר — אסור להניע בידיעתם הדבר זה, „לא לדבר עי־נם על המת..." היא כותבת בחריפות „פרדעו להתייחס אליהם כאל חתול או כלב. [illegible]".

יש לקחת פעוט לקבר אבותיו

הוא הדין בפטירת סבא וסבתא. אסור לומר: לקחו את סבתא לבית חולים, היא חולה מאוד זה הכל. אסור להתחמק או להמציא שיחה. מה שצריך לומר לילד ה־קטן הוא שסבתו מתה, ולהביאו אל בית הקברות כדי שיראה היכן נמצאות גופות האנשים שמתו. לדבר על אהבתנו אליהם, לא להתעלם.

דולטו ממליצה ככלל חינוכי — לא להרבות בגיפופים ובנשיקות מוגזמות (ילדים קטנים, עד גיל שנתיים וחצי אי־נם אוהבים נשיקות!) ולבטא את אהבתנו במילים ובשיחות. ילדים היא אומרת מגד־לים לא כחובבי צעצוע או כבובה אלא כ־בני אדם בעלי בינה.

הג'ינס הנצחי — לעולם לא נגמר. בתצלום לפניך חולצת ג'ינס מהאוסף החדש של חברת „רונלד ששון". גם חצאיות הג'ינס עם רוכסן גדול לכל אורכן — אופנתיות השנה. ויש משחק צבעים כמו פסים המחלקים את הבגד לשניים. בצד האחד הפסים באדום ובשני — הפסים בכחול. הצעירים מסרבים להפרד מן המראה הג'ינסי והוא אכן מחמיא להם.

נגיסים בטמפורה

„טמפורה" זו מילה יפנית שפירושה [illegible] או פיתוי, תלוי באיזה מקסם היא בשימוש. אבל היום, כשאומרים עוף בטמ־פורה מתכוונים לעוף בציפוי מיוחד, המ־באה סיבה שעבורה תרגום מיוחד במטבח היפני.

כולנו מכירים את השניצל המצופה בביצה ובפירורי לחם. הפירורים מגדילים את פני השטח של פרוסת העוף וסופגים הרבה מאוד שמן. בשיטת הטמפורה — מוותרים על הפירורים.

בוללים קמח, מים ותבלינים לפי כמויות קבועות אבל עושים זאת בקערה המוקפת בקוביות קרח או מבוללים עם קרח כתוש. טובלים את העוף בבלילה הצוננת ומיד מטגנים אותו [illegible] הרותח והבדלי הטמפרטורה יוצרים ציפוי פריך, דקיק ו־מיוחד.

חברת „מקדונלדס" האמריקנית מצאה שיטה איך לחקות את הטמפורה היפנית בגבול ייצור תעשייתי והוציאה לשוק את „הנאגטס" שלה, חתיכי עוף מצופים בלי פירורי לחם.

בימים אלה קנתה חברת „עוף טוב צאן" את הפטנט וגם היא מוציאה לשוק חתי־כים מצופים שזכו למילה העברית המעו־ררת תיאבון: נגיסים.

לכל קופסת נגיסים מצורפת שקית עם הרוטב המתאים לה. הטעמים הם שלושה:

נוסח סיני חמוץ מתוק, נוסח של בר־בי־קיו אמריקני הנקרא כמובן המערב הפרוע ונוסח מזרחי עם רוטב חריף. מחיר של 600 גרם נגיסים הוא 9.50 ש"ח. ממליצים להגיש אחרי חימום בתנור אבל אפשר גם לטגן טיגון קצר ומהיר.

*

עוגה מתערובת

למרות שאנחנו, עקרות הבית הוותיקות — לא מתפתחות לתערובות העוגה המו־כנות, יש כנראה שיכבה צעירה חדשה

של נשים (וגברים) המסתפקת בבאפה שאפשר להכין בעשר דקות, שאפשר להק־פיא בפריזר ולהפשיר במיקרוגל, בקיצור עוגות הצידן המבטיליות.

בשביל קבוצת הגיל הזו מפיקות הב־רות כמו „אפיקל" להוציא מדי עונה סו־גים חדשים של התערובות.

האחרונה בנידון (בהצלחה לפניך) היא עוגת טורט בטעם שביה שאם אופים אותה במיקרוגל, מקבלים את העוגה תוך שבע דקות! הוסיפי כלום דקות של ההק־צפה והכנת החיים, מבהיכה סבגיג, אפ־שר להכין עוגה בזמן שלוקח לאורחי ה־פתע עולה, מן הרמזים באינטרקום ועד שהם מצליחים להחנות את המכונית, ל־הגיע עד דלת ביתך.

לא להאמין.

לפנקס מתכוני חג השבועות

עוגת פירורים

א) מערבבים חבילה וחצי מרגרינה רכה עם [illegible]

ב) [illegible]

ג) [illegible]

ד) [illegible]

ה) [illegible]

מה נצפה מה צפוי

ברדיו ✱ בטלוויזיה

ברדיו

■ „קבלת־שבת" — פרשה „בהר" ו„בחוקותי" — בעריכת שבתי ברנר (א') שישי, 15.00 — שיחה כפר הרב אברהם בן חיים, רבה של קהילת „שערי [illegible]" [illegible]. בתוכנית [illegible] יקראו ה־[illegible] אילן גורן, [illegible] — להקת [illegible] [illegible]. [illegible] ראשי של [illegible] בית [illegible].

■ „[illegible]" (ב') שישי, 22.10 — [illegible]

התקיים באצטדיון [illegible] שלום. העורך: משה הן.

■ „מחשבת ישראל" — [illegible] (א') ראשון, 19.05.

■ „אומר בשבחיך" — [illegible] — בעריכת [illegible] (ב') ראשון, 20.05 — [illegible] — שירים ליום ירושלים, [illegible]. העורך: משה הן.

■ „ציבוקים [illegible]" — [illegible] (ב') ראשון, 22.05 — הפעם: שירי ירושלים.

■ „תורה [illegible]" (א') ראשון, 22.05 — הפעם: ילדים [illegible] כשוגגים.

■ „עיונים בפרשת השבוע" — פר־שת „במדבר" — מפי הרב יונה מצגר (א') שני, 19.05.

■ „מילים ומזמורות" — מצעד הפזמו־נים המסורתיים — בעריכת שבתאי ביבר (ב') שני, 20.05.

■ הצגת משחק חצי גמר גביע ה־מדינה בכדורגל (ב') שלישי, 17.30.

■ „שיעור בתלמוד" — מסכת „בר־כות" — מפי הרב שבתאי סבטו (א') שלישי, 19.05.

■ „עוד פעם אחת" — „פולין — פהיו 86" — רשמי מסע של יהודית הנ־דל בפולין (ב') שלישי, 22.05 — הפעם: תבנית חמישית — „על חסידי אומות העולם".

■ „קפה ראשון בסימן ירושלים" — חידונים מגוונים בהשתתפות המאז־ינים — עם שמוליק רוזן (ב') שלישי, 23.05.

■ „ארץ לא נודעת" — בעריכת אפ־רים אבא (א') חמישי, 16.05.

■ „שיעור..בתנ"ך" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

■ „שורשים" — שבוען לענייני פול־קלור ועדות (ב') חמישי, 20.05.

■ „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בשידור חי (ב') חמישי, 23.05.

ליום ירושלים

✱ שידור ישיר מעצרת ממלכתית לכבוד 20 שנה לאיחוד ירושלים, שבה ישתתפו נשיא המדינה חיים הר־צוג, ראש הממשלה יצחק שמיר, שר הביטחון יצחק רבין, הרמטכ"ל דן שומרון, ראש עיריית ירושלים טדי קולק ומפקדי ירושלים בעבר ובהווה. (גל"צ) שלישי, 18.05.

✱ „סיפורי ירושלים" — עם פרופ' ד"ר יוסף יואל ריבלין — דור שביעי בארץ (א') שלישי, 22.05 — התכנית שודרה לפני 20 שנה, בשנת 1967, וקיבלה פרס רשות השידור.

✱ „שערי ירושלים" (ב') רביעי, 08.00 — מגזין מיוחד בן ארבע שעות בשידור חי. ישתתפו: הארכי־אולוגים דן בהט, גבי ברקאי, מנחם מגן; ההיסטוריונים פרופ' יהושע בן אריה, ד"ר מרדכי נאור. כמו כן ישת־תתפו מוטה גור, עוזי נרקיס ועוד לו־חמים מהשורה.

✱ „ירושלים בעיני אנשי ספרי" (א') רביעי, 16.05 — הסופר חיים באר ישוחח עם המשורר אבנר טריינין, שניהם יוצרים בולטים שבמרכז יצי־רתם עומדת ירושלים. התכנית תוקלט במהלך סיור באתרי ההשראה של העיר.

✱ טקס הודיה לציון יום ירושלים — שידור חי מהכותל המערבי (א') רביעי, 17.04.

✱ „מטמון ירושלמי" — זאב ענר בחידון מיוחד לעיר ירושלים (ב') רביעי, 17.05.

✱ „צנחנים בירושלים" (גל"צ) ר־ביעי, 17.05 — שיחה עם הצנ־חנים שהשתתפו בקרבות ירושלים במלחמת ששת הימים.

✱ „האגדות לא שווא ידברו" (גל"צ) רביעי, 18.05 — משדר מיוחד על ירושלים בראי אגדות חז"ל והמקר־אות. משתתפים: חיים באור, פרופ' שער ופרופ' דב מי.

✱ „עיר אבן ושמים" — ירושלים בשירה ובספרות (ב') רביעי, 20.05.

הערוץ השני

● יום ראשון

19.00 „שכינות באוהלי" — חברויות.

20.00 מבט לבני — „תיקון חצות" ב־צפת.

● יום שני

19.00 שנינו בראש אחד.

19.30 ירושלים — סרט של דוד פר־לוב.

20.00 ליקס „שנה טובה".

21.00 סרט.

● יום שלישי

19.00 באותו צבין — זכות אי שירות חובה.

19.30 תכנית ליום ירושלים — „ירו־שלים ישן בחדש" — שייקה אופיר.

הגבעתרון השמיני ירושלים ממ־התיק הגדול.

20.00 כליל — והמעון לירושלים. סליח.

20.20 שרהלה שרון — שירי ירושלים.

● יום רביעי

19.00 „שייקר ביגיני" — פנטזיה.

19.30 סרט של ירושלים — לגעת בי־צירה.

20.00 זמרת הארץ — שירי דוד זהבי.

21.00 סרט.

● יום חמישי

19.00 חברים בעיירים.

19.30 הצגה — בבית הלביא.

20.00 דרמה — הגיל האנושי — עם גילה אלמגור.

20.40 סרט.

בטלוויזיה

✱ „מזמור לירושלים" (מבט"ש, 20.30) — לקראת יום ירושלים השי־דור תכנית מיוחדת ובה שירים מן הלקוריות שבהם מוקדשה ציון ירושלים. בתכנית גם שירים חדשים שיוקדשו בפסטיבל שי־רים מיוחד ליום ירושלים.

✱ „מסך אישי" — תכנית אירוח עברית חדשה (מוצ"ש, 22.30) — התכנית תארח אישים מכל מיני התחומים: ספורט, פוליטיקה, בידור, ועוד. הכנתה־פים יבחרו קטעי סרטים מארכיון הטלווי־זיה וישוחחו על האירועים המוצגים בהם. ישוחח עמם אהוד מנור. אורח התכנית הראשונה — נשיא המדינה, חיים הרצוג.

✱ „הגיל ההרפתקני" (מוצ"ש, 22.35) — הסדרה מספרת על צוללת חיל הים האמריקני „מונטנה", הרצאת להרגיל צב־אי של מלחמה גרעינית. בשל התנהגותם של אנשי הצוות האירועים מתפתחים עם כמתוכנן, ומה שהתחיל כתרגיל עומד על סף אירוע גרעיני שלמה. פרק שני.

✱ „עד פופ" (א', 20.02) — תכנית בהשתתפות הזמרת ריקי גל, עם צאת תקליטה הראשון. להקת „הפרפרים" הו־פיעה לפני 20 שנה בשני שירים חדשים: „שדות תמה לבנה" ו„מבי ליין". עוד בתכ־נית ראיון קצר עם המוסיקאי האמריקני פיליפ גלאס, שיבוא ארצה בקיץ, ושני קטעים מיצירותיו.

✱ „תביעה קטנה" (א', 20.30) — תכנית דרשבריצית, הדנה בתביעות קטנות בסכומי כסף שאינם עולים על 3000 שקלים. השופט לשעבר דן כהן הוא הבורר באולפן ופסיקתו מחייבת את הצדדים.

✱ „שושלת" (א', 21.50) — הפרק הארבעים ושלושה: אדם עובר ב„לה מיראז'" — המלון שבבעלותה של סאלית. אלקסיס חוזרת שיפגוש את קריסטל. קיר־בי, בתו של המשרת הראשי ג'וזף, מגיעה לדנבר מפריס, בלייק מבקש מחבר הקונ־גרס מקווין שיתערב למענו בקשר להל־וואה ממשלתית שביקש. אלקסיס מתערבת לרעתו של בלייק גם בעניין הזה. ג'ף מסתבך עם אדם.

✱ „כניסה חופשית" (א', 22.40) — נושא התכנית הפעם: „השתלות כבד והשתלות לב". האם צריך ואפשר לעשות בישראל השתלות כבד ולב במצבה הנוכחי של מערכת הבריאות? בתכנית ישתתפו רופאים־מנתחים בכירים, משתלי לב ומשתלי הכבד והחולים הממתינים להשתלות.

✱ „אלגרו" (ב', 20.02) — הפעם שני זמרים מתמודדים משני קיבוצים ב־עמק בית שאן: רשפים ונחהאיתן. עוד משתתפים: התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור, בניצוחו של יצחק שטיינר, צמד „מיהרסיה", השחקנים עדה מריציאנו ושמי ויגברג והמנחה יצחק שמעוני. בתכ־נית קטעים מקוריים של משה וילנסקי, מיכאל אהוד ויצחק שטיינר ומבצעים של חברי המהותים.

✱ „הידון צה"ל בידיעת הארץ ומורשת קרב" (ג', 20.02) — חמי־שה משתתפים, שהגיעו לשלב הגמר, יתמ־מודדו בנושאים העוסקים כולם בירושלים, במלאת 20 שנה לאיחוד העיר. מחברי החידון: יהודה זיו והרוז ורמן.

✱ „הצדעה לירושלים" — תכנית בידור בשידור ישיר מבריכת הסולטן לציון 20 שנה לאיחוד ירושלים (ג', 21.35) — משתתפים: אריק לביא, אילנית, עפרה חזה, להקת פיקוד מרכז, מקהלה „פינה בעמק", להקת „הורה ירושלים" ותזמורת בניהולו ובניצוחו של אורי קריב. בתכנית ישולבו סרטים קצרים על הנוי העיר מיום איחודה.

✱ „ירושלים 1967 — 1987" (ג, 22.50) — הסרט מתייחס להפר שבין שני חלקי העיר — המערבית והמזרחית, ובאבצעות שלושת גיבוריו, תושבי ירושלים משני הצדדים, מנסה לברור שאלות בלימוד ה־אישי. הסרט בודק דרך זכרונות והתרחשות של כל אחד הניסיון הפרטי שלו את בעי־דבותו עם הצד השני ההתייחסות אליו. מהי המשמעות לדו־קיום מיוחד במיני בין יהודים וערבים בעיר כמו ירושלים? באיזו מידה איחוד העיר ב־67 הוא איחוד עיר בלבד, או איחוד לבבות?

✱ „פסוקו של בקוש" — ליום ירו־שלים מבט מסביב לעיר (ג, 23.45).

✱ „גיבורי טלמארק" — סרט קולנוע (ד', 22.05) — עלילתו של הסרט מבוססת על פרשה אמיתית מימי מלחמת העולם השנייה: המחתרת הנורווגית מג־לה, כי הכובש הגרמני עומד להשתמש עם מפעל לייצור מים כבדים בארצם כדי לייצר בו פצצות גרעיניות. כשהמידע הזה מועבר לאנגליה, נשלחת משם יחידה מיו־חדת כדי לפוצץ את המפעל. היחידה האנ־גלית נעזרת באנשי המחתרת הנורווגית.

✱ „דוד בן גוריון" (ה', 21.35) — הפרק השלישי: „בטחון ישראל וגשי־שושי השלום". הפרק הזה בוחן ומציג את דרכו של דוד בן־גוריון, החל מביסוסי להגנה ולהשלמה עם מנהיגים ערבים ב־שנות ה־30, וכלה בקבלת תיק הביטחון בשנת 1947 והחלטותיו בעניני מלחמה עד שנת 1956. בראיון שנתן לטלוויזיה היש־ראלית בשנת 1970 נשמע את דעותיו כ־אורח פרטי על תוצאות מלחמת ששת הי־מים ועל סיכויי השלום.

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

✱ יום שישי

14.00 הכבוריה — פרק ט': ג'וס כפוי — באנגליה של המאה ה־18 נהגו לשלוח הוליות ביום לפעו יוספר אנשים ולגייסם אותם לצבא בעל כורחם. הוליית ג'וס כזו חוטפת את אנטוני לפעו ישרת בצי. ג'ק ויג־נס ושרה נחלצים לעזרתו.

14.30 משפחת פליטר — פרק 19 — כאשר חזרת מנראג ושמה הזכתה בעזרת שאנדילים המחזק שם את כפתה המלון עבו התאכסן בלונדון. טיניאס זוכה מכל אסמה, אך מוצא שפטה לו ביותר לשוב לחיים הקו־נים. הוא מחליט שברצונו להינשא לשארי ולבה של לורת נשבר מידי־צה זו. מפלגת הליברלים מובסת בבחירות. גלנקורה חוזה כיצד יע־בור הזמן הפנוי של בעלה הזוכה.

✱ יום ראשון

16.30 יהודה הפלא — פרק שני — בעוד אבי הכשפאה מנסה לשכלל את ה־ידיעה ויקי, הבן ג'יימי מתחיל לגלות את התרונות שבגנכחות ויקי בבית. השניים מתנכלים כשהש־נים משפ' בריגרל, שאבי המשפחה הוא מתחרה המקצועי של טד. בתה גם היא רוצה שטלבנה רוזני, הבת בריגרל מתחילה לחטט ולבדוק מה מתרחש בבית לאוסון.

17.30 „מתגלגלים" — שם התכנית: „הקרקס הסיני". שוד ושבר לצוות הקרקסטרים: קרקס מתחרה הגיע לעיר — קרקס סיני. אבל סוף טוב הכל טוב.

✱ יום שני

15.15 קשר בשפחתי — משפחת יע־קובוביץ אם ובת משוחחות עם זיוית אברמסון על דאגנות יתר ועל גשר־אים אחרים הקשורים בסדר יומן.

16.00 הפונדק בערוץ המשוה הבויל — פרק 24: אני שומר אשמר לם־בין צלי — אחיה של קייט המסיד את הפונדק במשחק קלפים למר גולס. קייט אינה מוכנה לגהל את הפונדק בשבילו ומחליטה לעבור לעיר. התבורה מחליטה לנסות ול־השיג כנית את הפונדק באמצעות משחק קלפים.

17.30 „הזכ־בפת לי" — הפרק השלי־שי: „צחוק מי שצוחק אחרון". (1) דוב שמח, שבדרך כלל היא משמשה אחרים, צפוב פתאום. חבריו מנסים לעודד אותו. (2) גלי אינה רוצה להשתתף בהצגת הסיום של בית־הספר, משום שאביה לא בא. הזכ־בפת לי דואגים להביא אותו להצגה.

18.00 „הילדים מרחוב דגראסי" — הפרק השישי: „מרטין פוגש את המראקטים". למרטין יש בעיות ב־קשר להצטרפות שלו לחבורת הפר־יסים משחזת בולסון.

✱ יום שלישי

14.15 סרט קולנוע — תכיד את פלוני אלמוני — משל מוסרי על הבמאי פרנק קאפרה על צביעות הממסד הפוליטי בשנות ה־30 באמריקה. נווד זרוק הופך למנהיג המונים כשהוא משמש בובה בידי עסקנים ציניים.

17.30 „זבב להרשעות" — תכנית מיוחדת ליום ירושלים.

18.20 „הגיע זמן לשון" — ליום ירו־שלים. אבשלום קור מספר על מק־רות ביטוי השיר „ירושלים של זהב".

✱ יום רביעי

10.30 ארץ מולדת — בין חומות ירוש־לים — באמצע המאה ה־19 היה רוב היישוב היהודי מרוכז בין ח־מת ירושלים. במשדר מתוארים חיי היהודים באותה תקופה, בעיר תיהם ומנהגותיהם.

11.00 עדות ירושלים — סרט תיעודי על ירושלים, המתאר את מפעל הי־שחזור הארכיאולוגי של העיר, מס־פר את תולדות ירושלים, מפאריה, חורבנה בעבר ושיקומה כיום.

15.00 הידון נוער ארצי השמ־ — על מפעל חייו של דוד בן גוריון ופיתוח הנגב — החידון ייערך ב־אמפתון ירושלים בשיתוף עם הקרן הקיימת לישראל. המתמודדים בחי־דון ילדי הכיתות העליונות של בתי הספר המוסדיים מכל רחבי הארץ.

17.30 „שכינות באוהלי" — תכנית מיוחדת ליום ירושלים עם דליק ו־ליני.

✱ יום חמישי

16.00 הגדרה של אבן ושל מלים — מסע אל תור הזהב בספרד — ב־1922 ימלאו 500 שנה לגירוש היהו־דים מספרד. לכבוד הגיעה יום הולדתו ה־800 של הרמב"ם התכנסו יהודים מספרד ונציגים מרחבי ה־עולם בקורדובה לכבד את יובלו של גדול ההוגים היהודיים בכל ה־דורות.

17.30 „באורח עניין" — סדרה שברצית הכפלה בעיות של צעירים בדרך של פסיכודרמה ומשחק תפקידים. הנושא הפעם: „רשיון נהיגה".

18.00 „התלת־רגליים" — סדרת הר־פתקאות בדיונית. הפרק הרביעי: ויל ובנבול מגיעים סוף סוף לנ־קודת הפגישה שם מרזיק, גם הוא בשלח מן ההרים הלבנים. הצלחה במשחקים היא הדרך היחידה לה־גיע אל „עיר הזהב" והתמודדות איננה קלה.

18.25 „פסוקו של בקוש" — מבט מ־סביב לירושלים.

פינת הבול

מאת חיים לנגלבן

מלחמת ששת הימים באספקלריה בולאית

חודשי מאי־יוני 1967, היו חודשים של גורל בהם נאבקה ארצנו למה־טול מדינת עצב. המלחמה שפרצה ב־5 ביוני 1967 היתה קצרה — שישה ימים בלבד. צה"ל הנחיל לצבאות מצ־רים, ירדן, וסוריה תבוסה מוחצת. ה־מערכה עצמה על ירושלים נכבשה. על ישראל עם הכנזה העיר על ידי צבאות ירדן בבוקר ה־5 ליוני 1967. שחרור העיר ואיחודה הושמו במחיר דמים כבד מאוד.

הימים של אחר הכבחון היו ימים בהם נכרכו יחד שמחה ויגון, על הנופלים דאגה לאחר, ובצד נפגש ספונטני בין שתי חלקי אוכלוסיה שהיו מנותקים 19 שנה.

לציון איחוד העיר, מארגנת עיריית ירושלים, המחלקה לנוער, ספורט והב־רה יחד עם ארכיון העיר תערוכה מס־מכים, דברי דפוס, בולים וחומר אר־כיוני אחר מאוסף של ברוך ברקאי, יקיר ירושלים. כפי שמסביר לנו מר מנחם לוין, אוצר התערוכה ומנהל אר־כיון העיר, התערוכה נפתחה ב"ייש

בעיר התשע"ן — 18 במאי בגלריה העירונית לאמנות, רחוב יפו 17, עם דברי פתיחה של אבי קסוטו, חבר מו־עצת העיר, היו"ר ועדת הבמחון הע־רונית.

ברוך ברקאי ידוע כאספן מושבע ב־תחומים שונים, בעיקר בנושא „ירו־דאיקה", ובולים. ברוך ברקאי הבין היטב את משמעותם של הימים ההם. הוא אסף עיתונים, עלונים, יחידות ש־לחמו בהגנת ירושלים, מהוי איגוד, קול־קאוריות, ספרים וחומר מגוון אחר. ובעיקר גם בולי דואר שונים הקשורים במלחמת ששת הימים, שהונפקו הן על ידי האויב והן על ידי מדינת ישראל. כך היעד ברוך ברקאי את אירועי הימים ההם, שרשמי אלה את אלה בקצב מ־סחרר.

בכבוד „מאוסף" זה מוצג בתערוכה לציבור הרחב, בפעם הראשונה בצירוף מסמכים ופריטים מאוסף ארכיון העיר ירושלים.

מר לוין: — מנהל הארכיון, מציין את הקשיים שניצבו מיד עם הגשמון

בפני שלטונות העיר העברית שחוברה יחדיו. היה צורך מיד לחבר מחדש את העיר בתשתיות וביעילות. ארכיון קבלני ירושלים, למשל, לפי בקשת ראש העיר, נתלץ ביעילות לנקות את רחבת הכו־תל, הריסת חומות חומרה. נפרצו דר־כים ישנות וחדשות. נוקו שדות מוק־שים. נוספה אוכלוסיה גדולה שהעירייה היתה צריכה לספק שירותים עירוניים. תערוכה המסמכים והבולים, המשי־קפת ימי כוננות, מערכה ואיחוד בחוד־שים מאי־יוני 1967, תנעל ב־24 במאי 1987. הגלריה בה מתקיימת התערוכה פתוחה בין השעות 9.00 עד שעה 14 בצהריים ומשעה 16.00 עד שעה 19.00 ואילו בימי שישי משעה 9.00 בבוקר עד שעה 13.00 בצהריים.

מר מנחם לוין, אוצר התערוכה, סבור, כי תערוכה של בולים ומסמכים אחרים, באה להזכיר את קורות הימים ההם. לאלו ששכחו כעט ולבני הנוער שטרם נולדו אז — תהיה תערוכה זו, כך מקווים, תמריץ ללימוד מעמיק ולי־הכרה של אותה תקופה. תערוכה זו מהווה מזכרת וזכרון למעשה ההיסטורי שהכשיר את התנופה ואיפשר התרחבותה של מדינת ישראל.

ירושלים ההודית היהודית, גילכו עם היהודי ובירת ישראל, עיר הרוח התרבות, מציינת השנה 20 שנה לאי־חודה מחדש.

ירושלים הנבנה בעיר נחלקה לצור פתיחה האפשרות חופש גישה ופולחן לכל המאמינים. אתריה שקמו, שדור בה ההיסטוריים נחשפו, תוך שילוב החדש והישן והצהריים.